

**ЗОВНІШНЄ
НЕЗАЛЕЖНЕ
ОЦІНЮВАННЯ**

2014

АНГЛІЙСЬКА МОВА

КОМПЛЕКСНЕ ВИДАННЯ

- Довідник з англійської мови
- Типові тестові завдання
- Зразки заповнення бланка відповідей
- Відповіді до ВСІХ тестових завдань

Якісна підготовка до ЗНО-2014

Створено провідними фахівцями України
в галузі загальної середньої освіти

**ЗОВНІШНЄ
НЕЗАЛЕЖНЕ
ОЦІНЮВАННЯ**

2014

АНГЛІЙСЬКА МОВА

КОМПЛЕКСНЕ ВИДАННЯ

- Довідник з англійської мови
- Типові тестові завдання
- Зразки заповнення бланка відповідей
- Відповіді до ВСІХ тестових завдань

Якісна підготовка до ЗНО-2014

УДК 811.36 = 111(076)
ББК 81.2Англ-922+74.268.1Англ
Д 55

Серія «Зовнішнє незалежне оцінювання»

Рецензенти:

О. С. Любченко, вчитель англійської мови Харківської спеціалізованої школи № 162, вчитель вищої категорії, вчитель-методист;

С. В. Мясоедова, кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов № 3 Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого» м. Харкова

Доценко І. В.

Д 55 Англійська мова. Комплексне видання / І. В. Доценко, О. В. Євчук, О. О. Ходаковська.— К.: Літера ЛТД, 2014. — 304 с. — (Зовнішнє незалежне оцінювання).

ISBN ???-???-???-???-?

Навчальний посібник містить матеріали, які допоможуть випускникам загальноосвітніх навчальних закладів на високому рівні підготуватися до зовнішнього незалежного оцінювання знань з англійської мови. Видання складається з розділів, які містять теоретичний матеріал, необхідний для опанування англійської мови учнями в рамках шкільної програми, лексичний матеріал, програму зовнішнього незалежного оцінювання з іноземних мов, 17 тестів у форматі ЗНО, бланки відповідей і ключі.

Для випускників загальноосвітніх шкіл, гімназій, які готуються до вступу до вищих навчальних закладів.

УДК 811.36 = 111(076)

ББК 81.2Англ-922+74.268.1Англ

ISBN ???-???-???-???-?

© І. В. Доценко, О. В. Євчук, 2013, тести
© О. О. Ходаковська, 2006, 2011, довідник
© «Літера ЛТД», 2014

ЧАСТИНА I

ДОВІДНИК З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

5—11 КЛАСИ

ЗМІСТ

ДОВІДНИК

Розділ I: Морфологія

Дієслово

Часові форми	7
Конструкція To Be Going to + Infinitive (V ₁)	14
Непряма мова	23
Умовні речення	25
Пасивний стан дієслів	27
Used to + Infinitive	29
Be Used to Doing/Get Used to Doing	29
Модальні дієслова	30
Can, Could та To Be Able to	30
Must	31
May, Might	32
Should та Ought to	32
Shall	33
Will та Would	34
Have to	34
Need	35
Конструкція To Be Allowed to	36
Інфінітив	37
Герундій (-ing form)	38
Дієприкметник	41

Іменник

Категорія роду іменника	43
Однина та множина	44
Присвійний відмінок	45

Артикль

Займенник

Особові займенники	50
Присвійні займенники	51
Зворотні займенники	51
Взаємні займенники	52
Вказівні займенники	52
Питальні займенники	53
Неозначені займенники	53
Заперечні займенники	54
Означальні займенники	54
Займенники як замітники	54
Many, Much, Few, Little, a Lot of	55

Прикметник

Позиція прикметників у реченні	55
Класифікація прикметників	56
Ступені порівняння прикметників	57

Прислівник

Позиція прислівників у реченні	58
Прислівники способу дії	58
Прислівники часу й місця	59
Прислівники міри й ступеня	59
Too та Enough	59
Частотні прислівники	59
Ступені порівняння прислівників	59
Farther/Further чи Farthest/Furthest?	59

Прийменник

Прийменники in, on, at	60
Інші прийменники місця та напрямку	62

Сполучник 63

Числівник 65

Розділ II: Синтаксис

Типи речень

Стверджувальне речення	68
Заперечне речення	68
Питальне речення	69
Спонукальне речення	70
Окличне речення	70
Складносурядне речення	71
Складнопідрядне речення	71
Прямий та непрямий додатки	72

Граматичні структури

Структура There Is/Are	73
Підмет та присудок	74

Пунктуація 78

Розділ III: Орфографія

Правила вживання великої літери 80

Додатки

Лексико-тематичний довідник

Вживання слів, близьких за звучанням, написанням та лексичним значенням. 82

Деякі граматичні відмінності у вживанні британського й американського варіантів англійської мови. 90

Деякі відповідники британського й американського варіантів англійської мови 92

Неправильні дієслова 92

Словотвір

Деякі префікси латинського походження	97
Деякі суфікси іменників	98
Деякі суфікси дієслів	99
Деякі суфікси прикметників	99
Префікси, які мають заперечне та стверджувальне значення	100

Префікси, що вказують на розташування об'єкта чи його якості	100
Префікси, що вказують на час	101
Інші префікси	101
Усталені сполучення, що вимагають вживання певного прийменника	102
Фразові дієслова	102
Порядок слів у реченнях із фразовими дієсловами	103
Деякі фразові дієслова повсякденного вжитку	103
Дієслова, пов'язані з діловою діяльністю	104
Значення прислівника/прийменника	104
Конструкція «дієслово + прислівник + прийменник»	105
Таблиця статичних дієслів	106
Назви груп	109
Словник комп'ютерних термінів	110
Довідник географічних назв	112

РОЗДІЛ I: МОРФОЛОГІЯ

ДІЄСЛОВО

Дієслово — це самостійна частина мови, яка означає дію, стан, процес. Дієслова поділяються на смислові, або основні, та допоміжні. Допоміжні дієслова не мають власного значення, частина з них передає модальність (**can, may, ought**), решта використовується для утворення часових форм (**be, do, have**). Основні дієслова мають самостійне значення.

Зверніть увагу!

Допоміжні дієслова не мають самостійного лексичного значення, вони служать для утворення питальних і заперечних форм смислових дієслів, а також часових форм груп Continuous, Perfect, Perfect Continuous.

Дієслова мають **особові** (finite) та **неособові** (non-finite) форми. Особові виражають особу, число, спосіб, стан, до них належать часові форми дієслів. Особові дієслова виступають у реченні в ролі присудка:

We **went** to the cinema yesterday.— *Учора ми ходили в кіно.*

My grandmother **likes** to read in the evening.— *Моя бабуся любить читати ввечері.*

До неособових форм належать інфінітив (the infinitive), герундій (the gerund/-ing form), дієприкметник (the participle). Вони не виражають особу, число або стан і не мають звичайних часових форм, у реченні можуть бути частиною присудка або іншими членами речення. Неособові форми поєднують властивості дієслова та іменника (інфі-

нітив і герундій) або дієслова та прикметника (дієприкметник):

Playing football is his hobby.— *Грати у футбол — його хобі.*

This actor is said **to be** very famous.— *Кажуть, що цей актор дуже популярний.*

За способом утворення форм минулого часу дієслова поділяються на **правильні** (regular) та **неправильні** (irregular). Правильні дієслова утворюють форму минулого часу та дієприкметник минулого часу шляхом додавання закінчення **-ed** до першої форми, неправильні дієслова треба запам'ятати (див. таблицю, с. 92).

Дієслова **to be** (бути), **to become** (ставати), **to get** (ставати), **to turn** (ставати) можуть вживатися як дієслова-зв'язки. У цьому випадку дієслово виконує граматичну функцію — служить для утворення форм складеного іменного присудка й виражає його граматичне значення:

It's **getting** dark.— *Сутеніє.*

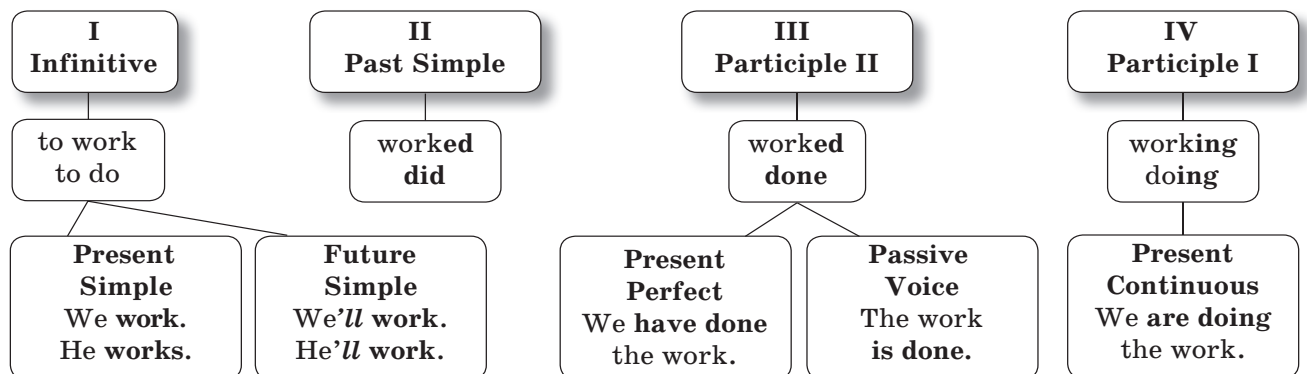
ЧАСОВІ ФОРМИ

В англійській мові є чотири групи часових форм дієслова: Simple (дія відбувається в теперішньому, майбутньому чи минулому часі, при цьому не вказується на її завершеність, тривалість, передування іншій дії); Continuous (дія відбувається в момент мовлення або в один з ним період часу); Perfect (дія вже відбулася до певного моменту чи періоду в минулому, теперішньому чи майбутньому); Perfect Continuous (дія почалася до моменту мовлення та триває у певний момент).

Система часів англійської мови (активний стан)

	Simple	Continuous	Perfect	Perfect Continuous
Present	Present Simple: I often write letters.— <i>Я часто пишу листи.</i>	Present Continuous: I am writing a letter now.— <i>Я зараз пишу листа.</i>	Present Perfect: I have written a letter.— <i>Я написав листа.</i>	Present Perfect Continuous: I have been writing a letter for two hours already.— <i>Я пишу листа вже дві години.</i>
Past	Past Simple: I wrote a letter an hour ago.— <i>Годину тому я написав листа.</i>	Past Continuous: I was writing a letter from 4 to 5 p. m.— <i>Я писав листа з четвертої до п'ятої вечора.</i>	Past Perfect: By the time you came I had written a letter.— <i>До того часу як ти прийшов, я написав листа.</i>	Past Perfect Continuous: By the time you came I had been writing a letter for an hour already.— <i>До того часу як ти прийшов, я вже годину писав листа.</i>
Future	Future Simple: I'll write you a letter.— <i>Я напишу тобі листа.</i>	Future Continuous: I'll be writing a letter at this time tomorrow.— <i>Завтра в цей час я писатиму листа.</i>	Future Perfect: I'll have written a letter to her by tomorrow.— <i>До завтра я напишу їй листа.</i>	Future Perfect Continuous: By 10 p. m. I will have been writing a letter for two hours already.— <i>До десятої вечора я писатиму листа вже дві години.</i>
Future-in-the-Past	Future-in-the-Past Simple: He said he would write a letter.— <i>Він казав, що напише листа.</i>	Future-in-the-Past Continuous: He said he would be writing a letter at that time the next day.— <i>Він казав, що завтра в цей час писатиме листа.</i>	Future-in-the-Past Perfect: He said he would have written a letter to her by the next day.— <i>Він казав, що до завтра напише їй листа.</i>	Future-in-the-Past Perfect Continuous: He said he would have been writing a letter for an hour by 10 p. m.— <i>Він казав, що до десятої вечора він годину писатиме їй листа.</i>

Основні форми дієслова

Утворення основних форм дієслова

I (V₁) (перша форма дієслова) утворюється відкиданням від інфінітива частки **to**: to be — **be**.

II (V₂) (форма минулого часу) утворюється приєднанням до V₁ закінчення **-ed** (для правильних дієслів): **worked**.

III (V₃) (дієприкметники минулого часу) утворюються приєднанням до V₁ закінчення **-ed** (для правильних дієслів): **worked**.

IV (V₄) (дієприкметники теперішнього часу) утворюються приєднанням до V₁ закінчення **-ing**: **working**.

Зверніть увагу!

Неправильні дієслова утворюють II та III форми не за правилом. Див. с. 90.

Група Simple

Загальне значення часів цієї групи — проста дія, не обмежена певним проміжком часу; може не мати значення завершеності до певного моменту в минулому, теперішньому чи майбутньому та не має ознаки тривалості.

Група Continuous

Часові форми цієї групи позначають дію, яка триває протягом певного проміжку часу в теперішньому, минулому або майбутньому.

Група Perfect

Часові форми цієї групи вказують на дію, яка здійснилася або здійсниться до певного моменту в теперішньому, минулому чи майбутньому.

Група Perfect Continuous

Часові форми цієї групи позначають дію, що почалася до певного моменту в минулому, теперішньому чи майбутньому й триває у певний момент у теперішньому, минулому чи майбутньому.

Present Simple.

Теперішній простий час

We **like** summer.
Our children **swim**
in the river.

We **come** to the
beach every week.

We **live** quite near, so it **doesn't take** long
to get there.

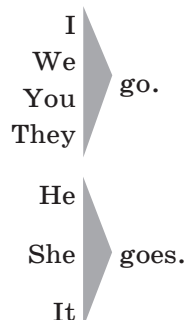
We **think** it's very nice to be here.

Утворення

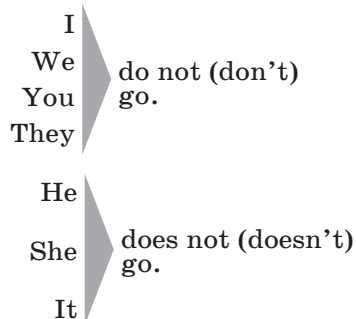
У часовій формі Present Simple дієслова не мають закінчень в усіх особах, окрім третьої особи однини, в якій до V₁ додається закінчення **-s (-es)**.

Стверджувальні речення

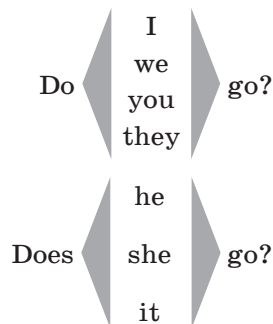

Для утворення питальних і заперечних речень використовується допоміжне дієслово **do (does)** у третій особі однини. При цьому дієслова у 3-й особі однини не мають закінчення **-s (-es)**.

Заперечні речення

Питальні речення

Дієслово **to be** (бути) змінюється в Present Simple за особами та числами таким чином:

Стверджувальні речення		
I am happy.	He/she/it is happy.	You/we are happy.

У питальних та заперечних реченнях з дієсловом **to be** допоміжні дієслова не використовуються.

Заперечне речення	Питальне речення
I am not ('m not) happy.	Am I happy?
He/she/it is not (isn't) happy.	Is he/she/it happy?
You/we are not (aren't) happy.	Are you/we happy?

У часовій формі Present Simple у заперечних реченнях можуть вживатися такі скорочення дієслова **to be**: **he's not**; **she's not**; **it's not**; **we're not**; **you're not**; **they're not**.

Дієслово **to have** (мати (щось)) у третій особі однини має форму **has**:

I/you/we/they **have** a doll. — У мене/тебе (вас)/нас/них є лялька.

He/she/it **has** a doll. — У нього/неї/нього є лялька.

Правила утворення третьої особи однини

Третя особа однини дієслів утворюється за такими правилами:

1. Зазвичай до першої форми дієслова додається закінчення **-s**: **know** (знати) — **knows**; **run** (бігати) — **runs**; **work** (працювати) — **works**; **help** (допомагати) — **helps**.
2. Закінчення **-es** додається у тому випадку, коли основа дієслова закінчується на **-s**, **-ss**, **-sh**, **-ch**, **-x**, **-o**: **pass** (проходити) — **passes**; **wash** (мити) — **washes**; **catch** (ловити) — **catches**; **mix** (змішувати) — **mixes**; **go** (ходити) — **goes**; **do** (робити) — **does**.
3. Якщо основа дієслова закінчується на приголосну та **-y**, то до неї додається закінчення **-es**, а **-y** змінюється на **-i**: **hurry** (поспішати) — **hurries**; **copy** (копіювати) — **copies**.

Голосна **-y** не змінюється, якщо вона стоїть після іншої голосної: **stay** (залишатися) — **stays**; **enjoy** (насладжуватися) — **enjoys**.

Правила вимови закінчення третьої особи однини

Закінчення третьої особи однини дієслів у Present Simple вимовляється таким чином:

- 1) як [s] — після глухих приголосних звуків, крім [s], [ʃ], [tʃ]: **works** [wɜːks] (працює), **helps** [helps] (допомагає);
- 2) як [z] — після голосних та дзвінких приголосних звуків, крім [z], [ʒ], [dʒ]: **reads** [riːdz] (читає), **sees** [siːz] (бачить);
- 3) як [ɪz] — після шиплячих і свистячих звуків [s], [z], [ʃ], [ʒ], [tʃ], [dʒ]: **dresses** [ˈdresɪz] (одягається), **washes** [ˈwɒʃɪz] (миє).

Вживання

Present Simple вживається, щоб виразити:

1. Повторювану чи постійну дію:
I usually **go** there in the morning. — Я зазвичай **ходжу** туди вранці.
Where **does** he always **play**? — Де він завжди **грається**?
2. Думки й почуття, постійні стани:
I **like** it. — Мені це **підобається**.
3. Незмінну істину, загальновідомий факт, не обмежений часовими рамками:
The Earth **goes** round the Sun. — Земля **обертається** навколо Сонця.
4. Дію в майбутньому, коли йдеться про щось заздалегідь заплановане. Вживається, зокрема, у розповідях про розклад руху транспорту, час трансляції теле-, радіопрограм тощо:
The film **begins** at 18.15. — Фільм **починається** о 18.15.
5. У реченнях з дієсловами, які не вживаються у тривалих часах (**to be**, **to believe**, **to see**, **to hear**, **to like**, **to love**, **to hate**, **to know**, **to understand**, **to forget**, **to prefer**, **to remember**, **to suppose**, **to taste**, **to want**, **to feel**, **to wish**, **to recognise**, **to appear**, **to consist** тощо):
She **doesn't understand** this sentence. — Вона не розуміє це речення.
6. У заперечних реченнях, які починаються з **why** та висловлюють спонукання до дії:
Why **don't** we **go** out? — Чому б нам не **вийти**?
7. У підрядних реченнях часу й умови, які приєднуються за допомогою сполучників **if**, **when**, **after**, **before**, **till**, **until**, **unless** тощо й описують дію в майбутньому:

If you call me, I will try to help you.—
Якщо ти зателефонуєш мені, я спробую тобі допомогти.

Зверніть увагу!

У Present Simple вживаються такі обставини часу: **always** (завжди), **often** (часто), **usually** (зазвичай), **every day** (week, year...) (кожного дня (тижня, року...), **sometimes** (іноді), **rarely** (зрідка), **never** (ніколи) тощо.

Past Simple. Минулий простий час

It **was** a road accident.
It **happened** very quickly.
The cars **came** out of the sides of the road.
It **was** the car drivers' fault.

Утворення

Утворення форми минулого простого часу залежить від того, правильним чи неправильним є дієслово-присудок. Якщо дієслово правильне — до його першої форми (V₁) додається закінчення **-ed**:

We **watched** TV yesterday evening.— *Учора ввечері ми дивилися телевізор.*

He **played** football in summer.— *Влітку він грав у футбол.*

Форму минулого часу неправильних дієслів треба запам'ятати (див. таблицю, с. 92):

I **took** the books.— *Я взяв книжки.*

We **went** to the park yesterday.— *Учора ми ходили в парк.*

Стверджувальне речення

I
He
She
It
We
You
They

played the game.

I
He
She
It
We
You
They

went there.

Питальні та заперечні речення у Past Simple утворюються з використанням допоміжного дієслова **did**. При цьому дієслово-присудок вживається у формі інфінітива без частки **to**:

She **was** five last year and she **didn't** go to school.— *Минулого року їй було п'ять років і вона не ходила до школи.*

Where **did** you **live** five years ago? — *Де ти жив п'ять років тому?*

Заперечне речення

I
He
She
It
We
You
They

did not (didn't) go.

Питальне речення

Did

I
he
she
it
we
you
they

go?

Дієслово **to be** у минулому простому часі змінюється за числами:

You **were** ill last week.— *Ви були хворі минулого тижня.*

She **was** at home yesterday.— *Учора вона була дома.*

Стверджувальне речення

I
He
She
It

was ill.

We
You
They

were ill.

У заперечних та питальних реченнях з дієсловом **to be** допоміжні дієслова не вживаються.

Заперечне речення

I
He
She
It

was not (wasn't) ill.

We
You
They

were not (weren't) ill.

Питальне речення

Was

I
he
she
it

ill?

Were

we
you
they

ill?

Правила додавання закінчення -ed

1. Якщо основа першої форми дієслова (V₁) закінчується на **-e**, до неї додається **-d**: hope (сподіватися) — **hoped**; save (рятувати) — **saved**.
2. Коли основа першої форми дієслова (V₁) закінчується на приголосний + **-y**, **-y** змінюється на **-i** й додається закінчення **-ed**: hurry (поспішати) — **hurried**; copy (копіювати) — **copied**.
3. Кінцева приголосна основи подвоюється, якщо перед нею стоїть коротка наголошена голосна: beg (благати) — **begged**; plan (планувати) — **planned**.

Правила вимови закінчення -ed

Закінчення **-ed** вимовляється таким чином:

- 1) як [t] — після глухих приголосних, крім **t**: asked [ɑ:skt] (запитував/запитувала/запитувало/запитували), liked [laɪkt] (подобався/подобалася/подобалося/подобалися);
- 2) як [d] — після дзвінких приголосних, крім **d**, та після голосних: loved [lʌvd] (любив/любила/любило/любили), cried [kraɪd] (плакав/плакала/плакало/плакали);
- 3) як [ɪd] — після **t**, **d** (**te**, **de**): wanted [ˈwɒntɪd] (хотів/хотіла/хотіло/хотіли), decided [dɪˈsaɪdɪd] (вирішив/вирішила/вирішило/вирішили).

Вживання

Past Simple вживається, щоб виразити:

1. Повторювану чи одноразову дію у минулому:
I went to university five years ago.— **Я вчився** в університеті п'ять років тому.
2. Дії, що відбувалися в минулому одна за одною, послідовно:

She **sealed** the letter, **put** a stamp on it and **posted** it.— Вона **запечатала** листа, **наклеїла** марку та **відправила** його поштою.

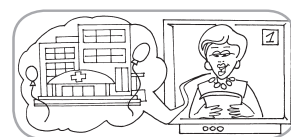
Зверніть увагу!

У Past Simple вживаються такі обставини часу: **yesterday** (учора), **last week** (минулого тижня), **last year** (минулого року), **the other day** (цими днями), **the day before yesterday** (позавчора), **ago** (тому) тощо.

Future Simple.

Майбутній простий час

They are opening a new hospital tomorrow. A lot of people **will come** there.

The hospital **will have** modern equipment. You'll **hear** live reports.

Утворення

Future Simple утворюється за допомогою допоміжних дієслів **shall** (в американському варіанті — **will**) для першої особи однини й множини та **will** — для інших осіб (скорочена форма — **'ll**).

У сучасній англійській мові в усіх особах однини та множини переважно вживається **will**. Допоміжне дієслово **shall** вживається здебільшого в запитаннях із займенниками **I** та **we**, коли мовець просить дати пораду, вказівку або питає дозволу.

Shall I open the window? — Відчинити вікно?

У стверджувальному реченні допоміжне дієслово ставиться після підмета перед смисловим дієсловом. У питальному реченні **shall/will** ставиться перед підметом.

I shall ('ll) be there next week.— Я буду там наступного тижня.

Will you go to the zoo with us tomorrow? — Ти підеш завтра з нами до зоопарку?

Стверджувальне речення

I
He
She
It
We
You
They

will play.

Заперечне речення

I
He
She
It
We
You
They

will not (won't) play.

Питальне речення

Will

I
he
she
it
we
you
they

play?

Вживання

Зверніть увагу!

У Future Simple вживаються такі обставини часу: **tomorrow** (завтра), **soon** (незабаром), **next week** (наступного тижня) тощо.

Future Simple вживається для вираження:

1. Наміру чи рішення, які стосуються майбутніх дій:
I'm thirsty. I'll **have** some water. — *Я хочу пити. Я вип'ю трохи води.*
2. Пропозицій, обіцянок та запрошень:
I'll **make** some tea. — *Я приготую чай.*
He'll **visit** you tomorrow. — *Він приїде до тебе завтра.*
Will you **come** to our party? — *Чи прийдеш ти на нашу вечірку?*
3. Дій, які (не) можуть відбутися у майбутньому:
He'll probably **be** late. — *Він може спізнитися.*
When will you **come** to us? — *Коли ти до нас прийдеш?*
Betty is ill. She **won't go** to school tomorrow. — *Бетті хвора. Вона не піде завтра до школи.*

Зверніть увагу!

В англійській мові майбутній час не вживається в підрядних реченнях часу й умови. У реченнях такого типу використовується Present Simple.

Present Continuous.

Теперішній тривалий час

This is a family.
Now they **are**
bathing in the sea.
They **are laughing**.

Утворення

Present Continuous утворюється за допомогою дієслова **to be** у теперішньому часі (**am/is/are**) та дієприкметника теперішнього часу (перша форма дієслова із закінченням **-ing**):

My little brother **is playing** with his toys now. — *Мій маленький брат зараз грається зі своїми іграшками.*

У питальних реченнях допоміжне дієслово **am/is/are** ставиться перед підметом:

Are they **writing** a dictation at the moment? — *Вони зараз пишуть диктант?*

У запитаннях до підмета та його означення дієслово **to be** завжди вживається у формі **is**, у реченні зберігається прямий порядок слів:

Who is speaking to Ann now? — *Хто розмовляє зараз із Ганною?*

Стверджувальне речення

I am ('m) looking.

We
You
They

are ('re) looking.

He
She
It

is ('s) looking.

Заперечне речення

I am not ('m not) looking.

We
You
They

are not (aren't) looking.

He
She
It

is not (isn't) looking.

Питальне речення

Am I looking?

Are

you
we
they

looking?

Is

he
she
it

looking?

Правила утворення дієприкметників теперішнього часу

1. Кінцева **-е** основи дієслова відкидається перед закінченням **-ing**: take (брати) — **taking**; drive (керувати авто) — **driving**. Проте дві **е** перед закінченням **-ing** залишаються: see (бачити) — **seeing**; agree (погоджуватися) — **agreeing**.
2. Якщо основа дієслова закінчується на **-ie**, ці голосні змінюються на **-y**: die (помирати) — **dying**; lie (лежати) — **lying**. Кінцева **-y** не змінюється: hurry (поспішати) — **hurrying**.
3. Кінцева приголосна основи подвоюється, якщо перед нею стоїть коротка наголошена голосна: win (вигравати) — **winning**; put (класти) — **putting**.

Вживання

Present Continuous вживається для вираження:

1. Дії, яка відбувається під час мовлення:
I'm **waiting** for the bus. (I'm at the bus stop now.) — *Я чекаю на автобус.* (Саме зараз я на зупинці.)
I'm **making** tea. (I'm in the kitchen now.) — *Я готую чай.* (Я зараз на кухні.)
2. Дій чи ситуацій, що є тимчасовими:
He **is living** at the hotel **at the moment**. — *Він зараз живе у готелі.*
We're **working** on a new experiment. — *Ми працюємо над новим експериментом.*
3. Змін, які відбуваються тривалий час:
The climate **is slowly getting** warmer. — *Клімат повільно теплішає.*
It's **getting** dark. — *Сутеніє.*
4. Запланованої дії, яка обов'язково відбудеться у найближчому майбутньому:
I **am flying** to Donetsk tomorrow. — *Завтра я летю до Донецька.*
5. Висловлювань на позначення роздратування та критики, в яких зазвичай використовується прислівник **always**:
You **are always telling** me lies! — *Ти завжди обманюєш мене!*

Зверніть увагу!

У Present Continuous вживаються такі обставини часу: **now** (зараз), **at the moment** (в даний момент), **at the minute** (в цю хвилину), **at present** (зараз).

КОНСТРУКЦІЯ TO BE GOING TO + INFINITIVE (V₁)

The dog **is going to eat**.
It is very hungry.

Утворення

У моделі **to be going to + infinitive (V₁)** дієслово **to be** змінюється за часами та особами. Зазвичай ця конструкція вживається в теперішньому та минулому часі.

Теперішній час

Стверджувальне речення

I am ('m) going to play.

He
She
It

is ('s) going to play.

We
You
They

are ('re) going to play.

Заперечне речення

I am not ('m not) going to play.

He
She
It

is not (isn't) going to play.

We
You
They

are not (aren't) going to play.

Питальне речення

Am I going to play?

Is

he
she
it

going to play?

Are

we
you
they

going to play?

Минулий час

Стверджувальне речення

I
He
She

was going to play.

It

We
You
They

were going to play.

Вживання

Past Continuous вживається для вираження:

1. Тривалих дій, що відбувалися у певний момент у минулому:
I was helping Mary at 6 p. m. yesterday. — *Учора о шостій вечора я допомагав Мері.*
2. Двох дій, які тривали одночасно:
Were they dancing while Jane **was playing** the piano? — *Вони танцювали, в той час як Джейн грала на піаніно?*
3. Тривалої дії, яка була перервана іншою дією:
I was watching a film on TV when my mother came. — *Я дивився фільм по телевізору, коли прийшла мама.*

Past Continuous вживається, коли момент або період виконання дії чітко зазначено.

Future Continuous.

Майбутній тривалий час

- Mary:** Would you like to come to us tomorrow, Andrew?
- Andrew:** Thank you for the invitation, but I'll **be working** all day tomorrow.
- Mary:** Come on, Andrew, take a break. We'll **be starting** at about six o'clock.

Утворення

Future Continuous утворюється за допомогою дієслова **to be** у майбутньому часі (**shall be/ will be**) та дієприкметника теперішнього часу (перша форма дієслова із закінченням **-ing**):

This time next Tuesday they **will be learning**. — *У цей час наступного вівторка вони вчитимуться.*

У питальних реченнях допоміжне дієслово **shall/will** ставиться перед підметом:

What **will you be doing** from 5 to 8 tomorrow evening? — *Що ти робитимеш завтра ввечері з п'ятої до восьмої години?*

Стверджувальне речення

I
He
She
It
We
You
They

will be playing.

Заперечне речення

I
He
She
It
We
You
They

will not (won't) be playing.

Питальне речення

Will

I
he
she
it
we
you
they

be playing?

Вживання

Future Continuous вживається для вираження:

1. Дії, що відбуватиметься у певний момент або період часу в майбутньому:
I'll be out at two o'clock. I'll **be playing** football. — *Мене не буде вдома о другій. Я буду грати в футбол.*
2. Заздалегідь запланованої дії, що відбуватиметься в майбутньому, або дії, яка є невід'ємною частиною повсякденного життя:
They **will be meeting** you at the station. — *Вони зустрічатимуть тебе на вокзалі.*

Порівняйте:

Past Continuous: This time **last week** we **were reading**. — *Минулого тижня в цей час ми читали.*

Present Continuous: **At the moment** we **are reading**. — *Зараз ми читаємо.*

Future Continuous: This time **next week** we'll **be reading**. — *Наступного тижня в цей час ми читатимемо.*

Present Perfect.

Теперішній доконаний час

I have just received a letter from my friend.

Утворення

Present Perfect утворюється за допомогою дієслова **to have** у теперішньому часі (для 3-ї особи однини — **has**) та дієприкметника минулого часу (перша форма правильних дієслів із закінченням **-ed** або форма, подана

у третій колонці таблиці неправильних дієслів, с. 92):

I **have** (I've) already **written** the letter.— Я вже **написав** листа.

He **has not** (hasn't) **translated** the text yet.— Він ще не зробив переклад цього тексту.

Зверніть увагу!

У Present Perfect основні дієслова не змінюються за особами та числами.

Стверджувальне речення

I
We
You
They

have written.

He
She
It

has written.

Заперечне речення

I
We
You
They

have not (haven't) written.

He
She
It

has not (hasn't) written.

Питальне речення

Have

I
we
you
they

written?

Has

he
she
it

written?

Вживання

Present Perfect вживається:

- Коли йдеться саме про результат, а не час виконання дії. При цьому час не визначається, а присудок перекладається дієсловом доконаного виду:

I **have** already **cleaned** my room.— Я вже **прибрав** свою кімнату.

I **have** just **received** a letter from my friend.— Я щойно **отримав** листа від мого товариша.

- Якщо дія завершилася нещодавно і вже є її результат:

I **have** just **baked** a cake.— Я саме **спекла** пиріг.

- Коли йдеться про дії, які розпочалися у минулому й тривають зараз:

He **has** just **washed** the car.— Він щойно **помив** машину.

Дієслова у Present Perfect у реченні можуть вживатися з прислівниками **just, already, ever, never, yet, recently, lately, today, since** та прийменниками **for, by**.

Прислівник **since** вживається лише у стверджувальних реченнях.

Just (щойно):

She has **just** received the letter.— Вона **щойно** отримала листа.

Already (вже):

They have **already** sold the car.— Вони **вже** продали машину.

Yet (ще) вживається наприкінці питальних та заперечних речень:

Has she gone **yet**? She has not gone **yet**.— Вона пішла? Вона **ще** не пішла.

For (протягом) вказує на період тривалості дії:

I have known him **for** three years.— Я **знаю** його **три** роки.

Since (з) вказує на початок дії:

We have lived in Kyiv **since** 1992.— Ми **живемо** в Києві **з 1992** року.

Past Perfect.

Минулий доконаний час

I met a young man yesterday evening. It was raining. And I didn't have my umbrella.

I **had been** to a party the evening before.

Had I **left** my umbrella there or at home?

I just couldn't remember.

But a very handsome man helped me.

We got acquainted.

Утворення

Past Perfect утворюється за допомогою дієслова **to have** у минулому часі (**had**) та дієприкметника минулого часу (перша форма правильних дієслів із закінченням **-ed** або

форма, подана у третій колонці таблиці неправильних дієслів, с. 92):

I **had finished** the article by Monday.— Я *закінчила* статтю до понеділка.

She **hadn't left** when I came home.— Коли я прийшов додому, вона ще не пішла.

Зверніть увагу!

У Past Perfect дієслова не змінюються за особами та числами.

Стверджувальне речення

I	▶	had played.
He		
She		
It		
We		
You		
They		

Заперечне речення

I	▶	had not (hadn't) played.
He		
She		
It		
We		
You		
They		

Питальне речення

Had	▶	I	▶	played?
		he		
		she		
		it		
		we		
		you		
they				

Вживання

Past Perfect вживається, коли йдеться про події, що відбулися раніше і завершилися до певного моменту в минулому (або до певної дії, позначеної Past Simple). Цей момент може позначатися такими обставинами часу: **by seven o'clock** (до сьомої години), **by that time** (до того часу), **by Monday** (до понеділка), **before** (до), **after** (після):

I **had been** to a party the evening before.— Я *був* на вечірці вчором раніше.

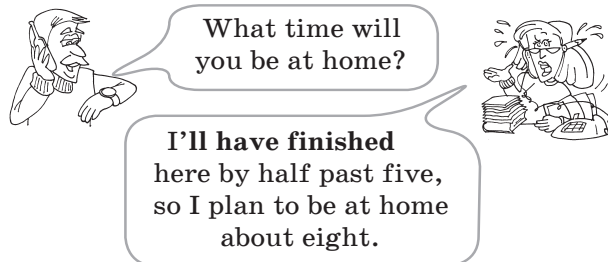
It was ten o'clock. The shop **had just closed**.— Була десята година. Магазин *щойно зачинили* (до десятої години).

A man bought a pizza. How much **had he** already **paid** for it? — Чоловік купив піцу. Скільки він за неї *заплатив* (раніше)?

I **had written** the letter by that time.— Я *написав* листа до того часу.

Future Perfect.

Майбутній доконаний час

Утворення

Future Perfect утворюється за допомогою дієслова **to have** у майбутньому часі (**shall/will have**) та дієприкметника минулого часу (перша форма правильних дієслів із закінченням **-ed** або форма, подана у третій колонці таблиці неправильних дієслів, с. 90):

I'll **have done** my homework by the time my mother returns home.— Я *зроблю* домашнє завдання до того, як додому повернеться мама.

Стверджувальне речення

I	▶	will have written.
He		
She		
It		
We		
You		
They		

Заперечне речення

I	▶	will not (won't) have written.
He		
She		
It		
We		
You		
They		

Питальне речення

Will	▶	I	▶	have written?
		he		
		she		
		it		
		we		
		you		
they				

Вживання

Future Perfect вживається для позначення дії, яка завершиться до певного моменту або до початку іншої дії в майбутньому:

I'll have finished here by half past five.—
Я завершу це ще до пів на шосту.

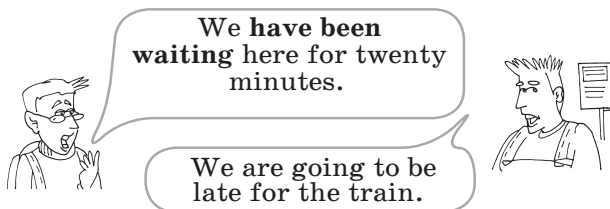
What **will you have finished** by tomorrow? —
Що ти завершиш до завтра?

Зверніть увагу!

Дієслова-присудки у Future Perfect часто вживаються з обставинами часу з прийменниками **by** (до), **until** (до), **before** (до):
by lunch-time, until midday, before then.

Present Perfect Continuous.

Теперішній dokonano-тривалий час

Утворення

Present Perfect Continuous утворюється за допомогою дієслова **to be** в теперішньому dokonano-му доконаному часі (**have/has been**) та дієприкметника теперішнього часу (перша форма дієслова із закінченням **-ing**):

It has been raining all day long.— *Дощ ішов увесь день.*

Стверджувальне речення

I
We
You
They
He
She
It

have been playing.

has been playing.

Заперечне речення

I
We
You
They

have not (haven't) been playing.

He
She
It

has not (hasn't) been playing.

Питальне речення

Have
Has

I
we
you
they
he
she
it

been playing?

been playing?

Вживання

Present Perfect Continuous виражає незавершену дію, яка триває певний проміжок часу та пов'язана з теперішнім, минулим чи майбутнім моментом мовлення. Як правило, з цією часовою формою вживаються обставини часу з прийменниками **for** (вказує на тривалість дії) та **since** (вказує на початок дії):

She has been standing here since ten o'clock.— *Вона стоїть тут з десятої години.*

We have been writing a test for an hour.—
Ми пишемо контрольну роботу годину.

Past Perfect Continuous.

Минулий dokonano-тривалий час

Yesterday Garry
got sunburnt and had a
headache.

He had been lying
in the sun and **reading**
a detective story for five hours!

Утворення

Past Perfect Continuous утворюється за допомогою дієслова **to be** в минулому dokonano-му часі (**had been**) та дієприкметника теперішнього часу (перша форма дієслова із закінченням **-ing**):

I had been playing tennis.— *Я грав у теніс.*
It had been snowing.— *Йшов сніг.*

Стверджувальне речення

I
He
She
It
We
You
They

had been playing.

Заперечне речення

I
He
She
It
We
You
They

had not (hadn't) been playing.

Питальне речення

Had

I
he
she
it
we
you
they

been playing?

Вживання

Past Perfect Continuous вживається для:

1. Позначення процесу, який тривав до певного моменту в минулому:
He **had been playing** on a computer for two hours already when his mother came.— *Він грав у комп'ютерні ігри вже дві години, коли прийшла його мама.*
2. Перетворення із прямої мови в непряму дієслова, вжитого в Present Perfect Continuous:
«I **have been playing** tennis for an hour». He said **he had been playing** tennis for an hour.— «Я *грав у теніс* годину». Він сказав, що *грав у теніс* годину.

Present Simple чи Present Continuous?

Present Simple	Present Continuous
 <p>I often speak to my friend on the phone.— <i>Я часто розмовляю з друзями по телефону.</i></p>	 <p>I'm speaking to you now.— <i>Я зараз розмовляю з тобою.</i></p>
<p>1) Описання регулярних і повторюваних дій у теперішньому часі, що, як правило, супроводжуються прислівниками частотності: I always come home at 6 o'clock.— <i>Я завжди приходжу додому о шостій годині.</i> He sometimes goes to the office by bus.— <i>Він іноді приїздить на роботу на автобусі.</i></p>	<p>1) Описання дій, які відбуваються під час мовлення: We are doing the shopping at the moment.— <i>Ми зараз робимо покупки.</i> Look! The train is arriving.— <i>Дивись! Поїзд прибуває.</i></p>
<p>2) Описання постійних ситуацій: He works in the hospital.— <i>Він працює у шпиталі.</i> My friend lives in this house.— <i>Мій друг мешкає у цьому будинку.</i></p>	<p>2) Описання ситуацій, які є тимчасовими: He is living at the hotel at the moment.— <i>Він зараз живе у готелі.</i></p>

Present Simple	Present Continuous
<p>3) Описання явищ природи та фактів, які ніколи не змінюються: <i>It always snows in winter.— Узимку завжди йде сніг.</i> <i>The Earth goes round the Sun.— Земля обертається навколо Сонця.</i></p>	<p>3) Описання дій, які обов'язково відбудуться найближчим часом: <i>She is visiting her dentist tomorrow.— Вона піде завтра до свого зубного лікаря.</i> (Вона вже вирішила й домовилася про зустріч.) <i>They are having a party next week.— У неї наступного тижня буде вечірка.</i> (Вони вже готуються до свята, і скасувати його не можна.)</p>
<p>4) Коли йдеться про розклад руху транспорту, час трансляції теле-, радіопрограм тощо: <i>The bus leaves at 5.30.— Автобус від'їжджає о 5.30.</i> <i>The film begins at 18.15.— Фільм починається о 18.15.</i></p>	<p>4) У Present Continuous не вживаються дієслова: а) що виражають емоції: love (любити), like (подобатися), hate (ненавидіти) та ін.; б) за допомогою яких висловлюється думка: agree (погоджуватися), believe (вважати), consider (розглядати), suppose (думати) та ін.; в) що означають чуттєве сприйняття: see (бачити), smell (нюхати), feel (відчувати) та ін.</p>

Past Continuous чи Past Simple?

Past Continuous	Past Simple
<p>1) Вираження дії, яка відбувалася в певний момент у минулому: <i>We were going home.— Ми йшли додому.</i> (У певний час ми були на шляху додому.)</p>	<p>1) Позначення завершеної дії в минулому: <i>We went home.— Ми пішли додому.</i> (Це була одноразова чи повторювана дія.)</p>
<p>2) Змалювання пейзажу: <i>The sun was shining. The wind was blowing.— Сяло сонце. Дув вітер.</i></p>	<p>2) Перелік послідовних дій у розповіді: <i>We came home. The phone rang suddenly.— Ми прийшли додому. Раптом зadzвонив телефон.</i></p>

Часова форма Past Simple може вживатися також для вираження обставин, на тлі яких відбувалася дія у певний момент у минулому. При цьому необов'язково тривала дія у Past Continuous згадується в тому ж самому реченні, що й обставини, за яких вона відбувалася. Це може бути кілька речень у зв'язному тексті:

Last Tuesday we **stayed** at home. I **was reading** and my parents **were watching** TV. I **heard** a knock at the door.— *Минулого вівторка ми були вдома. Я читав, а мої батьки дивилися телевізор. Я почув, як хтось стукає у двері.*

Часто в одному реченні використовують Past Continuous та Past Simple у тому випадку, коли одна (одноразова) дія відбувається під час іншої (тривалої):

He **was speaking** on the phone when his friend **came**.— *Він говорив по телефону, коли прийшов його товариш.* (Тривала дія: He was speaking on the phone... Одноразова дія: ...his friend came.)

Проте низка дій, які відбувалися одна за одною, позначається за допомогою Past Simple:

When we **saw** Jack, we **stopped** to talk.— *Коли ми побачили Джека, ми зупинилися, щоб поговорити.* (Спочатку ми побачили Джека, а потім зупинилися поговорити.)

Present Perfect чи Past Simple?

Past Simple	Present Perfect
<p>Well, we have failed, but we won the Prize last year...</p> 	<p>I have won the Prize!</p>
<p>1) Описання дій, які відбулись у певний час у минулому: They returned from the journey three days ago.— Вони <i>повернулися з подорожі три дні тому</i>.</p>	<p>1) Описання дій, які відбулись у невизначений час у минулому: They have bought a new house.— Вони <i>купили новий будинок</i>.</p>
<p>2) Описання станів у минулому: His family left the country when he was too young.— Його родина <i>переїхала з села, коли він був зовсім юний</i>.</p>	<p>2) Описання дій, що завершилися нещодавно, і зараз є їх наслідки: He has just washed the car.— Він <i>щойно помив машину</i>. (It is clean now.)</p>
<p>3) Описання дій, що відбувались одна за одною в минулому: She took the key, unlocked the door and came in.— Вона <i>взяла ключі, відкрила двері й увійшла</i>.</p>	<p>3) Описання дій, які розпочались у минулому і тривають у момент мовлення: He has worked in this University for fifteen years.— Він <i>працює в цьому університеті п'ятнадцять років</i>. (And he still works here.)</p>

Зверніть увагу!

За допомогою Past Simple можна сказати, що минув час з тих пір (**since**), як щось трапилось:
It's been ages **since** we **last had** a party.— Минуло багато часу *з тієї пори, коли ми востаннє влаштовували вечірку*.

Вживаючи Present Perfect, можна сказати, що щось не відбулося з якогось часу (**since**) або протягом якогось періоду (**for**):
We **haven't met** him **since** January.— Ми *не зустрічали* його *з січня*.
We **haven't met** him **for** two years.— Ми *не зустрічали* його *два роки*.

Present Perfect Continuous чи Present Perfect?

A man **has been gathering** pears.

A man **has gathered** pears.

Present Perfect Continuous виражає тривалу дію, яка відбувається протягом якогось часу. Present Perfect вказує на завершеність дії:

I **have lived** here for 5 years.— Я *прожив тут 5 років*.

We **have been living** here for 5 years.— Ми *живемо тут 5 років*.

Як правило, у часовій формі Present Perfect Continuous не вживаються дієслова на позначення стану: **love** (любити), **hate** (ненавидіти), **want** (хотіти), **wish** (бажати), **know** (знати), **understand** (розуміти) тощо.

НЕПРЯМА МОВА

A bear was ill. It had eaten a lot of ice cream.

Now it is healthy.

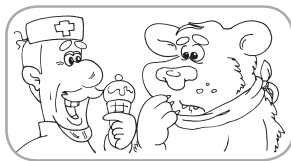
The doctor said

that it was bad to

eat a lot of cold ice cream.

«I'm going to eat only one ice cream

a day», replied the bear.

Непряма мова — це спосіб передачі висловлювань інших людей за допомогою переказу, наприклад:

«Де ти живеш?» — запитав я. (пряма мова);

Я запитав, де ти живеш. (непряма мова).

Зміни у непрякій мові (займенники, обставини місця й часу)

Займенники	I → he/she my → his/her this → that these → those
Місце	here → there
Час	now → then, at the time today → that day, on (e.g. Monday) yesterday → the day before, the previous day tomorrow → the next/following day, on (e.g. Monday) this week → that week last week → the week before, the previous week an hour → an hour before/ago earlier

Зміни у непрякій мові (часові форми)

Існує декілька правил передачі прямої мови непрямою. Якщо у словах автора дієслово-присудок вживається в минулому часі, то відбуваються такі зміни.

1. Якщо у прямій мові було вжито будь-який теперішній час, у непрякій вживається відповідний минулий час:

Mary said, «You **look** tired today». — Мери сказала: «Ти сьогодні **виглядаєш** стомленим».

Mary told me I **looked** tired that day. — Мери сказала мені, що я **виглядаю** стомленим.

Mary said, «I'm **leaving** for Kyiv tomorrow». — Мери сказала: «Завтра я **їду** до Києва».

Mary said that she **was leaving** for Kyiv the next day. — Мери сказала, що **завтра** вона **їде** до Києва.

2. Якщо у прямій мові вживається минулий або теперішній доконаний час, у непрякій — минулий доконаний час:

Mary said, «I **visited** Italy last summer». — Мери сказала: «Я **відвідала** Італію минулого літа».

Mary said that she **had visited** Italy the summer before. — Мери сказала, що вона **відвідала** Італію минулого літа.

Mary said, «I **have** already **made** the order». — Мери сказала: «Я **вже зробила** замовлення».

Mary explained that she **had made** the order by that time. — Мери пояснила, що вона **вже зробила** замовлення.

3. Якщо у прямій мові вживається майбутній час, у непрякій — майбутньо-минулий час:

Mary said, «My brother **will go** there with us». — Мери сказала: «Мій брат **підє** туди з нами».

Mary said that her brother **would go** there with us. — Мери сказала, що її брат **підє** туди з нами.

Правило послідовності часів не діє у підрядних додаткових реченнях, які виражають загальновідомі факти або речі, що не потребують чіткого визначення часової межі:

He **knew** that the metals **conduct** electricity. — Він **знав**, що метали **проводять** електрику.

The teacher **told** me that the Earth **moves** round the Sun. — Учитель **сказав**, що Земля **рухається** навколо Сонця.

You said you **like/liked** chocolate. — Ти **казав**, що тобі **подобається** шоколад.

Зверніть увагу!

He **is** working. → She said he **was** working.

I **have** done my homework. → Tom said he **had** done his homework.

It **has** been snowing. → We thought it **had** been snowing.

We **had** won the game. → Jim said they **had** won the game.

You **can** use the dictionaries. → The teacher said we **could** use the dictionaries.

You **may** go to the library. → Mother said I **might** go to the library.

You **will** love our party. → Ann told I **would** love their party.

You **must** finish the test. → The teacher said we **must/had to** finish the test.

Have you written a dictation yet? → The teacher asked if/whether we **had** written the dictation yet.

Спонування у непря́мій мові

Спонування до дії в непря́мій мові пере-
дається за допомогою дієслів, які вказують
на характер цього спонування: **to ask** (про-
сити), **to beg** (благати), **to order** (наказувати)
тощо.

Пряма мова	Непряма мова
He says, «Please, help me». He says, «Let's go home».	He begs to help him. He suggests going home.

To tell, to speak або to say

to speak (гово- рити, розмов- ляти)	a language well, badly at a meeting on a topic/ problem to smb about smb/ smth	She can speak six languages. He speaks English well. She often speaks at our meetings on this problem. Don't speak to him, he's busy. He likes to speak about her.
to say (говори- ти, казати)	smth (to smb)	Say it again, please.

Закінчення таблиці

to tell (пові- дом- ляти, розпо- відати)	smb smth the truth a lie a story	She told me she was a student. You must always tell the truth. She never tells a lie. She always tells interesting stories.
--	---	---

Запитання у непря́мій мові

Зверніть увагу!

said → said that

said to somebody → told somebody

Ми можемо передавати зміст висловлю-
вання у пря́мій мові за допомогою слів **ask**
(запитувати), **wonder** (цікавитися), **want to**
know (хотіти знати) тощо. У запитаннях у не-
пря́мій мові підмет ставиться перед дієсловом,
як і в стверджувальних реченнях. Узгоджен-
ня часів у питальних реченнях відбувається
за загальними правилами.

Під час передачі запитань у непря́мій мові
не використовуються допоміжні дієслова,
у кінці речення не ставиться знак питання.

Загальні запитання передаються за допо-
могою слів **if**, **whether**.

The girl said, «Did you go shopping?»	The girl asked <i>if/whether</i> I had gone shopping.
The man said, «Have they returned yet?»	The man wanted to know <i>if/whether</i> they had returned yet.
The boy said, «Do you know my cousin?»	The boy wondered <i>if/whether</i> I knew his cousin.

Спеціальні запитання утворюються за допомогою слів **when, what, where, which, how** тощо.

Пряма мова	Непряма мова
« When did you go to school, Ann?»	Nick asked Ann when she had gone to school.
« What time is it?»	He asked what the time was.
« Which way is the museum?»	A woman wants to know which way the museum is.
« How are you?»	He was wondering how I was.
« Where can we sit?»	They are asking where they can sit.

УМОВНІ РЕЧЕННЯ

Умовні речення являють собою складно-підрядні речення з підрядними умови, де головна частина виражає наслідок з наявної умови, а підрядна — цю умову виконання дії.

Підрядне речення приєднується до головного за допомогою сполучників **if** (якщо), **unless** (якщо не).

В англійській мові розрізняють три типи умовних речень: перший — речення реальної умови, другий і третій — речення нереальної умови.

I тип умовних речень

Утворення

Підрядне речення		Головне речення	
If	Present Simple		Future Simple (will)
If we	hurry,	we	will catch the bus.
If we	miss it,	there	will be another one.
If it	doesn't rain,	we	will be having a picnic.
If I	don't practise my English,	I	won't be successful.

Вживання

Умовні речення I типу висловлюють імовірні припущення, які насправді можуть здійснитися у теперішньому або майбутньому часі:

If I **hear** any news, I'll **phone** you. — *Якщо почую якісь новини, зателефоную тобі.*

If the rain **stops**, we'll **go** for a walk. — *Якщо припиниться дощ, ми підемо прогулятися.*

II тип умовних речень

Утворення

Підрядне речення		Головне речення	
If	Past Simple/ were		would + Infinitive
If I	ate cake,	I	would get fat.
If I	had your figure,	I	would eat a lot.
If we	didn't have a car,	we	wouldn't travel a lot.
If she	got up earlier,	she	wouldn't always be late.
If I	were you,	I	would pay for parking.

Вживання

Другий тип умовних речень висловлює малоімовірні або нереальні дії, які навряд чи

здійснюються та належать до майбутнього чи теперішнього часу:

If I **had** a million pounds, I'd buy a yacht.—
Якби у мене **був** мільйон фунтів, я **купив** би яхту.

Зверніть увагу!

Дієслово **to be** у підрядних реченнях умови має форму **were** для всіх осіб.

III тип умовних речень

Утворення

Підрядне речення		Головне речення	
If	Past Perfect		would + Perfect Infinitive
If we	had gone earlier,	we	would have had better weather.
If he	had phoned her,	she	would have come.
If you	hadn't made that mistake,	you	would have passed your test.

Вживання

Третій тип умовних речень виражає дію, яка могла б здійснитися за певних умов у минулому, але не здійснилася:

If you **had been** more careful, you **wouldn't have cut** yourself.— Якби ти **був** обережнішим, ти **б не порізався**.

If I **had had** my mobile yesterday, I **could have contacted** you.— Якби у мене вчора **був** мобільний, я **би міг** з тобою **зв'язатися**.

Конструкція з wish та if only

В англійській мові конструкції **I wish** та **if only** вживаються в реченнях з дієсловами умовного способу для вираження бажання стосовно теперішнього, минулого та майбутнього часів.

Бажання стосується теперішнього чи майбутнього часу:

Jessica **wishes** she were slimmer.— Джесіка **бажає** бути стрункішою. (Якби Джесіка була стрункішою.)

Бажання стосується минулого часу:

I **wish** you had told me about the dance.—
На жаль, ти не сказав мені про танці. (Якби ти мені сказав про танці.)

I **wish** you hadn't lost that photo. It was a really good one.— **Шкода**, що ти **загубив** фотографію. Вона була такою гарною.

If **only** виражає більший ступінь бажання, ніж **wish**. Цю конструкцію можна вживати самостійно або додавати до неї підрядне речення.

Бажання стосується теперішнього чи майбутнього часу:

If **only** I wasn't (weren't) so fat.— Якби **тільки** я не був таким товстим.

If **only** I wasn't (weren't) so fat, I would be able to get into these trousers.— Якби **тільки** я не був таким товстим, я би зміг надягти ці штани.

If **only** I were taller, I might be better at basketball.— Якби я **тільки** був вищим, я зміг би грати в баскетбол краще.

Бажання стосується минулого часу:

If **only** David had been a bit more careful, he'd have been all right.— Якби **тільки** Девід був трохи обережнішим (у минулому), у нього би все було гаразд.

Конструкція wish ... would/could

Якщо дія підрядного речення відбувається в майбутньому стосовно дії головного і воно виражає бажання, здійснення якого є малоімовірним, тоді в головному реченні вживається дієслово **wish** (бажати) або конструкція **if only** (якби тільки), а в підрядному — **would/could** з інфінітивом:

I **wish** you **would** put those shelves up soon.— Мені **хотілося б**, щоб ти швидше **поставив** ті полицки. (Але ти навряд чи це зробиш.)

Tom **wishes** his neighbours **wouldn't** make so much noise.— Тому **хотілося б**, щоб його сусіди так не шуміли. (Але вони все одно дуже галасують.)

If **only** you **could** try to keep the place tidy.— Добре було б, якби ти **міг** зберігати чистоту в цьому місці.

I **wish** I **could** sing (but I can't).— Я **хотів би** співати. (Але я не можу.)

Зверніть увагу!

Слід пам'ятати про те, що часова форма Perfect Infinitive (**have** + Past Participle) після дієслів **would, could, was/were to** означає невиконану дію.

Порівняйте:

I wish something exciting **would** happen.—
Я *хотів би*, щоб сталося щось захоплююче.
(Я хочу цього в майбутньому.)

I wish my life **were** more interesting. (My life isn't interesting.) — Я *хотів би*, щоб моє життя *було* цікавішим. (Моє життя зараз не цікаве.)

Стосовно дії, що відбулася в минулому, **would have** може використовуватися за умови узгодження граматичних часів, проте якщо висловлюється нереалізована можливість у минулому, то натомість вживається **could have**:

I wish I could have been at the wedding, but I was in New York.— Я *хотів би* бути на весіллі, але я був у Нью-Йорку.

ПАСИВНИЙ СТАН ДІЄСЛІВ

The tastiest bread
is baked here.

Only fresh bread!

Our bread **is being**
baked now!

It **wasn't baked** yesterday.

Утворення

Пасивний стан дієслів утворюється за допомогою дієслова **to be** та дієприкметника минулого часу (перша форма правильних дієслів із закінченням **-ed** або форма, подана у третій колонці таблиці неправильних дієслів, с. 92). При цьому дієслово **to be** змінюється за часами, особами та числами, а дієприкметник залишається незмінним.

	Active	Passive
Present Simple	We build the house.— Ми <i>будуємо</i> дім.	The house is built .— Дім <i>будується</i> .
Present Continuous	We are building the house.— Ми <i>будуємо</i> дім (зараз).	The house is being built .— Дім <i>будується</i> (зараз).
Present Perfect	We have built the house.— Ми <i>побудували</i> дім.	The house has been built .— Дім <i>збудовано</i> .
Past Simple	We built the house.— Ми <i>будували</i> дім.	The house was built .— Дім <i>було збудовано</i> .
Past Continuous	We were building the house.— Ми <i>будували</i> дім (у певний час).	The house was being built .— Дім <i>будувався</i> (у певний час).
Past Perfect	We had built the house.— Ми <i>збудували</i> дім (до певного часу).	The house had been built .— Дім <i>було збудовано</i> (до певного часу).
Future Simple	We will build the house.— Ми <i>побудуємо</i> дім.	The house will be built .— Дім <i>буде збудовано</i> .
Future Perfect	We will have built the house.— Ми <i>збудуємо</i> дім (до певного часу).	The house will have been built .— Дім <i>буде збудовано</i> (до певного часу).
Конструкція to be going to	We are going to build the house.— Ми <i>збираємося будувати</i> дім.	The house is going to be built .— Дім <i>буде побудовано</i> .
Modal Verbs	We can build the house.— Ми <i>можемо побудувати</i> дім.	The house can be built .— Дім <i>може бути побудований</i> .

Вживання

В активному стані суб'єкт (істота чи неістота) виконує дію:

Thieves stole a painting from the museum last night.— *Злодії минулої ночі вкрали картину з музею.*

Пасивний стан вживається, коли нас цікавить не виконавець дії, а особа чи предмет, над якими ця дія виконується. Саме тому слово, яке позначає особу чи предмет, стає у пасивному стані підметом:

A painting was stolen from the museum last night.— *З музею минулої ночі було вкрадено картину.*

Вживання дієслів у Passive Voice притаманне діловому та науковому стилю:

The liquid **was heated** to 60° and then **filtered**.— *Рідину було нагріто до 60°, а потім профільровано.*

Для позначення виконавця або виконавців дії поряд з дієсловом у пасивному стані вживають прийменник **by**:

The painting was stolen **by** masked thieves.— *Картину було вкрадено злодіями в масках.*

Коли йдеться про предмет, за допомогою якого було виконано дію, вживається прийменник **with**:

She has drawn the picture **with** a pencil.— *Вона намалювала малюнок олівцем.*

У пасивному стані часова форма Future Continuous Passive не використовується. Решта часових форм вживається за тими правилами, що й в активному стані:

The theft **is being investigated** by the police.— *Крадіжка розслідується поліцією.*

Other museums **have been warned** to take extra care.— *Інші музеї було попереджено про підвищення заходів безпеки.*

У пасивному стані замість Present Perfect Continuous та Past Perfect Continuous вживаються Present Perfect та Past Perfect:

The test **has been written** in two hours.— *Контрольну написали за дві години.*

Переклад дієслів у пасивному стані українською мовою

Дієслова в пасивному стані можна перекласти з англійської таким чином.

1. За допомогою дієслова «було» та дієприкметника в пасивному стані:

The book **was written** by a famous writer.— *Книгу (було) написано видатним письменником.*

The flowers **were sent** to her yesterday.— *Квіти (було) надіслано їй учора.*

2. Дієсловом, яке закінчується на «-ся»:

The books **are kept** in the library.— *Книжки зберігаються в бібліотеці.*

3. Дієсловами третьої особи множини в активному стані:

The children **will be given** sweets after dinner.— *Дітям дадуть цукерки після обіду.*

The text **will be translated** by Monday.— *Текст перекладуть до понеділка.*

Усталені конструкції з дієсловами в пасивному стані

It is said that... — Кажуть, що...

Ми можемо використовувати конструкцію «it + дієслово в пасивному стані + додаткове підрядне речення» у тому випадку, коли ми не знаємо, хто саме повідомляє нам про щось. **It is said that** Henry is in love with Claire.— *Кажуть, що Генрі закоханий у Клер.*

Такі конструкції вживаються, наприклад, у випусках новин:

It is thought that the company is planning a new advertising campaign.— *Вважають, що фірма планує нову рекламну кампанію.*

It was reported that the President had suffered a heart attack.— *Доповіли, що президент зазнав серцевого нападу.*

It has been agreed that changes to the scheme are necessary.— *Було узгоджено, що зміни до схеми необхідні.*

У цій конструкції можуть вживатися дієслова **agree** (домовлятися), **allege** (посилатися), **announce** (оголошувати), **assure** (запевняти), **believe** (вважати), **consider** (розглядати), **decide** (вирішувати), **expect** (очікувати), **explain** (пояснювати), **hope** (сподіватися), **know** (знати), **report** (доповідати), **say** (говорити), **suggest** (пропонувати), **suppose** (вважати), **think** (думати, вважати), **understand** (розуміти).

He is said to... — Кажуть, що він...

В англійській мові також використовується конструкція «підмет + дієслово в пасивному стані + **to-infinitive**»:

Henry **is said to be** in love with Claire.— *Кажуть, що Генрі закоханий у Клер.*

Ця конструкція також часто вживається в новинах:

«United» **were expected to win**.— *Чекали, що «Юнайтед» виграє.* (Люди очікували, що вони виграють.)

The company **is thought to be planning** a new advertising campaign.— *Вважають, що фірма планує нову рекламну кампанію.* (Хтось вважає, що вона планує нову рекламну кампанію.)

The President **was reported to have suffered** a heart attack.— *Доповіли, що президент зазнав серцевого нападу.* (Хтось доповів, що президент зазнав серцевого нападу.)

У цій конструкції можуть вживатися дієслова **believe** (вірити, вважати), **expect** (че-

кати), **find** (вважати), **know** (знати), **report** (доповідати), **say** (казати), **think** (думати, вважати), **understand** (розуміти).

Переклад дієслів у зворотах

to say	is said, was said	кажуть, казали
to know	is known, was known	відомо
to report	is reported, was reported	повідомляють, повідомили
to suppose	is supposed, was supposed	гадають, гадали
to expect	is expected, was expected	припускають, очікували
to consider	is considered, was considered	вважають, вважали
to assume	is assumed, was assumed	припускають, припускали
to think	is thought, was thought	думають, думали
to believe	is believed, was believed	вважають, вважали

USED TO + INFINITIVE

When we were younger, we **used to dance** every evening.
But we do it not so often now.

Вживання

Зворот **used to + infinitive** вживається для вираження повторюваної дії, яка відбувалася регулярно в минулому, та більше не виконується. Ця конструкція не змінюється за особами та числами й часами. Вона перекладається українською мовою дієсловом у минулому часі із додаванням слова «раніше».

Дієслово **used** вимовляється як [ju:st]. Його слід відрізнити від форми минулого часу дієслова **use**, яка так само пишеться, але вимовляється [ju:zd]:

We **used to play** football when we were young.— Ми **грали у футбол (раніше)**, коли були молодими.

I **used to like** apples, but I never eat them now.— Раніше я **полюбляв** яблука, але ніколи не їм їх тепер.

Зазвичай ця конструкція вживається у стверджувальних реченнях. У питальних **used** ставиться перед підметом:

Used he often to sit in his favourite armchair? — Чи **сидів** він **раніше** у своєму улюбленому кріслі?

Used she to like apples in her childhood? — Чи **полюбляла** вона в дитинстві яблука?

Для утворення заперечного речення до **used** додається частка **not** ['ju:snt]:

He **usedn't to smoke** in his youth.— У молоді роки він **не палив**.

Але в сучасній англійській мові запитання та заперечення з цією конструкцією утворюються переважно за допомогою дієслова **did**:

Did he use to live at the seaside? — Чи **жив** він **раніше** на узбережжі?

I **didn't use to meet** him very often.— **Раніше** я **не дуже часто зустрічав** його.

BE USED TO DOING/GET USED TO DOING

We are **used to getting up** early.
We do it every day. Also we're **used to running** every morning, but it was difficult at first.

Утворення

У зворотах **to be used to doing/get used to** **doing** змінюваною є лише перша частина — дієслово **to be**, яке змінюється за особами та числами, та дієслово **get**, яке змінюється за числами.

Питальна форма утворюється з використанням допоміжних дієслів, а заперечна — додаванням частки **not**.

Вживання

Зворот **to be used to doing** позначає дії, які стали звичними:

We are **used to reading** English books. We do it every day.— Ми **звикли читати** книжки англійською мовою. Ми робимо це щодня.

He is **used to getting up** early. He works from 8 a.m.— Він **звик прокидатися** рано. Він працює з восьмої ранку.

У значенні «те, що стає більш звичним» використовується зворот **to get used to doing**:

It was difficult at first, but we soon **got used to writing** dictations.— Спочатку було складно, та ми **звикли писати** диктанти.

She **didn't** get used to drinking tea in the morning. She usually drinks coffee with cakes.— *Вона не звикла пити вранці чай. Зазвичай вона п'є каву з тістечками.*

МОДАЛЬНІ ДІЄСЛОВА

В англійській мові існують особливі дієслова, у яких відсутні форми, властиві звичайним дієсловам.

Ці дієслова називають **модальними**. Вони вказують не на дію, а на ставлення до неї (наприклад, можливість або неможливість її виконання). Смислові дієслова вживаються після модальних в інфінітиві без частки **to**.

До модальних дієслів належать: **can, could, be able to, may, might, must, should, ought to, shall, will, would, have to, need, to be allowed to**.

Модальні дієслова не змінюються за особами та не мають неособових форм. При утворенні питальних і заперечних речень з такими дієсловами допоміжні дієслова не вживаються. У питальних реченнях модальні дієслова ставляться перед підметом.

CAN, COULD TA TO BE ABLE TO

John: How many instruments **can** you play, Vicky?

Vicky: Only two — the violin and the piano.

John: That's wonderful! And I **can't** even sing!

Vicky: You **can** go to a music school and learn.

Утворення речень

Дієслово **can** означає «могти, вміти, мати здібності», має форму минулого часу **could** та еквівалент **to be able to**, який зазвичай вживається в майбутньому та може вживатися в минулому часах. Після **to be able** інфінітив вживається з часткою **to**.

Теперішній час

Стверджувальне речення

I
He
She
It
We
You
They

can sing.

Заперечне речення

I
He
She
It
We
You
They

cannot (can't) sing.

Питальне речення

Can

I
he
she
it
we
you
they

sing?

Зверніть увагу!

Модальне дієслово **can** та заперечна частка **not** завжди пишуться разом: **cannot**.

Минулий час

Форма минулого часу **could** тотожна за значенням та правилами вживання у реченні формі теперішнього часу **can**:

When he was five he **could** swim well.—
Коли йому було п'ять років, він умів добре плавати.

Could he come to us yesterday? — *Чи міг він прийти до нас учора?*

Нарівні з дієсловом **could** у минулому часі вживається **was able to**. Коли йдеться про дію, яка вже фактично відбулася, використовується тільки **was able to** у значенні «зміг, був спроможний»:

I wasn't able to defend myself.— Я був неспроможний захистити себе.

Майбутній час

Дієслово **can** у майбутньому часі не вживається, а використовується його еквівалент **to be able to** (зможемо):

I'm afraid I **can't** come/I **won't be able to** come to your birthday party.— *Боюсь, я не можу/не зможу прийти на твій день народження.*

Will people **be able to** live on the Moon one day? — *Чи зможуть люди коли-небудь жити на Місяці?*

I'll be able to sing again when my throat is cured.— *Я зможу співати знов, коли вилікую горло.*

Вживання

Модальне дієслово **can** вказує на фізичну або розумову здатність, можливість виконати дію.

We **can** dance well.— *Ми можемо добре танцювати.*

He **can** read English books.— *Він може читати книжки англійською мовою.*

Коли йдеться про можливість чи здатність виконати дію, що відбувалася в минулому, вживають **could** або **was/were able to**.

Vicky **could** play the violin when she was five.— *Вікі могла грати на скрипці, коли їй було п'ять років.*

Vicky **was able to** play the violin when she was five.— *Вікі могла грати на скрипці, коли їй було п'ять років.*

Як правило, з дієсловами на позначення думок, міркувань вживають **could**:

I **couldn't** understand her story.— *Я не міг зрозуміти її розповідь.*

Модальне дієслово **can** означає дозвіл виконати дію в майбутньому.

You **can** come to me at 10.— *Ти можеш прийти до мене о десятій.*

MUST

You **must** not smoke here!
It can be dangerous.

There are a lot of flammable things in the room.

Утворення речень

Дієслово **must** має лише одну форму; дія, виражена за допомогою цього модального дієслова, стосується теперішнього або майбутнього часу:

You **mustn't** sit too close to the TV set.— *Не можна сидіти так близько перед телевізором.*

Стосовно минулого часу дієслово **must** вживається тільки у непрякій мові. У цьому випадку не дотримуються правил узгодження часів:

He said he **must** visit his sick friend.— *Він сказав, що повинен відвідати свого хворого друга.*

Стверджувальні речення

I
He
She
It
We
You
They

must go to the doctor.

Заперечні речення

I
He
She
It
We
You
They

must not (mustn't) go to the doctor.

Питальні речення

Must

I
he
she
it
we
you
they

go to the doctor?

Вживання

Дієслово **must** виражає моральний обов'язок, необхідність з точки зору мовця та має значення «повинен», «треба»:

He is very ill. He **must** consult a doctor.— *Він дуже хворий. Він повинен відвідати лікаря.*

Крім того, **must** вживається, коли йдеться про припущення, але з великою долею впевненості (тільки у стверджувальних реченнях):

Have you seen Tom? I can't find him.— *I haven't seen him. He must be in the school library.— Ти бачив Тома? Я не можу його знайти.— Я його не бачив. Він, напевно, у шкільній бібліотеці.*

У заперечній формі **must not** має значення категоричної заборони і перекладається як «не можна», «забороняється», «не повинен»:

You **mustn't** do that.— *Не можна так робити.*

У відповідях на запитання з дієсловом **must** у стверджувальній формі вживається **must**, у заперечній — **needn't**:

Must I do this work? Yes, you **must**./No, you **needn't**.— *Я повинен зробити цю роботу? Так, повинен./Ні, не треба.*

Для вираження обов'язку та необхідності у минулому часі вживають конструкцію **to have to (do)**:

He **had to** solve the problem.— *Він мав вирішити цю проблему.*

MAY, MIGHT

Утворення речень

У теперішньому часі вживається форма **may**, у минулому використовується форма **might**, а для позначення дії в майбутньому вживається конструкція **to be allowed to**:

May I speak to you now? — *Можна поговорити з тобою зараз?*

Теперішній час

Стверджувальне речення

I	➤	may get the job.
He		
She		
It		
We		
You		
They		

Заперечне речення

I	➤	may not get the job.
He		
She		
It		
We		
You		
They		

Питальне речення

May	➤	I	➤	get the job?
		he		
		she		
		it		
		we		
		you		
they				

Минулий час

Стверджувальне речення

I	➤	might be in.
He		
She		
It		
We		
You		
They		

Заперечне речення

I	➤	might not be in.
He		
She		
It		
We		
You		
They		

Питальне речення

Might	➤	I	➤	be in?
		he		
		she		
		it		
		we		
		you		
they				

Вживання

Модальне дієслово **may** вказує на дозвіл (можливість виконання якоїсь дії з чийогось дозволу), слабку ймовірність дії, припущення з відтінком сумніву:

You **may** take my book. — *Ти можеш узяти мою книжку.*

You **may** telephone from here. — *Ви можете зателефонувати звідси.*

It **may** rain later. — *Можливо, згодом піде дощ.*

Дієслово **might** вживається у питальних реченнях для вираження ввічливого прохання:

Might I sit here? — *Дозвольте мені тут сісти.*

Для вираження докору або зауваження також вживається форма **might**:

You **might** do this exercise without asking him when he is busy. — *Ти міг би виконати вправу, не звертаючись до нього, коли він зайнятий.*

Might також може виражати невпевненість в тому, що дії відбудуться в майбутньому.

She **might** visit you in winter. — *Можливо, вона відвідає вас взимку (але мало ймовірно).*

Заперечна форма дієслів **may** та **might** вживається нечасто — зазвичай заперечне речення складають з **can** або **must**:

— **May** I use the textbook at the exam? — *Чи можна користуватися підручником на іспиті?*

— No, you **must not**. — *Ні, не можна.*

SHOULD TA OUGHT TO

You **should** take these pills twice a day.

Утворення речень

Дієслова **should** та **ought to** найчастіше вживаються стосовно теперішнього чи майбутнього часу. В непрякій мові вони залишаються незмінними:

You **ought to/should** visit your friends more often.— *Ви би частіше відвідували друзів.*

Стверджувальне речення

I
He
She
It
We
You
They

should/ought to get the job.

Заперечне речення

I
He
She
It
We
You
They

should not/ought not to get the job.

Питальне речення

Should/Ought

I
he
she
it
we
you
they

to get the job?

Вживання

Модальні дієслова **should** та **ought to** тожні за значенням: передають пораду, рекомендацію. Проте **should** не має частки **to**, а **ought** завжди вживається з **to**:

She **ought to/should** go out more often.— *Їй слід частіше гуляти.*

You **shouldn't have** bothered making lunch, we could have bought a pizza.— *Вам не слід було обтяжувати себе приготуванням обіду, ми б могли купити піцу.*

Зворот **should/ought to + have + Past Participle** (дієприкметник минулого часу основного дієслова) у стверджувальному реченні вказує на невиконання бажаної чи пропонуваної дії. Ця конструкція у заперечному реченні показує, що мовець не бажав зазначеної дії, але вона відбулася:

You **ought to have/should have** gone to bed earlier.— *Вам слід було лягати спати раніше.*

Питальні речення з **should** та **ought to** передають бажання отримати пораду:

Ought I to/Should I write and thank him? — *Чи маю я написати та подякувати йому?*

Where **should** I put this vase? — *Куди мені слід поставити цю вазу?*

SHALL

Утворення речень

Модальне дієслово **shall** не змінюється за часами, особами та числами. У сучасній мові воно зазвичай вживається в офіційному стилі.

Стверджувальне речення

I
He
She
It
We
You
They

shall do it.

Заперечне речення

I
He
She
It
We
You
They

shall not do it.

Питальне речення

Shall

I
he
she
it
we
you
they

do it?

Вживання

Модальне дієслово **shall** означає наказ, попередження, вказівку, пропозицію. Дія, виражена за його допомогою, стосується майбутнього:

You **shall** do it first.— *Ти маєш робити це першим.*

We **shall** wait for him.— *Нам слід дочекатися його.*

У питальних реченнях **shall** вживається при звертанні від першої особи однини і множини та передає пропозицію:

Shall I wait for you? — *Давай я зачекаю на тебе.*

Shall we go to the park? — *Підемо до парку?*

WILL TA WOULD

Утворення речень

Модальне дієслово **will** має форму **will** у теперішньому часі, **would** — у минулому:

Стверджувальні речення

I
He
She
It
We
You
They

→ would/will do it.

Заперечні речення

I
He
She
It
We
You
They

→ would/will not do it.

Питальні речення

Would/Will

→ I
he
she
it
we
you
they

→ do it?

Вживання

Модальне дієслово **will/would** вживається для висловлення припущення:

She worked very hard yesterday. She **would** be tired.— *Вона дуже багато працювала вчора. Вона має бути стомлена.*

Це дієслово також виражає пропозицію, запрошення щось зробити:

Will you have an ice cream? — *Будете морозиво?*

Would you type this letter for me, please? — *Надрукуйте для мене, будь ласка, цього листа.*

Зверніть увагу!

Слід пам'ятати про те, що **could** та **would** є більш офіційними, ніж **can** та **will**.

HAVE TO

Утворення речень

На відміну від інших модальних дієслів, **have to** змінюється за особами та часами. Питальні речення з **have to** утворюються з використанням допоміжних дієслів, а в заперечних реченнях до допоміжного дієслова додається частка **not**:

She **has to** work much, because she wants to pass the exams well.— *Вона **мусить** багато працювати, тому що вона хоче добре скласти іспити.*

He **had to** leave home early yesterday. He went to meet his grandma at the station.— *Учора він **був змушений** рано вийти з дому. Він їздив на вокзал зустрічати бабусю.*

Теперішній час

Стверджувальні речення

I
We
You
They

→ have to wait.

He
She
It

→ has to wait.

Заперечні речення

I
We
You
They

→ don't have to wait.

He
She
It

→ doesn't have to wait.

Питальні речення

Do

→ I
we
you
they

→ have to wait?

Does

→ he
she
it

→ have to wait?

Минулий час

Стверджувальне речення

I
He
She
It
We
You
They

had to wait.

Заперечне речення

I
He
She
It
We
You
They

didn't have to wait.

Питальне речення

Did

I
he
she
it
we
you
they

have to wait?

Майбутній час

Стверджувальне речення

I
He
She
It
We
You
They

will ('ll) have to wait.

Заперечне речення

I
He
She
It
We
You
They

will not (won't) have to wait.

Питальне речення

Will

I
he
she
it
we
you
they

have to wait?

Вживання

Модальне дієслово **have to**, так само як і **must**, указує на необхідність чи обов'язковість дії, має значення «бути змушеним»:

I **have to** get up early.— Я *мушу* вставати рано.

We **have to** learn on Saturday.— Ми *маємо* вчитися в суботу.

Існують певні відмінності у значенні модальних дієслів **have to** та **must**. Дієслово **must** вживається тільки в Present Simple і лише в тому випадку, коли суб'єкт прийняв рішення самостійно:

I **must** hurry, I may be late for school.— Я *повинен* поквапитися, я *можу* запізнитись до школи.

Модальне дієслово **have to** в теперішньому часі вживається, коли суб'єкт має виконати чуже рішення, а не приймає його самостійно:

Pupils **have to** do their homework.— Учні *повинні* виконувати домашнє завдання.

У неформальному стилі вживають конструкцію **have got to**:

I've **got to** invite Nick.— Я *маю* запросити Ніка.

Have I got to invite Nick? — Чи *мушу* я запросити Ніка?

I **haven't got to** invite Nick.— Я *не повинен* запрошувати Ніка.

NEED

Модальне дієслово **need** має лише форму теперішнього часу та виражає необхідність виконання дії. Питальна та заперечна форми не потребують допоміжного дієслова:

You **needn't** hurry.— Вам *не треба* поспішати.

Need we go there? — Чи *треба* нам туди йти?

Зворот **needn't have + Past Participle** вживають, коли говорять про те, що не було необхідним, але було зроблено:

You **needn't have gone** shopping. You have two pizzas! — Тобі *не треба було* йти до магазину, у тебе є дві піци!

Зверніть увагу!

У заперечних реченнях можна вживати **don't have to** та **don't need to**, які мають таке саме значення, що й **needn't**:

You **don't have to** wash the dishes. They are clean.— Тобі *не потрібно* мити посуд. Він чистий.

КОНСТРУКЦІЯ TO BE ALLOWED TO/ TO BE PERMITTED TO

Утворення

Конструкція **to be allowed to/to be permitted to** — це еквівалент модального дієслова **may**. Вона має значення «мати дозвіл» і може вживатися в усіх часових формах.

Теперішній час

Стверджувальне речення

I am allowed to play.

He
She
It

is allowed to play.

We
You
They

are allowed to play.

Заперечне речення

I am not allowed to play.

He
She
It

is not allowed to play.

We
You
They

are not allowed to play.

Питальне речення

Am I allowed to play?

Is

he
she
it

allowed to play?

Are

we
you
they

allowed to play?

Минулий час

Стверджувальне речення

I
He
She
It

was allowed to play.

We
You
They

were allowed to play.

Заперечне речення

I
He
She
It

was not allowed to play.

We
You
They

were not allowed to play.

Питальне речення

Was

I
he
she
it

allowed to play?

Were

we
you
they

allowed to play?

Майбутній час

Стверджувальне речення

I
He
She
It
We
You
They

will be allowed to play.

Заперечне речення

I
He
She
It
We
You
They

will not be allowed to play.

Питальне речення

Will

I
he
she
it
we
you
they

be allowed to play?

Вживання

Конструкція **to be allowed to/to be permitted to** використовується для висловлення дозволу, так само як модальне дієслово **may/might**:

Pupils **are allowed to** use dictionaries.—
Учням **дозволено** користуватися словниками.

We aren't allowed to shout in the corridor.—
Нам не дозволяють галасувати в коридорі.

Запитання про дозвіл зробити що-небудь мають різні відтінки значення залежно від того, як вони сформульовані:

May I take a photo of you? — Чи можна мені тебе сфотографувати? (Чи дозволиш ти це зробити?)

Are we allowed to take photos? — Чи можна нам фотографувати? (Які існують правила щодо цього?)

Зверніть увагу!

Ввічливе прохання, пропозиція зробити щось, допомогти тощо «**Allow** me» перекладається як «**Дозвольте** мені».

Форма минулого часу конструкції **to be allowed to** вказує на те, що дія насправді відбулася, була результативною:

I was allowed to go home early yesterday.—
Учора мені дозволили піти додому рано.

We were allowed to have a party.— Нам дозволили провести вечірку.

He was allowed to attend lectures.— Йому дозволили відвідувати лекції.

ІНФІНІТИВ

Інфінітив — це неозначена форма дієслова, яка відповідає на запитання «що робити?», «що зробити?» та називає дію.

В англійській мові існує кілька форм інфінітива. Перехідні дієслова (після яких може вживатися прямий додаток) мають інфінітив активного й пасивного стану, неперехідні — лише активного.

Форми інфінітива	Активний стан	Пасивний стан
Simple	to write, to come	to be written
Continuous	to be writing to be coming	—
Perfect	to have written to have come	to have been written
Perfect Continuous	to have been writing to have been coming	—

Функції інфінітива в реченні

Інфінітив із залежними від нього словами утворює інфінітивну групу: **to learn** the poem by heart — *вивчити вірш напам'ять*.

Інфінітив чи інфінітивна група в реченні може виконувати такі функції.

1. Підмета:

To know him is to trust him.— *Знати його — значить довіряти йому*.

2. Предикатива (іменної частини складеного присудка):

The point is **to achieve** the aim.— *Головне — досягти мети*.

3. Частини дієслівного складеного присудка:

We must **stay** at home.— *Ми повинні залишатися вдома*.

4. Додатка:

He asked me **to wait**.— *Він попросив мене почекати*.

5. Обставини мети:

I have come here **to meet** her.— *Я прийшов сюди, щоб зустрітися з нею*.

6. Обставини наслідку:

She is old enough **to go** to work.— *Вона вже досить доросла, щоб їти працювати*.

Зверніть увагу!

Після слів **the first, the last** тощо інфінітив перекладається як особова форма.

He was **the last** to come.— Він прийшов останнім.

В англійській мові існує об'єктний інфінітивний комплекс (Complex Object). Він складається з двох частин. Перша — іменник чи особовий займенник в об'єктному відмінку, друга — інфінітив, що позначає дію, яку виконує або якої зазнає особа чи предмет:

Our teacher **wanted us to read** the text.—
Наш учитель *хотів, щоб ми прочитали текст*.

Complex Object вживається після дієслів:

а) що позначають сприйняття за допомогою органів чуття: **to see** (бачити), **to hear** (чути), **to feel** (відчувати), **to watch, to observe** (спостерігати), **to notice** (помічати). Після них інфінітив вживається без частки **to**;

б) що виражають бажання, намір, почуття: **to want** (хотіти), **to desire** (бажати),

to like (подобатися), **to intend** (мати намір) тощо;

в) за допомогою яких виражаються думки, припущення: **to think** (думати), **to consider** (вважати), **to know** (знати), **to suppose** (припускати) тощо;

г) що означають наказ, прохання, дозвіл, пораду, примус: **to ask** (просити), **to permit** (дозволяти), **to advise** (радити) тощо.

Після дієслів **to make**, **to let** інфінітив вживається без частки **to**.

Перекладається Complex Object як підрядне додаткове речення:

We saw Nick **cross** the street.— Ми бачили, як Нік переходив вулицю.

We consider Jane **to be** the best pupil.— Ми вважаємо, що Джейн є найкращою ученицею.

The teacher **made us work**.— Учитель змусив нас працювати.

Значення і вживання форм інфінітива

Інфінітив у формі Simple вживається для позначення дії, одночасної з дією дієслова-присудка:

I am glad **to see** you.— Радий вас бачити.

I was glad **to see** you.— Був радий вас бачити.

Simple Infinitive вживають для вираження майбутньої дії з дієсловами, які виражають намір, бажання тощо:

I want **to see** you.— Хочу вас побачити.

I hope **to see** you soon.— Сподіваюся скоро вас побачити.

Continuous Infinitive виражає тривалу дію, яка відбувається одночасно з дією присудка:

He was pleased **to be playing** in the yard again.— Він був задоволений, тому що знову грав на подвір'ї.

He seemed **to be listening** carefully.— Здавалося, що він уважно слухав.

Perfect Infinitive означає дію, яка відбулася раніше дії, вираженої присудком:

He was pleased **to have played** in the yard again.— Він був задоволений, тому що знову пограв на подвір'ї.

He seemed **to have listened** carefully to the teacher.— Здавалося, що він уважно вислухав учителя.

Слід пам'ятати про те, що після модальних дієслів **should**, **would**, **could**, **might**, **was/**

were to Perfect Infinitive говорить про невиконану дію:

He **could have come**.— Він міг прийти (але не прийшов).

We **should have left** our books in the class.— Нам слід було залишити книжки в класі (але ми цього не зробили).

Perfect Continuous Infinitive виражає тривалу дію, яка відбувається в момент дії дієслова-присудка:

He is happy **to have been studying** at this school for 10 years.— Він щасливий, що навчився в цій школі 10 років.

Passive Infinitive та Active Infinitive використовуються згідно із загальними правилами вживання дієслів в активному й пасивному стані:

He wants **to see** us.— Він хоче нас побачити.

He didn't want **to be seen**.— Він не хоче, щоб його бачили.

ГЕРУНДІЙ (-ING FORM)

Герундій (the Gerund) — це неособова форма дієслова із закінченням **-ing**. Це частина мови має властивості як іменника, так і дієслова.

Дієслівні властивості герундія

Герундій, утворений від перехідних дієслів, вживається з прямим додатком:

I like **reading** newspapers.— Мені подобається читати газети.

Форми герундія

	Active	Passive
Simple	preparing	being prepared
Perfect	having prepared	having been prepared

Форми Simple Gerund Active та Passive означають дію, яка відбувається одночасно з дією, вираженою у реченні дієсловом-присудком у теперішньому, минулому або майбутньому часах:

My friend dreamed of **becoming** a doctor.— Мій друг мріяв стати лікарем.

Існують дієслова, які мають різні значення залежно від того, вживаються вони з герундієм чи інфінітивом:

go on + to infinitive — *починати*;
 go on + gerund — *продовжувати*;
 stop + to infinitive — *зупинитися з якоюсь метою*;
 stop + gerund — *закінчити, припинити щось робити*;
 mean + to infinitive — *мати намір*;
 mean + gerund — *значити*;
 try + to infinitive — *робити все можливе*;
 try + gerund — *спробувати*;
 want + to infinitive — *хотіти*;
 want + gerund — *бути необхідним*.

Зверніть увагу!

Конструкція **to be worth + Gerund** перекладається українською як «варто щось зробити»:
 The book **is (isn't) worth reading**.— Книжку варто (**не варто**) читати.

Форми Perfect Gerund Active та Passive виражають дію, яка передуює дії, вираженій у реченні дієсловом-присудком:

I remember **having been congratulated** by my friends.— *Я пам'ятаю, як мене привітали мої товариші.*

Герундій з іменником чи присвійним займенником, що передують йому й означають носія дії, утворюють герундіальний зворот. Іноді займенник, який входить до цього звороту, може бути в об'єктному відмінку. Герундіальний зворот є складеним членом речення (підметом, додатком, означенням або обставиною):

I remember my friends **having congratulated** me then.— *Я пам'ятаю, що тоді мої друзі привітали мене.*

Іменникові властивості герундія

Як іменник, герундій може виконувати у реченні такі функції.

1. Підмета:

Reading is useful.— *Читати корисно.*

2. Частини присудка:

My hobby is **reading**.— *Я захоплююсь читанням.*

3. Додатка (прямого і непрямого):

She likes **playing** the guitar.— *Вона любить грати на гітарі.*

I like your idea of **becoming** a doctor.— *Мені подобається твоя ідея стати лікарем.*

Переклад герундія

Герундій може перекладатися українською як:

- інфінітив (неозначена форма дієслова):
I thought of **going** to the park.— *Я думав піти в парк.*
- іменник:
I like **swimming**.— *Я люблю плавання.*
- дієприслівник:
We continued our test **without looking** in the dictionaries.— *Ми продовжили контрольну роботу, не дивлячись у словники.*
- частина присудка:
I like **cooking**.— *Мені подобається готувати.*

Вживання герундія та інфінітива після певних дієслів

Verb + gerund	
like adore love enjoy prefer forget hate can't stand don't mind finish look forward to	doing cooking sightseeing

Verb + to + infinitive	
agree learn choose offer decide want expect refuse forget seem help hope would like would love would prefer would hate	to do to come to cook

Verb + somebody + to + infinitive		
advise allow ask beg encourage help need invite order remind tell want would like would love would prefer would hate	me him them someone	to do to go to come

Verb + somebody + infinitive (без to)		
let make help	her us	do

Verb + gerund/to + infinitive (значення не змінюється)	
start continue begin	raining to rain

Інфінітив чи герундій?

Інфінітив		Герундій
З часткою to	Без частки to	
1) Для вираження мети: She went out to buy some bread.— <i>Вона вийшла, щоб купити хліба.</i>	1) Після модальних дієслів (крім ought to): You must be back by 10 p.m.— <i>Ти повинен повернутися до десятої вечора.</i>	1) У ролі підмета: Eating fruit is good for your health.— <i>Їсти фрукти корисно для вашого здоров'я.</i>
2) Після дієслів advise (радити), agree (погоджуватися), expect (очікувати), promise (обіцяти), hope (сподіватися), refuse (відмовлятися): He agreed to come .— <i>Він погодився прийти.</i>	2) Після словосполучень had better , would rather (краще б): You'd better go .— <i>Тобі б краще піти.</i>	2) Після дієслів admit (припускати), avoid (уникати), consider (враховувати), continue (продовжувати), enjoy (насладжуватися), escape (уникати), excuse (вибачатися), finish (закінчувати), forgive (вибачати), imagine (уявляти), involve (містити в собі), keep (продовжувати), look forward to (чекати з нетерпінням), mention (згадувати), mind (заперечувати), miss (сумувати), object to (заперечувати), practise (практикувати), prevent (запобігати), report (доповідати), resist (протидіяти), risk (ризикувати), save (рятувати), suggest (пропонувати), understand (розуміти): Do you mind opening the window? — <i>Ти не заперечуєш, якщо я відкрию вікно?</i>

Інфінітив		Герундій
З часткою to	Без частки to	
3) Після питальних слів where (де), how (як), what (що), who (хто), which (який), крім why : I don't know what to do . — Я не знаю, що <i>робити</i> .	3) Після конструкції « make/let/see/hear/feel + додаток»: Let me watch TV . — <i>Дозволь мені подивитися телевізор.</i>	3) Після дієслова go (йти): I go swimming every morning. — Я <i>плаваю щоранку</i> .
4) Після словосполучень would like, would love, would prefer : I'd love to have a cup of tea. — Я <i>би випив чашку чаю</i> .		4) Після дієслів see (бачити), hear (чути), listen (слухати), watch (спостерігати) для вираження дії, що відбувалася протягом якогось проміжку часу: I heard a police siren screaming . — Я <i>чув, як лунала поліцейська сирена</i> .
5) Після іменників: It's a hard job to teach children. — Це складна <i>робота — вчити дітей</i> .		5) Після конструкцій be busy (бути зайнятим), be of no use (бути непотрібним), what's the use of (яка користь з), it's (no) good (добре/погано), it's (not) worth (варто/не варто), can't help (нічого не можна зробити), there's no point in (немає сенсу), can't stand (не можна терпіти), be/get used to (звикнути), have difficulty in (мати труднощі в чомусь), be interested in (бути зацікавленим чимось), be good at (бути здібним), be keen on (прагнути): It's no use crying over the split milk. — <i>Не варто плакати за розлитим молоком</i> .
6) Після прикметників: I am glad to see you. — Радий вас <i>бачити</i> .		6) Після словосполучення spend/waste time (марнувати час): You waste your time playing computer games. — Ти <i>марнуєш час, граючи в комп'ютерні ігри</i> .
		7) Після прийменників: He entered without knocking at the door. — Він <i>зайшов, не постукавши</i> .

ДІЄПРИКМЕТНИК

Дієприкметник — це неособова форма дієслова, яка має властивості дієслова, прикметника та прислівника. В англійській мові існують дві форми дієприкметників: Present Participle (Participle I) і Past

Participle (Participle II). Дієприкметник теперішнього часу, Participle I, відповідає українським дієприслівникам недоконаного виду та активним дієприкметникам теперішнього часу. Participle II (дієприкметник минулого часу) відповідає дієприкметникам минулого часу.

Present Participle (Participle I). Дієприкметник теперішнього часу

Утворення

Present Participle (Participle I) утворюється шляхом додавання закінчення **-ing** до форми V₁.

Існують такі форми Participle I:

	Active	Passive
Simple	reading	being read
Perfect	having read	having been read

Правила додавання на письмі закінчення **-ing** до основи дієслова див. на с. 14.

Вживання

Present Participle (Participle I) відповідає українському дієприкметнику активного стану теперішнього часу або дієприслівнику неоконаного виду:

Listening to the teacher I learn something new.— *Слухаючи вчителя, я пізнаю щось нове.*

Listening to the teacher I learned something new.— *Слухаючи вчителя, я пізнав щось нове.*

Listening to the teacher I'll learn something new.— *Слухаючи вчителя, я пізнаю щось нове.*

Present Participle (Participle I) виражає:

- Дію, що відбулася перед дією, позначеною основним дієсловом:

Arriving to the station, we went to buy tickets for the train.— *Прибувши на станцію, ми пішли купувати квитки.*

- Означення:

I saw a woman **sitting** in the room.— *Я побачив жінку, яка сиділа в кімнаті.*

- Обставину часу, причини, способу дії:

Walking in the park, I saw my friends here.— *Я бачив своїх друзів, коли гуляв у парку.*

Крім того, дієприкметник Present Participle (Participle I) разом з іменником або займенником, який вживається перед ним та позначає діяча, утворює зворот, що перекладається як підрядне або незалежне речення:

We saw **him coming**.— *Ми бачили, як він підходив.*

He was seen **coming**.— *Бачили, що він підходив.*

There were ten books on the table, two of them **being mine**.— *На столі було десять книжок, і дві з них — мої.*

Past Participle (Participle II). Дієприкметник минулого часу

Утворення

Past Participle (Participle II) має лише одну форму, перекладається як пасивний дієприкметник та має такі особливості написання.

- Дієприкметники, утворені від правильних дієслів, мають закінчення **-ed**: look — looked, call — called.
- Якщо основа дієслова має закінчення **-e**, до неї додається **-d**: hope — hoped, save — saved.
- Коли дієслово закінчується на приголосний + **-y**, **-y** змінюється на **-i** і додається **-ed**: hurry — hurried, copy — copied.
- Кінцева приголосна подвоюється, коли дієслово закінчується на приголосний, якому передую короткий наголошений голосний: beg — begged, plan — planned.

Правила вимови закінчення **-ed**

Закінчення **-ed** вимовляється таким чином:

- як [t] — після глухих приголосних, крім **t**: asked [a:skt], liked [laikt];
- як [d] — після дзвінких приголосних, крім **d**, та після голосних: loved [lʌvd], cried [kraɪd];
- як [ɪd] — після **t**, **d** (**te**, **de**): wanted [ˈwɒntɪd], decided [dɪˈsaɪdɪd].

Вживання

Як правило, Past Participle (Participle II) означає дію, що вже відбулася: a **decorated** room — *прикрашена кімната*, a **written** test — *написана контрольна робота*.

Так само, як і Participle I, Participle II може означати дію, одночасну з дією дієслова-присудка, та дію, незалежну від часу. У реченні Past Participle (Participle II) найчастіше виступає означенням:

This is a **well-known** singer.— *Це відомий співак.*

His father is a **respected** man.— *Його батько — поважна людина.*

ІМЕННИК

Іменник — це самостійна частина мови, яка означає істоту чи предмет і відповідає на запитання «хто?», «що?». В англійській мові так само, як і в українській, іменники мають однину та множину. На відміну від української мови, в англійській існує лише два відмінки іменників: загальний і присвійний.

Іменники можуть називати:

1. Предмети чи істоти: a cat (кіт), a pencil (олівець), a house (будинок).
2. Речовини та природні явища: water (вода), snow (сніг).
3. Риси характеру людини чи якості предметів: generosity (щедрість), cleverness (розумність), power (сила).
4. Определені дії та стани: look (погляд), laughter (сміх), sadness (смуток).

За складом іменники поділяються на:

1. Прості, які не мають афіксів у своєму складі: dog (собака), tree (дерево), pen (ручка).

2. Похідні, які мають префікс або суфікс: darkness (темрява), difference (різниця).
3. Складні, які складаються з двох і більше слів: pencilbox (пенал), blackboard (класна дошка).

За значенням іменники поділяються на:

1. Загальні назви, спільні для всіх одиниць рідних предметів: an armchair (крісло), a tiger (тигр), a piano (піаніно).
2. Власні назви:
 - а) власні імена: Mr Smith (містер Сміт), Jane (Джейн);
 - б) географічні назви: London (Лондон), the Dnipro (Дніпро);
 - в) назви вулиць, майданів, газет, журналів, готелів, музеїв: the «National» hotel (готель «Національ»), the Times (газета «Таймс»);
 - г) назви днів тижня, місяців, національностей, мов: March (березень), Sunday (неділя), Ukrainian (українська мова).

КАТЕГОРІЯ РОДУ ІМЕННИКА

Рід	Українська мова	Англійська мова
Чоловічий (він — <i>he</i>)	1) Істоти чоловічої статі: <i>чоловік, хлопчик, кіт, кінь</i> . 2) Неістоти, що традиційно належать до чоловічого роду: <i>дім, стіл, комп'ютер</i> .	Істоти чоловічої статі, у тому числі тварини-самці: man, boy, son, he-wolf. A man came to the table. He looked at the books on the table.— Чоловік підійшов до столу. Він подивився на книжки, що лежали на столі.
Жіночий (вона — <i>she</i>)	1) Істоти жіночої статі: <i>жінка, дівчина, кішка</i> . 2) Неістоти, що традиційно належать до жіночого роду: <i>ручка, земля, ніч, книжка</i> .	Істоти жіночої статі, у тому числі тварини-самки: woman, girl, daughter, aunt, she-wolf. I know that girl . She goes to our school.— Я знаю ту дівчину . Вона навчається в нашій школі.
Середній (воно — <i>it</i>)	1) Неістоти, що традиційно належать до середнього роду: <i>поле, небо, вікно, дерево</i> . 2) Деякі істоти, що традиційно належать до середнього роду: <i>немовля</i> .	1) Усі неістоти: field, sky, window, tree, table. The sky was gray. It was cloudy.— Небо було сіре. Воно було вкрите хмарами. 2) Назви тварин: cat, goat, elephant, а також іменник baby. The puppy plays in the yard every day. It likes playing with the ball.— Цуценя щодня грається надворі. Воно любить бавитися з м'ячем.

ОДНИНА ТА МНОЖИНА

В англійській мові іменники в однині поділяються на **злічувані** (Countable Nouns) та **незлічувані** (Uncountable Nouns).

Злічувані іменники	Незлічувані іменники
a chair	water
an engineer	milk
a question	friendship

Злічувані іменники можуть вживатися в **однині** (the Singular) і **множині** (the Plural). Незлічувані іменники множини не мають.

Правила правопису множини іменників

Більшість іменників мають у множині закінчення **-s**. Закінчення **-es** додається у таких випадках.

1. Якщо основа іменника закінчується на **-s, -ss, -sh, -ch, -x**: a bus — buses; a lunch — lunches; a class — classes; a watch — watches; a bush — bushes; a box — boxes.
2. Якщо основа іменника закінчується на **-у** з попереднім приголосним, при цьому **-у** змінюється на **-i**: a story — stories; a fly — flies.
3. Якщо основа іменника закінчується на **-о** з попереднім приголосним: a hero — heroes; a tomato — tomatoes.
Винятки: a piano — pianos; a photo — photos; a solo — solos.
4. У деяких іменників, що в однині закінчуються на **-f** або **-fe**, у множині **-f** змінюється на **-v** з додаванням закінчення **-es**; буквосполучення **-ves** вимовляється як [vz]: a leaf — leaves; a wife — wives; a shelf — shelves; a wolf — wolves; a half — halves; a calf — calves; a knife — knives; a life — lives.

Множина інших іменників цього типу утворюється за загальним правилом: додаванням закінчення **-s**, без зміни **f** на **v**: a kerchief — kerchiefs; a safe — safes; a chief — chiefs; a roof — roofs.

Окремі випадки утворення множини іменників

1. Множина деяких іменників утворюється зміною кореневого голосного (без додавання закінчення): a man — men;

a tooth — teeth; a woman — women [ˈwɪmɪn]; a goose — geese; a foot — feet; a mouse — mice.

2. Іменник **child** у множині має форму **children**.
3. Множина іменника **ox** утворюється за допомогою закінчення **-en**: **oxen**.
4. Іменники **sheep, deer, swine, fish, fruit** та назви деяких видів риб мають однакову форму в однині і множині:
He caught a lot of **fish**. — Він спіймав багато риб.

Зверніть увагу!

Форма **fishes** вживається, коли йдеться про різні види риб; форма **fruits** — коли йдеться про різні види фруктів.

5. Деякі іменники латинського і грецького походження зберігають форми множини, які вони мали в цих мовах: a phenomenon — phenomena; a crisis — crises; a radius — radii.
6. У складних іменниках форму множини приймає лише головний іменник: a daughter-in-law — daughters-in-law; a school-mate — school-mates.
Якщо ж складний іменник утворений від інших частин мови, то закінчення множини додається в кінці слова: forget-me-not — forget-me-nots (незабудки); merry-go-round — merry-go-rounds (каруселі).
7. В англійській мові є іменники, що вживаються тільки в однині (назви речовин і абстрактних понять: **chalk, silver, peace, courage** та ін.) або тільки у множині (назви предметів, що складаються з двох рівних або подібних частин: **tongs** (кліщі, обценьки), **spectacles** (окуляри), **trousers** (штани), **scissors** (ножиці) та ін.).

Зверніть увагу!

Деякі іменники в англійській мові вживаються тільки в однині, а відповідні їм іменники в українській мові мають форми однини й множини або тільки множини: **advice** — порада, поради; **knowledge** — знання; **information** — інформація, відомості; **news** — новина, новини; **progress** — успіх, успіхи; **money** — гроші.

Число іменників в українській та англійській мовах може не збігатися: **goods** (товар, товари), **clothes** (одяг), **contents** (зміст), **wages** (зарплата) тощо.

Деякі іменники, які означають сукупність, можуть узгоджуватися з присудком в однині і множині, залежно від їх значення. До таких іменників належать: **army** (армія), **audience** (аудиторія), **band** (гурт), **class** (клас), **company** (компанія), **crowd** (натовп), **family** (родина), **government** (уряд), **team** (команда), **union** (спілка) тощо. У даному випадку число дієслова-присудка залежить від того, який відтінок значення має на увазі: група людей у цілому чи окремі члени групи:

Our family is very old.— *Наша родина дуже давня.* (Мається на увазі весь рід.)

Our family are happy with presents.— *Нашій родині сподобалися подарунки.* (Кожному члену родини.)

ПРИСВІЙНИЙ ВІДМІНОК

Іменники у присвійному відмінку виражають приналежність когось/чогось особі чи предмету і відповідають на запитання «чий/чия/чий/чий?».

Утворення

Форма присвійного відмінка іменника утворюється за такою схемою:

Іменник в однині	+ 's	boy → boy's	Vicky → Vicky's
Іменник у множині, який має закінчення -s	+ ,	boys → boys'	tourists → tourists'
Іменник у множині, який не має закінчення -s	+ 's	men → men's	children → children's

Закінчення -'s вимовляється як:

- 1) [s] — після глухих приголосних, крім [s], [ʃ], [tʃ];
- 2) [z] — після голосних і дзвінких приголосних, крім [z], [dʒ], [ʒ];
- 3) [ɪz] — після звуків [s], [z], [ʒ], [tʃ], [dʒ], [ʃ].

Якщо іменник в однині закінчується на -s, -ss, -x, на письмі для утворення присвійно-

го відмінка додається апостроф або -'s. В обох випадках вони вимовляються як [ɪz].

Присвійний відмінок чи конструкція з of?

В одних випадках вираження приналежності вживають присвійний відмінок (the **boy's** toy), в інших — словосполучення з прийменником **of** (the toy **of** the boy).

Зверніть увагу!

Якщо в присвійному відмінку стоїть власна назва, артикль не ставиться: **Tom's** room — *кімната Тома*.

Присвійний відмінок, як правило, вживають з іменниками на позначення істот (людей і тварин):

- my friend's house — будинок мого друга;
- Clair's idea — ідея Клер;
- Daniel's brother — брат Деніела;
- the dog's owner — власник собаки.

Закінчення 's може стосуватися словосполучення:

Ann and Kate's room — *кімната Енн та Кейт*.

Присвійний відмінок також вживають для позначення часу:

- last week's concert — *концерт, який відбувся минулого тижня*;
- today's TV programmes — *сьогоднішні програми телебачення*.

Конструкція з прийменником **of** вживається у таких випадках.

1. Якщо йдеться про неістоти:
 - the side **of** the house — *бік будинку*;
 - the result **of** the match — *результат матчу*;
 - the day **of** the meeting — *день зустрічі*.
2. У поширених словосполученнях:
 - the house **of** one **of** our school teachers — *будинок одного з наших шкільних учителів*;
 - the address **of** those boys we met in Lviv — *адреса тих хлопців, яких ми зустріли у Львові*.

Обидві конструкції вживають з назвами міст і установ:

- London's museums/the museums **of** London — *музеї Лондона*;
- the company's future/the future **of** the company — *майбутнє компанії*.

АРТИКЛЬ

Артикль — це спеціальне службове слово, яке ставиться перед іменником і визначає його. В англійській мові існує два артиклі: **неозначений** (a/an) та **означений** (the).

Вживання

Неозначений артикль	Означений артикль
<p>A/an вживається тільки зі злічуваними іменниками в однині. У множині чи перед незлічуваними іменниками вживається some:</p> <p>He left a case. (однина)</p> <p>He left some cases. (множина)</p> <p>He left some luggage. (незлічуваний іменник)</p>	<p>The вживається з іменниками, як злічуваними, так і незлічуваними, в однині та множині:</p> <p>He needed the case. (однина)</p> <p>He needed the cases. (множина)</p> <p>He needed the luggage. (незлічуваний іменник)</p>

1. Неозначений артикль вживається перед злічуваном іменником, який згадується вперше:

A man booked into **a hotel** in London.— *Чоловік поселився в готелі в Лондоні.* (Це речення містить нову інформацію. Ми не знаємо, що це за людина, у якому саме готелі вона зупинилася. Але у тому випадку, коли говорять про предмети, про які вже згадувалося раніше, вживається означений артикль.)

The man didn't return to **the hotel**.— *Чоловік не повернувся до готелю.* (У цьому реченні йдеться про того самого чоловіка та той самий готель, інформацію про які вже подано.)

Коли йдеться про один з декількох предметів, також вживається неозначений артикль:

In the office **a phone** was ringing.— *В офісі зазвонив телефон.* (В офісі багато телефонів.)

I was in bed when **the phone** rang.— *Я був у ліжку, коли зазвонив телефон.* (Телефон у моєму будинку один.)

2. Означений артикль вживають, коли йдеться про щось єдине у своєму роді:

The sun was going down.— *Сідало сонце.* (У нашій сонячній системі лише одне сонце.)

The government is unpopular.— *Уряд непопулярний.* (У країні один уряд.)

3. Означений артикль завжди вживається зі словами **cinema, theatre, (news) paper**.

Зверніть увагу!

Означений артикль також завжди вживається з такими словами і словосполученнями: **the country(side), the Prime Minister, the sea(side), the shop, the market, the beach, the police**.

4. Неозначений артикль вживається з іменником, що описується прикметником:

It was **a lovely day**.— *Був чудовий день.*

5. Неозначений артикль вживається для класифікації чого-небудь, а також перед назвами професій:

The play was **a comedy**.— *П'єса була комедією.*

My sister is **a secretary**.— *Моя сестра — секретарка.*

Зверніть увагу!

A/The police officer, але: **the** police.

6. Іменник з неозначеним артиклем має узагальнююче значення:

An orange contains vitamin C.— *В апельсинах є вітамін С.*

A butcher is someone who sells meat.— *М'ясник — це той, хто продає м'ясо.*

Але у тому випадку, коли йдеться про загальні твердження, про тварин, відкриття та винаходи, вживається артикль **the**:

Who invented **the camera**? — *Хто винайшов фотоапарат?*

7. Артикль **the** вживається з назвами музичних інструментів: **the piano, the violin, the clarinet**, та не вживається перед назвами видів спорту: **tennis**.

Зверніть увагу!

Правильно говорити: to listen to **the** radio — слухати *радіо*, але: watch television — дивитися *телевізор*.

8. Неозначений артикль вживається після дієслів **to be, to have**:
My mother **is a** doctor. — *Моя мама — лікар.*
They **have got a** car. — *У них є машина.*
9. Неозначений артикль вживається у структурах «**such a/an** + (прикметник) злічуваний іменник в однині»:
We had **such a** good party. — *У нас була така чудова вечірка.*
10. Неозначений артикль вживається в окличних реченнях, до складу яких входять **what** та іменник в однині:
What a funny story! — *Яка смішна історія!*

11. Означений артикль вживається з найвищим ступенем порівняння прикметників:
This is **the highest** building in our city. — *Це — найвища споруда в нашому місті.*
12. Означений артикль вживається з порядковими числівниками:
The first project is about water pollution and **the second** project is about air pollution. — *Перший проект — про забруднення води, другий — про забруднення повітря.*
13. Означений артикль вживається з назвами частин світу: **the north, the south, the east, the west**.
14. Як правило, іменники та числівники, що позначають час, вживаються без артикля. Він ставиться лише у тому випадку, коли після слова на позначення часу стоїть словосполучення або речення, що його уточнює.

Артикль не вживається	Артикль вживається
Роки, пори року, місяці	
I was born in 1986 . — <i>Я народився у 1986.</i> We play football in summer . — <i>Улітку ми граємо в футбол.</i> I went to school in September . — <i>Я пішов до школи у вересні.</i>	That was the year I was born. — <i>Саме в цьому році я народився.</i> It was the summer of 2001 when we moved to a new flat. — <i>Саме влітку 2001 року ми переїхали до нової квартири.</i>
Спеціальні дати, свята	
We go away on Christmas . — <i>Ми від'їжджаємо на Різдво.</i> Easter is early this year. — <i>Великдень цього року ранній.</i>	We had a wonderful Christmas . — <i>У нас було чудове Різдво.</i> I started work here at the Easter before last. — <i>Я почав працювати тут на Великдень поза минулого року.</i>
Дні тижня	
Let's meet on Tuesday . — <i>Давай зустрінемося у вівторок.</i>	The thunderstorm was on the Tuesday of that week. — <i>Гроза була минулого вівторка.</i>
Частини доби	
We sleep at night . — <i>Уночі ми спимо.</i> I like to travel by day/by night . — <i>Мені подобається подорожувати вдень/вночі.</i>	It got warmer during the night . — <i>Протягом ночі потеплішало.</i> We came here in the morning . — <i>Ми прийшли сюди вранці.</i>
Час прийняття їжі	
We have supper at 8 o'clock. — <i>Ми вечеряємо о восьмій.</i>	We had a quick supper . — <i>Ми повечеряли швидко.</i>

15. Вживання артиклів з географічними назвами:

Артикль не вживається	Артикль вживається
Континенти, країни, острови, штати та графства	
Більшість вживається без артикля: living in Africa ; to Rhode Island ; from Kansas	Назви, що мають в своєму складі такі слова як republic та kingdom вживаються з означеним артиклем: the United Kingdom . Назви країн у множині також мають означений артикль: the USA, the Netherlands
Регіони	
Назви регіонів, які закінчуються назвою континенту чи країни, пишуться без артикля: Central Asia; Western Ukraine	Решта назв уживається з означеним артиклем, зокрема якщо назва країни є словосполученням з прийменником of : the West; the South of Ukraine
Гори	
Вживаються без артиклів назви гірських вершин: Everest; North Hill	Назви гірських масивів мають артикль the : the Alps; the Rockies
Океани, моря, озера, річки й канали	
Назви озер вживаються без артикля: Lake Baikal; Lake Michigan	Назви інших водних просторів вживаються з означеним артиклем: the Black Sea; the Atlantic (Ocean); the (River) Thames; the Suez Canal
Міста й села	
Більшість назв міст і сіл вживається без артиклів: Lviv; London; Harehills	Виняток: the Hague
Дороги, парки, майдани	
Більшість вживається без артиклів: Church Street; Fifth Avenue; Central Park; Berkeley Square	Винятки: the High Street; the Avenue; the Strand; the Mall . Назви головних доріг і пронумерованих трас вживаються з артиклем the : the A5
Мости	
Більшість назв вживається без артиклів: Tower Bridge	Є кілька винятків: the Golden Gate Bridge; the Severn (назва річки) Bridge
Аеропорти та вокзали, установи	
Більшість таких назв вживається без артиклів: Orly (airport); London Museum; Merton Colledge	Артикль вживається у тому випадку, коли у назві є прийменник of або іменник чи прикметник: the University of Kyiv; the Science Museum; the White House

Артикль не вживається	Артикль вживається
Театри, кінозали, готелі, галереї	
Більшість назв з іменником у присвійному відмінку вживається без артиклів: St Martin's (Theatre)	Але такі назви, як правило, вживаються з артиклем the : the Globe (theatre); the Plaza (cinema); the Ritz (hotel)
Магазини й ресторани	
Більшість назв вживається без артиклів: shopping at Harrods's	Назви зі словами body, studio тощо вживаються з означеним артиклем: the Body Shop

Запам'ятай!

bed	in bed, go to bed (лягати спати, відпочивати)	sit on the bed (сидіти на ліжку), make the bed (застеляти ліжко)
home	at home (вдома), go home (йти додому), come home (приходити додому), leave home (йти з дому)	in the house (у будинку), to the house (до будинка), in the home (вдома)
sea	at sea (на морі), go to sea (йти в море — про моряків)	on the sea (на морі), by the sea (по морю), at/to the seaside (на узбережжі/до узбережжя), on/to the coast (на узбережжі/до узбережжя)
town	in town (у місті), go to town (йти до міста), leave town (залишати місто)	the town centre (центр міста), the city (місто), the village (село)
work	at work (на роботі), go to work (йти на роботу), leave work (залишити роботу)	the office (офіс), the factory (завод)

Наявність чи відсутність артикля в деяких усталених словосполученнях

Неозначений a/an
have a look/swim etc. — <i>подивитися/поплавати</i> тощо; have a good time — <i>гарно проводити час</i> ; have a toothache/headache etc. — <i>мати зубний/головний біль</i> ; it's a pity/shame — <i>шкода/сором</i> ; as a matter of fact — <i>фактично, насправді</i> ; be in a hurry — <i>поспішати</i> ; be at a loss — <i>бути розгубленим (не знати, що сказати/зробити)</i> ; go for a walk — <i>йти на прогулянку</i> ; in a low/loud voice — <i>тихо/голосно</i> ; all of a sudden — <i>раптово</i> ; tell a lie — <i>брехати</i> ; at a time — <i>за раз</i> ; at a speed of — <i>на швидкості</i> ; a lot of — <i>багато</i> ; a little — <i>трохи</i> ; a few — <i>кілька</i>
Означений the
in the affirmative (positive)/negative — <i>у стверджувальній/заперечній формі</i> ; in the direction of — <i>у напрямку</i> ; in the east/west/south/north — <i>на сході/заході/півдні/півночі</i> ; on the one hand/other hand — <i>з одного/другого боку</i> ; on the right/left — <i>праворуч/ліворуч</i> ; in the sun — <i>на сонці</i> ; go to the cinema — <i>йти в кіно</i> ; the other day — <i>нещодавно</i> ; on the whole — <i>в цілому</i> ; on the way — <i>на шляху до</i> ; on the advice of — <i>за порадою</i> ; all over the world — <i>в усьому світі</i> ; play the piano/guitar — <i>грати на піаніно/гітарі</i> ; tell the truth — <i>говорити правду</i> ; pass the time — <i>проводити час</i> ; the more ... the better... — <i>чим більше ... тим краще...</i>

Без артикля
be in love — <i>бути закоханим</i> ; be in need — <i>потребувати, бідувати</i> ; at war — <i>на війні</i> ; by car — <i>машиною</i> ; by heart — <i>напам'ять</i> ; by chance — <i>раптово</i> ; by mistake — <i>помилково</i> ; in time — <i>вчасно, заздалегідь</i> ; on time — <i>вчасно</i> ; be in demand — <i>користуватися попитом</i> ; on demand — <i>за вимогою/запитом</i> ; in fact — <i>фактично</i> ; in full — <i>повністю</i> ; in pencil — <i>олівцем</i> ; in return for... — <i>в обмін на...</i>

ЗАЙМЕННИК

Займенник — це самостійна частина мови, яка вказує на предмети, їх ознаки чи кількість, але не називає їх.

Зверніть увагу на порядок слів!

My friend and I were at the park.—
Ми з другом були у парку.
 This present is from Tetyana and **me**.—
 Це подарунок від **мене** і Тетяни.
 Jane and he are students.—
Вони з Джейн — студенти.

В англійській мові займенники змінюються за родами, особами, числами й відмінками. У реченні займенник може виконувати функцію підмета, додатка, означення або частини складеного іменного присудка.

В англійській мові розрізняють такі розряди займенників:

особові — вказують на особу мовця, співрозмовника або адресата мовлення;

присвійні — вказують на приналежність предмета особі;

зворотні — вказують на дію виконавця, спрямовану на нього самого;

взаємні — вказують на те, що однаково стосується обох сторін;

вказівні — вказують на предмети, ознаки предметів та їх кількість;

питальні — вживаються для оформлення запитання про осіб, ознаки та предмети, їх приналежність, кількість тощо;

неозначені — вказують на невизначеність особи, предмета, якості чи кількості;

заперечні — вказують на відсутність предметів, ознак, кількостей;

означальні — узагальнено вказують на ознаки предмета.

ОСОБОВІ ЗАЙМЕННИКИ

Особові займенники в англійській мові мають два відмінки: загальний та об'єктний.

Відмінювання особових займенників

Загальний відмінок	Об'єктний відмінок
I — я	me — мене, мені
he — він	him — його, йому
she — вона	her — її, їй
it — воно (він, вона)	it — його, йому, її, їй
us — нас	us — нас, нам
we — ми	you — вас, вам, тебе, тобі
you — ви, ти	them — їх, їм
they — вони	

Вживання займенника it

1. Займенник **it** вживається для позначення речей, назв неістот, тварин і рослин, а також іменника **baby** (немовля), ситуації чи думки:

I found a box. **It** was made of wood.—
 Я знайшов коробку. **Вона** дерев'яна.

Зверніть увагу!

Займенник **I** завжди пишеться з великої літери. Займенник **you** перекладається «ви» або «ти» — залежно від контексту.

2. Коли йдеться про невідому особу, також вживають займенник **it**:

Did someone visit you? — **It** was Jane.—
 Хтось тебе відвідав? — **Це** була Джейн.

3. **It** використовують тоді, коли говорять про час, відстань та погоду:

It's five o'clock.— **П'ята година.**

It's forty miles from here to London.—
Звідси до Лондона 40 миль.

4. It вживають у ролі формального підмета в безособових реченнях як із неозначеною формою дієслова (to-infinitive), так і з підрядним реченням, яке починається з **that**:

It is nice to see you.— Приємно вас бачити.

It's a pity (that) you cannot sing.— Шкода, що ви не вмієте співати.

ПРИСВІЙНІ ЗАЙМЕННИКИ

Залежна форма	Незалежна форма	Українські відповідники
my	mine	мій, моя, моє, мої
his	his	його (чоловічий рід)
her	hers	її
its	—	його (середній або чоловічий рід), її
our	ours	наш, наша, наше, наші
your	yours	ваш, ваша, ваше, ваші, твій, твоя, твоє, твої
their	theirs	їхній, їхня, їхнє, їхні

Вживання

Присвійні займенники виражають значення приналежності (володіння) тощо: **my** book — *моя книжка*, **her** work — *виконувана нею робота*.

Залежна форма присвійних займенників вживається перед означуваними іменниками. Незалежна форма не потребує іменника:

Are these **your** books? — *Це твої книжки?*

Are these **yours**? — *Це твої?*

She is **a friend of mine**. — *Вона моя подруга (одна з моїх подруг)*.

I took **some books of yours**. — *Я взяв декілька твоїх книжок (деякі з твоїх книжок)*.

Зазвичай присвійні займенники вживаються з назвами частин тіла або одягу. Українською мовою у цьому випадку вони не перекладаються:

He washed **his** hands.— *Він мив руки*.

Mary cleaned **her** teeth.— *Мері чистила зуби*.

I took off **my** shoes.— *Я зняв черевики*.

Зверніть увагу!

Its — це присвійний займенник, який вживають перед іменником:

The dog got **its** food.— *Собака отримав свою їжу*.

It's — скорочена форма **it is** чи **it has**:

It's time to go.— *Час йти*.

It's got wings.— *У нього є крила*.

Слід звернути увагу на те, що у фразях із прийменником вживають означений артикль **the** замість займенника.

Підмет	Дієслово-присудок	Додаток	Словосполучення із прийменником
The ball	hit	me	on the shoulder.
The son	kissed	the mother	on the cheek.

В англійській мові не існує спеціального займенника, який відповідав би українському займеннику «свій». Залежно від особи у цьому значенні вживають відповідний присвійний займенник:

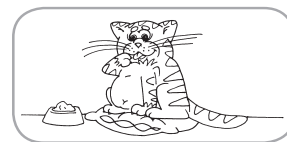
I read **my** book.— *Я читаю свою книжку*.

He reads **his** book.— *Він читає свою книжку*.

ЗВОРОТНІ ЗАЙМЕННИКИ

A cat is sitting in the room.

It is cleaning **itself** after a meal.

Число	Особа		
	перша	друга	третя
Однина	myself	yourself	himself/ herself/ itself
Множина	ourselves	yourselves	themselves

Вживання

Зазвичай англійські зворотні займенники відповідають українському займеннику «себе»:

I made a sandwich for **myself**.— Я зробив собі бутерброд.

We watched **ourselves** in the video.— Ми бачили себе на відео.

Не слід використовувати особові займенники **me, you, him** тощо замість зворотних у тому випадку, коли вони мають те саме число й рід, що й підмет. Це може вплинути на загальний зміст речення. Порівняйте:

When the police came in, the gunman shot **him**.— Коли увійшла поліція, злочинець застрелив його. (поліцейського)

When the police came in, the gunman shot **himself**.— Коли увійшла поліція, злочинець застрелив себе.

Зворотні займенники вживаються й після прийменників:

He is old enough to look **after himself**.— Він досить дорослий, щоб доглядати себе.

Зворотні займенники вживаються в низці усталених виразів:

We really **enjoyed ourselves**.— Ми добре провели час.

The children **behave themselves**.— Діти добре поведуться.

Please **make yourself at home**.— Почувайся як удома.

I don't want to be here **by myself**.— Я не хочу бути тут один (сам).

Зверніть увагу!

Після прийменників місця вживаються займенники **me, you, him, her** тощо:

I saw a girl **behind me**.— Я побачив дівчинку позаду себе.

The boy is standing **next to her**.— Поруч із нею стоїть хлопчик.

Існують дієслова, після яких не вживаються зворотні займенники: **afford** (дозволяти собі), **approach** (наближатися, звертатися), **complain** (скаржитися), **concentrate** (зосереджуватися), **decide** (вирішувати), **feel** (почуватися) + прислівник, **get up** (вставати), **hurry (up)** (поспішати), **lie down** (лягати), **meet** (зустрічатися), **remember** (пам'ятати), **rest** (залишатися), **relax** (розслаблятися), **sit down** (сідати), **stand up** (підводитися), **wake up**

(прокидатися), **wonder** (дивуватися), **worry** (хвилюватися) та ін.

Зазвичай не вживаються зворотні займенники після дієслів **change (clothes)** (змінювати одяг), **dress** (вдягатися) та **wash** (вмиватися, митися), за винятком тих випадків, коли говорять про те, що цю дію важко виконати.

ВЗАЄМНІ ЗАЙМЕННИКИ

Вживання

Взаємні займенники **each other** і **one another** мають значення «один одного», «один одному» та вживаються у двох відмінках: загальному та присвійному (**each other's, one another's**):

Our pupils help **each other/one another** with their lessons.— Наші учні допомагають один одному з уроками.

Ann and Nelly wrote **each other's** phone numbers.— Енн та Нелі записали телефонні номери одна одної.

ВКАЗІВНІ ЗАЙМЕННИКИ

Look at **that** snowman! —

Поглянь-но на **того** сніговика!

It has a hat, a brush and two buttons.— У нього є капелюх, мітла та два ґудзики.

Look at **this** snowman! —

Поглянь-но на **цього** сніговика!

It has a hat, a brush, a scarf and three buttons.— У нього є капелюх, мітла, шарф та три ґудзики.

Вживання

Вказівні займенники вказують на особу чи предмет: **this** — цей, ця, це; **that** — той, та, те; **these** — ці; **those** — ті.

Look at **this**! — Подивись на **це**!

That doll is mine.— **Та** лялька — моя.

Вказівний займенник **this (these** у множині) вживається, коли йдеться про предмети або істот, які перебувають близько до мовця, а також про дії, що стануться найближчим часом або відбуваються зараз.

Вказівний займенник **that (those** у множині) стосується предметів або істот, які віддалені від мовця у просторі або часі, хронологічно належать до минулого чи майбутнього.

Порівняйте!

This is a desk. — <i>Це — парта.</i>	That is a desk. — <i>То — парта.</i>
This play will be funny. — <i>Ця п'еса буде смішною.</i>	That play was funny. — <i>Та п'еса була смішною.</i>
These pens are mine. — <i>Ці ручки мої.</i>	Those pens are yours. — <i>Ті ручки твої.</i>

ПИТАЛЬНІ ЗАЙМЕННИКИ

Вживання

Питальний займенник **who** (хто) вживається у двох відмінках: загальному (**who**) та об'єктному (**whom**):

Who are you? — *Хто ви?*

Whom (**who**) are you waiting for? — *На кого ви чекаєте?*

Займенник **what** (що) стосується неістот, абстрактних понять і тварин; коли йдеться про людей, цей займенник позначає професію, заняття тощо:

What do you know about it? — *Що ви знаєте про це?*

What is your father? — *Хто твій батько? (за професією)*

Питальний займенник **which** вживається, коли йдеться про вибір: «хто з...», «який з...»:

Which of you knows the rule? — *Хто з вас знає правило?*

Which sentence is correct? — *Яке речення правильне? (з поданих)*

НЕОЗНАЧЕНІ ЗАЙМЕННИКИ

Вживання

Неозначені займенники **some** та **any** вживаються перед іменником у множині або незлічуваним іменником і перекладаються як «кілька», «декто», «деякий», «який-небудь», «скільки-небудь» тощо:

There was a book and **some** pens on the desk, but there wasn't **any** chalk. — *На парті була книжка та кілька ручок, але не було крейди.*

Як правило, у стверджувальних реченнях використовують **some**, а в питальних і заперечних (або в таких, які містять заперечення) — **any**.

Стверджувальне речення	Заперечне речення
There is some juice in the cup. — <i>У чашці є трохи соку.</i>	I haven't any juice. (= I have no juice.) — <i>У мене зовсім немає соку.</i>
He needs some pencils. There are some in the drawer. — <i>Йому потрібно кілька олівців. У шухляді є декілька.</i>	He has not got any pencils. Have you got any ? — <i>У нього немає жодного олівця. Чи є якийсь олівець у тебе?</i>
I saw some interesting toys in the shop. — <i>Я бачив кілька цікавих іграшок у магазині.</i>	I never saw any plants in his room. — <i>Я ніколи не бачив ніяких (жодних) рослин у нього в кімнаті.</i>
We had some fun at the circus. — <i>У цирку нам сподобалося.</i>	We won't have any fun without you. — <i>Нам без тебе не буде весело.</i>

В умовних реченнях, як правило, вживають **any**:

If you have **any** questions on the subject, ask your teacher for help. — *Якщо у вас є які-небудь запитання, зверніться по допомогу до вчителя.*

У пропозиціях, проханнях і запрошеннях зазвичай вживається **some**:

Would you like **some** tea? — *Чи не хотіли би ви (випити) трохи чаю?*

Could you bring me **some** water? — *Ви не могли би принести трохи води?*

У стверджувальних реченнях **any** вживається в тих випадках, коли мають на увазі будь-який предмет чи особу:

Please, take **any** book you like. — *Візьми, будь ласка, будь-яку книжку, яку хочеш.*

Складні неозначені займенники, утворені на основі **some** та **any** (**somebody**, **someone** — *хтось*, *хто-небудь*, **something** — *щось*, *що-небудь*), **anybody**, **anyone** — *хто-небудь*, **anything** — *що-небудь*), вживаються за правилами, викладеними вище:

Is there **anybody** in the room? — *Чи є хто-небудь у кімнаті?*

Somebody knocked at the door. — *Хтось постукав у двері.*

ЗАПЕРЕЧНІ ЗАЙМЕННИКИ

Заперечними займенниками в англійській мові є **no** (ніхто, жоден з усіх), **nobody** (ніхто, жоден з усіх), **no one** (ніхто, жоден з усіх), **nothing** (ніщо), **none** (ніщо, ніхто, жоден з усіх), **neither** (жоден з двох). Заперечний займенник **no** вживається як прикметник — перед іменником:

She's got **no** friends. — У неї немає друзів.

Зверніть увагу!

Якщо в реченні заперечний займенник вживається у ролі підмета або додатка, то присудок стоїть у стверджувальній формі:
Nobody knows the answer. — **Ніхто не** знає відповіді.
 We understood **nothing**. — **Ми нічого не** зрозуміли.

Займенники **nobody**, **no one**, **none** (жоден з усіх), **neither** (жоден з двох), **nothing** (нічого) вживаються як підмет або додаток:

No one could answer. — **Ніхто не** міг відповісти.

He said **nothing**. — **Він нічого не** сказав.

None of the pupils remembered the rule. — **Ніхто з** учнів не згадав правило.

Neither of them works well. — **Жоден з них** не працює добре.

ОЗНАЧАЛЬНІ ЗАЙМЕННИКИ

Означальними є займенники **all** (весь, вся, все, всі), **both** (обидва, обидві), **each** (кожний, кожна, кожне (окремо)), **every** (кожний, кожна, кожне (усі)), **everybody** (кожний, кожна, кожне (усі)), **everyone** (кожний, кожна, кожне (усі)), **everything** (усе), **either** (один, одна, одне з двох; кожний, кожна, кожне з двох), **another** (інший, ще один), **other** (інший).

Займенник **all** (весь, вся, все, всі) вживається перед злічуваними іменниками у множині або незлічуваними іменниками; **both** (обидва, обидві) — перед злічуваними іменниками:

All pupils are present. — **Присутні всі** учні.

All snow melted. — **Увесь** сніг розтанув.

Both friends have bicycles. — **Обидва** товариші мають велосипеди.

Із займенником **both** вживаються такі конструкції:

both friends both the friends both of the friends both of them	}	<i>обидва</i> товариші
---	---	------------------------

На **both** схожий за значенням займенник **either** (один з двох, кожний з двох):

I saw **either** side of the river. — *Я бачив кожний берег річки.*

Як і **both** займенник **either** може вживатися самотійно:

There are two computers. **Both** are working. — *Є два комп'ютери. Обидва зараз працюють.*

You can work on **either**. — *Ти можеш працювати на кожному з них.*

Each та **every** вживаються перед іменником в однині, вони схожі за значенням, але **every** не вживається разом із прийменником **of**. **Each** перекладається як «кожний зокрема», **every** — «кожний (усі)»:

Each of you can solve this problem. — *Кожний з вас може вирішити цю проблему.*

Every pupil watched the film. — *Усі учні дивилися цей фільм.*

Each pupil watched the film. — *Кожний учень дивився цей фільм.*

Займенники **other** (інший) та **another** (інший, ще один) вживаються з іменниками в однині (the other day, another day) та як іменники у множині:

The others are busy. — *Решта зайняті.*

Each other та **one another** перекладаються як «один одного», але **one another** вживається, коли йдеться більше ніж про 2-х осіб/2 предмети.

We send **each other/one another** Christmas cards. — *Ми надсилаємо один одному різдвяні листівки.*

ЗАЙМЕННИКИ ЯК ЗАМІННИКИ

Займенник **it** замінює все попереднє висловлювання і перекладається українською як «це»:

The temperature is rising slowly. **It** means that... — *Температура повільно підвищується. Це означає, що...*

Займенник **it** може бути формальним підметом у таких реченнях, що відповідають в українській мові безособовим або односкладним:

It's winter. — *Зима.*

It's difficult to say... — *Важко сказати...*

One використовується замість раніше вжитого злічуваного іменника, щоб уникнути повторення. Має форму множини **ones**. Перекладається цим іменником або випускається:

The method is a conventional **one**.— Цей метод є загальноприйнятим.

Якщо після **one** стоять означальні підрядні речення або означальний дієприкметниковий зворот, то **one** є займенником-замінником іменника:

The latter method differs radically from the **one** mentioned above.— Останній метод значно відрізняється від того (методу), який згадувався раніше.

Займенник **that (those)** замінює іменник, який згадувався перед цим, і перекладається цим іменником або випускається:

The most important task of a pupil is **that** of learning.— Найважливіше завдання учня — вчитися.

MANY, MUCH, FEW, LITTLE, A LOT OF

Слова **many, much** (багато), **few, little** (мало, недостатньо) означають кількість. **Many** та **few** вживаються перед злічуваними іменниками. **Much** і **little** — перед незлічуваними:

I have a lot of friends.— У мене багато друзів.

There were few mistakes in the test.— У контрольній роботі було мало помилок.

There is a lot of snow on the ground.— На землі багато снігу.

There's little sugar left.— Залишилося мало цукру.

Якщо перед словами **few** та **little** вживається неозначений артикль **a**, йдеться про невелику, але достатню кількість. Українською **a few** перекладається як «небагато», «кілька», **a little** — «небагато», «трохи». Слід звернути увагу на те, що **a few** вживається перед злічуваними іменниками у множині:

Are there a few buildings there? — Чи є там кілька будинків?

Vicky has made a little progress.— Віка трохи покращила свій результат.

На позначення великої кількості вживають такі словосполучення, як **a lot of, lots of**. Вони вживаються зі злічуваними іменниками у множині та незлічуваними іменниками в однині. У сучасній англійській мові **a lot of, lots of** зазвичай використовуються у стверджувальних реченнях, а **many, much** — у заперечних і питальних:

We have got a lot of friends. (У нас багато друзів.) — We have got a lot of work. (У нас багато роботи.)

We haven't got many friends. (У нас небагато друзів.) — We haven't got much work. (У нас небагато роботи.)

Have we got many friends? (У нас багато друзів?) — Have we got much work? (У нас багато роботи?)

ПРИКМЕТНИК

People are walking in a **quiet** park.
It's a **warm** day.
The snow is **white**.
People look **happy**.

Прикметник — це самостійна частина мови, яка називає ознаку предмета (якість, властивість тощо). В англійській мові прикметник не змінюється за родами, числами та відмінками, і має ступені порівняння.

За будовою прикметники можуть бути:

1. Прості — не мають суфікса чи префікса: **warm** (теплий), **fine** (гарний), **young** (молодий).

2. Похідні — в їхньому складі є суфікс **i/або** префікс: **beautiful** (красивий), **unhappy** (нещасний), **uncomfortable** (незручний).

3. Складні — складаються з двох чи більше основ: **blue-eyed** (синьоокий), **well-bred** (вихований).

ПОЗИЦІЯ ПРИКМЕТНИКІВ У РЕЧЕННІ

Прикметник у реченні може вживатися або перед іменником (a **quiet** park), або після дієслова-зв'язки (are **happy**):

I've got a **new** toy.— У мене є нова іграшка.

My toy is **new**. — *Моя іграшка нова.*

Певні прикметники вживаються лише перед означуваними іменниками:

I don't like **indoor** games. — *Мені не подобається грати в приміщенні.*

The **only** problem he has is he's got no free time. — *Єдина його проблема полягає в тому, що йому бракує вільного часу.*

Наступні прикметники вживаються лише перед означуваними іменниками: **chief, elder (=older), eldest (=oldest), inner, outdoor, outer** та ін.

Лише після дієслова-зв'язки вживаються такі прикметники: **afraid, alone, alike, ashamed, awake, glad, unwell, well** тощо:

I am **glad** to meet you. — *Радий вас бачити.*

Зверніть увагу!

З субстантивованими прикметниками вживається означений артикль для того, щоб назвати певну сукупність або спільноту людей:

We must care for **the sick**. — *Ми повинні піклуватися про хворих.*

Існують групи субстантивованих прикметників, які вживаються з означеним артиклем. До них належать ті, що означають:

- соціальну чи економічну категорію: the homeless, the hungry, the poor, the rich, the strong, the weak тощо;
- фізичний стан або стан здоров'я: the blind, the deaf, the living, the sick та ін.;
- вік: the elderly, the middle-aged, the old тощо;
- національність: the English тощо.

КЛАСИФІКАЦІЯ ПРИКМЕТНИКІВ

Прийменники поділяються на якісні і відносні.

Якісні прикметники називають ознаку предмета/особи безпосередньо, тобто без урахування належності до іншого предмета/особи: kind (добрий), dark (темний), happy (щасливий).

Відносні прикметники вказують на ознаку предмета не прямо, а опосередковано — через

зіставлення з іншим предметом: golden hair (золоте волосся), wooden house (дерев'яний будинок).

Присвійні прикметники, на відміну від української, в англійській мові відсутні. Приналежність предмета позначається за допомогою іменника у присвійному відмінку.

Порівняй: *укр.* батьківський дім — *англ.* parents' house.

Порядок прикметників, що виконують функцію означення, у словосполученні з іменником

1. Opinion (how good?) — враження (наскільки гарний?).
 2. Size (how big?) — розмір (наскільки великий?).
 3. Most other qualities — більшість інших якостей (наприклад, форма).
 4. Age (how old?) — вік (наскільки старий?).
 5. Colour — колір.
 6. Origin (where from?) — походження (звідки?).
 7. Material (made of what?) — матеріал (з чого вироблено?).
 8. Type (what kind?) — тип (якого типу, який?).
 9. Purpose (what for?) — мета (для чого?).
- A nice (1) small (2) old (4) black (5) Chinese (6) vase. — *Гарна маленька стара чорна китайська ваза.*

Особливості вживання прикметників з прийменниками at, for, to

Коли говорять про здібності людей, вживають good at, bad at тощо:

good at tennis — *здібний до тенісу;*

hopeless at cooking — *безпорадний у приготуванні їжі.*

Коли говорять про речі, корисні чи шкідливі для здоров'я, вживають прийменник for:

Apples are good for you. — *Яблука корисні для тебе.*

Smoking is bad for you. — *Палити для тебе шкідливо.*

У тому випадку, коли йдеться про ставлення до інших людей, з прикметником вживається to:

You were rude to Ann. — *Ти був невічливий із Ганною.*

СТУПЕНІ ПОРІВНЯННЯ ПРИКМЕТНИКІВ

The giraffe is **taller** and **bigger** than the rabbit.
The giraffe is the **tallest** animal in the world.

Прикметники в англійській мові мають три ступені порівняння: позитивний (the Positive Degree), вищий (the Superlative Degree) і найвищий (the Comparative Degree).

Зверніть увагу!

Найвищий ступінь порівняння прикметників завжди вживається з артиклем **the**.

Утворення

Іменники в англійській мові, як і в українській, мають три ступені порівняння: позитивний (позначають якість предмета/особи без порівняння з якостями інших предметів/осіб), вищий і найвищий.

Вищий і найвищий ступені порівняння утворюються шляхом додавання суфіксів і спеціальних слів.

1. Ступені порівняння односкладових прикметників утворюються шляхом додавання до основи суфіксів **-er** у вищому та **-est** у найвищому ступені.
2. Таким же чином утворюються ступені порівняння двоскладових прикметників, основи яких закінчуються на **-le** (simple — simpler — simplest), **-y** (happy — happier — happiest), **-er** (clever — cleverer — cleverest), **-ow** (narrow — narrower — narrowest).
3. Більшість прикметників з двома чи більше складами утворюють ступені порівняння за допомогою спеціальних слів: у вищому ступені — **more** (більш), **less** (менш); у найвищому ступені — **the most** (найбільш), **the least** (найменш).

Наприклад:

beautiful — **more** beautiful — **the most** beautiful;
expensive — **less** expensive — **the least** expensive.

Запам'ятайте!

Ці слова утворюють ступені порівняння не за загальною схемою: **good** → **better** → **best**; **bad** → **worse** → **worst**; **far** → **farther/further** → **farthest/furthest**, **little** → **less** → **the least**, **many/much** → **more** → **the most**.

Зверніть увагу!

Прикметники **elder**, **eldest**, утворені від **old**, вживають для позначення членів однієї родини: **my elder brother**.
Порівняйте: **my older friend**.

Деякі двоскладові прикметники можуть утворювати ступені порівняння двома способами: шляхом додавання до основи закінчення **-er**, **-est** і за допомогою слів **more**, **most**: **clever** → **cleverer**, **the cleverest** та **more clever**, **the most clever** (те ж саме для **common**, **cruel**, **narrow**, **pleasant**, **polite**, **quiet**, **simple**, **stupid**).

Ступені порівняння лише зі словами **more**, **most** утворюють прикметники:

- що закінчуються на **-ful**, **-less**: **careful**, **useful**, **hopeless**;
- що закінчуються на **-ing**, **-ed**: **boring**, **willing**, **surprised**.

Зверніть увагу!

Є кілька прикметників, які не утворюють ступенів порівняння. До них, зокрема, належать: **certain**, **correct**, **eager**, **exact**, **famous**, **foolish**, **frequent**, **normal**, **recent** тощо.

Утворення ступенів порівняння односкладових і деяких двоскладових прикметників

1. Кінцева **-e** відкидається перед суфіксом **-er**, **-est**: **nice** → **nicer**, **the nicest**; **large** → **larger**, **the largest**.
2. Кінцева **-y** змінюється на **-i**, **-i** після приголосного перед **-er**, **-est**: **pretty** → **prettier**, **the prettiest**.
3. У прикметників, що закінчуються на приголосний, якому передують наголошений голосний, кінцевий приголосний подвоюється: **hot** → **hotter**, **the hottest**; **big** → **bigger**, **the biggest**.

Конструкції з прикметниками

Коли порівнюють однакові якості чогось або когось, вживають конструкцію **as ... as**:

Your ball is as big as mine. — *Твій м'яч такий само великий, як і мій.*

Якщо одна з ознак виражена меншою мірою, то використовують конструкцію **not so ... as**:

He is **not so tall as** Sergiy. — *Він не такий високий, як Сергій.*

У звичайному порівнянні в реченні вживають сполучник **than**:

January is colder **than** March. — *Січень холодніший за березень.*

Для вираження ознаки меншої міри вживають слова **less i least**:

This toy is **less expensive**. — *Ця іграшка дешевша (менш дорога).*

Перед прикметником у вищому ступені можна вживати слова **much, far, a bit, a little, rather, slightly, a lot** для підсилення значення:

I feel **much better** now. — *Мені зараз набагато краще.*

Вищий ступінь порівняння використовують для показу зміни чогось або когось:

The more you learn, **the better** marks you receive. — *Чим більше ти вчиш, тим кращі оцінки отримуєш.*

ПРИСЛІВНИК

Прислівник — це самостійна частина мови, яка виражає ознаку дії, стану, якості чи вказує на різні обставини, за яких відбувається дія.

Утворення

Прислівники за своєю будовою поділяються на прості та похідні. Прості прислівники не мають афіксів. До похідних належать прислівники, які утворюються додаванням суфіксів до прикметників та іменників. Найчастіше таким суфіксом є **-ly**: usual (звичайний) — usually (звичайно); part (частина) — partly (частково); day (день) — daily (щоденно).

Правила утворення прислівників

Більшість прислівників утворюється від прикметників за допомогою суфікса **-ly**.

1. Кінцева **-e** зберігається перед суфіксом: nice — nicely. (Винятки: true — truly, whole — wholly.)
2. Кінцева **-y** змінюється на **-i** перед суфіксом **-ly**, якщо їй передує приголосний: easy — easily, lucky — luckily.
3. Закінчення **-le** змінюється на **-ly**: possible — possibly.
4. Якщо основа прикметника закінчується на **-ic**, до нього додається суфікс **-ally**: dramatic — dramatically.

Деякі прислівники мають однакову форму з прикметниками: **fast** — швидкий/швидко; **early** — ранній/рано; **straight** — прямий/прямо; **long** — довгий/довго; **much** — великий/багато, дуже; **late** — пізній/пізно.

До цієї групи також належать прислівники, утворені від іменників за допомогою суфікса **-ly** (friendly, daily).

Відрізнити прислівники від прикметників можна за їх роллю в реченні. Прислівники визначають дієслова, прикметники та інші прислівники. Прикметники визначають іменники.

ПОЗИЦІЯ ПРИСЛІВНИКІВ У РЕЧЕННІ

У реченні прислівники можуть стояти на початку (а), усередині (б) та наприкінці (в) речення:

а	б	в
Then the car	slowly drove	away.

ПРИСЛІВНИКИ СПОСОБУ ДІЇ

Цей тип прислівників показує, у який спосіб відбувається дія, наприклад: **quickly** (швидко), **noisily** (шумно) тощо. Як правило, такі прислівники вживаються в кінці речення, але ті, які закінчуються на **-ly**, інколи можуть вживатися всередині речення:

We ran home **quickly**.
We **quickly** ran home. } Ми **швидко** побігли додому.

ПРИСЛІВНИКИ ЧАСУ Й МІСЦЯ

Прислівники часу й місця зазвичай вживаються в кінці речення:

He wasn't very well **yesterday**.— *Учора йому було погано.*

Інколи вони можуть вживатися на початку речення:

Tomorrow we have three lessons.— *Завтра в нас буде три уроки.*

ПРИСЛІВНИКИ МІРИ Й СТУПЕНЯ

Прислівники міри й ступеня вказують на міру і ступінь вияву ознаки або дії.

Малий ступінь	Середній ступінь	Найвищий ступінь
a little late — <i>трохи пізно</i> slightly difficult — <i>трохи важко</i>	pretty small — <i>досить малий</i> rather tired — <i>досить стомлений</i>	absolutely magnificent — <i>абсолютно величний</i> completely happy — <i>абсолютно щасливий</i>

Too та enough

Too (занадто) вживається перед прикметниками або прислівниками:

He is **too** old.— *Він занадто старий.*

You do it **too** quickly.— *Ви робите це занадто швидко.*

Enough (досить) вживається після прикметників або прислівників:

He is old **enough**.— *Він досить старий.*

You do it quickly **enough**.— *Ви робите це досить швидко.*

Too many, too much (забагато) та **enough** вживаються перед іменниками:

You've read **too many** books.— *Ви прочитали забагато книжок.*

I spent **too much** time working.— *Я витратив забагато часу на роботу.*

Have we got **enough** sugar? — *Чи достатньо в нас цукру?*

Enough вживається як зі злічуваними, так і з незлічуваними іменниками.

Якщо зрозуміло, про що йдеться, то іменник не вживається:

You should add a little salt. Not **too much**.— *Вам потрібно додати трохи солі. Не дуже багато.*

ЧАСТОТНІ ПРИСЛІВНИКИ

Частотні прислівники, як правило, вживаються між підметом і присудком речення:

I **sometimes** go to my friends.— *Я іноді ходжу до своїх товаришів.*

Do you **usually** study on Saturday? — *Чи вчитесь ви зазвичай по суботах?*

Прислівники **normally, usually, often, sometimes** та **occasionally** можуть також вживатися на початку речення:

Sometimes I go to my friends.— *Інколи я відвідую своїх друзів.*

Normally we have five lessons a day.— *Зазвичай у нас п'ять уроків на день.*

СТУПЕНІ ПОРІВНЯННЯ ПРИСЛІВНИКІВ

Утворення

Вищий і найвищий ступені порівняння прислівників утворюються за такою схемою:

Кількість складів у слові	Ступінь порівняння	
	вищий	найвищий
Одно- чи двоскладове слово (fast — швидко)	faster	(the) fastest
Слово, у якому два чи більше складів (carefully — обережно)	more carefully	(the) most carefully

Зверніть увагу!

Не за загальною схемою утворюють ступені порівняння такі прислівники:
well (добре) → better → best;
badly (погано) → worse → worst;
far (далеко) → farther/further → farthest/furthest.

Farther/further чи farthest/furthest?

Обидва прислівники мають значення «далеко»:

Who can jump the **farthest/furthest**? — *Хто може стрибнути якнайдалі?*

The assumptions will not go **further**. — Припущення **далі** не сягатимуть.

Зверніть увагу!

Farther вживається, коли йдеться про відстань, **further** — коли йдеться про час, міру чи кількість, у значенні «далі, затим».

Farthest і **furthest** можуть вживатися і як синоніми:

The subject **farthest/furthest** removed from my comprehension. — Я не міг зрозуміти те, про що йшлося **далі**.

No longer чи any longer/any more?

No longer означає, що щось завершилося, і вживається всередині речення:

You can't buy these sweets in our supermarket. They **no longer** sell them. — Ти не можеш купити ці цукерки в нашому супермаркеті. Вони **більше** не продаються.

No longer є більш офіційним. У розмовному мовленні зазвичай вживають **not ... any longer** та **not ... any more**:

They do **not** sell these sweets **any longer/any more**. — Ці цукерки **більше** не продаються.

Any longer та **any more** вживають наприкінці речення:

He doesn't live here **any more**. — Він тут **більше** не живе.

ПРИЙМЕННИК

Прийменник — це службова частина мови, яка виражає різні відношення між словами в реченні чи словосполученні.

На відміну від української мови, в англійській тільки два відмінки, тому для складання речень вживають прийменники. Наприклад, **of** відповідає родовому відмінку української мови, **by, with** — орудному, **to** — давальному:

The article was translated **by him**. — Статтю було перекладено **ним**.

I gave the books **to the librarian**. — Я віддав книжки **бібліотекаря**.

Прийменники зазвичай стоять перед іменником, займенником, числівником або герундієм та після дієслова. Якщо в реченні є прямий додаток, прийменник вживається після нього:

Our teacher is **in** the classroom. — Учитель — **у** класній кімнаті.

There is a tree **in front of** our house. — **Перед** нашим будинком росте дерево.

Зверніть увагу!

Прийменник може стояти в кінці речення, особливо питального, якщо він вживається із займенниками **who/whom, what, which** або з прислівником **where**:

Who are you looking **at**? — **На** кого ти дивишся?

What did you talk **about**? — **Про** що ви говорили?

ПРИЙМЕННИКИ IN, ON, AT

Прийменники **in, on, at** є багатозначними. Вони можуть вживатися у різних словосполученнях для позначення місцезнаходження, часу.

In, on, at (місцезнаходження)

Where? (Де?)	
in 	The mouse is in the box. — Миша в коробці. Granny is in her room. — Бабуся у своїй кімнаті. The children are in the yard. — Діти на дворі.
Where? (Де?)	
on 	The mouse is on the box. — Миша на коробці. The cat is on the sofa. — Кіт на дивані. Your book is on my table. — Твоя книжка на столі.
at (near, by) 	The mouse is at the box. — Миша біля коробки. My desk is at (by) the window. — Мій стіл біля вікна. He lives near the university. — Він живе біля університету.

Значення		
In	On	At
in the kitchen	sit on the floor	sit at the desk
work in the garden	a number on the door	wait at the station
swim in the pool	a book on the table	at the crossroads
in a town/a city/a country	on a floor	at a place on a journey
in a street (GB)	on a street (US)	at a house/an address
	on a road or river	at an event

In та at у словосполученнях, пов'язаних зі спорудами

In та at можуть вживатися, коли мається на увазі місцезнаходження всередині приміщення:

There are 50 people in the theatre.— У театрі знаходяться 50 осіб.

We were waiting for you in the caf.— Ми чекали на тебе в кав'ярні.

Прийменник at вживають, коли говорять про події, які відбуваються, але при цьому важливе не місце, де вони відбуваються, а власне події:

We were at the theatre.— Ми були в театрі. (Дивилися виставу.)

Деякі усталені словосполучення	
In	in prison/hospital — у в'язниці/лікарні in a book/newspaper — у книзі/газеті in the photo/picture — на фото/картині in the country — у селі in the middle — посередині in the back/front of smth — позаду/попереду чогось in a queue/line/row — у черзі/лінії/ряду
On	on the platform — на платформі on the farm — на фермі on the page/map — на сторінці/карті on the screen — на екрані on the island/beach/coast — на острові/пляжі/узбережжі on the right/left — справа/зліва

Деякі усталені словосполучення	
At	at the station/airport — на вокзалі/в аеропорту at home/work/school — удома/на роботі/в школі at the seaside — на морському курорті/узбережжі at the top/bottom — угорі/внизу at the end — в кінці

Коли йдеться про транспорт, в англійській мові вживаються такі прийменники:

By	air, bicycle/bike, boat, bus, car, coach, ferry, helicopter, plane, rail, sea, ship, taxi, train, tube
In	the/my/your car, a helicopter, a taxi
On	my bicycle/bike, the boat, the bus, the ferry, the plane, the ship, the train

In, on, at (час)

In	On	At
in + year/month/season	on + day/date	at + clock time/meal time
in 1996	on Saturday	at three o'clock
in September	on 1 th November	at that time
in winter	on that day	at lunch
in the 21 st century	on + a single day	at the moment
in + a week or more	on Christmas Eve	at + two or three days
in the holiday	on + day + part of a day	at Christmas
in the summer term	on Sunday morning	at Easter
in + part of a day	(US on the weekend)	at the weekend
in the morning		
in the evening		
Somebody rang in the night (посеред ночі).		My granny cannot sleep at night (взагалі вночі).

In time або on time

In time означає «досить рано, заздалегідь, в останній момент»:

We got to the station **in time** to buy tickets.— *Ми приїхали на вокзал заздалегідь для того, щоб купити квитки.*

He was about to leave home when **in time** he remembered the documents.— *Він вже збирався піти, коли в останній момент згадав про документи.*

On time — «вчасно, згідно з розкладом»:

My friend is never **on time**.— *Мій товариш ніколи не приходить вчасно.*

The train arrived **on time**.— *Поїзд прибув згідно з розкладом.*

ІНШІ ПРИЙМЕННИКИ МІСЦЯ ТА НАПРЯМКУ

В англійській мові також вживаються такі прийменники місця:

The bird is **in/inside** the cage.— *Пташка в клітці.*

Nick is diving **in/into** the water.— *Нік пірнає у воду.*

He is getting **out of** the car.— *Він виходить з машини.*

We're standing **outside** the shop.— *Ми стоїмо ззовні магазину.*

The song is **on the top of** the chart.— *Пісня знаходиться на верхівці чарту.*

Ann is putting her doll **on/onto** the trolley.— *Енн кладе ляльку на візок.*

He fell **off** the chair.— *Він упав зі стільця.*

The table is **by/beside** the bed.— *Стіл стоїть коло ліжка.*

We stopped **near** the shop.— *Ми зупинилися біля магазину.*

She went **to** school.— *Вона пішла до школи.*

The letter is **from** Lviv.— *Лист зі Львова.*

Our friends were walking **towards** the sun.— *Наші друзі йшли до сонця.*

Children were running **away from** the forest.— *Діти бігли з лісу геть.*

There is a bridge **over** the river.— *Над річкою є міст.*

The ball is **under** the table.— *М'яч знаходиться під столом.*

The plane is **above** the clouds.— *Літак знаходиться над хмарами.*

The temperature is **below** zero.— *Температура нижче нуля.*

There is a garden **in front of** the house.— *Перед будинком є сад.*

The trees grow **behind** the house.— *Позаду будинка ростуть дерева.*

Go **up** the stairs! — *Йди нагору!*

He's coming **down** the stairs.— *Він сходить східцями вниз.*

We saw her running **across** the street.— *Ми бачили, як вона бігла через вулицю.*

The train goes **through** the tunnel.— *Поїзд їде крізь тунель.*

He was walking **along** the street.— *Він йшов вулицею.*

A man went **past** the house.— *Чоловік пройшов повз будинок.*

I was sitting **opposite** Lisa.— *Я сидів навпроти Лізи.*

They are running **round/around** the stadium.— *Вони біжать навколо стадіону.*

Прийменники, що виражають граматичну залежність слів у реченні

Від-мінок (в українській мові)	Прийменник	Приклад	
		українська мова	англійська мова
Родовий	of	Наприкінці уроку вчитель оголосив оцінки.	At the end of the lesson the teacher told the marks.
Давальний	to	Я повернув собаку хазяїну.	I returned the dog to its owner.
Орудний	with by	Чому ти пишеш диктант олівцем? Ця книжка була написана Джеком Лондоном.	Why are you writing the dictation with a pencil? This book was written by Jack London.
Місцевий	about	Розкажи мені про цю людину.	Tell me about this man.

During чи while?

During — це прийменник, що має значення «під час». Він вживається перед іменниками:

We read and write **during** the lesson.— *Ми читаємо й пишемо на уроці.*

I always visit my grandparents **during** spring holidays.— *Я завжди відвідую моїх дідуся з бабусяю під час весняних канікул.*

While — це сполучник, який зазвичай вживається на початку підрядного речення:

I often read **while** I am eating.— *Я часто читаю тоді, коли їм.*

Between чи among?

Прийменники **between** та **among** перекладаються як «між». Різниця між ними полягає у тому, що **between** має значення «між двома», **among** — «між кількома», «серед»:

Poltava is **between** Kyiv and Kharkiv.— *Полтава розташована між Києвом і Харковом.*

The house is **among** the trees.— *Будинок розташований між деревами.*

Where? (Де?)	
 <p>among</p>	<p>The mouse is among the flowers.— <i>Миша (перебуває) серед квітів.</i></p> <p>There is a village among the hills.— <i>Серед пагорбів є село.</i></p> <p>There is an adult among the children.— <i>Серед дітей є дорослий.</i></p>
 <p>between</p>	<p>The mouse is between two pieces of cheese.— <i>Миша (перебуває) між двома шматками сиру.</i></p> <p>There is a small dog between two boys.— <i>Між двома хлопчиками — невеликий собака.</i></p> <p>There is a TV set between the windows.— <i>Між вікнами є телевізор.</i></p>

СПОЛУЧНИК

Сполучник — це службова частина мови, що вживається для поєднання однорідних членів речення та частин складного речення.

Розрізняють сполучники **сурядності** та **підрядності**. Сполучники сурядності по-

єднують однорідні члени речення та частини складносурядного речення. Сполучники підрядності поєднують головну та підрядну частини складнопідрядного речення.

Сполучники			Приклад
Сурядності	Зіставні	and (та), both ... and (як ... так і), neither ... nor (ані ... ані)	I've been to Kyiv and Lviv.— <i>Я був у Києві та Львові.</i>
	Протиставні	but (але), whereas (тоді як)	I don't like detectives but my friend loves them.— <i>Я не люблю детективи, але моя подруга їх любить.</i>
	Розділові	or (чи), either ... or (або ... або)	Do you want apples or do you want oranges? — <i>Ти хочеш яблук чи апельсинів?</i>
Підрядності	Пояснювальні	that is (тобто)	He asked us to invite him — that is to send him an official invitation.— <i>Він попросив нас запросити його, тобто надіслати йому офіційне запрошення.</i>

Сполучники			Приклад
Підрядності	Приєднувальні	and also (а також)	The day was so nice and also very warm.— <i>День був таким гарним, а також дуже теплим.</i>
	З'ясувальні	that (що, про що)	This is the very man that I told you about.— <i>Це той самий чоловік, про якого я тобі розповідала.</i>
	Часові	when (коли), as soon as (як тільки), as long as (до тих пір поки), while (в той час як), after (після того як), before (перед тим як), since (з тих пір як), until (до того як)	I was watching TV when my mother came home.— <i>Я дивився телевізор, коли моя мама прийшла додому.</i>
	Причинові	because (бо), as (оскільки), since (оскільки)	Since it's your birthday, I'll let you buy anything you want.— <i>Оскільки це твій день народження, я дозволю тобі купити все, що забажаєш.</i>
	Наслідкові	so (отже), therefore (таким чином)	Martin has broken his leg, so he can't play football.— <i>Мартін зламав ногу, отже він не може грати у футбол.</i>
	Порівняльні	as ... as (так ... як), as (як), as if (ніби), than (ніж)	I'm as happy as a child.— <i>Я щасливий, як дитина.</i>
	Умовні	if (якщо), whether (чи)	If he comes, please give him this book.— <i>Якщо він прийде, будь ласка, віддай йому цю книжку.</i>
	Допустові	although (хоча), though (хоча), in spite of (незважаючи на), despite the fact (незважаючи на те що)	She can't speak German, although she has lived in Germany for two years.— <i>Вона не може розмовляти німецькою мовою, хоча прожила в Німеччині два роки.</i>
	Мети	in order to (для того щоб), so that (для того щоб), so (для того щоб)	I came to my friend in order to help him.— <i>Я прийшов до товариша для того, щоб допомогти йому.</i>

ЧИСЛІВНИК

Числівник — це самостійна частина мови, що означає кількість предметів та їх порядок при лічбі. Розрізняють **кількісні** (називають у цілих одиницях число чи кількість), **порядкові** (називають порядок слідування предметів при лічбі) та **дробові** числівники (називають дробову величину).

Утворення

Кількісні числівники від 13 до 19 утворюються шляхом додавання суфікса **-teen** до числівників від 3 до 9. Десятки утворюються за допомогою суфікса **-ty**. Всі порядкові числівники (крім **first** (перший), **second** (другий), **third** (третій)) мають суфікс **-th**: **tenth** — *десятий*.

Зверніть увагу!

Іменник, перед яким стоїть порядковий числівник, вживається з означеним артиклем: **the second** pupil — *другий* учень.

Кількісні	Порядкові
1 one	1 st first
2 two	2 nd second
3 three	3 rd third
4 four	4 th fourth
5 five	5 th fifth
6 six	6 th sixth
7 seven	7 th seventh
8 eight	8 th eighth
9 nine	9 th ninth
10 ten	10 th tenth
11 eleven	11 th eleventh
12 twelve	12 th twelfth
13 thirteen	13 th thirteenth
14 fourteen	14 th fourteenth
15 fifteen	15 th fifteenth
16 sixteen	16 th sixteenth
17 seventeen	17 th seventeenth

Кількісні	Порядкові
18 eighteen	18 th eighteenth
19 nineteen	19 th nineteenth
20 twenty	20 th twentieth
21 twenty-one	21 st twenty-first
22 twenty-two	22 nd twenty-second
30 thirty	30 th thirtieth
40 forty	40 th fortieth
50 fifty	50 th fiftieth
60 sixty	60 th sixtieth
70 seventy	70 th seventieth
80 eighty	80 th eightieth
90 ninety	90 th ninetieth
100 a/one hundred	100 th hundredth
101 a/one hundred and one	101 st hundred and first
200 two hundred	200 th two hundredth
1 000 a/one thousand	1 000 th thousandth
10 000 ten thousand	10 000 th ten thousandth
100 000 a/one hundred thousand	100 000 th hundred thousandth
1 000 000 a/one million	1 000 000 th millionth

Правила читання та написання

31 = thirty-one

101 = a/one hundred and one

697 = six hundred and ninety-seven

3 402 = three thousand four hundred and two

80 534 = eighty thousand five hundred and thirty-four

Можна казати **one hundred, one thousand** тощо замість **a hundred, a thousand**, коли важливо наголосити, що йдеться саме про одну сотню, тисячу та ін. У числівниках, більших за тисячу, на письмі вживають кому або пробіл: 1,200 та 1 200.

Десяткові дроби та дробові числівники

0.1 — (nought) point one	нуль цілих одна десята
0.25 — (nought) point two five	нуль цілих двадцять п'ять сотих
0.33 — (nought) point three three	нуль цілих тридцять три сотих
2.35 — two point three five	дві цілих тридцять п'ять сотих
1/7 — one seventh	одна сьома
2/7 — two sevenths	дві сьомі
1/2 — one half	одна друга
1/4 — one quarter	одна четверта

Проценти

90 % of all households have a television.— 90 відсотків населення мають телевізори.

Nine out of ten households have a television.— Дев'ять з десяти родин (дев'яносто відсотків населення) мають телевізори.

Nine tenths of all households have a television.— Дев'ять десятих (дев'яносто відсотків) населення мають телевізори.

Зверніть увагу!

Слово **per cent** (процент) не має множини.

Слід пам'ятати, що перед іменниками числівники не мають закінчення множини: two thousand pupils — *дві тисячі учнів*, проте thousands of people — *тисячі людей*.

Математичні вирази

Знак, назва англійською	Назва українською	Приклад
+	плюс	$7 + 6 = 13$ — Seven plus six equals (або is) thirteen.— <i>Сім плюс шість дорівнює тринадцяти.</i>
–	мінус	$5 \times 8 = 40$ — Five times eight equals forty, або five eights are forty, або five multiplied by eight is forty.— <i>П'ять помножити на вісім дорівнює сорока.</i>
×	помножити	
÷	поділити	
=	дорівнює	
% (per cent)	процент	
3^2 (three squared)	три в квадраті	
5^3 (five cubed)	п'ять у кубі	
6^{10} (six to the power of ten)	шість у десятому ступені	

Температура

У Великій Британії температура вимірюється у градусах за Цельсієм, хоча багато хто користується вимірюванням за Фаренгейтом. У Сполучених Штатах використовують градуси за Фаренгейтом у всіх галузях, крім науки.

Для того щоб перевести градуси за Фаренгейтом у градуси за Цельсієм, потрібно відняти 32, помножити на 5, потім поділити на 9:

$$68^{\circ}\text{F} - 32 = 36 \times 5 = 180 \div 9 = 20^{\circ}\text{C}.$$

Час

Час	Назва в мовленні	
	розмовному	офіційному
06.00	six o'clock	six hundred (hours)
06.05	five past six	six o five
06.10	ten past six	six ten
06.15	(a) quarter past six	six fifteen
06.20	twenty past six	six twenty

Час	Назва в мовленні	
	розмовному	офіційному
06.30	half past six	six thirty
06.35	twenty-five to seven	six thirty-five
06.40	twenty to seven	six forty
06.45	(a) quarter to seven	six forty-five
06.50	ten to seven	six fifty
06.55	five to seven	six fifty-five
10.12	twelve minutes past ten	ten twelve
13.10	ten past one	thirteen ten
19.56	four minutes to eight	nineteen fifty-six

Запам'ятайте!

24-годинне позначення часу вживають в офіційному мовленні:

The next train is the **07.02** to London. (**o seven o two**) — *Наступний поїзд вирушає о сьомій нуль дві.*

У діалогах (розмовному стилі) можна сказати:

I left at **seven in the morning/two in the afternoon/eleven at night.** — *Я пішов о сьомій ранку/о другій дня/об одинадцятій ночі.*

a.m. — на позначення часу до 12 години дня
p.m. — на позначення часу після 12 години дня

} вживають у неофіційному стилі

School starts at **9 a.m.** — *Уроки в школі починаються о дев'ятій (ранку).*

The bank closes at **6 p.m.** — *Банк зачиняється о шостій (вечора).*

Зверніть увагу!

В американському варіанті англійської мови інколи використовується **after** замість **past** і **of** замість **to**.

Дати

Дати пишуться цифрами або цифрами і словами:

15/4/01 (US 4/15/01); 15 April 2001 або April 15th, 2001 (прийнято в США).

Можна сказати: April the fifteenth, two thousand and one або the fifteenth of April, two thousand and one (в американському варіанті англійської мови: April fifteenth, two thousand and one).

She was born on **4 May** (May the fourth/the fourth of May). — *Вона народилася 4 травня.*

Цифри року вимовляються по дві: 1992 — nineteen ninety-two; цифри після 2000 року — two thousand and...: 2002 — two thousand and two.

РОЗДІЛ II: СИНТАКСИС

ТИПИ РЕЧЕНЬ

СТВЕРДЖУВАЛЬНЕ РЕЧЕННЯ

Для англійської мови у розповідному реченні типовим є **прямий** порядок слів, тобто підмет стоїть перед присудком, після присудка вживається прямий додаток:

Ann likes tennis. — *Енн любить теніс.*

Між присудком та прямим додатком ставиться непрямий додаток:

He will give you the book. — *Він дасть вам книжку.*

Після присудка або після прямого додатка ставиться прийменниковий додаток:

We received a letter from him. — *Ми отримали листа від нього.*

Як правило, обставини вживаються після додатків або, якщо додатків немає, після присудка:

Ann prepares homework in the evening. — *Енн робить домашнє завдання ввечері.*

Обставини різних типів вживаються у такій послідовності:

- обставини часу після обставини місця:
He was at home yesterday. — *Він був удома вчора.*
- обставини способу дії перед обставинами місця й часу:
He worked well yesterday. — *Він працював добре вчора.*

У стверджувальних реченнях прямий порядок слів вживається у таких випадках:

1. Якщо речення починається зі слів **here, there, now, then, up, off, out, down**, а підмет виражено іменником чи займенником:
There she comes. — *Ось вона.*
2. Коли присудок має додаток або підмет виражено особовим займенником:
«I disagree», he said. — *«Я не згоден», — сказав він.*
«I disagree», Nick said to his friend. — *«Я не згоден», — сказав Нік своєму другу.*

Зворотний порядок слів, або інверсія, може траплятися у таких випадках.

1. Якщо речення починається зі слова **there**:

There was a green book on the table. — *На столі лежала зелена книжка.*

2. У словах автора після прямої мови, коли підмет виражено іменником, присудок — дієсловом у Present чи Past Simple:

«I disagree», said Nick. — *«Я не згоден», — сказав Нік.*

ЗАПЕРЕЧНЕ РЕЧЕННЯ

Правила побудови заперечних речень розглядалися в розділі «Дієслово». Тут звертається увага на деякі особливості їх утворення, не розглянуті раніше.

Після заперечного речення для підтвердження висловленої думки співрозмовника в англійській мові вживається **neither**:

I haven't eaten. **Neither** have I. — *Я нічого не їв. І я також.*

Структура такого короткого заперечного речення: **neither** + допоміжне або модальне дієслово + підмет.

David can't drive, and neither can Melanie. — *Девід не вміє керувати машиною, і Мелані також.*

This phone doesn't work. **Neither** does that one. — *Цей телефон не працює. Той також.*

Замість **neither** можна вживати **nor**:

Emma isn't here tonight. **Neither/Nor** is Matthew. — *Емми немає тут сьогодні ввечері. Немає і Метью.*

У заперечному реченні сполучники **neither ... nor** (ані ... ані) поєднують будь-які однорідні члени, але присудок ніколи не стоїтиме в заперечній формі:

Neither my friends, nor I liked the concert. — *Ані моїм друзям, ані мені не сподобався концерт.*

Для висловлення заперечення можна вживати речення типу **I hope not**:

Is it raining? — **I hope not.** (*Іде дощ? — Сподіваюся, що ні.*)

Слід звернути увагу на те, що в цьому заперечному реченні відсутні будь-які допоміжні дієслова. Такі речення утворюються з дієсловами **be afraid** (боятися), **guess** (вважати), **hope** (сподіватися), **believe** (думати), **suppose** (вважати).

Have we won a prize? — I'm **afraid** not. — *Ми виграли приз? — Боюся, що ні.*

Для згоди з попереднім заперечним реченням вживають речення зі словом **either**. Речення з **either** можуть містити лише допоміжне дієслово з часткою **not**:

I can't remember his name. — I can't **either**. — *Я не можу пригадати його ім'я. — Я також.*

Вони можуть містити також допоміжне дієслово з часткою **not** та основне дієслово: I don't like pepper. — I don't like it **either**. — *Я не люблю гіркий перець. — Я також.*

Слово **either** завжди стоїть у кінці речення. Порядок слів у такому реченні прямий.

ПИТАЛЬНЕ РЕЧЕННЯ

В англійській мові розрізняють такі типи запитань: загальне, спеціальне, розділове, альтернативне.

Загальне запитання

Загальними називають такі питальні речення, на які можна відповісти «так» або «ні». Вони починаються з допоміжного чи модального дієслова, після якого стоїть підмет, а потім основне дієслово. Якщо присудок у реченні виражений дієсловом **to be**, воно стоятиме на початку речення:

Do you like chess? (Yes, I do./No, I don't.) — *Вам подобаються шахи? (Так./Ні.)*

Is he a pupil? (Yes, he is./No, he isn't.) — *Він учень? (Так./Ні.)*

Can you swim? (Yes, I can./No, I can't.) — *Ви вмієте плавати? (Так./Ні.)*

Порядок слів у загальному запитанні

Допоміжне або модальне дієслово	Підмет та означення до нього	Основне дієслово	Інші члени речення
Will	they	arrive	tomorrow?
Did	you	see	the film?
May	I	use	your phone?
Does	she	go	to school?

Спеціальні запитання

Спеціальні запитання — це запитання до певних членів речення, які починаються з питального слова. Питальні слова:

What? — Що? Який?

Which? — Котрий? Який?

Whose? — Чий?

Where? — Де? Куди?

When? — Коли?

Why? — Чому?

How many? — Скільки (злічувані)?

Who? — Хто?

How (old, long etc.)? — Як? (Скільки років? Як довго? і т. д.)

How much? — Скільки (незлічувані)?

Порядок слів у спеціальному запитанні

Питальне слово	Допоміжне дієслово	Підмет та означення до нього	Основне дієслово	Інші члени речення
What	do	you	do	every day?
Where	did	he	go	yesterday?
When	will	your sister	return	home?
Where	have	you	been	recently?

Запитання до підмета та його означення мають певні особливості утворення. Порядок слів у них прямий, допоміжні дієслова не вживаються:

Who knows his address?

Whose father is a doctor?

Запитання до підмета та його означення	Запитання до додатка
Who was talking to you? — <i>Хто говорив з тобою?</i>	Who were you talking to? — <i>З ким ти говорив?</i>
Which computer will work best? — <i>Який комп'ютер працюватиме найкраще?</i>	Which computer will you use? — <i>Яким комп'ютером ти будеш користуватися?</i>
How many pupils came to us? — <i>Скільки учнів прийшло?</i>	How many pupils did you see? — <i>Скільки учнів ти бачив?</i>

Розділове запитання

Розділове запитання має дві частини. У першій — розповідне речення у стверджувальній або заперечній формі, у другій — стисле загальне запитання. У другій частині вживаються займенник (відповідає підмету основної частини) та допоміжне чи модальне дієслово (співвідносне з присудком).

Стверджувальне речення + заперечне запитання	Заперечне речення + стверджувальне запитання
There is a mistake, isn't there? — <i>Тут помилка, чи не так?</i>	There is not a mistake, is there? — <i>Тут немає помилки, чи не так?</i>
The boys can sing, can't they? — <i>Хлопці вміють співати, чи не так?</i>	The boys can't sing, can they? — <i>Хлопці не вміють співати, чи не так?</i>
It will be cold in winter, won't it? — <i>Узимку буде холодно, чи не так?</i>	It won't be cold in winter, will it? — <i>Узимку не буде холодно, чи не так?</i>

Відповідь **yes** означає, що правильна стверджувальна частина, а **no** — заперечна:

Tom goes to school, doesn't he? — **Yes**, he does. — *Том ходить до школи, чи не так? — Так, він ходить до школи.*

Tom does not go to school, does he? — **Yes**, he does. — *Том не ходить до школи, чи не так? — Ні, він ходить до школи.*

Ann can sing, can't she? — **No**, she can't. — *Енн вміє співати, чи не так? — Ні, вона не вміє.*

Ann can't sing, can she? — **No**, she can't. — *Енн не вміє співати, чи не так? — Ні, вона не вміє.*

Альтернативне запитання

Альтернативне запитання передбачає вибір. Воно може бути окремим або входити до складу спеціального запитання. Частини альтернативного запитання з'єднуються сполучником **or**:

Are you tired **or** (are you) ill? — *Ви стомлені чи хворі?*

Is she seven **or** (is she) eight? — *Їй сім чи вісім років?*

СПОНУКАЛЬНЕ РЕЧЕННЯ

Спонукальні речення виражають заохочення до дії або заборону дії. Ці речення утворюються за допомогою інфінітива без частки **to**:

Go to the blackboard! — *Йдіть до дошки!*

Retell the text! — *Перекажи текст!*

Заперечна форма утворюється за допомогою заперечної форми **don't** та неозначеної форми основного дієслова без частки **to**:

Don't go there! — *Не ходіть туди!*

Слід пам'ятати про те, що в англійській мові вживання спонукальних речень доцільно не завжди, оскільки воно є рівнозначним наказу:

Stop! — *Стиійте! (Стояти!)*

Ввічливою та доречнішою буде форма, що починається зі слів **Will/Would you..., Can/Could you...** .

Спонукування до дії також виражається за допомогою дієслова **let**. Речення з ним утворюються за такою схемою:

Let + me/us/him/her/it/them або іменник + дієслово без частки **to**.

Let them go there. — *Нехай вони йдуть туди.*

Let Ann sing a song. — *Нехай Енн заспіває пісню.*

Let's (Let + us = Let's) go to the cinema. — *Ходімо в кіно.*

ОКЛИЧНЕ РЕЧЕННЯ

В окличному реченні вживається конструкція «**what a/an** + іменник в однині» або «**what** + іменник у множині/незлічуваний іменник».

Іменник в однині	What a good idea! — <i>Яка гарна ідея!</i>
Іменник у множині	What lovely flowers! — <i>Які гарні квіти!</i>
Незлічуваний іменник	What fun we had! — <i>Як нам було гарно!</i>

Зверніть увагу!

Слід пам'ятати про те, що в кінці окличного речення завжди стоїть знак оклику.

Окличні речення виражають сильні емоції: радість, гнів, розчулення, здивування тощо, та відрізняються за своєю будовою від решти речень. Слово, яке стоїть після окличного **what** чи **how**, є емоційно забарвленим. Початковий займенник **what** вживається тоді, коли в окличному реченні є іменник:

What a beautiful girl! — *Яка гарна дівчина!*

Початковий займенник **how** вживається, коли є прикметник:

How beautiful! — *Як чудово!*

СКЛАДНОСУРЯДНЕ РЕЧЕННЯ

В англійській мові **складносурядне речення**, так само як і в українській, складається з двох або більше рівнозначних частин, що поєднуються таким чином.

1. Єднальними сполучниками:

We went to school **and** had three lessons there. — *Ми пішли до школи, і в нас було три уроки.*

2. Розділовими сполучниками:

Remember the map **or** you'll get lost in the city. — *Запам'ятай карту, або можеш заблукати в місті.*

3. Протиставними сполучниками:

We waited for Mike, **but** he didn't call us. — *Ми чекали на Майка, але він нам не зателефонував.*

4. За змістом, без сполучників:

The birds were singing, the sun was shining. — *Снівали птахи, сяяло сонце.*

СКЛАДНОПІДРЯДНЕ РЕЧЕННЯ

В англійській мові **складнопідрядне речення** складається з головної частини й однієї чи більше підрядних. Підрядні речення в англійській мові, так само як і в українській, поділяються на підметові, присудкові, додаткові, означальні та обставинні.

Види підрядних речень

Підрядне підметове речення

Підрядне підметове речення виконує функцію підмета. Приєднується до головного за допомогою сполучників **that** (що), **whether** (чи) та слів **who** (хто), **whom** (кого), **whose** (чий), **what** (що), **which** (котрий), **where** (де), **when** (коли), **why** (чому), **how** (як).

All that she wants is the truth. — *Все, що вона бажає, — це правда.*

Who comes first does not matter. — *Не має значення, хто приходить першим.*

Підрядні присудкові речення

Підрядні присудкові речення виконують функцію іменної частини присудка. Вони приєднуються за допомогою **that** (що), **if/whether** (чи), **as if/as though** (наче, ніби) та ін.:

That is why we came here. — *Саме тому ми прийшли сюди.*

That is what he wanted to ask about. — *Саме про це він хотів запитати.*

Підрядні додаткові речення

Підрядні додаткові речення виконують функцію додатка та приєднуються до головного за допомогою слів **that** (що), **whether** (чи), **who** (хто), **whom** (кого), **whose** (чий), **what** (що), **which** (котрий), **where** (де), **when** (коли), **why** (чому), **how** (як) тощо та безсполучниковим способом — останній властивий розмовному мовленню:

He knows **where the book is.** — *Він знає, де знаходиться книжка.*

They said **they were there.** — *Вони сказали, що були тут.*

Підрядне означальне речення

Функція підрядних означальних речень — означення до іменника чи займенника головного речення. Такі речення приєднуються за допомогою слів **what**, **which**, **where**, **when**, **who**, **whose** та безсполучниковим способом:

The girl **who came into our classroom** was very pretty. — *Дівчинка, яка зайшла до класу, була дуже гарненькою.*

The school **we go to** is in our street. — *Школа, у якій ми навчаємося, розташована на нашій вулиці.*

Підрядне обставинне речення

Підрядне обставинне речення, яке виконує функцію обставин головного речення, має кілька видів.

Підрядне речення часу приєднується за допомогою сполучників **when** (коли), **after** (після того як), **before** (перед тим як), **while** (в той час як), **as** (коли), **till/until** (до того часу як), **as soon as** (як тільки), **as long as** (поки), **since** (з того часу як) та ін.:

Call me as soon as you come home. — *Зателефонуй мені, щойно прийдеш додому.*

After we had written a composition, we went out of the classroom.— *Після того як ми написали твір, ми вийшли з класу.*

Підрядне речення причини приєднується за допомогою сполучників **because** (тому що), **as/since** (оскільки), **for** (через те що) та ін.:

We went to cinema **because** we wanted to watch a new film.— *Ми пішли до кінотеатру, тому що хотіли переглянути новий фільм.*

As we were ill, we stayed at home.— *Оскільки ми захворіли, ми залишилися вдома.*

Підрядне речення місця приєднується до головного за допомогою сполучників **where** (де), **wherever** (куди б):

We went **where** the park was.— *Ми пішли туди, де був парк.*

Tim left the book on the table **where** you told him.— *Тім залишив книжку на столі, там, де ти йому сказав.*

Підрядне речення наслідку приєднується до головного за допомогою сполучника **so** (**that**) (що):

Ann was so ill **that** she couldn't go to school.— *Енн була така хвора, що не змогла йти до школи.*

We had decided to stay at home **so** we did all housework.— *Ми вирішили залишитися вдома, отже, ми зробили всю хатню роботу.*

Підрядні речення мети починаються зі сполучників **so** (**that**), **in order that** (**to**) (щоб), **lest** (щоб не):

We went to school earlier **lest** we might be late for classes.— *Ми пішли до школи раніше, щоб не спізнитися на уроки.*

Nick came to us **in order that** we might help him.— *Нік прийшов до нас для того, щоб ми змогли йому допомогти.*

Підрядні речення способу дії та порівняння поєднуються з головним сполучниками **as** (як), **as ... as** (як ... так), **than** (ніж), **as if** (ніби) тощо:

Do **as you like**.— *Роби, як тобі подобається.*

The more we read the story, the more we liked it.— *Чим більше ми читали історію, тим більше вона нам подобалася.*

Останній тип підрядних обставинних речень — *допустові*. Сполучники, які вживаються у таких реченнях,— **though** (хоча), **however** (хоча, однак), **whatever** (що б не) та ін.:

He didn't come **though** we had asked him.— *Він не прийшов, хоча ми його запрошували.*

We stayed in the street **although** it was getting dark.— *Ми залишалися на вулиці, хоча сутеніло.*

ПРЯМИЙ ТА НЕПРЯМИЙ ДОДАТКИ

В англійській мові розрізняють прямий та непрямий додатки.

Прямий додаток

Прямим називається додаток, який вживається без прийменника, виражений іменником у загальному відмінку (Common Case) або особовим займенником в об'єктному відмінку (Objective Case). Як правило, прямий додаток в англійській мові перекладається українською також прямим додатком (знахідний/родовий відмінок без прийменника):

I'll send **a postcard**.— *Я надішлю листівку.*

We bought **an ice cream**.— *Ми купили морозиво.*

Непрямий додаток

Непрямий додаток вказує на особу, на яку спрямовано дію. Він може бути виражений іменником у загальному відмінку (Common Case) або особовим займенником в об'єктному відмінку (Objective Case). Як правило, непрямий додаток перекладається українською іменником чи займенником у давальному відмінку.

Henry gave **Claire** some flowers.— *Генрі подарував Клер квіти.*

Emma gave **me** a CD.— *Емма дала мені компакт-диск.*

Якщо непрямий додаток вживається після прямого, то перед ним вживаються **to** або **for**.

Перед непрямим додатком вживається **to**, якщо в реченні є дієслова **bring** (приносити), **feed** (годувати), **give** (давати), **hand** (передавати, вручати), **lend** (позичати), **offer** (пропонувати), **owe** (бути зобов'язаним), **pass** (передавати), **pay** (платити), **post** (інформувати, передавати поштою), **promise** (обіцяти), **read** (читати), **sell** (продавати), **send** (надсилати), **show** (показувати), **take** (брати), **teach** (вчити), **tell** (говорити), **throw** (кидати), **write** (писати):

Vicky paid the money **to the cashier**. Або: Vicky paid the money.— *Вікі заплатила гроші касиру.*

For вживається з дієсловами **book** (замовляти), **bring** (нести), **build** (будувати), **buy** (купувати), **choose** (вибирати), **cook** (готувати), **fetch** (принести), **find** (знаходити), **get** (ставати), **leave** (залишати), **make** (робити), **order** (наказувати), **pick** (збирати), **reserve** (залишати), **save** (захищати):

They found a ticket **for me**. Або: They found **me** a ticket.— Вони знайшли для мене квиток.

Існує правило вживання додатків після дієслова **to give**. Якщо додатки виражено за-

йменником та іменником, то займенник завжди стоятиме перед іменником:

He likes Ann. He gave **her some flowers**.— Енн йому подобається. Він подарував їй квіти. (У цьому випадку займенник **her** стоїть перед іменником тому, що Енн згадувалася в попередньому реченні.)

Henry bought some flowers. He gave **them to Claire**.— Генрі купив квіти. Він подарував їх Клер. (У цьому прикладі **them** стосується квітів, про які теж, як і в попередньому прикладі, згадувалося раніше.)

ГРАМАТИЧНІ СТРУКТУРИ

СТРУКТУРА THERE IS/ARE

There is a coffeepot on the table.

Are there any spoons on the table?

No, **there are** not any.

There are only two cups of coffee and a napkin on the table.

Утворення

There is a book on the table.— На столі є книга.

Теперішній час		
Стверджувальне речення	Заперечне речення	Питальне речення
There is a pen in the box.	There is not a pen in the box.	Is there a pen in the box?
There are pens in the box.	There are not pens in the box.	Are there pens in the box?
Минулий час		
Стверджувальне речення	Заперечне речення	Питальне речення
There was a pen in the box.	There was not a pen in the box.	Was there a pen in the box?
There were pens in the box.	There were not pens in the box.	Were there pens in the box?
Майбутній час		
Стверджувальне речення	Заперечне речення	Питальне речення
There will be a pen in the box.	There will not be a pen in the box.	Will there be a pen in the box?

Вживання

Конструкція **there + to be** вживається для того, щоб повідомити про наявність або відсутність предмета (предметів) або особи (осіб) у певному місці. Слід пам'ятати про те, що іменник в однині завжди вживатиметься в цій конструкції з неозначеним артиклем:

There is a computer in our class.— У нашому класі є комп'ютер.

There was a man in the room.— У кімнаті був чоловік.

Слід також звернути увагу на переклад речень з такою конструкцією — його слід починавати з обставини місця:

There is a cup **on the table**.— На столі є чашка.

Порівняйте: The cup is **on the table**.— Чашка — на столі.

У заперечних реченнях можливе вживання як заперечної частки **not**, так і займенника **no**, який використовують частіше:

There are **no** books in the bag.— *У сумці немає книжок.*

There is **not** any milk in the cup.— *У чашці немає молока.*

ПІДМЕТ ТА ПРИСУДОК

Загальне правило узгодження підмета та присудка є досить простим: підмет в однині потребує присудка в однині, відповідно, підмет у множині потребує присудка у множині. Наприклад:

Your **letter** has been forwarded to your new address. Your **letters** have been forwarded to your new address.

Число підмета залежить головним чином від іменника або (у тому випадку, коли підмет — словосполучення) від головного іменника:

The first payment to both your clients was made on the last day of the month. (Правильним є **was**, а не **were**, оскільки **payment** — це головний іменник у словосполученні, яке є підметом.)

The **terms** of the contract that you sent to my client have not met with his approval. (Правильним є **have**, оскільки **terms** — головний іменник.)

Підмет, який містить сполучник **and**

Вважається, що підмет стоїть у множині у тому випадку, коли два або більше іменників з'єднуються сполучником **and**:

The heat and the humidity deter tourists from visiting the country during the summer.— *Спека та волога утримують туристів від візиту до цієї країни влітку.*

Однорідні підмети узгоджуються з присудком у множині:

The house, the garden, the view were just what they wanted.— *Будинок, сад, краєвид — це було саме те, що вони хотіли.*

Коли оминається (вилучена з речення) повторювана частина підмета, також узгоджуємо з присудком у множині:

Regular and decaffeinated coffee taste the same to me (regular coffee та decaffeinated coffee).— *Звичайна кава та кава без кофеїну смакують мені однаково.*

З іншого боку, пов'язані між собою частини підмета можуть стосуватися однієї особи чи речі. У цьому разі підмет і присудок узгоджуються в однині:

My closest **colleague** and best **friend** has recently **divorced** her husband. (My closest colleague is my best friend.) Her first and best **essay** has won a prize. (Her first essay is her best essay.) — *Моя найближча колега та найкраща подруга нещодавно розлучилася. (Моя найближча колега — моя найближча подруга.) Її перший та найкращий твір виграв приз. (Її твір є першим та найкращим.)*

Дві частини підмета інколи можуть розглядатися або як одне ціле, або нарізно. Відповідно до цього вони й узгоджуються з присудком:

Bread and butter is all that is provided with the tea (bread spread with butter). **Bread and butter** are sold in the shop on the corner (both bread and butter).— *Хліб та масло подаються до чаю. (Хліб, намащений маслом.) Хліб та масло продаються в магазині за рогом. (Як хліб, так і масло.)*

Присудок в однині потрібен у тому випадку, коли **and** вводить вставне слово або речення:

Your style, and even your handwriting, **needs** to be improved.— *Твій стиль та навіть твій почерк необхідно покращити.*

Незалежно від того, є чи немає **and**, присудок узгоджується в однині, якщо друга частина заперечна:

A boy, not a woman, **is** playing the part.— *Роль грає хлопець, а не жінка.*

Підмет зі словами **each** та **every**

Підмет, що складається з кількох частин та починається зі слів **each** або **every**, узгоджується з присудком в однині:

Each room and corridor in the building **has been painted** in the same colour.— *Кожну кімнату та коридор у будинку було пофарбовано в той самий колір.*

Every man and woman **is** required to complete two years of national service.— *Вимагається, щоб кожний чоловік та кожна жінка прослужили два роки.*

Причина полягає в тому, що **each** та **every** звертають увагу на кожну окрему частину підмета. Це правило використовується й тоді, коли сполучника у підметі немає:

Each of the men/Every single man **is** required to complete two years of national

service.— *Кожний чоловік повинен прослужити два роки.*

На противагу, підмет у множині, після якого стоїть **each** у будь-якому місці в реченні, узгоджується з присудком у множині за загальним правилом:

The employees **were each** given a bonus at the end of the year for increased productivity.— *Наприкінці року кожному робітнику надати премію за збільшену продуктивність їх праці.*

Сполучення частин підмета за допомогою **as well as** та інших прийменників

Зверніть увагу!

And — *та*;

as well as — *так само як*;

together with — *разом із*;

in addition to — *до*.

Деякі прийменники схожі за значенням на **and**, але це не впливає на число підмета. До них належать такі: **as well as**, **with**, **together with**, **in addition to**. Дієслово має бути в однині:

My son, as well as my daughter, **is** at college.— *Мій син, так само як і моя донька, — у коледжі.*

Так відбувається й у тому випадку, коли інші прийменники не нагадують **and** за значенням:

One child after another **has** complained of the cold.— *Діти один за одним поскаржилися на застуду.*

My parents as well as my grandparents **live** in New York.— *Мої батьки, так само як і мої дідуся з бабуся, живуть у Нью-Йорку.*

Сполучення частин підмета за допомогою **or** та **nor**

Узгодження підмета з присудком у цьому випадку залежить від числа іменників, які входять до складу підмета:

Their house and their firm **is** in Manchester.— *Їхній будинок та їхня фірма — у Манчестері.*

Neither cats nor dogs **are** allowed in the building.— *З кішками та собаками не дозволено заходити до будинку.*

Якщо частини підмета різні за числом, дієслово узгоджується в числі з останнім (найближчим) іменником:

Either my carpets or my furniture **is** going to be replaced this year.— *Цього року я збираюся замінити або килими, або меблі.*

Neither cheese nor eggs **were** on the menu.— *У мене не було ані сиру, ані яєць.*

Займенник **everybody** та інші як підмет

Присудок в однині завжди вживається після займенників: **anybody** (хто-небудь), **anyone** (хто-небудь), **everybody** (кожний), **everyone** (кожний), **somebody** (хтось, хто-небудь), **someone** (хтось, хто-небудь), **nobody** (жоден з усіх), **no one** (жоден з усіх), **either** (один з двох, кожний з двох), **neither** (жоден з двох), **each** (кожний зокрема). Вживання однини правильне й у таких випадках:

Neither (of the amendments) **was** passed.— *Жодну (з поправок) не було прийнято.*

Each (of my friends) **has** sent me congratulations.— *Кожний (із моїх друзів) надіслав мені привітання.*

Однина чи множина вживається з такими займенниками залежно від того, що мається на увазі: **all** (всі), **none** (ніхто), **some** (декілька), **half** (половина) та іншими дробовими числами. Однина є правильною у такому випадку:

The town has often suffered from flooding, and this year nearly half **is** under water. (The town is under water.) — *Місто часто страждало від повені, і цього року близько половини міста вкрито водою. (Місто під водою.)*

All the beer **is** warm.— *Усе пиво тепле.*

З іншого боку, множина правильна й у таких реченнях:

The survivors were given a thorough medical examination, and all **were** without serious injury. (The survivors **were** without serious injury.) — *Тих, хто вижив, ретельно оглянули лікарі, усі були без серйозних травм. (Ті, хто вижив, були без серйозних травм.)*

Some of the documents **are** missing.— *Деякі з документів відсутні.*

None of the workers in this factory **have** gone on strike.— *Жоден із робітників на цьому заводі не вийшов на страйк.*

В останньому випадку не буде помилкою вжити присудок в однині, оскільки **none of the workers** (жоден з робітників) може розглядатися як еквівалент **not one of the workers** (жоден з робітників):

Not one of the workers **has** gone on strike.— *Жоден із робітників не страйкував.*

Узгодження займенників **who, which, that**

Відносні займенники **who, which** та **that** мають таке саме число, що й іменник, до якого вони відносяться. Однина дієслова є правильною, коли іменник вживається в однині:

I objected to the wording of the memorandum that **was circulated** in our department. (The memorandum was circulated.) — *Я заперечував проти формулювання меморандуму, який було розповсюджено в нашому відділі. (Меморандум було розповсюджено.)*

Множина дієслова є правильною, коли іменник вживається в множині:

The stories she wrote in her childhood, which **were** discovered only after her death, have now been published. (The stories **were** discovered.) — *Оповідання, які вона писала в дитинстві, про що дізналися лише після її смерті, зараз опубліковано. (Оповідання було опубліковано.)*

Those who **are** convicted of driving while under the influence of alcohol or drugs should have their licenses suspended for a minimum of one year. — *Ти, кого звинувачують у керуванні автомобілем під впливом алкоголю чи наркотиків, повинні бути позбавлені прав мінімум на рік.*

Which інколи стосується більше ніж одного слова чи фрази, але воно завжди узгоджується з підметом в однині:

We have not been able to persuade him to resign, which **means** that we may have to face a court case. — *Ми не змогли вмовити його піти у відставку, це означає, що ми можемо зіткнутися із судовою справою.*

Підмет зі словосполученням **one of those who** тощо

Після таких словосполучень, як **one of those who** (один із тих, хто) та **one of the few that** (один із небагатьох, хто), слід вживати присудок у множині, який звертає увагу на всю групу:

My daughter is one of those students who **like** to study late at night. (Some students **like** to study late at night and my daughter is one of them.) — *Моя донька — одна з тих студенток, хто любить учитися пізно ввечері. (Деякі студенти люблять учитися пізно ввечері, і моя донька — одна з них.)*

Однина вживається тоді, коли йдеться окремо про кожного:

My daughter is the only one of the students in her class who **is** likely to obtain a distinction in the English Language. (Only my daughter **is** likely to obtain a distinction in the English Language.) — *Моя донька — лише одна з учнів її класу, кого, ймовірно, буде відзначено з англійської мови. (Тільки моя дочка, ймовірно, отримає відзнаку з англійської мови.)*

Підмет, виражений числівником

Коли підмет виражено числівником, його можна розглядати як однину:

Five miles (That distance) **was** far as they went that day. — *П'ять миль (Та дистанція) була відстань, яку вони проїхали того дня.*

Ten dollars (That amount) **is** the price of the cheapest ticket. — *Десять доларів (Та сума) є ціною найдешевшого квитка.*

Ten years (That period) **is** the maximum sentence for that offence. — *Десять років (Той період) є максимальним вироком за такий злочин.*

Так само:

Two hundred people (That number) **was** all that the room could hold. — *Двісті людей було (Та кількість була) максимумом, який могла вмістити кімната.*

Вираження підмета заголовками та цитатами

Заголовок книжки, фільму тощо вважається одним цілим, узгоджується з присудком в однині, навіть якщо це фраза у множині:

«Porgy and Bess» (The opera) **has** recently been revived on Broadway. — *«Поргі та Бесс» (Опера) нещодавно було відновлено на Бродвеї.*

«Great Expectations» (The novel) **is** to be made into a film again. — *«Великі очікування» (Роман) має бути знову екранізований.*

Назви збірок оповідань, віршів тощо можна розглядати як однину (збірка) чи множину (індивідуальні роботи):

«Lamb's Tales» **was/were** my first introduction to Shakespeare's plays. — *«Розповідь вівці» була моїм першим знайомством з п'єсами Шекспіра.*

Якщо говорять про вислів чи слово, присудок стоїть в однині:

«Children» (The word) **is** an irregular plural. — *«Діти» (Слово) є винятком з утворення множини.*

«My apologies» (The expression) **was** all he could say.— «Мої вибачення» (Вираз) **було** все, що він міг сказати.

What, whatever у полі підмета

Займенник **what** (що) узгоджується з присудком або в однині, або у множині, залежно від підмета:

What **disturbs** the council is the hostile attitude of many citizens towards the police. (The thing that **disturbs** the council is.) — *Що турбує раду, це те, що багато громадян ворожо ставляться до поліції.*

They live in what **were** once army barracks. (In places that **were** once army barracks.) — *Вони живуть там, де колись були військові казарми. (У місці, де колись були військові казарми.)*

What they do **is** no concern of mine. (Anything they do **is**.) — *Що б вони не робили, мене це не обходить. (Все, що вони роблять.)*

Whatever (все, що) — це займенник, який завжди узгоджується з присудком в однині:

You may eat whatever **pleases** you. (Anything that **pleases** you.) — *Ти можеш їсти все, що тобі подобається. (Усе, що тобі подобається.)*

Але **what** та **whatever** можуть вживатися перед іменником у множині:

You may eat what/whatever foods **please** you.— *Ти можеш їсти будь-яку їжу, яка тобі подобається.*

Іменники, які вживаються тільки в однині, але мають закінчення -s

Деякі іменники вживаються тільки в однині, але мають закінчення -s. **News** завжди узгоджується з дієсловом в однині:

The news **is** good today.— *Новини сьогодні гарні.*

Зверніть увагу!

Тільки форму множини мають іменники, українські відповідники яких можуть вживатися в однині і множині, а деякі навіть тільки в однині: **goods** (товар, товари); **clothes** (одяг); **contents** (зміст); **wages** (зарплата) тощо.

Іменники на позначення виду навчання чи діяльності, такі як **athletics** (атлетика), **economics** (економіка), **gymnastics** (гімнастика), **mathematics** (математика), **physics** (фізика), теж узгоджуються з присудком в однині:

Physics **is** a prerequisite for that course.— *Фізика — необхідна умова цього курсу.*

Athletics **was** their favourite subject.— *Атлетика була їх улюбленим предметом.*

Але в тому випадку, коли мається на увазі інше, підмет може узгоджуватися з дієсловом у множині:

Your statistics **are** inaccurate (статистика, тобто підрахунки).— *Твої підрахунки неточні.*

Назви хвороб, такі як **measles** (кір), **mumps** (свинка), **shingles** (лишай), теж вважаються іменниками в однині і вживаються з відповідним присудком:

Measles **is** a highly infectious disease.— *Кір є дуже заразною хворобою.*

Також за цим правилом узгоджуються й назви ігор **billiards** (більярд) і **dominoes** (доміно):

Dominoes **is** the only game I play at home.— *Доміно є єдиною грою, в яку я граю вдома.*

Але:

The dominoes (окремі шматочки) **are** on the floor.— *Доміно — на підлозі.*

Підмет з початковими many a, more than one

Фрази, що починаються зі слів **many a** (багато) та **more than one** (більше ніж один), мають на увазі множину, але граматично узгоджуються в однині, оскільки головний іменник словосполучення стоїть в однині:

Many a day **has** been passed in leisurely reading.— *Багато днів проминуло в розміреному читанні.*

More than one error **was** discovered in the wording of the document.— *У формулюванні документа знайшли більше ніж одну помилку.*

ПУНКТУАЦІЯ

В англійській мові вживаються такі знаки пунктуації:

.	крапка	the full stop, the period
?	знак питання	the question mark
!	знак оклику	the exclamation mark
:	двокрапка	the colon
;	крапка з комою	the semicolon
,	кома	the comma
...	три крапки	the ellipsis
—	тире	the dash
()	дужки	parentheses, (round) brackets
[]	квадратні дужки	(square) brackets
«»	лапки	quotation marks, inverted commas

Крапка

Крапка ставиться в кінці розповідних та наказових речень і після скорочених слів та ініціалів:

The mini was designed by A. C. Issigonis.— *Міні-спідницію було створено Ісігонісом.*

Co.— Company, Ltd.— Limited.— *Ко.— Компанія, Лтд.— Товариство з обмеженою відповідальністю.*

Знак питання

Знак питання ставиться наприкінці питального речення:

Do you understand me? — *Ти мене розумієш?*

Do you know where they will be? — *Ти знаєш, де вони будуть?*

Інколи знак питання ставиться у стверджувальних реченнях, мета яких — отримати відповідь, підтвердження думки:

You haven't seen your cousin since you returned? — *Ти не бачив свого двоюрідного брата відтоді, як повернувся?*

Знак питання ставиться в реченнях, які є за змістом стверджувальними (висловлюють ввічливе прохання), а за формою — питальними:

Will you please sit down? — *Сідайте, будь ласка. (Чи не бажаєте Ви сісти?)*

Знак оклику

Знак оклику ставиться наприкінці окличних речень, тобто висловлювань, яким власне підвищення тону, емоційне забарвлення:

How late you are! — *Як пізно ти прийшов!*

Знак оклику інколи вживається наприкінці речень, які виражають не лише оклик, а й значне здивування, недовіру тощо:

O, does she think of me so often! — *О, чи думає вона про мене так часто?!*

Кома

Кома розділяє однорідні члени речення, частини складного речення та відокремлює пряму мову від слів автора:

Only buses, taxis and bicycles can use this street.— *По цій вулиці можуть рухатися тільки автобуси, таксі та велосипеди.*

The new road was supposed to reduce traffic jams, but they are even worse now.— *Передбачалося, що завдяки новій дорозі зменшаться пробки, але зараз стало навіть гірше.*

«I'll drive», said Linda.— *«Я керуватиму машиною», — сказала Лінда.*

Комами відокремлюють додатки з пояснювальними словами, що стоять після означеного іменника:

Mr Simmons, the owner of the house, will be glad to see you on Tuesday.— *Містер Сіммонз, володар будинку, буде радий бачити вас у вівторок.*

Як і в українській мові, в англійській кома використовується для відокремлення вставних слів, словосполучень і речень:

Unfortunately, we haven't been able to find the solution.— *На жаль, ми не змогли знайти рішення.*

Комою виділяється самостійний дієприкметниковий зворот:

Most of the jury being absent, the contest was delayed.— *Оскільки більшість присяжних були відсутні, розгляд справи було відкладено.*

Комами відокремлюють звертання:

Jim, can you come tomorrow? — *Джиме, ти можеш прийти завтра?*

Якщо складнопідрядне речення починається з підрядної частини, після неї ставиться кома:

If you know the right answer, tell me.—
Якщо ви знаєте правильну відповідь, скажіть мені.

Порівняйте:

Tell me if you know the right answer.—
Скажіть мені, якщо ви знаєте правильну відповідь.

Крапка з комою

Крапка з комою вживається для відокремлення досить великих частин речення. За допомогою крапки з комою речення поділяється на частини, які мають більшу змістовну самостійність. Крапка з комою відокремлює частини складносурядного речення, якщо в одному із сурядних речень (або в сурядних реченнях) є однорідні члени або підрядні частини:

You had better go home, because it's going to rain; and then you may give me a call.— *Тобі краще піти додому, тому що збирається дощ; потім ти зможеш мені зателефонувати.*

Крапка з комою розділяє речення, що входять до складу складносурядного, за відсутності сполучників:

The long day was over; we went home tired, but pleased.— *Довгий день скінчився; ми пішли додому стомлені, але задоволені.*

Двокрапка

Двокрапка вводить пояснення, що входить до складу безсполучникових складносурядних речень, або перелік:

It was unusually quiet: everybody was sound asleep.— *Було незвично тихо: усі міцно спали.*

Check the following things before a journey: fuel, tyre pressure, oil and water.— *Перевір такі речі перед подорожжю: пальне, тиск у шинах, мастило та воду.*

Речення, що іде за двокрапкою, зазвичай починається з маленької літери, за винятком тих випадків, коли пояснення складається з кількох речень.

Лапки

Лапки вживаються для виділення цитат і прямої мови. Якщо слова автора розташовані в середині прямої мови, то кожна з її частин пишеться в лапках:

«So you've read this story», he said. «Did you like it?» — *«Отже, ти прочитав це оповідання», — сказав він. — Чи сподобалося воно тобі?»*

Лапками виділяють іронічні, незвичайні слова, терміни тощо.

They discussed what he called «philosophy». — *Вони обговорювали те, що він називав «філософією».*

Апостроф

Знак апострофа позначає пропуск букв у скорочених формах: doesn't = does not, she's = she is/she has.

Апостроф часто вживається перед закінченням множини слів, що зазвичай не змінюються за числами, літер, слів, виражених цифрами, і скорочень:

They agreed, but there are too many but's.— *Вони погодилися, але є занадто багато «але».*

Тире

Тире часто виконує ті самі функції, що й двокрапка, крапка з комою та дужки. Часто ставиться у тому випадку, коли в реченні міститься нова, несподівана, додаткова інформація:

I don't often drive long distances — hardly ever, in fact.— *Я не часто їжджу на великі відстані — фактично ніколи.*

I was nervous — I didn't like the dark.— *Я нервувався — мені не подобалася темрява.*

РОЗДІЛ III: ОРФОГРАФІЯ

ПРАВИЛА ВЖИВАННЯ ВЕЛИКОЇ ЛІТЕРИ

Початок речення

Речення завжди починається з великої літери, так само як і цитовані речення:

The manager replied: «There must be no smoking in this room». — Менеджер відповів: «У цій кімнаті не можна палити».

Якщо цитується частина речення, цитата починається з маленької літери:

The advertisements described the product as «made with cream». — У рекламі пишуть, що цей продукт «зроблено з вершками».

Імена та назви

Усі власні назви пишуться з великої літери. Вони включають імена людей (Helen Keller), груп людей (Norwegians — норвежці, Roman Catholics — римокатолики), мови та групи мов (Arabic — арабська, Indo-European — індоєвропейська), міста (New York), дні тижня (Monday), місяці (January), свята (Good Friday, Independence Day) та установи (the Waldorf Astoria, the Metropolitan Museum, the Bank of England). Пори року (spring), як правило, не починаються з великої літери. Деякі слова, які раніше були назвами, а тепер вживаються у загальному розумінні, пишуться з маленької літери: a valentine, scotch (whisky). Виняток становить слово Bohemian — богемський (хтось з Богемії) та bohemian — богемний (ідеться про певний спосіб життя).

Коли назва складається з більше ніж одного слова, як правило, всі слова пишуться з великої літери, крім артиклів, сполучника **and** та прийменників типу **of**: the Department of Education and Science, the Library of Congress. Винятками є the Hague — Гаага (порівняйте: the Netherlands — Нідерланди) та назви газет, у яких артикль **the** є частиною заголовку: The New York Times.

Коли слова вживаються узагальнено, вони завжди пишуться з маленької літери (the universities (університети); government departments (урядові відділи); a senator (сенатор); a professor (професор); a president (президент)):

There are a lot of **universities** in our city. — У нашому місті багато **університетів**.

З іншого боку, з метою уникнення непорозуміння велика літера пишеться навіть тоді, коли вживається лише частина слова: Scotland Yard (Скотланд Ярл) — the Yard; the United States (Сполучені Штати) — the States; The Daily Telegraph (Дейлі Телеграф, назва газети) — the Telegraph; the House of Commons (Палата громад) — the House або the Commons; the Canary Islands (Канарські острови) — the Canaries; Petticoat Lane (Петікоут Лейн — назва вулиці) — the Lane.

Певні титули вимагають написання з великої літери: the Queen (королева); the Duke (герцог); the President (президент); the Princess (принцеса).

Титули, які говорять про повагу до особи, пишуться з великої літери. Вони пишуться перед іменем або вживаються самостійно: Her Majesty the Queen (її величність королева); His Excellency the Ambassador from Peru (його превосходительство посол Перу); Her Royal Highness (її королівська величність); Your Honour (ваша честь); His Holiness (його святість).

Назви робіт та заголовки

Як правило, усі слова-назви пишуться з великої літери (у тому числі підзаголовки), крім артиклів (**a, an, the**), прийменників, які складаються максимум з чотирьох літер (**to, for** та **with**), та сполучників (**and, or** та **but**): For Whom the Bell Tolls; What's on; Iran Under the Ayatollahs; The Music Makers; The English Musical Renaissance from Elgar to Britten; Lord of the Flies.

За цими правилами пишуться заголовки газет, журналів (у тому числі й наукових), книжок, п'єс, теле- та кінофільмів, телепрограм, картин, музичних творів, оповідань, віршів, пісень, розділів книжок, статей у газетах та журналах.

Займенник I

Особовий займенник **I** (я) завжди пишеться з великої літери:

Can **I** help you? — *Я можу вам допомогти?*

Назви членів родини

Назви членів родини пишуться з великої літери, коли вони вживаються як з іменем, так і без нього: Mother, Dad, Aunt Helen, Uncle Tom, і коли вони вживаються без присвійних займенників (порівняй: my mother, his aunt).

Абревіатури

Абревіатури (слова, утворені шляхом складання перших літер слів) пишуться ве-

ликими літерами, крім тих випадків, коли ці слова мають закінчення множини (наприклад, MPs): UNESCO; CBS; MPS; BBC; GHQ. Але деякі абревіатури, зокрема такі як **radar** та **laser**, пишуться малими літерами.

Бог

Коли йдеться про Бога, то слова, якими він називається, пишуться з великої літери (God — *Бог*, the Lord — *Господь*, the Almighty — *Всемогутній*). Також з великої літери колись писали займенники, які стосувалися Бога (Thou, He — *Ти, Він*). Зараз останнє правило є застарілим.

ДОДАТКИ

ЛЕКСИКО-ТЕМАТИЧНИЙ ДОВІДНИК

ВЖИВАННЯ СЛІВ, БЛИЗЬКИХ ЗА ЗВУЧАННЯМ, НАПИСАННЯМ ТА ЛЕКСИЧНИМ ЗНАЧЕННЯМ

Act, action (діло, справа)

Обидва іменники означають дію, вони частково взаємозамінювані: **do a kind act/action** (зробити добре діло). **Act** наголошує на тому, що щось виконано моментально чи протягом короткого проміжку часу, у той час як **action** наголошує на процесі дії, яка потребує певного часу для виконання. Обидва слова вживані у фразеологізмах: **an act of cruelty/folly/mercy** (акт жорстокості/безрозсудливий вчинок/акт милосердя); **act of God** (форс-мажор); **to take action** (вчиняти дії); **a civil action** (цивільна справа).

Actual, actually (фактично, насправді)

Слова **actual, actually** часто вживаються для підсилення значення. **In actual fact** означає «фактично», хоча фраза **He actually paid** (Він насправді заплатив) має відтінок здивування.

A.D., AD (нашої ери) vs B.C., BC

Це аббревіація від **anno Domini**, означає «в рік Бога (Різдва Христового)». Аббревіація **AD** раніше вживалася перед цифрою року (наприклад, **AD 1999**), а зараз — після; зовсім не вживається на позначення століть на відміну від **BC (before Christ; до нашої ери)**, що використовується як після цифр року, так і після століть:

The battle took place in the 4th century BC. — Битва відбулася у 4 ст. до н.е.

He was born about 540 BC. — Він народився близько 540 р. до н.е.

The man died in 1621 AD (and NOT the 17th century AD). — Людина померла у 1621 р. н.е. (а НЕ у 17 ст. н.е.).

Affect (впливати на щось), effect (здійснювати)

To affect значить «впливати на щось»:

The appointment of a new Minister will affect the department's policy. — Призначення нового міністра вплине на політику міністерства.

To effect smth означає «здійснювати»:

The new Minister will effect changes in the department's policy. — Новий міністр здійснюватиме зміни у політиці міністерства.

Близьким за значенням до дієслова **affect** є значення іменника **effect**: **to affect a policy** значить **to have an effect on it** — впливати на політику. Іменник **effect** у множині означає чиясь власність: **my personal effects**.

Affect

Іменник **affect** існує лише як термін у психології та означає стан афекту, надмірний вияв емоцій.

Alone, lonely (одинокий, самотній)

Alone означає «наодинці».

He's sitting alone in his room. — Він сидить у своїй кімнаті сам один.

Lonely, на відміну від **alone**, має додаткове значення «такий, що сумує; самотній».

I feel so lonely today. — Сьогодні я почуваюся таким самотнім.

Anyway(s) (у будь-якому випадку)

Any та **way** поєднуються в одне слово тоді, коли це поєднання означає «в будь-якому випадку»:

I don't want to go; anyway, I can't. — Я не хочу йти, та, в будь-якому випадку, я не можу.

Але ці слова потрібно писати окремо у тому разі, коли вони означають «у будь-якому напрямку»:

Any way we go will involve climbing. — У будь-якому напрямку, котрий ми оберемо, доведеться йти вгору.

Форма **anyways** вживається в розмовному мовленні в американському варіанті англійської мови.

Anywhere(s) (куди-небудь)

Any та **where** поєднуються в одне слово, крім тих випадків, коли між ними стоїть прикметник:

I don't want to go just anywhere. — Я нікуди не хочу йти.

Форма **anywheres** є діалектною.

Apart from, aside from (крім, опріч, крім того)

Apart from вживається в обох варіантах англійської мови, **aside from** — суто американська форма:

Quite **apart** from the expense, I don't enjoy it. — *Опріч мої витрати, мені це не подобається.*

Arise (виникати), rise (підніматися)

Arise вживається головним чином з абстрактними іменниками:

If the occasion **arises**. — *Якщо виникне нагода.*

A problem has **arisen**. — *Виникла проблема.*

Rise має буквально значення:

The water is **rising**. — *Вода піднімається.*

The sun has **risen**. — *Зійшло сонце.*

Обидва іменники мають буквально значення, коли йдеться про підведення з ліжка.

Around (приблизно), round (навколо)

В американському варіанті англійської мови **around** переважно вживається частіше за **round**. У британському варіанті англійської мови вживання **around** замість **about** означає «приблизно», наприклад around 60% (приблизно 60%); around three o'clock (близько третьої години) використовують частіше, хоча дехто вважає це американізмом. Британці, говорячи **round**, переважно мають на увазі «обертання» (The wheels go **round**. — *Колеса обертаються.* They danced **round** the tree. — *Вони танцювали навколо дерева.*) та поняття «навколо, за чимось» (the shop **round** the corner — *магазин за рогом*).

Arouse, rouse (прокинутися)

Обидва слова значать «прокинутися», але **arouse** є більш абстрактним, ніж **rouse**, та означає «викликати щось»: arouse curiosity/suspicion — *викликати цікавість/підозру*.

Rouse вживають буквально: rouse the sleeping children — *підними (розбуди) сплячих дітей*.

Art(s) (мистецтво; що стосується мистецтва)

Коли це слово вживають як прикметник, мають на увазі витвір мистецтва: art pottery — *художнє гончарство*; an art theatre — *худож-*

ній театр; an art school — *художня школа*. **Arts** як прикметник означає ремесла або гуманітарні дисципліни:

History is an **arts** subject. — *Історія — гуманітарний предмет.*

В американській системі освіти the liberal arts — *суспільно-природничі науки* — включають у себе науки про природу та суспільство.

Away, way (далеко), way back (з давніх часів), way above, way up, way ahead (набагато)

Away традиційно вживають у британському та американському варіантах англійської мови для висловлювань стосовно часу та відстані:

They live **away** out in the country. — *Вони живуть далеко у селі.*

It happened **away** back in 1910. — *Це сталося у 1910.*

Скорочена форма **way** властива неформальному стилю в Америці, а у Великій Британії вживається у словосполученнях **way back, way above, way up, way ahead**.

Awful (дуже поганий, надзвичайно), awfully (дуже)

Awful (прикметник) означає «дуже поганий» (awful weather — *дуже погана погода*) або «надзвичайний» (an awful lot of difference — *надзвичайно багато розбіжностей*).

Awfully значить «дуже»: awfully difficult — *дуже складно*.

Awhile (трохи), a while (якийсь час)

Awhile — це прислівник (to rest awhile — *трохи відпочити*), **while** — іменник (to rest for a while — *якийсь час відпочивати*).

While вживають, коли йдеться про проміжок часу: for a while — *на якийсь час*.

Bad (поганий), badly (погано)

Прикметник **bad**, за правилом, використовують після дієслів, які можна замінити дієсловом **to be**, не змінюючи при цьому зміст речення:

It sounds/looks/seems/remains/feels/becomes **bad**. — *Погано звучить/виглядає/уявляється/залишається/почувається/стає*. (Але: feel **badly** — *погано себе почувати* (притаманно розмовному мовленню).)

Прислівник **badly**, а не **bad**, вживається з рештою дієслів (He dances **badly**.— Він *погано танцює*.) та може означати «дуже»:

It ached **badly**.— *Дуже боліло*.

I want it **badly**.— *Я дуже цього хочу*.

Bring (принести), take (брати)

Коли говорять **bring**, ідеться про дію, спрямовану на мовця:

Bring me some coffee.— *Принеси мені кави*.

Take позначає рух, спрямований від мовця, або дію, одночасну з дією мовця:

Take away these plates.— *Прибери ці тарілки*.

If you're going out, will you **take** me with you? — *Якщо ти зберешся на вулицю, візьмеш мене з собою?*

Careless, carefree (безтурботний)

Ці слова мають значення «без турботи»: **careless** boy — *безтурботний хлопець*; **carefree** holidays — *безтурботні канікули*. Також вони можуть значити «той, хто приділяє мало уваги», але у цьому випадку **careless** виражає більш суворе, засудливе ставлення з боку мовця: **carefree** with his money — *легковажний до грошей*; **careless** slovenly work — *легковажна недбала робота*.

Classic, classical (класичний)

Ці дві форми лише частково взаємозамінювані. **Classic** означає «класичний, зразковий» (a classic race — *класичні перегони*; a classic work on the subject — *зразкова робота з предмета*), або «зразковий, типовий» (a classic case of negation — *типовий випадок заперечення*), або «досить консервативний» (a classic suit — *класичний костюм*).

Classical вживають переважно тоді, коли говорять про мистецтво та літературу Стародавньої Греції та Рима: classical scholars — *класичні вчені*; a classical statue — *класична статуя*; classical music — *класична музика* (протиставляється популярній музиці). Наприклад, п'єса Шекспіра «Юлій Цезар» є класичною (classic) стосовно літературного жанру та класичною (classical) щодо теми твору.

Clear, clearly (чітко, ясно, зрозуміло)

Обидва слова означають «чітко, ясно, зрозуміло»:

(He spoke) loud and **clear**.— *(Він говорив) голосно та зрозуміло*.

She explained the situation quite **clearly**.— *Вона пояснила ситуацію доволі чітко*.

Clear також значить «вільний, безперешкодний» (про шлях): stand **clear** — *з дороги*.

Colo(u)r (колір)

У британському варіанті англійської мови пишуть **colour**, в американському — **color**. Це правило поширюється й на інші спільно-кореневі утворення: colo(u)rful (яскравий), colo(u)ring (розфарбовування), colo(u)r-blind (дальтонік). Винятком є **coloration** (розфарбовування), яке пишеться однаково в обох варіантах англійської мови, та музичний термін **coloratura** (колоратура), який походить з італійської та має лише одне написання.

Deca- (десять разів), deci- (одна десята)

Deca означає «десять разів»: a decahedron — *декаедр* (геометрична фігура з десятима сторонами). **Deci** означає «одна десята»: a decilitre — *одна десята літра*.

Defensible (спроможний оборонятися), defensive (оборонний)

Defensible означає «спроможний оборонятися», «той, що може бути виправданий»: a defensible point of view — *така точка зору, яку можна виправдати*.

Defensive — «захисний, оборонний»:

Defensive play in cricket is concerned with protecting the wicket rather than scoring runs.— *Оборонна гра в крикеті пов'язана більше із захистом воріт, ніж із забиванням голів*.

Earth (земля)

Коли йдеться про планету, на якій ми живемо, це слово зазвичай пишуть з великої літери. Не є помилкою його вживання з означеним артиклем **the** або без нього у тому випадку, коли говорять про нашу планету з-поміж інших, таких як Mars — *Марс*, Venus — *Венера* тощо. Коли слово починається з малої літери, йдеться про ґрунт — верхній шар земної кори.

Easy, easily (легкий)

Easy як прислівник вживається у певних фразеологізмах:

Easy does it.— *Тихіше їдеш, далі будеш*.

Easy come, **easy** go.— *Як нажили, так і прожили*.

Take it **easy**. — *Не переймайся.*

Easier said than done. — *Легше сказати, ніж зробити.*

Це слово не може замінити **easily**, яке теж є прислівником:

The door opens **easily**. — *Двері відчиняються легко.*

Fanatic (фанатик), fanatical (фанатичний)

Fanatic є іменником (a football fanatic — *футбольний фанатик*), а **fanatical** — це прикметник (fanatical enthusiasm — *фанатичний ентузіазм*).

Fantasy, phantasy (фантазія, фантастика)

Слово пишеться на початку з **f**, коли воно означає «художній твір про уявні обставини» (fantasy and science fiction — *наукова фантастика*) або «сон, фантазія». Застаріле написання — **phantasy** — вживають на позначення уявного світу психічно хворих людей.

Further (далі), furthest (якнайдалі), farther (далі), farthest (якнайдалі)

Усі ці слова передають відстань:

Farther/further down the corridor. — *Далі по коридорі.*

Who can jump the **farthest/furthest**? — *Хто може стрибнути якнайдалі?*

Лише **further**, а не **farther** може вживатися в абстрактному розумінні (closed until **further** notice — *зачинено до подальших вказівок*). Тільки **further** може бути дієсловом (to **further** your chances — *сприяти вашим шансам*).

Farthest та **furthest** є синонімами.

Gold, golden (золотий)

Речі, виготовлені з золота, позначаються прикметником **gold**; те, що кольором нагадує золото, — **golden**: a gold watch — *золотий годинник* (зроблений із золота); golden curls — *золоте волосся* (золотавого кольору).

Good (добрий), well (добре)

Як прислівник вживається лише **well**:

He sings **well** (не good). — *Він добре співає.*

Обидва слова — **well** та **good** — можуть вживатися після дієслів **to be** (бути), **to seem** (здаватися), **to look** (виглядати) і **to feel** (почувати себе), але **well** стосується стану здоров'я:

I feel good (= Я радісний) та I feel well (= Я здоровий).

Hard (погано), hardly (погано, ледь)

Обидва слова можуть мати значення «погано»:

Things went very **hard/hardly** with us. — *Нам було погано.*

Але не слід забувати про те, що **hardly** може означати «ледь»:

I could **hardly** remember him. — *Я ледь міг його пригадати.*

Hard put та **hard put to it** мають однакове значення — «бути у скрутному становищі»:

We were **hard** put (to it) to find an explanation. — *Ми не змогли знайти пояснення.*

Hardly, barely, scarcely (ледь, тільки-но, щойно, майже не)

Ці слова вживаються з **when** або **before** і ніколи з **than** або **till**:

We had **hardly** arrived when she started scolding us. — *Тільки-но ми приїхали, як вона почала нас лаяти.*

Scarcely was I in bed before (не till) the telephone rang. — *Тільки я встиг лягти у ліжко, як задзвонив телефон.*

Оскільки всі ці слова мають значення «майже не», жодне з них не вживається у заперечних реченнях:

I can (а не I can't) **hardly** tell. — *Майже не можу нічого сказати.*

Hardly anyone (а не no one hardly) goes there any more. — *Навряд чи хто-небудь туди ще ходить.*

High (високо, забагато), highly (надмірно)

High як прислівник має значення «високо»: climb high — *залізти високо вгору*; to aim high — *мати високу мету*.

The company is flying **high**. — *Компанія займає високе становище.*

Обидва слова можуть означати «забагато, надмірно» (pay high/highly — *заплатити високу ціну, забагато*), але лише **highly** можна вживати перед прислівниками та прикметниками (highly intelligent — *високоосвічений*; highly paid — *що має високу заробітну плату*), лише **highly** може мати значення «зі схваленням»:

She speaks **highly** of you.— Вона **гарно** (схвально) про вас говорить.

Historic, historical (історичний)

Historic має значення «історичний, прославлений в історії»: a historic occasion — *історична подія*.

Historical означає «той, що коли-небудь існував, пов'язаний з історією, стосується історії»:

Was King Arthur a **historical** character? — Чи був король Артур *історичною* особою?

For **historical** reasons the boundary runs down the middle of the stream.— З *історичних* причин кордон проходить посередині струмка.

Historic, historical, historian та **history** вживаються з артиклем **a**: a history of France — *історія Франції*.

Impractical (непередбачливий), impracticable (нездійснений)

Impractical має значення «непередбачливий, непрактичний»: an **impractical** dream — *нездійснена мрія*.

Impracticable головним чином означає «нездійснений». План, метод чи пропозиція, які не можуть бути виконані, в англійській мові позначаються за допомогою слів **impractical** та **impracticable**, але, незважаючи на те, що ці слова часто взаємозамінювані, розбіжність у значенні існує:

It was **impracticable** to open the window because it was locked.— *Неможливо* було відчинити вікно, оскільки воно було замкнене.

It was **impractical** to open the window because of the rain.— *Не треба* було відчиняти вікно, тому що йшов дощ.

Impractical є синонімом до слів **useless** — *непотрібний*, **imprudent** — *необережний*, **not sensible** — *безглуздий* тощо.

Institute, institution (інститут, установа)

Певні організації, які розташовані у спеціально побудованих приміщеннях, встановлені та засновані (instituted) з певною метою, називаються **institutes** — *інститути*, інші — **institutions** — *інститути, установи, системи*. **Institute** також вживається для позначення короткого освітнього процесу: an urban studies institute — *дослідження життя в місті*. **Institution** має набагато ширше значення

«заснування, установлення, інститут»: the institution of marriage — *інститут шлюбу*.

Intellectual (розумовий), intelligent (розумний)

Прикметник **intellectual** може мати значення «мислячий, розумовий» (an intellectual effort — *розумові зусилля*) або «інтелектуальний, розумний» (an intellectual family — *інтелектуальна родина*). Іменник позначає людину, яка є інтелектуалом, але часто так говорять, коли відчують якусь недовіру чи навіть зневагу.

Intelligent означає «розумний».

He made an **intelligent** remark.— Він зробив *слушне (розумне)* зауваження.

Люди інтелектуальні (intellectual) мають бути розумними (intelligent), але розумна людина не завжди є інтелектуалом.

Intense, intensive (інтенсивний)

Intense головним чином має значення «сильний, значний, напружений»: intense heat — *сильна спека*, intense pain — *сильний біль*.

Intensive має значення «інтенсивний» (intensive effort — *інтенсивні зусилля*), це слово входить до складу багатьох спеціальних словосполучень у граматиці, медицині (intensive care — *інтенсивна терапія*) та господарстві (intensive farming — *інтенсивне землеробство*).

Kind, sort (вид, рід, сорт, тип)

В офіційному стилі слід писати **this kind, that sort** (That kind of book is dull.— *Цей вид книжок — нудний.*), а не **these kind, those sort**, хоча в розмовному мовленні часто говорять **these sort** тощо (Those kind of books are dull.). Множину часто вживають у питальних реченнях після **what** або **which**:

What sort of things are they? — *Якого вони роду?*

Множину зі словами **sort, kind** краще висловлювати іншим шляхом: Those **kinds** of books/Those **kinds** of book/Books of that **kind** are dull.— *Книжки такого типу — нудні*.

Lie, lay (лежати)

Обидва слова мають однакове значення: «лежати», «бути розташованим». Але, коли говорять про те, що поклали певну річ, вживають лише **lay**.

Meantime, meanwhile (тим часом)

Ці слова мають однакове значення та є взаємозамінюваними. Зазвичай **meantime** вживають як іменник:

They rested in the **meantime**. — *Тим часом вони відпочили.*

Meanwhile вживають як прислівник:

Meanwhile, they rested. — *Тим часом вони відпочили.*

**Mr (містер), Mrs (місіс),
Miss, Ms (міс)**

Mr ['mɪstə(r)] та **Mrs** ['mɪsɪz] — це форми написання, притаманні британському варіанту англійської мови, а **Mr.** і **Mrs.** — американському.

Mrs — форма звернення до заміжньої жінки. Традиційно вживається з іменем та прізвищем її чоловіка (Mrs John Jones) частіше, ніж із власним іменем (Mrs Mary Jones), якщо вона не донька пера (Lady Mary Jones). Так звертаються й у тому випадку, коли жінка є вдовою, але не тоді, коли вона розлучена. Це правило є трохи застарілим, але іноді його дотримуються.

Miss [mɪz] називають незаміжню жінку.

Miss та **Mrs** не вживаються з назвами професій, говорять просто Dr Jones — доктор Джоунз, Madam Mayor — мадам мер. **Mr.** навпаки, часто використовують у таких словосполученнях (особливо в американському варіанті англійської мови), як Mr President — пан президент, та Mr Ambassador — пан посол.

Ms вживають при звертанні до заміжньої або незаміжньої жінки.

Music, musical (музичний)

Прикметник **music** позначає людей, які пов'язані з музикою професійно: music teachers — *учителі музики*, music critics — *музичні критики*.

Musical у цьому випадку було б трохи хвалькуватим, наче б вони вихваляли свої музичні здібності, **musical** — це той, хто добре знається на музиці.

**Practice, practise (практика,
практикуватися)**

У британському варіанті англійської мови іменник пишеться як **practice** (We need lots of **practice**. — *Нам потрібно багато*

практикуватися.), а відповідне дієслово — як **practise** (practise the piano — *практикуватися у грі на піаніно*). В американському варіанті зазвичай пишуть як **practice** і іменник, і дієслово, **practise** вживається значно рідше.

Railroad, railway (залізниця)

Railroad вживається у британському варіанті англійської мови тільки як дієслово: railroad a bill through Parliament — *спритно проштовхнути законопроект через Парламент*.

В американському варіанті переважно вживається **railroad**, слово **railway** у значенні «залізниця» використовується на позначення короткого шляху.

**Raise (піднімати, підвищувати),
rise (підніматися)**

Не слід плутати слова **raise** — *піднімати, підвищувати*; **rise** — *підніматись*.

Вони мають різні форми минулого часу та Past Participle: **raise**, **raised** та **rise**, **rose**, **risen**.

Raise вживається з додатком: raise the rent — *підняти ренту*; raise a cheer — *підняти келих*.

Rise вживається без додатків:

Prices **rose**. — *Виросли ціни*.

The Rhine **raises** in Switzerland. — *Рейн бере початок у Швейцарії*.

**Respectable (прийнятний),
respectful (шанобливий),
respective (відповідний)**

Respectable має значення «той, хто заслуговує на повагу, пристойний, прийнятний»: respectable clothes — *пристойний одяг*, respectable amount of work — *прийнятний обсяг роботи*.

Respectful означає «той, хто виражає повагу, шанобливий»:

They listened in **respectful** silence. — *Вони слухали у шанобливій тиші*.

Respective має значення «відповідний»:

They returned to their **respective** homes. — *Вони повернулися до відповідних домівок*.

Road, street (дорога)

Шлях між містами називається **road**, шляхи часто називають іменем того міста, куди

вони ведуть: the Bath road. Винятком є великі римські дороги Британії: Watling Street. Прохід між будинками у місті називається **street** (a street party (сторона вулиці), Regent Street), але назва **Road** часто зберігається в передмістях або тоді, коли дорога, яка веде з міста, вже забудована (the Old Kent Road). Обидва іменники можуть утворювати назви зі словами **Avenue** (авеню), **Lane** (провулок), **Grove** (гай) тощо.

Sensible (розсудливий), sensitive (чутливий)

Sensible головним чином означає «розумний, розсудливий».

Please, give me a **sensible** advice.— *Будь ласка, дай мені розумну пораду.*

Sensitive має значення «чутливий, такий, що легко сприймає», може вживатися з неістотами: a photographic emulsion sensitive to red light — *фотоемульсія, чутлива до червоного світла.*

Коли говорять про людей, це слово значить «уразливий».

Sociable (що багато спілкується), social (соціальний)

Sociable має значення «товариський»:

We're very **sociable** in our office.— *Ми дуже товаришуємо на роботі.*

Social має значення «суспільний»: social history — *соціальна історія*; a busy social life — *напружене соціальне життя.*

Someday (колись), some day (якийсь день)

Написання цих слів разом вважається правильним лише в Америці, але не в Британії, і має значення «колись у майбутньому»:

We'll go there **someday**.— *Колись ми підемо туди.*

Коли мають на увазі день, слід писати:

We'll choose **some day** (а не **someday**) that suits us both.— *Ми оберемо день, який нас обох влаштовує.*

Someone (хтось), some one (якийсь)

Слово **someone** має значення «хтось»:

Someone has borrowed my pen.— *Хтось позичив мою ручку.*

Some one означає «якийсь один»:

Choose **some one** subject to study.— *Обери один предмет для дослідження.*

Someplace, some place, somewhere (куди-небудь)

Someplace вживається, так само як і **some place** (два слова), в американському варіанті англійської мови, крім ділового листування. У Великій Британії віддають перевагу слову **somewhere**:

They were lost **somewhere** in the ocean.— *Вони загубилися десь в океані.*

Sometime, sometimes (інколи)

Як прикметник **sometime** є правильною, але застарілою формою й означає «колишній»: the **sometime** chairman — *колишній голова.*

Як прислівник це слово вживається в обох варіантах англійської мови у значенні «колись» і в окремому написанні є правильним:

We'll meet **sometime** (або **some time**) next week.— *Ми зустрінемося коли-небудь наступного тижня.*

Some time також має значення «певний проміжок часу»:

The fire burned for **some time**.— *Полум'я горіло деякий час.*

Sometimes означає «інколи».

Somewhere (де-небудь)

Somewhere — єдина правильна форма; **somewheres** не вживається в літературній мові.

Speciality, specialty (сфера діяльності)

Те, у чому хтось спеціалізується або до чого особливо здібний, у британському варіанті англійської мови називається **a speciality**, в американському — **a specialty**:

Yorkshire pudding was mother's **speciality**.— *Моїй мамі особливо вдається йоркширський пудинг.*

В обох варіантах англійської мови **specialties** — цінні папери.

Special(ly), especially (особливо)

Specially вживається частіше за **especially**, але незначна розбіжність у значенні цих слів є.

Слова **special** та **specially** вживають у значенні «з певною метою»:

A **special** train — *спеціальний поїзд.*

This is **especially** for you.— *Це особисто для вас.*

Слова **especially** й рідше вживане **especial** — у значенні «дуже, особливо»: an **especial** friend — *особливий товариш*, not **especially** clever — *не дуже розумний*.

Specie (гроші), species (зразок, різновид)

Літера **c** в обох словах вимовляється як [ʃ] або [s].

Specie — рідко вживане слово, позначає монету.

A species (у множині **species**) — це біологічна категорія виду, роду: the human **species** — *людський рід*.

Species вживається як «різновид»: a dangerous **species** of criminal — *небезпечний різновид злочинців*.

Tart, pie, flan, quiche, pasty (пиріг)

У Великій Британії **pies** — пироги з начинкою, вкриті шаром тіста або чогось подібного.

Вироби з тіста, які мають небагато начинки всередині та відкриті зверху, на смак солодкі або пікантні, називаються **tarts**: an apple tart — *яблучний пиріг*; a cheese tart — *пиріг із сиром*. Слово **tart** не дуже властиве американському варіанту англійської мови, американці позначають цим словом лише невеличкі солодкі пироги, відкриті або закриті шаром тіста, отже, американець говорить **blueberry pie** чи **pumpkin pie** незалежно від виду кондитерського виробу.

A flan — відкритий пиріг, печуть його або зі звичайного, або з бісквітного тіста.

Відкритий пиріг зі звичайного тіста, начинений пікантним кремом, шинкою чи шпина- том, називається **quiche**.

Pasty — застаріла назва пирога, але в наш час **pasty** — це пироги, схожі на ватрушки.

Tasteful (що має гарний смак), tasty (смачний), tasteless (несмачний)

Незважаючи на подібність у написанні, **tasteful** та **tasty** не є парою синонімів, антонімом до яких є слово **tasteless**. Людину, якщо вона має тонкий вишуканий смак, або її витвір, або річ, зроблену зі смаком, називають **tasteful** (a **tasteful** colour scheme — *добра на зі смаком кольорова палітра*); інколи осо-

бу називають **tasteless**, якщо їй бракує смаку (a **tasteless** joke — *жарт, позбавлений смаку*). Їжа та напої є **tasteless**, якщо у них недостатньо смаку (a **tasteless** meal — *несмачна їжа*), та **tasty**, якщо вони приємні на смак, смачні.

Teach (вчити кого-небудь), learn (щось вивчати)

Дєслова **to teach** та **to learn** мають відповідно значення «навчати» та «вчити, вивчати»:

I **learned** French from her.— *Я вивчав французьку мову в неї.*

She **taught** me (а не **learned** me) French.— *Вона навчала мене французької мови.*

Visible (видимий), visual (візуальний)

Речі, які можна побачити, називаються **visible**: visible symptoms — *видимі симптоми*.

Visual означає «зоровий, оптичний, наочний»: visual organs — *органи зору*; visual impressions — *зорові враження*; visual aids in education — *наочна допомога в освіті*.

Wide (широкий), widely (широко)

Wide як прислівник вживається головним чином у фразеологізмах: far and wide; wide open; wide awake; wide apart.

Wide не може замінити **widely**, головним значенням якого є «широкий, поширений»: travel widely — *багато подорожувати*; fluctuate widely — *широко розтікатися*. **Widely** вживається з дієприкметником минулого часу: widely known — *широко відомий*.

Wrong, wrongly (неправильно)

Wrong може бути прислівником, означати «неправильно» і бути синонімом слова **wrongly**: guessed wrong(ly) — *неправильно здогадався*; spelled it wrong(ly) — *написав це неправильно*. Це слово може також бути прикметником та вживатися після дієслова **go**:

The washing machine went **wrong**.— *Пральна машина зламалася.*

Wrongly означає «неправильно» (acted wrongly — *діяв неправильно*) і є єдиним прислівником, який може вживатися перед дієсловом або дієприкметником (a wrongly addressed letter — *неправильно адресований лист*).

ДЕЯКІ ГРАМАТИЧНІ ВІДМІННОСТІ У ВЖИВАННІ БРИТАНСЬКОГО Й АМЕРИКАНСЬКОГО ВАРІАНТІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Seem, look тощо

У британському варіанті після дієслів appear (виявитися), feel (відчувати), look (виглядати), seem (здаватися) тощо може вживатися іменник: <i>She appeared (to be) a good teacher. — Вона виявилася гарним учителем.</i>	Американці після цих дієслів уживають to be або like : <i>He appeared like a good pilot. — Він виявився гарним пілотом.</i>
--	--

Present Perfect та Past Simple

Британці вживають Present Perfect з прислівниками just , already та yet при позначенні останньої дії: <i>Tom has washed the dishes. — Том помив тарілки.</i>	Американці можуть вживати у таких реченнях або Present Perfect, або Past Simple: <i>Tom has washed the dishes. / Tom washed the dishes. — Том помив тарілки.</i>
З ever та never британці також вживають Present Perfect: <i>Have you ever played football? — Ти коли-небудь грав у футбол?</i>	З ever та never американці, як правило, вживають Past Simple, хоча можливою є часова форма Present Perfect: <i>Did you ever play baseball? / Have you ever played baseball? — Ти коли-небудь грав у бейсбол?</i>

Shall

Британці вживають will для утворення форм майбутнього часу, але у першій особі може вживатися shall : <i>We will/shall contact you. — Ми з вами зв'яжемося.</i>	Американці зазвичай не вживають дієслово shall для утворення форм майбутнього часу: <i>We will contact you. — Ми з вами зв'яжемося.</i>
Британці вживають shall для висловлення пропозиції: <i>Shall I make the coffee? — Я зроблю каву?</i>	Американці для висловлення пропозиції зазвичай вживають should : <i>Should I make the coffee? — Я зроблю каву?</i>
Британці вживають Shall we...? для запрошення до дії: <i>Shall we go for a walk? — Прогуляємося?</i>	Американці не використовують shall у запрошенні до дії: <i>How about a walk? — Прогуляємося?</i>

Заперечні речення та запитання з have

У Британії паралельно співіснують дві структури: <i>I haven't (got) enough time. / I don't have enough time. — Я не маю достатньо часу.</i> <i>Has she got a computer? / Does she have a computer? — У неї є комп'ютер?</i>	Американці послуговуються допоміжним дієсловом do : <i>I don't have enough time. — Я не маю достатньо часу.</i> <i>Does she have a computer? — У неї є комп'ютер?</i>
---	--

Для утворення форми минулого часу в обох варіантах вживають **did**:

We didn't have books. — У нас не було книжок.

Розділові запитання

Американці не так часто вживають розділові запитання. Замість завершальної частини такого запитання в Америці вживають **right?** та **OK?**

<i>I'll bring coffee, shall I? — Я принесу каву, добре?</i>	<i>I'll bring coffee, OK? — Я принесу каву, о'кей?</i>
---	--

Can't та mustn't

Британці вживають can't для того, щоб сказати, що щось неможливе: They can't be at home. — Їх <i>немає вдома</i> .	У цьому випадку в Америці може вживатися mustn't : They can't be home./They mustn't be home. — Їх <i>немає вдома</i> .
---	--

Needn't та don't need to

Британці вживають обидві форми: You needn't go there./You don't need to go there. — Тобі <i>не треба туди йти</i> .	Американці зазвичай не вживають needn't : You don't need to go there. — Тобі <i>не треба туди йти</i> .
--	--

Іменники на позначення сукупності

У Британії такі іменники можуть узгоджуватися в однині чи множині: The crowd was/were restless. — <i>Натовп хвилювався</i> .	В Америці — лише в однині: The crowd was restless. — <i>Натовп хвилювався</i> .
--	---

The

У Британії артикль the вживається з назвами музичних інструментів: play the piano — <i>грати на піаніно</i> . Крім того, кажуть: in hospital — <i>у лікарні</i> .	В Америці можливе таке вживання: play piano/play the piano — <i>грати на піаніно</i> ; in the hospital — <i>у лікарні</i> .
--	---

Числа

Британці вживають and між hundred та рештою цифр: one hundred and twenty — <i>сто двадцять</i> .	В Америці вживаються такі варіанти: one hundred twenty/one hundred and twenty — <i>сто двадцять</i> .
--	---

Прийменники

Британський варіант	Американський варіант
round/around the village — <i>навколо села</i> towards/toward the west — <i>на захід</i> looking out of the window — <i>дивитися з вікна</i> outside the town — <i>за містом</i>	around the village — <i>навколо села</i> toward the west — <i>на захід</i> looking out the window/ out of the window — <i>дивитися з вікна</i> outside the town/ outside of the town — <i>за містом</i>
in Bond Street — <i>на Бонд-Стріт</i> at the weekend, at weekends — <i>у вихідні</i> stay at home — <i>залишатися вдома</i> a player in the team — <i>гравець у команді</i> ten minutes past four — <i>десять хвилин на п'яту</i> twenty to seven — <i>за двадцять хвилин сьома</i> write to me — <i>напиши мені</i> meet someone — <i>зустріти когось</i>	on Fifth Avenue — <i>на П'ятій Авеню</i> on the weekend, on weekends — <i>у вихідні</i> stay home — <i>залишатися вдома</i> a player on the team — <i>гравець у команді</i> ten minutes past/after four — <i>десять хвилин на п'яту</i> twenty to/of seven — <i>за двадцять хвилин сьома</i> write me/write to me — <i>напиши мені</i> meet with someone — <i>зустріти когось</i>

ДЕЯКІ ВІДПОВІДНИКИ БРИТАНСЬКОГО І АМЕРИКАНСЬКОГО ВАРІАНТІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

British English	American English	Ukrainian
autumn	fall	осінь
biscuit	cookie	печиво
got	gotten	минулий час дієслова to get
defence	defense	захист
sweets	candies	цукерки
cinema	the movies	кіно
chemist's	drugstore	аптека
flat	apartment	квартира
ground floor	first floor	перший поверх
holidays	vacation	канікули
lift	elevator	ліфт
motorway	highway	автотраса

British English	American English	Ukrainian
pavement	sidewalk	тротуар
petrol	gasoline	бензин
porridge	oatmeal	вівсяна каша
purse	handbag	жіноча сумочка
off-license	liquor store	магазин спиртних напоїв
queue	line	черга
seaside	beach	пляж
spectre	specter	спектр
tap	faucet	кран
tin	can	консервна бляшанка

НЕПРАВИЛЬНІ ДІЄСЛОВА

Infinitive	Past Tense	Past Participle
arise (виникати)	arose	arisen
awake (прокидатися)	awoke	awoken
be (бути)	was/were	been
bear (народжувати)	bore	borne
beat (бити)	beat	beaten
become (ставати)	became	become
befall (відбуватися)	befell	befallen
begin (починатися)	began	begun

Infinitive	Past Tense	Past Participle
bend (хилитися)	bent	bent
beset (обсідати, оточувати)	beset	beset
bet (закладатися)	bet, betted	bet, betted
bid (пропонувати ціну)	bid	bid
bind (бути пов'язаним)	bound	bound
bite (кусатися)	bit	bitten

Продовження таблиці

Infinitive	Past Tense	Past Participle
bleed (кровоточити)	bled	bled
blow (дути)	blew	blown
break (ламатися)	broke	broken
breed (породжувати, розводити)	bred	bred
bring (приносити)	brought	brought
broadcast (транслявати)	broadcast	broadcast
build (будувати)	built	built
burn (палити)	burnt, burned	burnt, burned
burst (вибухати)	burst	burst
bust (ламатися)	bust, busted	bust, busted
buy (купувати)	bought	bought
cast (кидати)	cast	cast
catch (ловити)	caught	caught
choose (вибирати)	chose	chosen
cling (триматися)	clung	clung
come (приходити)	came	come
cost (коштувати)	cost	cost
creep (повзти)	crept	crept
cut (різати)	cut	cut
deal (мати справу)	dealt	dealt
dig (копати)	dug	dug
dive (пірнати)	dived; (US) dove	dived
do (робити)	did	done
dream (мріяти)	dreamt, dreamed	dreamt, dreamed
drink (пити)	drank	drunk

Infinitive	Past Tense	Past Participle
drive (водити машину)	drove	driven
dwelt (проживати)	dwelt, dwelled	dwelt, dwelled
eat (їсти)	ate	eaten
fall (падати)	fell	fallen
feed (готувати)	fed	fed
feel (відчувати)	felt	felt
fight (боротися)	fought	fought
find (знаходити)	found	found
flee (тікати)	fled	fled
fling (кидати(ся))	flung	flung
fly (літати)	flew	flown
forbid (забороняти)	forbade	forbidden
forecast (передбачати)	forecast	forecast
foresee (передбачати)	foresaw	foreseen
forget (забувати)	forgot	forgotten
forgive (пробачати)	forgave	forgiven
forgo (відмовлятися)	forwent	forgone
forsake (залишати)	forsook	forsaken
freeze (замерзати)	froze	frozen
get (отримати)	got	got; (US) gotten
give (давати)	gave	given
go (ходити)	went	gone
grind (молоти)	ground	ground
grow (рости)	grew	grown

Продовження таблиці

Infinitive	Past Tense	Past Participle
hang (вішати)	hung, hanged	hung, hanged
have (мати)	had	had
hear (чути)	heard	heard
hide (ховати)	hid	hidden
hit (бити)	hit	hit
hold (тримати)	held	held
hurt (боліти)	hurt	hurt
input (уводити)	input, inputted	input, inputted
kneel (ставати на коліна)	knelt; (US) kneeled	knelt; (US) kneeled
know (знати)	knew	known
lay (класти)	laid	laid
lead (вести)	led	led
lean (нахилятися)	leant, leaned	leant, leaned
leap (стрибати)	leapt, leaped	leapt, leaped
learn (вчити(ся))	learnt, learned	learnt, learned
leave (залишати)	left	left
lend (позичати)	lent	lent
let (дозволяти)	let	let
lie (лежати)	lay	lain
light (освітлювати)	lighted, lit	lighted, lit
lose (програвати)	lost	lost
make (робити)	made	made
mean (мати значення)	meant	meant
meet (зустрічати)	met	met
mislay (загубити)	mislaid	mislaid

Infinitive	Past Tense	Past Participle
mislead (уводити в оману)	misled	misled
misread [ˌmisˈri:d] (неправильно прочитати)	misread [misˈred]	misread [misˈred]
misspell (припускати-ся орфографічних помилок)	misspelt, misspelled	misspelt, misspelled
mistake (помилятися)	mistook	mistaken
misunderstand (не розуміти)	misunderstood	misunderstood
mow (косити)	mowed	mown, mowed
outdo (перевершити)	outdid	outdone
outgrow (перерости)	outgrew	outgrown
overcome (подолати)	overcame	overcome
overdo (перестаратися)	overdid	overdone
overhang (нависати)	overhung	overhung
overhear (підслухати)	overheard	overheard
overpay (переплатити)	overpaid	overpaid
override (переїхати)	overrode	overridden
overrun (переходити межі)	overran	overrun
oversee (спостерігати)	oversaw	overseen
oversleep (проспати)	overslept	overslept
pay (платити)	paid	paid
quit (залишати)	quit, quitted	quit, quitted

Продовження таблиці

Infinitive	Past Tense	Past Participle
read [ri:d] (читати)	read [red]	read [red]
rebuild (перебудовувати)	rebuilt	rebuilt
repay (повертати)	repaid	repaid
rethink (передивитися)	rethought	rethought
rewind (перемотувати)	rewound	rewound
rewrite (переписати)	rewrote	rewritten
rid (звільняти)	rid	rid
ride (їхати верхи)	rode	ridden
ring (дзвонити)	rang	rung
rise (підніматися)	rose	risen
run (бігти)	ran	run
saw (розпилювати)	sawed	sawn; (US) sawed
say (говорити)	said	said
see (бачити)	saw	seen
seek (шукати)	sought	sought
sell (продавати)	sold	sold
send (посилати)	sent	sent
set (встановлювати)	set	set
sew (шити)	sewed	sewn, sewed
shake (трясти)	shook	shaken
shear (стригти)	sheared	shorn, sheared
shed (губити)	shed	shed
shine світити)	shone	shone
shoe (взувати)	shod	shod
shoot (стріляти)	shot	shot

Infinitive	Past Tense	Past Participle
show (показувати)	showed	shown, showed
shrink (зменшуватися)	shrank, shrunk	shrunk
shut (закривати)	shut	shut
sing (співати)	sang	sung
sink (падати)	sank	sunk
sit (сидіти)	sat	sat
slay (вбивати)	slew	slain
sleep (спати)	slept	slept
slide (ковзати(ся))	slid	slid
sling (кидати)	slung	slung
slink (крастися)	slunk	slunk
slit (рвати)	slit	slit
smell (відчувати запах)	smelt, smelled	smelt, smelled
sow (сіяти)	sowed	sown, sowed
speak (говорити)	spoke	spoken
speed (мчати)	sped, speeded	sped, speeded
spell (писати/говорити по буквах)	spelt, spelled	spelt, spelled
spend (проводити)	spent	spent
spill (розлити)	spilt, spilled	spilt, spilled
spin (обертатися)	spun	spun
spit (плювати)	spat; (US) spit	spat; (US) spit
split (тріскатися)	split	split
spoil (псувати)	spoilt, spoiled	spoilt, spoiled
spread (простягатися)	spread	spread
spring (відскочити)	sprang	sprung

Infinitive	Past Tense	Past Participle
stand (стояти)	stood	stood
steal (красти)	stole	stolen
stick (проколювати)	stuck	stuck
sting (жалити)	stung	stung
stink (смердіти)	stank, stunk	stunk
stride (крокувати)	strode	stridden
strike (бити)	struck	struck
string (зв'язувати)	strung	strung
strive (докладати зусиль)	strove	striven
swear (присягати(ся))	swore	sworn
sweep (замітати)	swept	swept
swell (надуватися)	swelled	swollen, swelled
swim (плавати)	swam	swum
swing (гойдати(ся))	swung	swung
take (брати)	took	taken
teach (вчити)	taught	taught
tear (розривати)	tore	torn
tell (казати)	told	told
think (думати)	thought	thought
thrive (процвітати)	thrived, throve	thrived, thriven
throw (кидати)	threw	thrown
thrust (колотити)	thrust	thrust
tread (іти, крокувати)	trod	trodden, trod

Infinitive	Past Tense	Past Participle
undercut (підрізати)	undercut	undercut
undergo (переносити)	underwent	undergone
underpay (недоплатити)	underpaid	underpaid
understand (розуміти)	understood	understood
undertake (здійснювати)	undertook	undertaken
undo (знищувати)	undid	undone
unwind (розмотувати)	unwound	unwound
uphold (підтримувати)	upheld	upheld
upset (перевертати)	upset	upset
wake (будити)	woke	woken
wear (носити (про одяг))	wore	worn
weave (плести)	wove, weaved	woven, weaved
weep (плакати)	wept	wept
wet (мочити)	wet, wetted	wet, wetted
win (перемогти)	won	won
wind (крутити)	wound	wound
withdraw (забирати)	withdrew	withdrawn
withhold (утримувати-ся)	withheld	withheld
withstand (витримувати)	withstood	withstood
wring (крутити)	wrung	wrung
write (писати)	wrote	written

СЛОВОТВІР

Афіксація (утворення нових слів шляхом приєднання суфіксів та префіксів)	-tion — variation; -dom — freedom; -ness — happiness; -ship — friendship; -er — teacher; -or — doctor; -ing — making; -red — hatred; re- — rewrite; dis- — disconnect; mis- — misunderstand; im- — impossible; ir- — irresistible; un- — unjust
Складання основ	railway, dragonfly, passer-by, armchair, workday
Конверсія (слово переходить з однієї частини мови до іншої)	dress — to dress; hand — to hand
Зміна наголосу (унаслідок зміни наголосу слово переходить до іншої частини мови)	pre'sent (дієслово) — 'present (іменник), ob'ject (дієслово) — 'object (іменник)
Скорочення (для утворення слів використовують скорочені основи)	M. P. (member of parliament), Bess (Elizabeth)
Змішування основ (спосіб утворення складних слів шляхом змішування основ)	smog (smoke + fog), goodbye (God be with you)
Звуконаслідування	a bee, to murmur, thunder, whistle, boom, a crow

ДЕЯКІ ПРЕФІКСИ ЛАТИНСЬКОГО ПОХОДЖЕННЯ

Префікс	Значення	Приклад
ab-	Віддалення, відхилення або уникнення	to abstract — <i>відвертати</i>
ad- варіанти: ac- (перед c), af- (перед f), ag- (перед g), al- (перед l)	Наближення, приєднання тощо	to admix — <i>примішувати</i> to adapt — <i>приспосовувати</i> to acclimatise — <i>акліматизувати</i> to affiliate — <i>приєднувати</i> aggradation — <i>берегові відкладення</i> alliteration — <i>алітерація</i>
bi-	Дво-	bilateral — <i>двосторонній</i>
circum-	У складних словах має значення «навколо, навкруги»	circumadjacent — <i>що безпосередньо оточує</i>
com- (col-, con- , cor- залежно від наступного звука)	1) Сумісність, спільність чи взаємність; 2) співвіднесеність; 3) завершеність дії	to commingle — <i>змішувати(ся)</i> commixture — <i>суміш</i> compatriot — <i>співвітчизник</i> coequal — <i>що дорівнює іншому (за посадою, званням тощо)</i> to concuss — <i>підкоряти</i>

Префікс	Значення	Приклад
en- (em- перед b, p, m)	1) Вживається для утворення дієслів та надає їм значення «включати до складу чого-небудь»; 2) вживається для утворення дієслів та надає їм значення «приведення до певного стану»	to encentre — <i>увести до центру чого-небудь</i> to encalm — <i>заспокоювати</i>
ex-	1) З, зовні (вказує на вилучення, винятки, вихід, а також рух зсередини назовні); 2) зовні, вказує на розташування назовні, за межами; 3) колишній, попередній, екс-, у відставці, який втратив попереднє становище (приєднується до слів, які позначають посади, звання; у такому випадку слова з цим префіксом пишуться через дефіс)	extritorial — <i>екстериторіальний</i> to extract — <i>вирувати</i> exclave — <i>частина території держави, відокремлена від нього територією іншої країни</i> ; екс-клав ex-ambassador — <i>колишній посол</i> ex-emperor — <i>екс-імператор</i> ex-champion — <i>екс-чемпіон, колишній чемпіон</i> ex-minister — <i>колишній міністр, екс-міністр</i>
extra-	Поза-, над-, екстра-	extra-artistic — <i>той, хто перебуває за межами мистецтва</i>
per-	1) Має значення «повністю, значною мірою, ретельно»; 2) утворює назви хімічних речовин із максимальним вмістом елемента, вираженого основою	to peruse — <i>уважно прочитати</i> peroxide — <i>перекис</i> persulphate — <i>персульфат</i>
pro-	1) Утворює слова зі значенням «прихильник»; 2) утворює слова зі значенням «за-ступник»	pro-European — <i>прихильник об'єднання (Західної) Європи</i> proconsul — <i>проконсул</i>

ДЕЯКІ СУФІКСИ ІМЕННИКІВ

Суфікс	Значення	Приклад
-ance -ence	Стан або дія	dissonance — <i>розлад</i> absence — <i>відсутність</i>
-ice	Абстрактний іменник	artifice — <i>винахід</i>
-er, -or	Той (те), що виконує дію, інструмент тощо	worker — <i>робітник</i> doctor — <i>лікар</i>
-ation, -ion (також -sion, -xion)	Процес дії, стан, позначуваний дієсловом	integration — <i>інтеграція</i> admission — <i>прийом</i>
-ist	Професія	artist — <i>художник</i>
-ness	Абстрактне значення, характеризує стан, якість, властивість тощо	happiness — <i>щастя</i>
-ing	Дія, процес чи результат	reading — <i>читання</i>
-ment	Дія, стан	movement — <i>рух</i>

Суфікс	Значення	Приклад
-ity	Якість, стан	magnanimity — <i>великодушність</i>
-ian	Той, хто має відношення до чогось	politician — <i>політик</i>
-ism	Якість, стан	magnetism — <i>магнетизм</i>
-dom	Якість, стан	freedom — <i>свобода</i>
-ship	Якість, стан, звання	kinship — <i>спорідненість</i>
-age	Дія, умова, результат дії	usage — <i>використання</i>

ДЕЯКІ СУФІКСИ ДІЄСЛІВ

Суфікс	Значення	Приклад
-ize (-ise)	Поводитися таким саме чином, надавати властивість або приставати	to americanize — <i>американізувати</i>
-fy	Виконувати дію, позначену основою	to aerify — <i>газувати, перетворювати на газ</i>
-en	Виконувати те, що позначено основою	to frighten — <i>лякати</i>

ДЕЯКІ СУФІКСИ ПРИКМЕТНИКІВ

Суфікс	Значення	Приклад
-al -ar	Властивість, подібність, наявність якості	theatrical — <i>сценічний, театральний</i> circular — <i>круглий</i>
-arian	Ознака за фахом, поглядами, переконаннями, віком тощо	apiarian — <i>бджільницький</i>
-ic	Має якість, позначену основою	automatic — <i>автоматичний</i>
-able	Можливість здійснення; наявність якості, позначеної основою	acceptable — <i>припустимий</i> comfortable — <i>зручний</i>
-ible	Має якість, позначену основою	visible — <i>видимий</i>
-ous (-ious)	Той, що значною мірою має властивість, ознаку чи характеристику	dangerous — <i>небезпечний</i> dubious — <i>сумнівний</i>
-ful	Має якість, властивість, позначену основою	helpful — <i>корисний</i>
-less	Відсутність якості чи ознаки, властивості	healthless — <i>хворобливий</i>
-ish	1) Національність, мова; 2) характерна ознака (інколи має негативне забарвлення); 3) приблизність ознаки	Polish — <i>польський</i> modish — <i>модний</i> reddish — <i>червонуватий</i>
-ive	Такий, що стосується, належить до (чого-небудь)	creative — <i>творчий</i>

ПРЕФІКСИ, ЯКІ МАЮТЬ ЗАПЕРЕЧНЕ ТА СТВЕРДЖУВАЛЬНЕ ЗНАЧЕННЯ

Префікс	Значення	Приклад
ab-	Заперечення якості	abnormal — <i>ненормальний</i>
un- in- im- il- ir-	Заперечує якість, вказує на недостатню якість, значення чи дію, протилежну до позначеної основою слова	unhappy — <i>нещасливий</i> inconsistent — <i>непослідовний</i> impossible — <i>неможливий</i> illegal — <i>незаконний</i> irregular — <i>нерегулярний</i>
non-	Заперечення якості	non-central — <i>нецентральний</i>
mis-	Заперечення, неправильність	misfortune — <i>невдача</i>
dis-	Заперечення або протиставлення	to disagree — <i>не погодитися</i>
anti-	Анти-, проти-	antisocial — <i>антисоціальний</i>
de-	Зменшення властивості, якості. Протилежне значення, втрата чогось, відокремлення	to decelerate — <i>зменшувати швидкість</i>
under-	Такий, що розташований нижче, недостатній, другорядний	under-age — <i>неповнолітний</i>
re-	Повторення, відтворення дії	to rebuilt — <i>відбудовувати</i>
over-	Над-, занадто, пере-	to overbuild — <i>занадто забудувувати</i>

ПРЕФІКСИ, ЩО ВКАЗУЮТЬ НА РОЗТАШУВАННЯ ОБ'ЄКТА ЧИ ЙОГО ЯКОСТІ

Префікс	Значення	Приклад
inter-	Між-, взаємо-	interaction — <i>взаємодія</i>
in-, im-	Включення всередину, розташування всередині	to intake — <i>всмоктувати, споживати</i> implantation — <i>втілення, уведення</i>
super-	Перевага в якості, кількості, розмірі, ступені, надлишковість	to supercool — <i>переохолоджувати</i>
trans-	За-, транс-, пере-	to translocate — <i>переміщати</i>
ex-	Вилучення з чогось	to exclude — <i>вилучати</i>
extra-	Екстра-, зовні, над-	extraordinary — <i>надзвичайний</i>
sub-	Розташування під чимось, нижче, менший підрозділ тощо	subgroup — <i>підгрупа</i>
up-	1) Угору, додається до іменників; 2) додається до дієслів і віддієслівних іменників, має значення росту, підйому, зміни стану тощо	uphill — <i>вгору</i> upbeat — <i>підйом</i> to upturn — <i>перегортати</i> to uphold — <i>підтримувати</i>

ПРЕФІКСИ, ЩО ВКАЗУЮТЬ НА ЧАС

Префікс	Значення	Приклад
ante-	До, перед, раніше	antenuptial — <i>дошлюбний</i>
pre-	До, перед, раніше	preaudit — <i>попередня перевірка</i>
post-	Після	postwar — <i>післявоєнний</i>

ІНШІ ПРЕФІКСИ

Префікс	Значення	Приклад
a-	Вживається: 1) у предикативних прикметниках і прислівниках, утворених від іменникових і дієслівних основ; 2) у складі деяких дієслів; 3) у словах термінологічного характеру, надає їм протилежного або заперечного значення; 4) у сталих виразах	abed — <i>у ліжку</i> afield — <i>у полі</i> asmoke — <i>що димить</i> afoot — <i>пішки</i> abide — <i>залишатися вірним</i> to arise — <i>з'являтися</i> to awake — <i>будити</i> asymmetry — <i>асиметрія</i> to go a-begging — <i>жебракувати</i> to go a-hunting — <i>йти на полювання</i>
be-	Утворює: 1) а) дієслова зі значенням «навкруги, навколо, повністю, цілком»; б) дієслова, що передбачають пересування в будь-якому напрямку; 2) перехідні дієслова, які мають значення «азнати дії, бути обробленим так, як вказує значення іменника чи прикметника»; 3) дієслово, яке посилює компонент значення «про що-небудь»	to beset, besiege — <i>оточити (місто, фортецю)</i> to bestir — <i>енергійно струснутися</i> to bepaw — <i>забруднити лапами (paw)</i> to bedrowse — <i>навіювати сон (drowse)</i> to bedim — <i>затемняти (dim)</i> to befool — <i>пошити в дурні (fool)</i> to bespeak — <i>говорити на будь-яку тему</i> to bemoan — <i>скаржитися на що-небудь</i>
by-	1) Додатковий, побічний, другорядний; 2) віддалений, що лежить осторонь	by-work — <i>додаткова робота</i> by-end — <i>побічна мета</i> by-line — <i>бокова лінія</i> by-place — <i>віддалене місце</i>
for-	1) Заборона; виключення; відмова, неприйняття; 2) руйнівний, згубний, шкідливий; 3) повністю, надмірно	to forbid — <i>забороняти</i> to forswear — <i>відрекатися</i> to fordo — <i>руйнувати</i> forspent — <i>стомлений, виснажений</i>
fore-	Перед	foreside — <i>фасад, передня сторона</i> to forecast — <i>передбачати</i>
out-	1) Перевага, завершеність; 2) вихід, проявлення, віддаленість	to outbuild — <i>будувати краще</i> to outsing — <i>заспівати краще за когось</i> to outrush — <i>вирватися</i> outland — <i>віддалена земля</i>
over-	Над-, пере-, занадто	over-active — <i>занадто активний</i> over-estimate — <i>переоцінювати</i>

УСТАЛЕНІ СПОЛУЧЕННЯ, ЩО ВИМАГАЮТЬ ВЖИВАННЯ ПЕВНОГО ПРИЙМЕННИКА

Сполучення, які вказують на почуття людини:

afraid of — боятися
amazed at/by — бути у захваті від...
ashamed of — соромитися
bored with — нудьгувати від...
disappointed with/about — відчувати розчарування
eager for — прагнути
excited about — бути схвилюваним
fed up with — набриднути
fond of — захоплюватися
happy about/with — бути щасливим
keen on — захоплюватися
nervous of — нервувати
proud of — пишатися
satisfied with — бути задоволеним
shocked at/by — бути шокованим
surprised at/by — бути здивованим

tired of — бути стомленим
worried about — бути стурбованим
accustomed to — звиклий до...
aware of — довідуватися
capable of — здатний на...
different from — такий, що відрізняється
famous for — відомий (чимось)
fit for — підходящий
guilty of — винний у...
involved in — вплутаний у...
prepared for — підготовлений до...
ready for — готовий до...
responsible for — відповідальний за...
safe from — такий, що перебуває у безпеці
the same as — такий самий, як і...
similar to — подібний до...
typical of — типовий для...
used to — такий, що використовується для...

ФРАЗОВІ ДІЄСЛОВА

Фразовим називається таке дієслово, після якого вживається прислівник або прийменник, який впливає на значення дієслова. В англійській мові їх дуже багато.

Деякі фразові дієслова дуже легко зрозуміти, якщо відомі слова **come, in, turn** та **round**:

Tom asked Melanie to **come in**. — Том запросив Мелані увійти.

The man in front **turned round** and stared at me. — Чоловік, який був навпроти мене, повернувся та уважно подивився на мене.

Але багато з них мають власне значення, про яке інколи важко здогадатися:

Fortunately, the plane **came off**. — На щастя, літак успішно злетів.

Why did you **turn down** such a good offer? — Чому ти відмовився від такої гарної пропозиції?

I can't **make out** if it's a man or a woman over there. — Я не можу роздивитися, чи то там чоловік, чи жінка.

Іноді фразове дієслово має те саме значення, що й просте дієслово.

Як правило, фразові дієслова є більш неформальними, ніж решта, що складаються з одного слова.

Запам'ятайте деякі фразові дієслова:

find out — дізнатися, з'ясувати	leave out — пропустити, виключити	send out — розповсюджувати
go back — повертатися	make up — вигадувати	throw away — викидати
go on — продовжувати	put off — відкладати	turn up — з'являтися

Наприклад:

They're going to **bring in** a new law against drinking and driving. — Вони збираються ухвалювати новий закон проти керування авто у нетверезому стані.

How did the argument **come about**? — Як сталася суперечка?

Emma isn't speaking to Matthew. They've **fallen out**. — Емма не розмовляє з Метью. Вони посварилися.

We've **fixed up** a meeting for next Tuesday.— Ми **договорилися** зустрітися наступного вівторка.

They **gave up** playing football years ago.— Вони **припинили** грати у футбол кілька років тому.

I had a pain in my arm, but it's **gone away**.— У мене боліла рука, але зараз **біль зник**.

We heard the bomb **go off** five miles away.— Ми почули, як за п'ять миль **вибухнула** бомба.

The traffic was **held up** by road works.— Рух було **припинено** через дорожні роботи.

The United Nations was **set up** to settle conflicts peacefully.— ООН було **засновано** для того, щоб урегульовувати конфлікти мирним шляхом.

I'm trying to **work out** how much money I've spent.— Я намагаюся **підрахувати**, скільки грошей я витратив.

ПОРЯДОК СЛІВ У РЕЧЕННЯХ ІЗ ФРАЗОВИМИ ДІЄСЛОВАМИ

Коли фразове дієслово має додаток, він може стояти в реченні або перед, або після прийменника чи прислівника, який входить до складу фразового дієслова.

Підмет	Дієслово	Додаток	Прийменник/прислівник
Melanie Мелані	took зняла	her coat своє пальто.	off.
I Я	wrote записав	the number число.	down.
Who Хто	let випустив	the cat кішку?	out?

Або можна утворити такі речення:

Підмет	Дієслово	Прийменник/прислівник	Додаток
Melanie Мелані	took зняла	off	her coat. своє пальто.
I Я	wrote записав	down	the number. число.

Закінчення таблиці

Підмет	Дієслово	Прийменник/прислівник	Додаток
Who Хто	let випустив	out	the cat? кішку?

Додаток, виражений словосполученням, вживається після прийменника (прислівника), який входить до складу фразового дієслова:

The gang has **carried out a number of bank raids** in the last few months.— За останні кілька місяців банда здійснила низку нападів на банк.

Why don't you **try on that dress in the window?** — Чому ти не приміряєш ту сукню з вітрини?

Займенник (наприклад, **it, them**) переважно вживається перед прийменником (прислівником), який входить до складу фразового дієслова:

Melanie felt hot in her coat, so **she took it off.** (А не She took off it.)— Мелані було жарко в пальті, тому вона зняла його.

There have been a number of raids. The police know who **carried them out.** (А не The police know who carried out them.)— Було кілька пограбувань. Поліція знає, хто їх скоїв.

ДЕЯКІ ФРАЗОВІ ДІЄСЛОВА ПОВСЯКДЕННОГО ВЖИТКУ

Come on, we're going now.— Швидше, ми зараз йдемо.

Trevor **dug up** an old coin in the garden.— Тревор **знайшов** у садку стару монету.

You have to **fill in** your name and address.— Вам потрібно **вписати** своє ім'я та адресу.

How did you **get on** in the test? — Наскільки успішно ти **написав** контрольну роботу?

I usually **get up** late on Sundays.— Зазвичай я пізно **встаю** у неділю.

I'm **going out for** the evening.— Увечері я **вийду** (прогулятися).

Melanie poured tea for the guests and **handed** the cakes **round**.— Мелані налила гостям чаю та **роздала** печиво.

Hurry up. We haven't got much time.— **Поквапся.** У нас небагато часу.

Mark **picked up** the cassette and put it in the player.— *Марк дібрав касету й поставив її у програвач.*

I'm going to **throw** these old clothes **away**.— *Я збираюся викинути цей старий одяг.*

We were too tired to **wash up** after the meal.— *Ми були занадто стомлені для того, щоб вмити посуд після їжі.*

Sarah **woke up** suddenly in the night.— *Сара раптово прокинулася посеред ночі.*

ДІЄСЛОВА, ПОВ'ЯЗАНІ З ДІЛОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

If we're spending too much money, we'll have to **cut back**.— *Якщо ми витрачаємо забагато грошей, нам треба скоротити витрати.*

Our lawyers will **draw up** a new contract.— *Наші юристи напишуть нову угоду.*

We mustn't **fall behind** in the race to develop new products.— *Ми не повинні відставати у змаганні за розвиток нових товарів.*

The two sides were close to an agreement, but it **fell through**.— *Дві сторони майже дійшли згоди, але цього не трапилося.*

The company **fought off** a takeover by ICM Computers.— *Компанія попередила поглинання фірмою «ІСМ Комп'ютерс».*

I tried to ring Santiago, but I couldn't **get through**.— *Я спробував зателефонувати до Сантьяго, але не зміг з'єднатися.*

The company has **laid off** two hundred workers because of a lack of new orders.— *Компанія звільнила двісті робітників через брак нових замовлень.*

The computer will **print out** the details.— *Комп'ютер роздрукує подробиці.*

The consultants **put forward** a proposal to reorganise the company.— *Консультанти запропонували реорганізувати компанію.*

Can I **ring you back** in half an hour? — *Чи можу я знову зателефонувати тобі за півгодини?*

The company boss has **stepped down** after ten years in charge.— *Директор компанії звільнився після десяти років праці.*

Large companies sometimes **take over** smaller ones.— *Великі компанії інколи беруть під контроль маленькі.*

ЗНАЧЕННЯ ПРИСЛІВНИКА/ПРИЙМЕННИКА

Запам'ятайте, що інколи прислівник/прийменник може мати різні значення й відповідно змінювати значення дієслова, до якого він належить.

down — зменшувати turn down the music — зменшити гучність музики bring down the cost of living — знизити прожитковий мінімум	down — униз knock a house down — знести будинок cut down a tree — зрубати дерево	down — зупинитися, припинити the car broke down — машина зламалася a factory closed down — завод закрили	down — на папері copy down the words — списати слова write down the message — записати послання
off — від'їжджати see off on a journey — проводжати в подорож jump in the car and drive off — швидко сісти в машину та від'їхати the plane took off — літак піднявся в повітря the pain is wearing off — біль проходить	off — роз'єднати, вимкнути switch off the heater — вимкнути обігрівач cut off our electricity — вимкнути електрику the caller rang off — абонент поклав слухавку		
on — єднати, увімкнути switch on the kettle — увімкнути чайник turn on the TV — увімкнути телевізор leave the lights on all night — залишити світло ввімкнутим на всю ніч	on — вдягати щось put a coat on — надягти пальто try the sweater on — приміряти светр	on — продовжувати, тривати carry on working — продовжувати роботу drive on a bit faster — поїхати трохи швидше hang on/hold on a minute — зачекати хвилину	

out — рух назовні, зникати wash out the dirt — відмити бруд cross out a mistake — закреслити помилку blow out the candle — загасити свічку	out — стосується різних людей hand out free tickets — роздати безкоштовні квитки share out the winnings — розділити виграш	out — вголос read out — читати вголос call out anxiously — вигукувати стурбовано	out — від початку до кінця write out the whole list — написати повністю весь список work out a plan — розробити план
over — від початку до кінця	check your work over — перевірити свою роботу	think the problem over — обмірковувати проблему	
up — те, що зростає prices are going up — ціни зростають put up taxes — підвищувати податки speak up so we can hear — говори голосно та розбірливо, щоб ми могли почути		up — повністю eat up these chocolates — з'їсти ці шоколадні цукерки повністю fill up with petrol — залити бензин count up the money — підраховувати гроші tear up the paper — розірвати газету	

КОНСТРУКЦІЯ «ДІЄСЛОВО + ПРИСЛІВНИК + ПРИЙМЕННИК»

Конструкція «дієслово + прислівник + прийменник» має ідіоматичне вираження, тобто за значенням окремих частин не можна здогадатися про значення всього словосполучення. Запам'ятайте такі вирази:

Tom often **calls in on/drops in on** us without warning.— Том часто **забігає до нас без попередження**.

You go on ahead. I'll soon **catch up with** you.— Іди вперед. Я скоро **наздожену тебе**.

The police are going to **clamp down on** drug dealers.— Поліція збирається **вжити суворих заходів** проти наркоторговців.

I'm afraid we've **come up against** another difficulty.— Боюся, ми **маємо інші труднощі**.

Did Claire's trip **come up to/live up to** her expectations? — Чи **була подорож Клер такою, як вона очікувала?**

The country is **crying out for** a new leader.— Країні **конче потрібен новий лідер**.

We need to **cut back on** our spending.— Нам слід **зменшити** наші витрати.

I'm trying to lose weight. I have to **cut down on** puddings.— Я намагаюся схуднути. Мені **потрібно відмовитися від пудингів**.

They should **do away with** these useless traditions.— Їм слід **скасувати** ці непотрібні традиції.

You've got to **face up to** your responsibilities. You can't just ignore them.— Тобі слід **бути**

готовим до відповідальності. Ти не можеш просто ігнорувати це.

If plan A doesn't work, we've got plan B to **fall back on**.— Якщо план А не спрацює, ми **використаємо план Б**.

I'm tired, Mark. I don't really **feel up to** going out.— Я стомлений, Марку. Я не дуже **хочу виходити**.

We can't go on holiday together if your dates don't **fit in with** mine.— Ми не можемо поїхати у відпустку разом, якщо терміни твоєї не **збігатимуться** з термінами моєї.

The thief managed to **get away with** about £2,000 in cash.— Крадій **зміг зникнути** з 2000 фунтів готівки.

The goods are damaged. We'll have to **get on to** our suppliers.— Товари зіпсовані. Ми повинні **звернутися до наших постачальників**.

Mark doesn't really **get on with** Alan. They're always arguing.— Марк не дуже **товаришує з Аланом**. Вони весь час сваряться.

I have lots of little jobs to do, but I can never **get round to** actually doing them.— У мене багато незначної роботи, але насправді я ніколи не можу **знайти для неї час**.

I can't make a promise and then **go back on** it, can I? — Я не можу щось пообіцяти, а потім **відмовитися від цього, чи не так?**

Matthew has decided to **go in for** the ten-mile «Fun Run» this year.— Метью вирішив **позмагатися у забігу на 10 миль «Веселий пробіг»**.

Most of the audience had left in the interval, but the actors decided to **go on with** the show.— *Більшість глядачів пішли в антракті, але актори вирішили продовжувати виставу.*

If you **hold on to** the rope, you'll be perfectly safe.— *Якщо ти будеш триматися за мотузку, ти будеш повністю у безпеці.*

Daniel was walking so fast I couldn't **keep up with** him.— *Деніел ішов так швидко, що я за ним не встигав.*

I'm **looking forward to** the trip.— *Я з нетерпінням чекаю подорожі.*

If you're going barefoot, **look out for/watch out for** broken glass.— *Якщо ти підеш босоніж, стережися розбитого скла.*

I got some money from the insurance company, but nothing could **make up for** losing my wedding ring.— *Я отримав трохи грошей від страхової компанії, але ніщо не могло компенсувати мені втрату моєї весільної обручки.*

I'm not going to **put up with** this nonsense.— *Я не збираюся миритися з цією дурницею.*

We've **run out of** milk, I'm afraid.— *Боюся, в нас скінчилося молоко.*

Are you going to **send away for** your free gift? — *Ти збираєшся написати запит про отримання безкоштовного подарунка?*

ТАБЛИЦЯ СТАТИЧНИХ ДІЄСЛІВ

Дієслово	Переклад
to admire	милуватися, висловлювати захоплення
to adore	обожнювати, шанувати, боготворити
to agree	погоджуватися (with — із кимось, to — із чимось, on — на щось)
to allow	допускати, визнавати
to appear	виявитися, виявити себе Зверніть увагу! У значенні «з'являтися» дієслово to appear не є статичним і може вживатися у тривалих часах. Порівняйте: He appears to be asleep. — <i>Виявилось, що він спить.</i> Але: The actor is appearing on the stage. — <i>Актор з'являється на сцені.</i>
to appreciate	оцінювати, (високо) цінити, бути вдячним
to assume	приймати, брати на себе (керування, відповідальність та ін.)
to astonish	вражати, дивувати
to believe	вірити, вважати

Дієслово	Переклад
to belong	належати
to care for	піклуватися про когось (щось), подбати, любити
to consent (to)	1) погоджуватися, давати згоду; 2) допускати, дозволяти
to consider	вважати Зверніть увагу! У значенні «роздумувати, розмірковувати» дієслово to consider не є статичним і може вживатися у тривалих часах. Порівняйте: I consider him a liar. — <i>Я вважаю його брехуном.</i> Але: When I was considering a trip to London I realised it was too expensive. — <i>Коли я роздумував над тим, чи не поїхати мені до Лондона, я зрозумів, що це надто дорого.</i>
to consist (of)	складатися (з)
to contain	містити
to cost	мати вартість, коштувати

Дієслово	Переклад
to depend	залежати
to deserve	заслужувати
to desire	бажати
to detest	ненавидіти, не терпіти, бути огидним
to differ	відрізнятися
to dislike	не любити, не подобатися
to displease	бути неприємним, огидним, образливим
to doubt	сумніватися, не наважуватися
to envy	заздрити
to equal	дорівнювати
to exist	існувати
to expect	очікувати, припускати, гадати
to fail to do	не змогти щось зробити
to feel	бути на дотик Зверніть увагу! У значеннях «почуватися» та «відчувати на дотик» дієслово to feel не є статичним і може вживатися у тривалих часах. Порівняйте: This blanket feels so soft! — Ця ковдра така м'якенька на дотик! Але: The man must be blind, he is feeling his way with a stick. — Цей чоловік, мабуть, сліпий, він палицею прощує дорогу. I am feeling quite all right. — Я вже добре відчуваюся.
to fit	підходити за розміром
to forbid	забороняти, не дозволяти
to forget	забувати
to forgive (for)	пробачати (за щось)
to hate	ненавидіти

Дієслово	Переклад
to have	мати, володіти Зверніть увагу! У сталих словосполученнях типу to have a shower — приймати душ, to have a good time — добре проводити час, to have lunch — обідати тощо дієслово to have може вживатися у тривалих часах. Порівняйте: You have a spot on your cheek. — У тебе щось на щоці. Але: He is having breakfast at the moment. — Він зараз снідає.
to imagine	уявляти, припускати
to include	включати
to intend	мати намір
to interest	цікавити
to keep doing	продовжувати робити
to know	знати
to lack	бракувати, недоводити
to like	подобатися
to look	виглядати Зверніть увагу! У значенні «дивитися» дієслово to look не є статичним і може вживатися у тривалих часах. Порівняйте: She looks cold. I'll lend her my coat. — Вона виглядає змерзлою. Я позичу їй своє пальто. Але: Why are you looking at me like that? — Чому ти так на мене дивишся?
to love	любити, кохати
to manage to do	впоратися з чимось, зуміти щось зробити
to matter	значити, мати значення
to mean	значити, мати на увазі

Дієслово	Переклад
to mind	заперечувати, бути проти
to need	потребувати
to notice	помічати
to object	заперечувати, протестувати
to owe	бути винним, заборгувати, бути в боргу (перед кимось)
to own	мати, володіти
to perceive	сприймати, усвідомлювати, відчувати
to please	радувати, зробити приємність
to possess	володіти
to prefer	надавати перевагу
to presume	припускати, вважати, виходити з припущення
to prevent	запобігати
to realise	усвідомлювати, виконувати, здійснювати (план, намір)
to recall	нагадувати
to recognise	впізнавати, усвідомлювати
to recollect	пригадувати
to refuse	відмовляти
to regard	розглядати як, вважати (кимось/чимось)
to remain	залишатися
to remember	пам'ятати
to remind (of)	нагадувати (когось/щось)
to require	вимагати, потребувати
to respect	поважати
to see	бачити, розуміти Зверніть увагу! У значеннях «оглядати» та «зустрічатися» дієслово to see не є статичним і може вживатися у тривалих часах.

Дієслово	Переклад
	Порівняйте: Do you see him over there? — Чи ти його там бачиш? I see now what you mean. — Тепер я розумію, що ти маєш на увазі. Але: The doctor is seeing a patient. — Лікар оглядає пацієнта. I'm seeing John this afternoon. — Сьогодні вдень я зустрічаюсь із Джоном.
to seem	здаватися
to signify	значити, символізувати
to smell	мати запах, пахнути Зверніть увагу! У значенні «нюхати» дієслово to smell не є статичним і може вживатися у тривалих часах. Порівняйте: Now that lotuses are blossoming the river smells good. — Тепер, коли квітнуть лотоси, біля річки приємно пахне. Але: Ann is smelling flowers. — Енн нюхає квіти.
to sound	звучати
to succeed	мати успіх, досягти успіху, мети, слідувати за (кимось/чимось), змінювати
to suffice (for)	бути достатнім, вистачати, задовольняти
to suit	підходити, відповідати
to suppose	вважати
to surprise	дивувати, вражати
to taste	мати смак Зверніть увагу! У значенні «куштувати, пробувати» дієслово to taste не є статичним і може вживатися у тривалих часах. Порівняйте: This food tastes good. — Їжа гарна на смак.

Дієслово	Переклад
	Але: I'm tasting the meat to see if it needs more salt. — Я пробую м'ясо, щоб зрозуміти, чи не треба ще додати солі.
to tend	мати тенденцію, бути схильним, прямувати
to think	думати, вважати Зверніть увагу! У значенні «роздумувати, обмірковувати, розмірковувати» дієслово to think не є статичним і може вживатися у тривалих часах. Порівняйте: I think he is a good man. — Я думаю, що він добра людина. Але: I'm thinking over your offer. — Я обмірковую вашу пропозицію.

Дієслово	Переклад
to trust	довіряти
to understand	розуміти
to value	мати ціну
to want	хотіти
to weigh	важити, мати вагу Зверніть увагу! У значенні «зважувати» дієслово to weigh не є статичним і може вживатися у тривалих часах. Порівняйте: The piano is heavy. It weighs a lot. — Це піаніно важке. Воно важить багато. Але: The grocer is weighing the bananas. — Продавець овочів зважує банани.
to wish	бажати

НАЗВИ ГРУП

Існує велика кількість узагальнених назв для груп людей, тварин, речей тощо.

Actors (актори):	a company or troupe (труппа)
Airplanes (літаки):	a flight or squadron (ескадрилья)
Angels (янголи):	a host (безліч)
Bees (бджоли):	a swarm (рій)
Bells (дзвони):	a peal (дзвін)
Cards (гральні карти):	a pack or deck (American) (колода)
Cars (машини):	a fleet (автопарк)
Cattle (худоба):	a herd (стадо) or drove (отара)
Chickens (курчата):	a brood (виводок)
Concerts (концерти):	a series (цикл)
Dancers (танцюристи):	a troupe (труппа)
Deer (олені):	a herd (стадо)

Dogs (собаки):	a kennel (псарня)
Flowers (квіти):	a bunch (букет)
Geese (гуси):	a gaggle (стадо гусей)
Keys (ключі):	a bunch (в'язка)
Leopards (леопарди):	a leap (зграя леопардів)
Lions (леви):	a pride (зграя левів)
Monkeys (мавпи):	a troop (зграя мавп)
Sheep (вівці):	a flock (отара)
Ships (кораблі):	a fleet (флот), squadron (ескадрон) or flotilla (флотилія)
Stars (зірки):	a cluster (сукупність зірок) or constellation (сузір'я)
Thieves (крадії):	a gang (банда)
Wolves (вовки):	a pack, rout or herd (зграя)

СЛОВНИК КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕРМІНІВ

A

access доступ

address адреса

algorithm алгоритм

analog (analogue) system аналогова система

Analog-Digital converter (A/D converter) (див. **D/A converter**) аналого-цифровий перетворювач

analog integrated microcircuit (див. **digital integrated microcircuit**) аналогова інтегральна мікросхема

application package пакет прикладних програм (ППП)

Application Programming Interface (API) інтерфейс прикладних програм

Artificial Intelligence (AI) штучний інтелект

assembler асемблер, мова асемблера

assembler program програма-асемблер

B

bar code бар-код, універсальний торговий код (УТК)

BASIC (Beginner's All-purpose Symbolic Instruction Code) БЕЙСИК — мова програмування

Basic Input/Output System базова система введення/виведення

binary system бінарна система (математичне поняття)

binary system code, binary code двоїчний код

bit (binary digit) біт, двоїчний розряд

broadcast мережа трансляції

bus шина (даних, адреси, управління) — лінія зв'язку

byte байт

C

central (data) processor, Central Processor Unit (CPU) центральний процесор (ЦП)

chip чип

COBOL (Common Business Oriented Language) КОБОЛ — мова програмування

command команда, інструкція

compiler компілятор

computer комп'ютер

Computer Numerical Control (CNC) мікропроцесорне числове програмне управління (МП ЧПУ)

cursor курсор

D

data дані

database база даних

data fork гілка даних

data link канал передачі даних

data processing обробка даних

deadlock безвихідна ситуація, взаємозаблоковано

debugging налагодження

decoder декодер

Digital-Analog converter (D/A converter) цифро-аналоговий перетворювач (ЦАП)

digital integrated microcircuit цифрова інтегральна мікросхема

disk диск, магнітний диск

disk drive дисковод

display дисплей

domain домен

down не працює

downtime час простою

F

fibre optics волоконна оптика

file файл

file catalogue каталог файлів

film integrated microcircuit плівкова інтегральна мікросхема

floppy disk флопі-диск, гнучкий диск, дискета

FORTRAN (FORmulae TRANslation) ФОРТРАН — мова програмування

H

hardware апаратурне забезпечення комп'ютера

high level високий рівень

I

interface інтерфейс

internal memory оперативна пам'ять, оперативний запам'ятовуючий пристрій (ОЗП)

interpreter інтерпретатор — програма

K

keyboard клавіатура

L

Light-Emitting Diodes (LED) display дисплей на світлодіодах

Liquid Crystals Display (LCD) дисплей на рідких кристалах

M

machine code (*див. machine language*) машинний код

machine language (*див. machine code*) машинна мова, мова машини

magnetic disk магнітний диск

memory пам'ять

memory unit одиниця пам'яті — регістр у пам'яті комп'ютера

microelectronics мікроелектроніка

microprocessor, Micro-Processor Unit (MPU) мікропроцесор (МП)

monitor монітор

multiple access рівнобіжний (множинний) доступ

multitasking наявність багатьох завдань

O

online data processing обробка даних «онлайн»

operand операнд — вихідний базовий елемент даних

object program об'єктна програма

operation code (op-code) код операції

operational system операційна система (ОС)

operational system command команда операційної системи

P

package пакет програм

peripheral, peripheral device, peripheral unit периферійний пристрій, зовнішній пристрій

photodetector фотодетектор

piezoelectric п'єзоелектрик

printer принтер

processor процесор

program програма

program language мова програмування

Programmable Read-Only Memory (PROM) програмований постійний запам'ятовуючий пристрій (ППЗП)

protocol протокол

R

Random Access Memory (RAM) пам'ять довільного доступу, пристрій з довільною вибіркою, що запам'ятовує

Read-Only Memory (ROM) постійний запам'ятовуючий пристрій

S

software (*див. hardware*) програмне забезпечення

stack стек (ділянка пам'яті)

system command команда операційної системи

T

telecommunication units (telecommunication aids) засоби телекомунікації

teletex телетекс (передача текстових повідомлень через мережу)

terminal термінал

text editor текстовий редактор

timer таймер

time sharing поділ часу

transistor транзистор

translator транслятор, програма-транслятор (перекладач)

W

winchester disk (hard drive) вінчестер, жорсткий диск

ДОВІДНИК ГЕОГРАФІЧНИХ НАЗВ

Пропонований довідник географічних назв уміщує не лише назви країн та континентів, а й прикметники, утворені від них. Для того щоб назвати жителів країни, слід додати слово *people* до відповідного прикметника: *Ukrainian people*, *Belorussian people* тощо. Інколи такі назви утворюються шляхом додавання до прикметника закінчення *-s*: *Canadians*, *Egyptians* та ін. У разі, якщо прикметник закінчується на звуки [s], [z], [θ], [ʃ], закінчення *-s* не приєднується, а сло-

во вживається з означеним артиклем *the*: *the British*, *the Swiss*, *the Chinese*, *the French*.

Для того щоб сказати про певну кількість представників країни, до відповідного прикметника додають закінчення *-s*: *two Ukrainians*, але *a few French*. Інколи на позначення представників якоїсь нації чи країни вживають певні слова: *a Turk*, *a Dane*. У довіднику такі слова вміщено після прикметника, утвореного за загальними правилами.

Country or Continent	Adjective/Noun
Afghanistan	Afghan
Africa	African
Albania	Albanian
Algeria	Algerian
America	American
Andorra	Andorran
Angola	Angolan
Antarctica	Antarctic
(the) Arctic	Arctic
Argentina	Argentine(Argentinian)
Armenia	Armenian
Asia	Asian
Australia	Australian
Austria	Austrian
Azerbaijan	Azerbaijani
(the) Bahamas	Bahamian
Bahrain	Bahraini
Bangladesh	Bangladeshi
Barbados	Barbadian
Belarus	Belorussian
Belgium	Belgian
Benin	Beninese
Bhutan	Bhutanese
Bolivia	Bolivian

Country or Continent	Adjective/Noun
Bosnia-Herzegovina	Bosnian
Botswana	Botswanan/житель: Motswana, народ: Batswana
Brazil	Brazilian
Brunei Darussalam	Bruneian
Bulgaria	Bulgarian
Burma (now officially Myanmar)	Burmese
Cameroon	Cameroonian
Canada	Canadian
Cape Verde	Cape Verdean
(the) Central African Republic	Central African
Chad	Chadian
Chile	Chilean
China	Chinese
Colombia	Colombian
Comoros	Comoran
Congo	Congolese
Costa Rica	Costa Rican
Croatia	Croatian
Cuba	Cuban
Cyprus	Cypriot
(the) Czech Republic	Czech
Denmark	Danish/a Dane

Country or Continent	Adjective/Noun
Djibouti	Djiboutian
Dominica	Dominican
(the) Dominican Republic	Dominican
Ecuador	Ecuadorian
Egypt	Egyptian
England	English/ an Englishman, an Englishwoman
Equatorial Guinea	Equatorial Guinean
Estonia	Estonian
Ethiopia	Ethiopian
Europe	European
Fiji	Fijian
Finland	Finnish/a Finn
France	French/ a Frenchman, a Frenchwoman
(the) Former Yugoslav Republic of Macedonia	Macedonian
Gabon	Gabonese
Gambia	Gambian
Georgia	Georgian
Germany	German
Great Britain	British/a Briton
Greece	Greek
Grenada	Grenadian
Guatemala	Guatemalan
Guinea	Guinean
Guinea-Bissau	Guinean
Guyana	Guyanese
Haiti	Haitian
Holland	Dutch/a Dutchman, a Dutchwoman
Honduras	Honduran
Hungary	Hungarian
Iceland	Icelandic/an Icelander

Country or Continent	Adjective/Noun
India	Indian
Indonesia	Indonesian
Iran	Iranian
Iraq	Iraqi
Ireland	Irish/an Irishman, an Irishwoman
Israel	Israeli
Italy	Italian
Jamaica	Jamaican
Japan	Japanese
Jordan	Jordanian
Kazakhstan	Kazakh
Kenya	Kenyan
Korea, North	North Korean
Korea, South	South Korean
Kuwait	Kuwaiti
Laos	Laotian
Latvia	Latvian
Lebanon	Lebanese
Lesotho	Sotho/житель: Mosotho, народ: Basotho
Liberia	Liberian
Libya	Libyan
Liechtenstein	Liechtenstein/ a Liechtensteiner
Lithuania	Lithuanian
Luxemburg	Luxemburg/ a Luxemburger
Madagascar	Madagascan/Malagasy
(the) Maldives	Maldivian
Mali	Malian
Malta	Maltese
Mauritania	Mauritanian
Mauritius	Mauritian
Mexico	Mexican

Country or Continent	Adjective/Noun
Moldova	Moldovan
Mongolia	Mongolian/a Mongol
Morocco	Moroccan
Namibia	Namibian
Nepal	Nepalese
(the) Netherlands	Dutch/a Dutchman, a Dutchwoman
New Zealand	New Zealand/a New Zealander
Niger	Nigerien
Nigeria	Nigerian
Northern Ireland	Northern Irish/ a Northern Irishman, a Northern Irishwoman
Norway	Norwegian
Oceania	Oceanian
Oman	Omani
Pakistan	Pakistani
Panama	Panamanian
Paraguay	Paraguayan
Peru	Peruvian
(the) Philippines	Philippine/a Filipino
Poland	Polish/a Pole
Portugal	Portuguese
Qatar	Qatari
Romania	Romanian
Russia	Russian
Rwanda	Rwandan
Samoa	Samoan
San Marino	San Marinese
Saudi Arabia	Saudi, Saudi Arabian
Scandinavia	Scandinavian
Scotland	Scottish, Scots/ a Scot, a Scotsman, a Scotswoman
Singapore	Singaporean

Country or Continent	Adjective/Noun
Slovakia	Slovak
Slovenia	Slovene, Slovenian
(the) Solomon Islands	Solomon Islander
South Africa	South African
Spain	Spanish/a Spaniard
Sri Lanka	Sri Lankan
Sudan	Sudanese
Swaziland	Swazi
Sweden	Swedish/a Swede
Switzerland	Swiss
Syria	Syrian
Taiwan	Taiwanese
Tajikistan	Tajik
Tanzania	Tanzanian
Thailand	Thai
Tunisia	Tunisian
Turkey	Turkish/a Turk
Turkmenistan	Turkmen
Ukraine	Ukrainian
(the) United Arab Emirates	Emirian
(the) United Kingdom	British/a Briton
(the) United States of America	American
Uruguay	Uruguayan
Uzbekistan	Uzbek
Venezuela	Venezuelan
Vietnam	Vietnamese
Wales	Welsh/a Welshman, a Welshwoman
(the) West Indies	West Indian
(the) Yemen Republic	Yemeni
Yugoslavia	Yugoslavian
Zambia	Zambian

ЧАСТИНА

ТЕСТИ

У ФОРМАТІ ЗНО-2014

ТЕСТИ

Програма зовнішнього незалежного оцінювання з англійської мови.	117
Характеристика тесту з англійської мови.	120
Приклади завдань різних форм з англійської мови.	122
Варіант 1	125
Варіант 2	135
Варіант 3	145
Варіант 4	155
Варіант 5	165
Варіант 6	175
Варіант 7	185
Варіант 8	195
Варіант 9	205
Варіант 10	215
Варіант 11	225
Варіант 12	235
Варіант 13	245
Варіант 14	255
Варіант 15	265
Варіант 16	275
Варіант 17	285
Answers	295

ПРОГРАМА ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Зовнішнє незалежне оцінювання з англійської мови передбачає визначення рівня навчальних досягнень випускників загальноосвітніх навчальних закладів, їх оволодіння основними видами мовленнєвої діяльності відповідно до вимог чинних навчальних програм. Рівні сформованості мовленнєвої діяльності визначені як середній, достатній та високий і відповідають вимогам чинних навчальних програм та критеріям оцінювання навчальних досягнень учнів з іноземних мов.

Читання. Оцінюється рівень розуміння матеріалу, який читається, уміння узагальнювати зміст прочитаного, виокремлювати ключові слова та з'ясовувати значення незнайомих слів за контекстом. Тексти побудовані на матеріалах, що відображають реалії життя у країнах, з мов яких проводиться тестування. Різниця між рівнями забезпечується двома основними підходами:

- шляхом добору автентичних текстів (основні ознаки — відображення реалій справжнього життя, обізнаність учасника тестування з життєвими ситуаціями), що стосуються відповідних сфер;

- добору завдань за складністю з огляду на критерії лінгвістичної складності, тип тексту, обсяг тексту.

Використання мови. Визначається рівень володіння лексичним та граматичним матеріалом, що дасть можливість учням вільно спілкуватися англійською мовою.

Тести, представлені у цій частині, складаються із двох типів завдань:

- 1) із вибором однієї правильної відповіді, яке полягає у тому, щоб випускник вибрав одну правильну відповідь із чотирьох запропонованих варіантів, а також:

- 2) заповнення пропусків у тексті, у якому випускник повинен заповнити пропуски в тексті, використовуючи запропоновані слова або словосполучення. Вибір здійснюється відповідно до мети, знань, навичок та вмінь, що перевіряються, з лексики чи граматики.

Завдання завжди пов'язані із ситуаціями спілкування згідно з чинними навчальними програмами.

Різниця між рівнями забезпечується через:

- обсяг аналізованих текстів;
- стильові розбіжності;
- ступінь автентичності/адаптованості тексту;
- використання певних лексичних одиниць і граматичних конструкцій.

Письмо. Перевіряється рівень сформованості навичок та вмінь писемного мовлення для вирішення практичних цілей, а саме: вміння передати в письмовій формі необхідну інформацію, правильно, з урахуванням соціокультурних відмінностей оформити і написати особистого листа, вітальну листівку, оголошення, повідомлення, нотатки тощо.

Такі завдання спрямовані на перевірку сформованості рівня писемної мовленнєвої діяльності, лексико-граматичних навичок, ступенів засвоєння системних знань про мову як засіб вираження думок і почуттів людини, формування мовних та мовленнєвих умінь і навичок, де важливим є уміння користуватися іноземною мовою як в усному, так і в писемному спілкуванні.

Від учасників тестування очікують уміння правильно і відповідно до ситуації використовувати лексичні одиниці: частини мови, фразеологічні звороти, розмовні фрази та ідіоматичні вирази; відповідні граматичні форми (часові форми дієслів, модальні, допоміжні дієслова, дієслова-зв'язки, іменники, прикметники тощо). Різниця між рівнями забезпечується через:

- тематику, що розглядається;
- використання певних лексичних одиниць та граматичних форм;
- кількісні програмові параметри писемного мовлення.

Теми, що розглядаються	Знання та вміння	Навички
Середній рівень. Читання		
Статті з періодичних видань; листи (особисті, ділові тощо); оголошення, реклама; розклади (уроків, руху поїздів тощо); меню, кулінарні рецепти; програми (телевізійні, радіо тощо); особисті нотатки, повідомлення	Виокремлювати загальну інформацію з документів, що використовуються в повсякденному спілкуванні (короткі повідомлення для друзів, оголошення, проспекти, меню тощо); виокремлювати загальну та детальну інформацію з документів, що використовуються в повсякденному житті (оголошення, проспекти, меню, розклад руху поїздів тощо); виділяти детальну інформацію про осіб, факти, події тощо; відрізняти фактографічну інформацію від враження	Читати короткі тексти, побудовані на засвоєному мовному матеріалі; розуміти зміст прочитаного; знаходити основну інформацію у текстах різнопланового характеру (значення незнайомих слів розкривається на основі здогадки, малюнка, схожості з рідною мовою)
Середній рівень. Використання мови		
Статті з періодичних видань; листи (особисті, ділові тощо); оголошення, реклама; розклади (уроків, руху поїздів тощо); меню, кулінарні рецепти; програми (телевізійні, радіо тощо); особисті нотатки, повідомлення	Розуміти короткі тексти або уривки текстів, інструкції, офіційні повідомлення та рекламні оголошення, а також уривки з рекламних буклетів, листів, газет, журналів. Аналізувати і зіставляти інформацію, добирати синоніми, фразові дієслова відповідно до контексту, розуміти логічні зв'язки у тексті	Читати короткі тексти або уривки текстів, інструкції, офіційні повідомлення та рекламні оголошення, а також уривки з рекламних буклетів, листів, газет, журналів. Вживати правильні лексичні та граматичні одиниці в аналізованому тексті
Середній рівень. Письмо		
Автобіографія, заповнення анкет, формулярів; повідомлення, особистий лист, довідкова інформація, опис людини, предмета, місця, ситуації, події	Основні типи речень (стверджувальне, питальне, заперечне, спонукальне), порядок слів у них. Безособові речення. The Present Simple Tense, the Past Simple Tense, the Future Simple Tense, the Present Continuous Tense. Речення з <i>there is/are</i> . Складноспурядні речення зі сполучниками <i>and, but</i> . Складнопідрядні речення зі сполучниками <i>because, so, if, when, that, that is why</i> . Іменники у формі множини, утворені за правилом, і винятки. Вживання артиклів. Займенники: особові, присвійні, питальні, об'єктні, вказівні. Неозначені займенники, похідні від <i>some, any, no, every</i> . Прикметники у звичайному, вищому та найвищому ступенях порівняння, утворені за правилом, а також винятки. Вищий та найвищий ступені порівняння прислівників. Числівники: кількісні, порядкові. Прийменники місця, напрямку, часу	Писати особистий лист, використовуючи формули мовленнєвого етикету, прийняті у країнах, з мов яких проводиться тестування, з викладом новин, розповіддю про окремі факти та події свого життя, з висловленням власних міркувань і почуттів, описом планів на майбутнє та проханням надати аналогічну інформацію партнера з письмового спілкування; передати особисте повідомлення у вигляді записки довільної форми; передати особисту інформацію в короткому листі відповідного зразка або в довільній формі; переписати інформацію з телефонної книги, розкладу руху; передати прості ділові повідомлення (зустріч із точним зазначенням часу та місця); написати короткий текст про важливу подію, особисті плани на майбутнє
Достатній рівень. Читання		
Статті з періодичних видань; листи (особисті, офіційні тощо); оголошення, розклади (уроків, руху поїздів тощо); меню, кулінарні рецепти; програми (телевізійні, радіо тощо); особисті нотатки, повідомлення	Розуміти зміст тексту; знаходити інформацію відповідно до завдання; відокремлювати фактичну інформацію від вражень. Розуміти структуру тексту, розпізнавати зв'язки між частинами тексту	Читати тексти, побудовані на знайомому мовному матеріалі, розуміти зміст прочитаного; знаходити необхідну інформацію у текстах різнопланового характеру (значення незнайомих слів розкривається на основі здогадки, малюнка, пояснень у коментарі); переглядати текст чи серію текстів з метою пошуку необхідної інформації

Теми, що розглядаються	Знання та вміння	Навички
Достатній рівень. Використання мови		
Статті з періодичних видань; короткі різножанрові тексти, включаючи уривки художніх творів та творів публіцистичного стилю; листи (особисті, ділові тощо); оголошення, реклама; розклади (уроків, руху поїздів тощо); меню, кулінарні рецепти; програми (телевізійні, радіо тощо); особисті нотатки, повідомлення	Розуміти короткі різножанрові тексти, включаючи уривки художніх творів та творів публіцистичного стилю, інструкції, офіційні повідомлення та рекламні оголошення, а також уривки з рекламних буклетів, листів, газет, журналів. Аналізувати і зіставляти інформацію, добирати синоніми, фразові дієслова відповідно до контексту, розуміти логічні зв'язки у тексті	Читати короткі різножанрові тексти, включаючи уривки художніх творів та творів публіцистичного стилю, інструкції, офіційні повідомлення та рекламні оголошення, а також уривки з рекламних буклетів, листів, газет, журналів. Вибирати та вживати правильні лексичні та граматичні одиниці в аналізованому тексті
Достатній рівень. Письмо		
Особистий лист, стаття, повідомлення, анкета, ділове повідомлення	Складносурядні речення зі сполучниками <i>and, but</i> . Складнопідрядні речення зі сполучниками <i>because, so, if, when, that, that is why</i> . Узгодження часів і непряма мова. Речення зі сполучниками <i>neither... nor, either... or</i> . Фразові дієслова (<i>look for, ...</i>). Модальні дієслова (<i>can, may, must, should, have to, need</i>) та їх еквіваленти. The Past Continuous Tense, the Past Perfect Tense	Писати розповідь про перебіг подій; описати людину, предмет; писати повідомлення відповідно до поставленого завдання: про проведення заходів, втрату особистих речей тощо; оформлювати особисті та ділові листи
Високий рівень. Читання		
Повідомлення, оголошення, розклад руху поїздів, газетні статті, доповіді, уривки з літературних творів	Переглядати текст чи серію текстів з метою пошуку необхідної інформації для виконання певного завдання; розуміти нескладні автентичні тексти (статті з періодичних видань, листи, оголошення, меню, кулінарні рецепти, особисті нотатки, повідомлення), у тому числі художні, науково-популярні, публіцистичні; систематизувати та коментувати одержану інформацію; виокремлювати необхідну інформацію про осіб, факти, події тощо	Виокремлювати загальну та детальну інформацію з документів, що використовуються в повсякденному спілкуванні (короткі повідомлення для друзів, оголошення, проспекти, меню, газетні статті, доповіді тощо); розрізняти фактичну інформацію і враження; розуміти абстрактні та складні тексти, уривки з літературних творів та спеціальної літератури; розуміти структуру тексту, розпізнавати зв'язки між частинами тексту
Високий рівень. Використання мови		
Статті з періодичних видань; прості, а також абстрактні та складні тексти; уривки з літературних творів та спеціальної літератури; листи (особисті, ділові тощо); оголошення, реклама; розклади (уроків, руху поїздів тощо); меню, кулінарні рецепти; програми (телевізійні, радіо тощо); особисті нотатки, повідомлення	Детально розуміти як прості, так і абстрактні та складні тексти, уривки з літературних творів та спеціальної літератури, інструкції, офіційні повідомлення та рекламні оголошення, а також уривки з рекламних буклетів, листів, газет, журналів. Аналізувати і зіставляти інформацію, добирати синоніми, фразові дієслова відповідно до контексту, розуміти логічні зв'язки у тексті	Читати як прості, так і складні абстрактні тексти, уривки з літературних творів та спеціальної літератури, інструкції, офіційні повідомлення та рекламні оголошення, а також уривки з рекламних буклетів, листів, газет, журналів. Вибирати та вживати правильні лексичні та граматичні одиниці в аналізованому тексті

Теми, що розглядаються	Знання та вміння	Навички
Високий рівень. Письмо		
Особисті, ділові листи; повідомлення, розповідь, опис, деталізоване порівняння, складання плану, тез	Узгодження часів і непряма мова. Речення зі сполучниками <i>neither... nor, either... or</i> . Поняття дієслів-зв'язок. Творення і вживання дієслів у the Present, the Past, the Future Simple (Indefinite) Tenses в активному та пасивному стані; у the Present, the Past Progressive (Continuous) Tenses і the Present, the Past Perfect Tenses в активному стані; у the Future-in-the-Past Tense. Вживання дієслів у the Present Simple (Indefinite) Tense для вираження дії в майбутньому після сполучників <i>if, when</i> . Конструкція <i>be going to</i> . Вживання дієслівних форм у the Present/Past/Future Perfect Passive; the Present/Past Progressive (Continuous) Passive, неособових форм дієслів (інфінітива, герундія, дієприслівників теперішнього та минулого часу)	Передавати особисті повідомлення в короткому листі відповідного зразка або в довільній формі, щоб висловити свою оцінку, співчуття, невдоволення, надію та відповісти на повідомлення такого типу; висловити власну точку зору та аргументувати її, висловити своє суб'єктивне бачення дійсності, передавати інформацію про перебіг подій, що відбувалися у минулому, скласти опис, деталізоване порівняння; розповідати про історичну подію; аналізувати точку зору зі знайомої теми абстрактного характеру або давати детальне пояснення явища або процесу

ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕСТУ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Зміст тесту визначається на основі Програми зовнішнього незалежного оцінювання з англійської мови (затверджено Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України, наказ № 791 від 14.07.2011 р.).

Тест складається з трьох частин:

- «Читання»;
- «Використання мови»;
- «Письмо».

Загальна кількість завдань тесту — **43**.

На виконання тесту відводиться **120 хвилин**.

Тест з англійської мови складається із завдань чотирьох форм.

1. Завдання на встановлення відповідності. У завданнях пропонується підібрати: заголовки до текстів/частин текстів із поданих варіантів; твердження/ситуації до оголошень/текстів; запитання до відповідей або відповіді до запитань. Завдання вважається виконаним, якщо абітурієнт встановив правильну відповідність і позначив правильний варіант відповіді у бланку відповідей **A**.

2. Завдання з вибором однієї правильної відповіді. До кожного завдання пропонується чотири варіанти відповіді, з яких правильний лише один. Завдання вважається виконаним, якщо абітурієнт вибрав і позначив правильну відповідь у бланку відповідей **A**.

3. Завдання на заповнення пропусків у тексті. У завданнях пропонується доповнити абзаци/речення в тексті реченнями/частинами речень, словосполученнями/словами із поданих варіантів. Завдання вважається виконаним, якщо абітурієнт обрав і позначив правильний варіант відповіді у бланку відповідей **A**.

4. Завдання з розгорнутою відповіддю. Завдання передбачає створення абітурієнтом на бланку відповідей **B** власного висловлення у письмовій формі відповідно до запропонованої комунікативної ситуації.

За правильне (частково правильне) виконання завдань можна отримати:

за завдання на встановлення відповідності **0—1 тестовий бал**;

за завдання з вибором однієї правильної відповіді **0—1 тестовий бал**;

за завдання на заповнення пропусків у тексті **0—1 тестовий бал**;

за завдання з розгорнутою відповіддю **0—14 тестових балів**.

Максимальна кількість балів, яку можна набрати, правильно виконавши всі завдання тесту з англійської мови, — **56**.

Композиція завдань у тесті з англійської мови ґрунтується на таких засадах.

1. Завдання розташовуються відповідно до видів мовленнєвої діяльності. Спочатку в тексті представлені завдання частини «Читання», потім — завдання частини «Письмо».

2. Завдання розташовуються послідовно за знаннями, комунікативними вміннями та навичками: розуміти основний зміст автентичного тексту, повністю розуміти зміст автентичного тексту, якщо значення незнайомих слів розкривається на основі лінгвістичної та контекстуальної здогадки, знаходити спеціальну або необхідну інформацію в автентичних текстах різнопланового характеру, розуміти структуру тексту, розпізнавати зв'язки між частинами тексту, розрізняти значення окремих лексичних одиниць відповідно до контексту, правильно використовувати частини мови та їх граматичні форми відповідно до контексту, робити письмове повідомлення, оформлюючи його відповідно до мети та завдання спілкування.

Під час підготовки до складання тесту рекомендується використовувати підручники, що мають гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України».

№ з/п	Назва	Автор	Клас	Видавництво	Рік видання
1	Англійська мова (8-й рік навчання)	Несвіт А. М.	9	Гене́за	2009
2	Англійська мова (8-й рік навчання)	Карп'юк О. Д.	9	Астон	2009
3	Англійська мова (8-й рік навчання)	Калініна Л. В., Самойлюкевич І. В.	9	Наш час	2009
4	Англійська мова (9-й рік навчання, рівень стандарту)	Карп'юк О. Д.	10	Астон	2010
5	Англійська мова (9-й рік навчання, академічний рівень)	Калініна Л. В., Самойлюкевич І. В.	10	Наш час	2010
6	Англійська мова (9-й рік навчання, профільний рівень)	Несвіт А. М.	10	Гене́за	2010
7	«Across Cultures: Great Britain—Ukraine» (НМК для спеціалізованих шкіл та профільних класів)	Калініна Л. В., Самойлюкевич І. В.	10—11	Наш час	2007
8	«Across Cultures: The USA—Ukraine» (НМК для спеціалізованих шкіл та профільних класів)	Калініна Л. В., Самойлюкевич І. В.	10—11	Наш час	2008
9	Англійська мова (підручник для загальноосвітніх навчальних закладів)	Плахотник В. М., Мартінова Р. Ю.	11	Освіта	2004
10	Навчально-методичні комплекти для всіх типів загальноосвітніх навчальних закладів		1—11	Макміллан	2008, 2009
11	Навчально-методичні комплекти для всіх типів загальноосвітніх навчальних закладів		1—11	Лонгман Пірсон	2008, 2009
12	Навчально-методичні комплекти для всіх типів загальноосвітніх навчальних закладів		1—11	Оксфорд Юніверсіті Прес	2008, 2009
13	Навчально-методичні комплекти для всіх типів загальноосвітніх навчальних закладів		1—11	Експрес- Паблішінг	2008, 2009
14	Навчально-методичні комплекти для всіх типів загальноосвітніх навчальних закладів		1—11	Кембрідж Юніверсіті Прес	2009

Приклади завдань різних форм з англійської мови

Завдання закритої форми

Завдання з вибором однієї правильної відповіді.

Read the text below. For questions (1—2) choose the correct answer (A, B, C or D). Write your answers on the separate answer sheet.

YOUR HEALTH

Swimming is great exercise. It's healthy, fun and relaxing. Because swimming is a «low-impact» sport, most people enjoy participating in this activity without fear of injury to their bones or muscles. Jogging, which is a «high-impact» activity, can at times be harmful. I know this from personal experience. Last year while I was jogging, I injured my right knee. I don't go jogging any more. After a painful month of recovery, I stopped running and switched to water sports. I'm now considering joining a swimming team and competing in races.

- 1 According to the text, swimming is _____.
 - A the healthiest sports activity for the author.
 - B the most traumatic kind of sport for people.
 - C the most acceptable activity for the author.
 - D the most pleasant free-time activity for people.
- 2 Why did the author decide to go in for swimming?
 - A He wanted to take part in the swimming competition.
 - B He didn't like to go jogging.
 - C He wanted to be healthy, to have fun and relax.
 - D He hurt his leg seriously while jogging.

Правильні відповіді: 1 — C; 2 — D.

Зразок позначення відповідей у бланку:

A B C D	A B C D
1 ☐ ☐ ☒ ☐	2 ☐ ☐ ☐ ☒

Завдання на встановлення відповідності.

Read the text below. Match questions (A—G) to (1—5). There are two questions you do not need to use. Write your answers on the separate answer sheet.

TRAVELLING TO UKRAINE

- 1 I guess I wanted to travel, but it was never my priority. I've been to Greece before on a school trip for sightseeing. I liked Greece a lot, but all we saw were ruins day in and day out. I would have liked to have met people, too. In Ukraine it's the opposite. I don't feel like a tourist. I would like to be able to see more of the sights. The money I had earned to come here was worth it.
- 2 Yeah, I had to save for it. I worked two part-time jobs. The first was a day-care centre, where my two cousins work. I worked there full-time in June. I also worked with my dad, who owns a brewery.
- 3 Some were like, «Where is Ukraine?» and, «Why are you going? Well, that's cool... at least you're doing something other than being at the basketball court every day». It wasn't like, «Wow, you're going to Ukraine! You're living out my dream! I wanted to go there so much!» People of my age don't even know about Chernobyl. I'm only seventeen, you know.

- 4 Roy, my friend, thinks that people here are pretty genuine. It could be because she's from California, but I actually feel like people in Minnesota are genuine, too. It was nice to meet people here. When I introduced myself to some Ukrainian kids in the city, they were friendly and smiling. They told me a lot of interesting things about their native place, their schools and friends.
- 5 I learned from this camp that I really want to do a study abroad programme. IOC is great. I think with a study abroad programme, though, I can also see more of a country.
- A Have you taken anything from this experience?
 B Is it your first visit to the International Outreach Camp?
 C What are some of the differences you see between the people you met here and Americans back home?
 D How did some of your friends and family react to your going to Ukraine for the International Outreach Camp?
 E Are you having a tough time in Ukraine?
 F Have you gone anywhere else internationally?
 G The money you earned... Do you mean you paid for this camp yourself?

Правильні відповіді: 1 — F; 2 — G; 3 — D; 4 — C; 5 — A; B and E — choices you do not need to use.

Зразок позначення відповідей у бланку:

	A	B	C	D	E	F	G
1						X	
2							X
3				X			
4			X				
5	X						

Завдання на заповнення пропусків у тексті.

Read the text below. Choose from (A—H) the one which best fits each of (1—6). There are two choices you do not need to use. Write your answers on the separate answer sheet.

WHY DID ANCIENT EGYPTIANS BUILD PYRAMIDS? WHY NOT GIANT RECTANGLES OR SOME OTHER SHAPE?

Egyptologists assume they (1) _____, the hills that on the day of creation rose out of the flood. This idea certainly comes from (2) _____ in former times, the land was flooded by the Nile, and (3) _____, islands appeared which were considered to be symbols of the day of creation. So a pyramid could represent such a hill.

But one could ask: why (4) _____, why did it have edges leading to a top? Another idea is that kings used pyramids (5) _____.

But these are all speculations. A final theory is that in the Egyptian city of Heliopolis (the centre of the sun cult in Egypt) there (6) _____.

It could be that this sacred stone had the shape of a pyramid, and that the people who built the pyramids were trying to recreate that, because the top piece of a pyramid is called a benben.

- A represent primeval hills
 B when the flood retreated
 C to climb up to their heaven
 D the natural state of Egypt
 E was it not just a rounded hill
 F hill was destroyed by water flood
 G was a monument called a benben stone
 H were a lot of grand pyramids

Правильні відповіді: 1 — A; 2 — D; 3 — B; 4 — E; 5 — C; 6 — G; F and H — choices you do not need to use.

Зразок позначення відповідей у бланку:

	A	B	C	D	E	F	G	H
1	X							
2				X				
3		X						
4					X			
5			X					
6							X	

Завдання відкритої форми

Завдання з розгорнутою відповіддю.

You've got a letter from your British pen friend. He/she writes you that he/she likes to dress well. He/she tries to buy his/her clothes at famous fashion designers' shops. But it is very expensive and his/her parents don't want to buy such clothes for him/her. Write a letter to your friend in which you:

- express your opinion about present-day fashions;
- write what clothes you usually prefer to wear;
- say where you usually buy clothes and who helps you to do the shopping;
- give advice to your friend what he/she should do in his/her situation.

Write a letter of at least 100 words.

Do not write any dates and addresses.

[illegible]

АНГЛІЙСЬКА МОВА

Час виконання — 120 хвилин

Тест складається з трьох частин, в яких перевіряється рівень навчальних досягнень учнів щодо основних видів мовленнєвої діяльності: читання, використання мови та письма.

Частини «Читання» та «Використання мови»

Виконавши завдання цих частин тесту, Ви продемонструєте своє вміння розуміти писемну англійську мову на матеріалі різноманітних текстів із автентичних джерел.

Загальні поради

Ці частини тесту складаються з 6 завдань, серед яких: завдання на встановлення відповідності, завдання з вибором однієї правильної відповіді і завдання на заповнення пропусків.

Кожне завдання складається з інструкції, тексту і запитань або тверджень до тексту.

У завданнях на встановлення відповідності Вам необхідно прочитати тексти і твердження/заголовки/ситуації, а також підібрати до кожного тексту відповідно до завдання заголовки/твердження/ситуацію.

У завданнях з вибором однієї правильної відповіді Вам необхідно прочитати текст і запитання до тексту, а потім вибрати правильний варіант відповіді з чотирьох поданих варіантів.

У завданнях на заповнення пропусків Вам необхідно доповнити пропуски в тексті реченнями/частинами речень або словами/слово-сполученнями з поданих варіантів.

Спочатку ознайомтеся з інструкцією до виконання завдання.

Прочитайте уважно текст і завдання до нього.

Виберіть правильну, на Вашу думку, відповідь і позначте відповідну клітинку у **Бланку А**.

Увага!

Правильно розподіляйте свій час.

На виконання цієї частини тесту передбачено **60 хвилин**.

Якщо Ви не можете надати відповідь на запитання, то виконуйте наступне.

Ваш результат залежатиме від загальної кількості правильних відповідей, записаних у **Бланку А**.

Частина «Письмо»

Частина тесту «Письмо» складається із завдання з розгорнутою відповіддю.

У завданні з розгорнутою відповіддю передбачається створення власного висловлення у письмовій формі відповідно до запропонованої комунікативної ситуації.

Увага!

На виконання цієї частини тесту відводиться **60 хвилин**.

Роботи, написані нерозбірливо, або такі, що містять **менше ніж 100 слів**, перевірятися не будуть.

Пам'ятайте, що писати на зворотній стороні **Бланку Б** не можна.

Варіант 1

READING

Task 1

Read the text below. Match choices (A—H) to (1—5). There are three choices you do not need to use. Write your answers on the separate answer sheet.

HOW TO LEARN ENGLISH

Here are some tips which may help you to master the English Language.

- 1 The biggest problem most people face in learning a new language is their own fear. They worry that they won't say things correctly or that they will look stupid, so they don't talk at all. Don't make this mistake. The fastest way to learn anything is to do it again and again until you get it right. Like everything else, learning English requires practice. Don't let a little fear stop you from getting what you want.
- 2 Even if you study English at a language school, it doesn't mean you can't learn outside of class. Using as many different sources, methods and tools as possible you will learn faster. There are many different ways you can improve your English, so don't limit yourself to only one or two. The Internet is a fantastic resource for virtually anything, and for the language learner it's perfect.
- 3 The absolute best way to learn English is to surround yourself with it. Take notes in English, put English books around your room, listen to English language radio broadcasts, watch English news, movies and television. Speak English with your friends whenever you can. The more English material you have around you, the faster you will learn and the more likely it is that you will begin «thinking in English».
- 4 Some good English teachers had to learn English as a second language before they could teach it. However, many of the best schools prefer to hire native English speakers. One of the reasons is that native speakers have a natural flow to their speech that students of English should try to imitate. The closer ESL/EFL students can get to this rhythm or flow, the more convincing and comfortable their speech will become.
- 5 This is not only a fun way to learn but it is also very effective. By watching English films (especially those with English subtitles) you can expand your vocabulary and get used to the flow of speech from the actors. If you listen to the news, you can also learn to understand different accents.
 Music can be a very effective method of learning English. In fact, it is often used to improve comprehension. The best way to learn, though, is to find the lyrics to the songs you are listening to and try to read them as the artist sings. This way you can practise your listening and reading at the same time. And if you like to sing, fine.
 And finally, have fun!

- A Speak without fear.
- B Watch English films and listen to English music.
- C Use all of your resources.
- D Listen to native speakers as much as possible.
- E Find an English-speaking pen friend.
- F Do exercises and take tests.
- G Study as often as possible!
- H Surround yourself with English.

Task 2

Read the text below. For questions (6—10) choose the correct answer (A, B, C or D). Write your answers on the separate answer sheet.

AMAZING FACTS ABOUT SHARKS

A shark does not have a single bone in its body. Its skeleton is made of cartilage which is a tough elastic material, like the material that shapes your ear.

A swell shark, found in New Zealand, barks like a dog.

Weird things have been found inside a shark, such as a nail, a bottle of wine, a treasure chest, coats, a suit of armour, a drum and a torpedo.

A shark's skin is covered with denticles, which are like small, razor-sharp teeth. They can be removed from a shark's body, after that the remaining skin can be made into very strong leather. A pair of shoes made of shark leather can last up to four times longer than shoes made of cowhide.

Sharks don't see well, but their poor eyesight is balanced by other senses. Sometimes a shark is called «a swimming nose» for its great sense of smell. Sharks can easily smell prey which is buried in the sand or invisible in the dark. A shark also has a remarkable sensitivity to vibrations in the water. It can feel the movements made by other animals that are hundreds of feet away. They can hear sounds from thousands of feet away. Sharks can tell the direction from where the sound is coming, too.

Sharks cannot eat puffer fish, because the puffer fish inflates like a balloon and pokes the shark's mouth with its sharp needles.

Most sharks give birth to their babies. Only a few sharks lay eggs. Most sharks have six to twelve babies at a time, but the hammerhead and tiger shark can have as many as 40 babies at a time.

Most species of sharks can swim up to 20—40 miles per hour. A mako shark has been recorded at more than 60 miles per hour.

A shark has three types of fins. They have two dorsal fins on their back, one fin beneath their body, called the pectoral fin (not all species have it), and the caudal fin is the tail.

The whale shark is the biggest fish in the world.

A whale shark has more than 4,000 teeth, but each is less than 1/8 inch long. A shark may go through 1,000 sets of teeth during its lifetime. When a shark loses a tooth, another one replaces it.

A whale shark weighs about 90,000 pounds. The second largest shark is the basking shark. It can be up to 40 feet in length.

Question: What is more dangerous to people, a shark or a wasp/bee? Answer: a wasp/bee.

Every year, 100 people die from wasp or bee stings, yet hundreds of millions of people go swimming, and sharks kill only about six people. Only about 25 sharks have been known to actually attack people. Every year, people kill thousands of sharks for food, oil, skins and just for sports.

6 Which strange things were not found inside a shark?

- A Clothes.
- B Musical instruments.
- C Weapons.
- D Chemicals.

7 Which of the sharks' senses is the weakest?

- A Sensivity to movements.
- B Hearing.
- C Smell.
- D Sight.

8 Sharks can hear the sounds from _____

- A hundreds of feet away.
- B thousands of miles away.
- C hundreds of miles away.
- D thousands of feet away.

- 9 _____ sharks lay eggs.
- A All
B Not all
C A great number of
D Some
- 10 The biggest fish in the world is _____
- A the tiger shark.
B the puffer fish.
C the whale shark.
D the hammerhead shark.

Task 3

Read the texts below. Match choices (A—H) to (11—16). There are two choices you do not need to use. Write your answers on the separate answer sheet.

11

BOOK SALE!!!
Saturday, May 18, 2013
10:00 am — 3:00 pm
North End Branch Library,
Paperbacks: \$1.00
Hardcovers: \$2.00

12

STUDENT ASSOCIATION BOOK CLUB

Are you
interested?

- Meet new people
- Enjoy a coffee
- Once a month
- Have a chair

The Association is working to help create a book club at Newcastle Campus and we need to know if you are interested.

13

OPENING TIMES Winter—Spring Terms

Monday — Friday	8 a.m. — 8 p.m.
Saturday	8 a.m. — 6 p.m.
Sunday	10 a.m. — 6 p.m.
Photocopiers and computers are turned off 10 minutes before closing time.	

14

Track your library books

Let Elf help you manage your library loans and holds

- Avoid overdue with email alerts
- Check multiple library cards
- Track book, DVDs, CDs, videos, etc.
- Join for free

15

MISSOURI
LIBRARIES 2 GO

*downloadable
audiobooks and eBooks*

16

LIBRARY

Recieve your library notifications via text message

- *Avoid late fees with these helpful reminders*
- *Pick-up your items sooner by recieving your pick-up notice on your phone*

What can you learn from these notices?

- A There are language courses available in the library.
- B There is going to be a book presentation on Friday
- C Readers can subscribe to get library messages as SMS.
- D Members may download items to their own devices.
- E There is a way to prevent forgetting to return library books.
- F The library is open every day.
- G A new club might open soon.
- H A book sale is scheduled on Saturday.

Task 4

Read the text below. Choose from (A—H) the one which best fits each space (17—22). There are two choices you do not need to use. Write your answers on the separate answer sheet.

FLOODING: DEVASTATING FLOODS AND HEAVY RAINS

Climate change has contributed to a rise in extreme weather events, including higher-intensity hurricanes in the North Atlantic and heavier rainfalls across the country. Scientists project that climate change (17) _____, putting many communities at risk for devastation from floods.

Flooding can cause (18) _____, including death and injury, contaminated drinking water, hazardous material spills, increased populations of disease-carrying insects and rodents, moldy houses, and community disruption and displacement.

As rains become heavier, streams, rivers, and lakes can overflow, increasing the risk of water-borne pathogens flowing into drinking water sources. Downpours can also damage critical infrastructure (19) _____, triggering sewage overflows that can spread into local waters.

Cities where older sewer systems carry sewage and rain water in the same pipes, (20) _____. During heavy rains, these pipes cannot handle the volume of stormwater and wastewater, and untreated sewage is often discharged into local waters (21) _____.

Exposure to pathogens from sewage and unclean water can sicken vulnerable communities with illnesses (22) _____.

- A will increase the frequency of heavy rainstorms
- B where people swim and play
- C like sewer and solid waste systems
- D which cause diarrhea, abdominal pain, vomiting, headache, and fever
- E are at greater risk for sewage spills
- F including where your family will stay in case of flooding
- G protected your family from floods and related illnesses
- H a range of health impacts and risks

USE OF ENGLISH

Task 5

Read the text below. For questions (23—32) choose the correct answer (A, B, C or D). Write your answers on the separate answer sheet.

PLANNING A VISIT TO ALCATRAZ ISLAND

Alcatraz is one of San Francisco's most popular visitor attractions and its tours frequently sell out a week or more (23) _____. Tickets are rarely available at the Box Office for the same-day sailings.

During tours to «The Rock», the infamous former federal penitentiary, the National Park Service (24) _____ ranger programmes, a captioned orientation video with historical footage, and an award-winning audio tour of the prison Cellhouse with actual interviews of (25) _____ guards and inmates, (26) _____ in six languages: English, French, German, Italian, Japanese and Spanish.

It's a short cruise out to the former home of Al Capone and George «Machine Gun» Kelley.

The walk to the Cellhouse is steep on (27) _____ pavement. SEAT (Sustainable Easy Access Transport) is available for wheelchair users and visitors (28) _____ to walk the quarter mile, 12 % grade hill.

It's (29) _____ the effort, for Alcatraz features spectacular (30) _____ of San Francisco and the Golden Gate Bridge. From late September until mid-February, when bird-nesting season begins, you can hike (31) _____ the Agave Trail to the water's edge and walk through a protected bird sanctuary. The (32) _____ of the tour is 2 to 3 hours.

	A	B	C	D
23	beforehand	before	preliminary	earlier
24	reveals	presents	releases	shows
25	later	known	former	so-called
26	accessible	available	approachable	affable
27	founderous	ragged	uneven	irregular
28	unabled	enabled	enable	unable
29	deserves	well worth	cost	valuable
30	looks	sights	views	aspects
31	across	along	beside	next to
32	long	along	length	stretch

Task 6

Read the text below. For questions (33—42) choose the correct answer (A, B, C or D). Write your answers on the separate answer sheet.

ISLANDS OF ADVENTURE

From Wikipedia, the free encyclopedia

Universal's Islands of Adventure, commonly (33) _____ as Islands of Adventure, is a theme park located in Orlando, Florida. It opened on May 28, 1999, along with CityWalk as part of an expansion that converted Universal Studios Florida into the Universal Orlando Resort. The slogan for this theme park is «Live the Adventure».

The park's overall theme is that of a journey of exploration, where guests depart from the main port to visit six other distinctly themed islands, all (34) _____ adventure. On June 18, 2010, the seventh island, The Wizarding World of Harry Potter officially opened in the park, its largest investment since opening. In 2011, Islands of Adventure hosted approximately 7,8 million guests, ranking it (35) _____ among the United States parks and tenth worldwide.

Like Universal Studios Florida next door, Islands of Adventure (36) _____ itself to Universal's own library. In fact, with the exception of The Lost Continent, Port of Entry, and Jurassic Park, the remaining park areas (37) _____ on characters licensed from rival studios, many of whom did not own theme parks of their own. Some of these include Seuss Landing, The Wizarding World of Harry Potter, Toon Lagoon and Marvel Super Hero Island.

	A	B	C	D
33	know	was known	known	had known
34	emphasized	emphasizing	emphasize	will emphasize
35	sixth	the sixth	six	the six
36	didn't limit	hadn't limited	have not limited	has not limited
37	based	are based	base	bases

The Beatles were an English rock band (38) _____ in Liverpool in 1960. Their best-known lineup, consisting of John Lennon, Paul McCartney, George Harrison, and Ringo Starr, became the greatest and (39) _____ act of the rock era, introducing more innovations into popular music than any other rock band of the 20th century. Rooted in skiffle and 1950s rock and roll, the Beatles later (40) _____ several genres, ranging from pop ballads to psychedelic rock, often incorporating classical elements in innovative ways. In the early 1960s, their enormous popularity first emerged as «Beatlemania», but as their songwriting grew in sophistication, they came (41) _____ by many fans and cultural observers as an embodiment of the ideals shared by the (42) _____ sociocultural revolutions.

	A	B	C	D
38	formed	were formed	was formed	formimg
39	more influential	most influential	much influential	mostly influential
40	utilizing	have utilized	utilized	were utilizing
41	to perceive	perceived	be perceived	to be perceived
42	era's	era	eras	eras'

БЛАНК ВІДПОВІДЕЙ

A

У завданнях правильну відповідь позначаєте **тільки так**: ☒

	A	B	C	D	E	F	G	H		A	B	C	D		A	B	C	D	E	F	G	H		
1	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	6	☐	☐	☐	☐	11	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐			
2	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	7	☐	☐	☐	☐	12	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐			
3	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	8	☐	☐	☐	☐	13	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐			
4	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	9	☐	☐	☐	☐	14	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐			
5	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	10	☐	☐	☐	☐	15	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐			
	A	B	C	D	E	F	G	H		A	B	C	D		A	B	C	D						
17	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	23	☐	☐	☐	☐	28	☐	☐	☐	☐						
18	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	24	☐	☐	☐	☐	29	☐	☐	☐	☐						
19	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	25	☐	☐	☐	☐	30	☐	☐	☐	☐						
20	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	26	☐	☐	☐	☐	31	☐	☐	☐	☐						
21	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	27	☐	☐	☐	☐	32	☐	☐	☐	☐						
22	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐																
					A	B	C	D						A	B	C	D							
					33	☐	☐	☐	☐						38	☐	☐	☐	☐					
					34	☐	☐	☐	☐						39	☐	☐	☐	☐					
					35	☐	☐	☐	☐						40	☐	☐	☐	☐					
					36	☐	☐	☐	☐						41	☐	☐	☐	☐					
					37	☐	☐	☐	☐						42	☐	☐	☐	☐					

Місце виправлення помилкової відповіді

Щоб виправити відповідь до завдання, запишіть його номер у білих прямокутниках зліва.

Увага! Приклад написання цифр:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Номер завдання	A	B	C	D	E	F	G	H
<input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
<input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
<input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
<input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Номер завдання	A	B	C	D	E	F	G	H
<input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
<input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
<input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
<input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

WRITING

- 43** We are becoming increasingly dependent on computers. They are used in businesses, hospitals, crime detection and even to fly planes. What will they be used for in the future? Is this dependence on computers good or should we be more suspicious of their benefits? Use specific details and examples in your answer (at least 100 words).

43. (Відповідаючи на завдання, не виходьте за межі ліній.)

[illegible]

АНГЛІЙСЬКА МОВА

Час виконання — 120 хвилин

Тест складається з трьох частин, в яких перевіряється рівень навчальних досягнень учнів щодо основних видів мовленнєвої діяльності: читання, використання мови та письма.

Частини «Читання» та «Використання мови»

Виконавши завдання цих частин тесту, Ви продемонструєте своє вміння розуміти писемну англійську мову на матеріалі різноманітних текстів із автентичних джерел.

Загальні поради

Ці частини тесту складаються з 6 завдань, серед яких: завдання на встановлення відповідності, завдання з вибором однієї правильної відповіді і завдання на заповнення пропусків.

Кожне завдання складається з інструкції, тексту і запитань або тверджень до тексту.

У завданнях на встановлення відповідності Вам необхідно прочитати тексти і твердження/заголовки/ситуації, а також підібрати до кожного тексту відповідно до завдання заголовки/твердження/ситуацію.

У завданнях з вибором однієї правильної відповіді Вам необхідно прочитати текст і запитання до тексту, а потім вибрати правильний варіант відповіді з чотирьох поданих варіантів.

У завданнях на заповнення пропусків Вам необхідно доповнити пропуски в тексті реченнями/частинами речень або словами/слово-сполученнями з поданих варіантів.

Спочатку ознайомтеся з інструкцією до виконання завдання.

Прочитайте уважно текст і завдання до нього.

Виберіть правильну, на Вашу думку, відповідь і позначте відповідну клітинку у **Бланку А**.

Увага!

Правильно розподіляйте свій час.

На виконання цієї частини тесту передбачено **60 хвилин**.

Якщо Ви не можете надати відповідь на запитання, то виконуйте наступне.

Ваш результат залежатиме від загальної кількості правильних відповідей, записаних у **Бланку А**.

Частина «Письмо»

Частина тесту «Письмо» складається із завдання з розгорнутою відповіддю.

У завданні з розгорнутою відповіддю передбачається створення власного висловлення у письмовій формі відповідно до запропонованої комунікативної ситуації.

Увага!

На виконання цієї частини тесту відводиться **60 хвилин**.

Роботи, написані нерозбірливо, або такі, що містять **менше ніж 100 слів**, перевірятися не будуть.

Пам'ятайте, що писати на зворотній стороні **Бланку Б** не можна.

Варіант 2

READING

Task 1

Read the text below. Match choices (A—H) to (1—5). There are three choices you do not need to use. Write your answers on the separate answer sheet.

WAYS OF TRAVELLING FOR FREE

Don't let your empty wallet stop you from taking the trip of a lifetime. Just remember: with the right attitude, the best things in life — even travelling — can come pretty cheap.

- 1 _____
Budget airlines are virtually a religion in Europe, where few people pay full price for airline tickets. In fact, some airlines, especially those in the United Kingdom, offer international fares for little more than the taxes. You'll be blown away by some of the sales on offer, check out some websites that offer happy hour rates for one hour a day.
What advocates say: A \$30 ticket to get across Europe? It makes the train seem expensive.
What Granny would say: Sounds good. Do they offer a discount for seniors?

- 2 _____
Once you've arrived at your destination, consider approaching a manager and negotiating a deal to exchange some work for your room — if they're short of staff, you can barter your labour for a free place to stay. An alternative is to apply for a job before you even leave home, especially if you've had experience in the hospitality industry. A number of websites list such jobs. Other sites offer listings on a country-by-country basis. Some places may be apprehensive about hiring someone from abroad; depending on the place, some may require you to hold a working visa before your arrival.
What advocates say: As long as no money is exchanged, trading your labour for room and board is a good way to get around the visa issue of working in other countries.
What Granny would say: It's like slave labour! You should report them if they make you work too hard.

- 3 _____
Most travel companies will offer a discount — or a free travel — to people who organize a tour for several people. They commonly refer to them as «group leaders». No, this does not mean that you are responsible for guiding your group of friends around Rome, but rather that you organize who will be going, where they will be going, and when. This one is a no-brainer for teachers and professors (ever wondered why your teacher in high school was happy to accompany 20 teenagers on a trip to Paris?) But it can work for other people too. Check out *adventuresincorporated.com* or *adventures-abroad.com* for examples, or enquire with any organization of interest to you.
Advocates would say: Great idea! Not only will you get to travel for free, but you can go with your friends.
What Granny would say: You can start by organizing my trip to Florida this winter.

- 4 _____
If you are the sort of person who would welcome the challenge of climbing to Everest Base Camp to raise money for a charity, this one could be for you. One of the newest trends in travel has seen companies springing up that will help you organize the challenge of your choice — or join an existing expedition — all in the name of charity. You do the climb (or other adventure), and raise the sponsors, they take care of the rest.
Advocates say: Where's my ice axe?
What Granny would say: Why go so far when you can do charity work at the nursing home across the street?

OK, this may sound like a long shot, but if you're short on cash and long on time you'll be absolutely amazed at how many travel competitions are there for the winning. Travel writing or photography may win you cash or a trip. Airlines, cruise lines, resorts, tourism boards and adventure travel companies all offer up prize trips every so often. If you're not picky about where you go, a little time and energy invested might get you out of here sooner than you think.

Advocates say: I won something once.

What Granny would say: Want to take me to bingo on Tuesday?

- A Organize a Group Tour
- B Get a Travel Scholarship
- C Take a Hard-core Challenge
- D Do Some Charity
- E Fly Smart
- F Trade Labour at a Hostel
- G Transport Other People's Vehicles
- H Enter Contests

Task 2

Read the text below. For questions (6—10) choose the correct answer (A, B, C or D). Write your answers on the separate answer sheet.

CREATING THE MODERN OLYMPIC GAMES

According to legend, the ancient Olympic Games were founded by Heracles (the Roman Hercules), a son of Zeus. Yet the first Olympic Games for which we still have written records were held in 776 BCE (though it is generally believed that the Games had been going on for many years already). At this Olympic Games, a naked runner, Coroebus (a cook from Elis), won the sole event at the Olympics, the stade — a run of approximately 192 metres (210 yards). This made Coroebus the first Olympic champion in history.

The ancient Olympic Games grew and continued to be played every four years for nearly 1200 years. In 393 CE, the Roman emperor Theodosius I, a Christian, abolished the Games because of their pagan influences.

Approximately 1500 years later, a young Frenchman named Pierre de Coubertin began their revival. Coubertin was a French aristocrat born on January 1, 1863. He was only seven years old when France was overrun by the Germans during the Franco-Prussian War of 1870. Some believe that Coubertin attributed the defeat of France not to its military skills but rather to the French soldiers' lack of vigour. After examining the education of the German, British, and American children, Coubertin decided that it was exercise, more specifically sports, that made a well-rounded and vigorous person.

Coubertin's attempt to get France interested in sports was not met with enthusiasm. Still, Coubertin persisted. In 1890, he organized and founded a sports organization. Two years later, Coubertin first pitched his idea to revive the Olympic Games. At a meeting of the Union in Paris on November 25, 1892, Coubertin stated, «Let us export our oarsmen, our runners, our fencers into other lands. That is the true Free Trade of the future; and the day it is introduced into Europe the cause of Peace will have received a new and strong ally». His speech did not inspire action.

Though Coubertin was not the first to propose the revival of the Olympic Games, he was certainly the most well-connected and persistent of those to do so. Two years later, Coubertin organized a meeting with 79 delegates who represented nine countries. At this meeting, Coubertin eloquently spoke of the revival of the Olympic Games. This time, Coubertin aroused interest.

The delegates at the conference voted unanimously for the Olympic Games. The delegates also decided to have Coubertin construct an international committee to organize the Games. This committee became the International Olympic Committee and Demetrios Vikelas from Greece was

selected to be its first president. Athens was chosen as the location for the revival of the Olympic Games and the planning was begun.

(By Jennifer Rosenberg)

- 6 The very first champion of the Olympic Games was _____
 A a Roman emperor.
 B a Greek God.
 C a son of God.
 D an ordinary man.
- 7 The ancient Olympic Games were banned because of _____
 A the religious influences.
 B the wars.
 C the political changes.
 D the cultural influences.
- 8 Pierre de Coubertin believed that French soldiers lacked _____
 A stamina.
 B freedom.
 C desire.
 D practice.
- 9 When Pierre de Coubertin first presented his idea of the revival of the Olympic Games _____
 A it was accepted with interest.
 B it became popular.
 C didn't arouse interest.
 D it inspired action.
- 10 The Olympic Games were revived because of the _____
 A people needed more exercise.
 B persistence and efforts of one man.
 C government proposal.
 D people voting.

Task 3

Read the texts below. Match choices (A—H) to (11—16). There are two choices you do not need to use. Write your answers on the separate answer sheet.

11

Closed for vacations
Lessons start on the 11th of January

12

Please check in your baggage one hour before boarding time.

13

Price per night:
5\$ a person
10\$ a car

14

Discounts available
Casual Outfits
Sale 50 %

15

USE THE HAND DRYER

16

Caution
Slippery surface

Where can you see these notices?

- A At the hotel.
- B On a camp-site.
- C In a bathroom.
- D In a bank.
- E In a shop.
- F In a school.
- G At the Customs.
- H In a town.

Task 4

Read the text below. Choose from (A—H) the one that best fits each space (17—22). There are two choices you do not need to use. Write your answers on the separate answer sheet.

INFECTIOUS DISEASES

While many infectious diseases were once all but eliminated from the United States, there's an evidence that climate change is a factor (17) _____ and make a comeback.

Mosquitoes capable of carrying and transmitting diseases (18) _____, now live in at least 28 states. As temperatures increase and rainfall patterns change — and summers become longer — these insects can remain active for longer seasons and in wider areas, greatly increasing the risk for people who live there.

The same is true on a global scale: increases in heat, precipitation, and humidity can allow tropical and subtropical insects (19) _____ into new places. This, coupled with increased international travel to and from all 50 states, means that the US is increasingly at risk for becoming home to these new diseases.

Nearly 4,000 cases of imported and locally-transmitted dengue fever were reported in the US between 1995 and 2005, and that number rises to 10,000, (20) _____. In Florida, 28 locally-transmitted cases were reported in a 2009—2010 outbreak, the first there in more than 40 years. Dengue fever, also known as «Breakbone Fever», is characterized by high fever, headaches, bone and joint aches, and a rash. Recurrent infection can lead (21) _____.

Lyme disease — transmitted primarily through bites from certain tick species — could expand as temperatures warm, allowing ticks to move into new regions.

West Nile virus, which first entered the US in 1999, expanded rapidly westward across the country. By 2005, (22) _____. Warmer temperatures, heavy rainfall and high humidity have reportedly increased the rate of human infection.

- A checking for information on recent disease outbreaks
- B over 16,000 cases had been reported
- C that can help them expand their range
- D to bleeding, seizures, and death
- E to move from regions where infectious diseases thrive
- F like dengue fever, for example
- G when traveling internationally
- H when cases in the Texas-Mexico border region are included

USE OF ENGLISH

Task 5

Read the text below. For questions (23—32) choose the correct answer (A, B, C or D). Write your answers on the separate answer sheet.

WHY NOT USE TECHNOLOGY IN THE CLASSROOM?

As a home-schooling mum, I rely heavily on technology to get the job done. The children use curriculum that is delivered over the Internet that they can go through at their own (23) _____. We use technology in home-schooling to connect to maths experts who create awesome maths curriculum and deliver it free of (24) _____. We use technology to find education games that make learning fun. We even use technology to read classic books that are in the public (25) _____.

Schools use technology too, but not to its (26) _____ potential. Children for the most part use computers for limited remedial training and if they are lucky, they are given website (27) _____ so they can use educational technology from home.

Considering the fact that there are no companies in existence that can survive without the use of technology, you would think that schools would be more purposeful in using it throughout the entire educational process. However, there is a strong debate that keeps schools from making the (28) _____ over to technology based classrooms.

Some of the debate points that prevent the use of technology in the classroom are as follows:

While computers allow unlimited access to the online exploration of educational resources, this also encourages students to become (29) _____ with less educational games and distractions online.

Teachers can integrate technology into the lessons helping students to be well informed in subjects like history and science. They can use virtual field trips and online dissections to make the subject matter more (30) _____. However, finding the right resources can take up an inordinate amount of the instructor's time, thereby increasing the teacher's workload.

While donations and grants can be used to secure the monthly for technology, the perishable nature of technology would mean that this money would be needed year after year to continue buying and maintaining equipment.

Tech training can be valuable for teachers in their professional and private lives. However, this training can be (31) _____ and costly, making many teachers ignore its value.

You could think of a thousand reasons to have technology in the classroom and a thousand arguments against it, with both sides having (32) _____ reasons to use technology or not. Still one has to realize that if the cost is not paid for technology today, the price will be paid tomorrow with the lack of training and preparedness for the real world.

	A	B	C	D
23	time	leap	pace	rhythm
24	money	charge	payment	service
25	domain	duties	obligation	responsibility
26	complete	fullest	total	absolute
27	participations	connections	locations	memberships
28	leap	pass	turn	run
29	inattentive	distracted	embarrassed	confused
30	attraction	attractive	attracting	attracted
31	time-consuming	time-spending	time-wasting	time-passing
32	valuable	valid	heavy	significant

Task 6

Read the text below. For questions (33—42) choose the correct answer (A, B, C, or D). Write your answers on the separate answer sheet.

Baby bottlenose dolphins are being washed up dead in record numbers on the shores of Alabama and Mississippi, alarming scientists and a federal agency (33) _____ monitoring the health of the Gulf of Mexico. Moby Solangi, the executive director of the Institute for Marine Mammal Studies in Gulfport, Mississippi, said he'd never seen such high death numbers. «(34) _____ with marine mammals for 30 years, and this is the first time we've seen such a high number of calves», he said. «(35) _____». At least 24 baby dolphins have washed up on the shores of the two states (36) _____ the beginning of the year, (37) _____ ten times the normal rate. Also, six older dolphins died.

At least 877 dolphins and more than 1,500 birds, most of them brown pelicans and boobies, (38) _____ since the government began tracking the deaths in February, the Environment Ministry said last week. The dolphins, many of (39) _____ appeared to have decomposed in the ocean before being washed up ashore, (40) _____ in the Piura and Lambayeque regions, not far from the border with Ecuador. The seabirds, which mostly seem (41) _____ onshore, have been found from Lambayeque to Lima. In offshore seismic testing, ships tow arrays of air guns that release high-pressure air under water, producing sound waves that (42) _____ to locate oil and gas deposits deep under the ocean floor.

	A	B	C	D
33	charged for	charged with	charged by	charged of
34	I worked	I'd worked	I've worked	I work
35	It's alarming	It's alarm	It's alarmed	It alarmed
36	from	since	for	past
37	most	more	more than	most of
38	die	died	have died	will die
39	which	who	where	how
40	found	were found	founded	were founded
41	have died	died	to die	to have died
42	can be analyzed	can analyze	can analyzing	can have analyzed

WRITING

- 43** Some businesses now say that no one can smoke cigarettes in any of their offices. Some governments have banned smoking in all public places. Do you agree or disagree? Give reasons.
Use 100—120 words.

43. (Відповідаючи на завдання, не виходьте за межі ліній.)

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

АНГЛІЙСЬКА МОВА

Час виконання — 120 хвилин

Тест складається з трьох частин, в яких перевіряється рівень навчальних досягнень учнів щодо основних видів мовленнєвої діяльності: читання, використання мови та письма.

Частини «Читання» та «Використання мови»

Виконавши завдання цих частин тесту, Ви продемонструєте своє вміння розуміти писемну англійську мову на матеріалі різноманітних текстів із автентичних джерел.

Загальні поради

Ці частини тесту складаються з 6 завдань, серед яких: завдання на встановлення відповідності, завдання з вибором однієї правильної відповіді і завдання на заповнення пропусків.

Кожне завдання складається з інструкції, тексту і запитань або тверджень до тексту.

У завданнях на встановлення відповідності Вам необхідно прочитати тексти і твердження/заголовки/ситуації, а також підібрати до кожного тексту відповідно до завдання заголовки/твердження/ситуацію.

У завданнях з вибором однієї правильної відповіді Вам необхідно прочитати текст і запитання до тексту, а потім вибрати правильний варіант відповіді з чотирьох поданих варіантів.

У завданнях на заповнення пропусків Вам необхідно доповнити пропуски в тексті реченнями/частинами речень або словами/слово-сполученнями з поданих варіантів.

Спочатку ознайомтеся з інструкцією до виконання завдання.

Прочитайте уважно текст і завдання до нього.

Виберіть правильну, на Вашу думку, відповідь і позначте відповідну клітинку у **Бланку А**.

Увага!

Правильно розподіляйте свій час.

На виконання цієї частини тесту передбачено **60 хвилин**.

Якщо Ви не можете надати відповідь на запитання, то виконуйте наступне.

Ваш результат залежатиме від загальної кількості правильних відповідей, записаних у **Бланку А**.

Частина «Письмо»

Частина тесту «Письмо» складається із завдання з розгорнутою відповіддю.

У завданні з розгорнутою відповіддю передбачається створення власного висловлення у письмовій формі відповідно до запропонованої комунікативної ситуації.

Увага!

На виконання цієї частини тесту відводиться **60 хвилин**.

Роботи, написані нерозбірливо, або такі, що містять **менше ніж 100 слів**, перевірятися не будуть.

Пам'ятайте, що писати на зворотній стороні **Бланку Б** не можна.

Варіант 3

READING

Task 1

Read the text below. Match choices (A—H) to (1—5). There are three choices you do not need to use. Write your answers on the separate answer sheet.

HOW DO I BUY AN ITEM ON EBAY?

You can shop for almost anything on eBay. Get started using these steps:

- 1 Enter keywords into the search box located at the top of any page, or browse through the list of categories on the home page.
 - 2 Read the item description carefully. If you have any questions about the item, you can find answers by clicking the Ask a Question link.
 - 3 View the seller's business reputation by looking at his or her Feedback score, and read the comments left by previous buyers to be sure that this is a seller you feel you can trust.
 - 4 Check the item page to see what purchase options are available. You can either place a bid on an item or purchase it instantly using Buy It Now. Remember, all bids are active until the listing ends. If you win or click the Buy It Now button, you're obligated to complete the transaction.
 - 5 After you've won or bought the item, send your payment to the seller within 3 days. To pay with one of the electronic payment methods offered by the seller, click the Pay Now button in the listing or email notification. If you're picking up the item, you can pay by any method the seller accepts (including cash).
- Important: Be sure to pay using one of the methods specified by the seller. Checks, money orders, and bank wire transfers aren't allowed for most purchases. Exceptions include vehicles, capital and business equipment, real estate, items in the Adult Only category, and local pickup. For specifics about payment methods, see the accepted payments policy.

- A Bid or buy it now.
- B Use different ways of buying.
- C Review the seller's feedback.
- D Contact customer support.
- E Find an item.
- F Return an item through the managed return process.
- G Learn about the item you found.
- H Pay for the item.

Task 2

Read the text below. For questions (6—10) choose the correct answer (A, B, C or D). Write your answers on the separate answer sheet.

A WEEK IN THE AMAZON JUNGLE

As I stand atop the thirty-foot muddy bank of the Amazon River, I look across the tall grass towards a Bora tribal village. I am about to spend a life-changing week free from the complexity of city life. Down the narrow dirt path walks a young girl, no more than ten years old, stopping long enough to give me a look that shows innocent curiosity. Following her lead, an elderly lady leisurely walks by and greets me with a smile — her face covered in bright white powder from a recent healing ceremony.

Lifting the two large drums of water onto my shoulders, I hike towards the small wooden shelter that would be my home for the coming week. The rusty brown path radiated with intense heat, and the sweltering humidity made every touch of my clothing against the skin a reminder of how grubby

I felt. The eleven-hour overnight riverboat journey, which had only ended hours earlier, had left a mark on me, both physically and emotionally. Seeing the lush, peaceful surroundings before me, the fears of not reaching our destination gradually fades from my immediate thoughts.

The wooden-slat hut rested upon stilts nearly four feet high, and provided a much-needed, although ineffective, barrier against the countless bugs and insects who would also call these tropical grounds their home.

The young family welcomed me into their home, standing together quietly, watching. Sharing no common language, I smiled and waited as Orlando stepped forward, speaking their native tongue.

Orlando, my guide, was an ex-commando who seemed to be comfortable in any unpleasant situation. With a machete always at his side, he was ready for anything, and was instrumental in escorting me well past my usual comfort zone.

Two days earlier, as I sat uncomfortably in Orlando's pale green office, I was suddenly struck by his tough demeanour when he asked,

«For the next week, would you like me to bring my shotgun and we only eat what we hunt — maybe caimans and monkeys?»

The hut consisted of three open areas — a main room that was large enough for several hammocks and an eating table, a smaller room for a teenage girl with her daughters, and a walkway that connected to a cooking area that buzzed with activity. The roof was covered with tied palm leaves, allowing small hints of skylight (or rain) to stream down upon me. The large window gave my room a very airy feel, full of every imaginable irritating flying insect.

The air was fresh with the smell of wet grass after the daily thunder and downpour. A pair of blue iridescent Morpho butterflies chased each other past my window into the field. With more than ten feet of rainfall a year, the lush surroundings come as no surprise.

My hammock attached to a sturdy beam, I fell into the handmade webbing and searched for some essence of relaxation. Unfortunately, the salty sweat beading down my face and the constant swarm of tiny flesh-seeking flies negated any of the relaxation that a hammock in the shade might have offered.

- 6 The man was going to spend _____ in the jungle.
 - A a fortnight
 - B all summer
 - C 7 days
 - D all life
- 7 The author _____ after the trip to the tribal village.
 - A felt well
 - B felt fit and healthy
 - C was sleepy
 - D was exhausted
- 8 The author's shelter _____
 - A was not protected from bugs.
 - B was also the home for poultry.
 - C provided a poor barrier against insects.
 - D seemed very comfortable after a long journey.
- 9 The word *machete* in line 19 is closest in meaning to _____.
 - A cigar.
 - B gun.
 - C knife.
 - D bowl.
- 10 The man couldn't sleep because of the _____.
 - A heat.
 - B sunshine.
 - C flies.
 - D sweat and flies.

Task 3

Read the texts below. Match choices (A—H) to (11—16). There are two choices you do not need to use. Write your answers on the separate answer sheet.

11

SAFE SCHOOL NOTICE

Welcome to our school
Visitors must register in the main office

Drugs and weapons prohibited
No trespassing

12

BACK TO SCHOOL NIGHTS

When
High school: Sept, 18th
Middle school: Sept, 19th
Elementary school: Sept, 20th
All nights begin at 6:30 pm

13

NOTICE

Pupils, visitors and staff are advised that the
Council and the Governors accept no responsibility
for personal property lost or damaged in the school
premises whether by fire, burglary, theft or otherwise.

14

SCHOOL DISTRICT #43 COMMUNITY SCHOOL'S

**SUMMER DAY CAMPS
FOR 2010**

15

YOU'RE

FIRED!

16

Exclusive Back Stage Casting
School Discount!

Back stage has been the most trusted name in casting
for more than 45 years.

Now, we're helping school projects like yours find top
talent for less \$\$!

Starring today, Students & Faculty can post notices at
50 % off!

What can you learn from these notices?

- A A company provides casting services.
- B A student needs help.
- C Children can stay at school after lessons.
- D Someone's lost their job.
- E A new club has been created.
- F You can't bring a gun into school.
- G Three parties will be organized in September.
- H If you lose something, nobody will pay you.

Task 4

Read the text below. Choose from (A—H) the one that best fits each space (17—22). There are two choices you do not need to use. Write your answers on the separate answer sheet.

BOULDERS ON THE BEACH

North of Dunedin in New Zealand, there are about 100 spherical boulders (17) _____. The largest has a diameter of 3.16 metres. These giant geodes are literally flushed out of the rock, roll a few metres, come to a halt, and are then washed over by the daily tides. Many have broken apart, crumbling away (18) _____. No one has any idea how many of the boulders have already been swallowed by the surf, worn down over thousands of years. Yet the rock keeps flushing out new boulders from the sediment as if a rock mother were laying eggs.

Geologically, (19) _____. The boulders are formed through the deposit of calcite in soft sandstone. This calcite forms a core around which the rock solidifies over millennia (20) _____ although the oyster with the pearl is constantly in motion in the water; the rock, by contrast, does not move. It is interesting that this geological miracle doesn't happen on other beaches around the world.

The Maoris, the original inhabitants of New Zealand, (21) _____. The composite word consists of kai, meaning food, and hinai, meaning basket. According to their legend, a long time ago the ship called Arai-te-uru had been destroyed (22) _____. A hill not far from the beach is considered the petrified hull of the vessel. The boulders which keep emerging from the rock contain the food which fell out of the baskets when the ship was destroyed.

- A because of the nature conditions
- B this is a perfectly natural process
- C while searching for valuable gems
- D lying on Moeraki Beach
- E the first inhabitants of the island
- F rather like a pearl around a grain of sand
- G as the result of the action of wind and waves
- H call these boulders Te Kai-hinaki

USE OF ENGLISH

Task 5

Read the text below. For questions (23—32) choose the correct answer (A, B, C or D). Write your answers on the separate answer sheet.

Every summer when I was a kid, my mother (23) _____ me to visit her parents, who lived on the shores of a lake in east Texas. When we arrived, we always (24) _____ straight to their grapevines to pick and eat the fresh, juicy fruit. This was not a fancy grape-growing enterprise, just a couple purple *Concord* grapevines climbing a metal trellis in a (25) _____ lot. These grapes

got very little attention between our visits. My grandparents (26) _____ them and tied on new strips of flash tape to keep the birds away, but (27) _____ that, the grapes were on their own.

A (28) _____ mix of weeds and wildflowers served as cover crops. A (29) _____ population of insects pollinated the flowers. The (30) _____ running into the lake kept water available to the roots. Disease must have struck from time to time, but the vines seemed to shrug it off and keep bearing bunches of the fruit that brought us back each visit.

As a gardener now, I know that the secret to growing grapes (or anything else) without a lot of fuss or toxic treatments is to grow plants that will (31) _____ in my climate, just as those grapes did in east Texas. Whether you have room for a small vineyard or just a few vines climbing over the patio, you and your family can enjoy homegrown grapes. The secrets to success are simple and manageable for even a (32) _____ gardener.

	A	B	C	D
23	led	took	sent	travelled
24	headed	followed	left	came
25	empty	blank	vacant	unknown
26	grew	cleaned	planted	pruned
27	apart for	apart from	apart by	apart with
28	indigenous	native	local	dear
29	various	diverse	multinational	different
30	sea	river	creek	marsh
31	bloom	flourish	in blossom	flower
32	newcomer	young	new	novice

Task 6

Read the text below. For questions (33—42) choose the correct answer (A, B, C or D). Write your answers on the separate answer sheet.

Late last year, fishermen began (33) _____ dead dolphins, hundreds of them, washed up on Peru's northern coast. Now, seabirds have begun dying, too, and the government has yet to conclusively pinpoint the cause. Officials insist (34) _____ the two die-offs are unrelated. The dolphins are succumbing to a virus, they suggest, and the seabirds (35) _____ of starvation because anchovies are in short supply. There is growing suspicion among the public and scientists that there might be more to the story. Some argue that offshore oil exploration could (36) _____ wildlife, for example, and others fear that biotoxins or pesticides (37) _____ their way up the food chain.

Interpol has placed the head of anti-whaling group *Sea Shepherd*, Paul Watson, on its international wanted list. Interpol (38) _____ a so-called blue notice, asking national police forces (39) _____ on information about Mr Watson's whereabouts and activities. The *Sea Shepherd* leader has harassed the Japanese whaling fleet for the past few years, limiting (40) _____ of whales caught for so-called scientific research. Mr Watson, who is in the United States, says the notice (41) _____ any sense. «It's a blue notice which means it's not an arrest warrant, it's just so they can keep tabs on me. But they (42) _____ their time, they could have just followed our website», he said. «One thing that it does mean to me is that we're certainly getting to them. We cut their kill quotas in half and they're really desperate that we not go back down there this year. But I can tell them we'll certainly be back down in the Southern Ocean harassing them again in December».

	A	B	C	D
33	findings	finding	find	found
34	to	what	that	this
35	are dying	die	had died	has died
36	disturbed	have disturbed	disturb	be disturbing
37	can be working	might be working	must be working	have to be working
38	issued	have issued	has issued	had issued
39	pass	to pass	passing	to have passed
40	a number	number	the number	numbers
41	does not make	makes not	do not make	makes
42	needn't waste	don't need waste	needn't wasted	needn't have wasted

WRITING

- 43** The idea of going overseas for university study is an exciting prospect for many people. Do the benefits of study abroad justify the difficulties? What advice would you offer to a student who wants to study abroad?
Use 100—120 words.

43. (Відповідаючи на завдання, не виходьте за межі ліній.)

[illegible]

АНГЛІЙСЬКА МОВА

Час виконання — 120 хвилин

Тест складається з трьох частин, в яких перевіряється рівень навчальних досягнень учнів щодо основних видів мовленнєвої діяльності: читання, використання мови та письма.

Частини «Читання» та «Використання мови»

Виконавши завдання цих частин тесту, Ви продемонструєте своє вміння розуміти писемну англійську мову на матеріалі різноманітних текстів із автентичних джерел.

Загальні поради

Ці частини тесту складаються з 6 завдань, серед яких: завдання на встановлення відповідності, завдання з вибором однієї правильної відповіді і завдання на заповнення пропусків.

Кожне завдання складається з інструкції, тексту і запитань або тверджень до тексту.

У завданнях на встановлення відповідності Вам необхідно прочитати тексти і твердження/заголовки/ситуації, а також підібрати до кожного тексту відповідно до завдання заголовки/твердження/ситуацію.

У завданнях з вибором однієї правильної відповіді Вам необхідно прочитати текст і запитання до тексту, а потім вибрати правильний варіант відповіді з чотирьох поданих варіантів.

У завданнях на заповнення пропусків Вам необхідно доповнити пропуски в тексті реченнями/частинами речень або словами/слово-сполученнями з поданих варіантів.

Спочатку ознайомтеся з інструкцією до виконання завдання.

Прочитайте уважно текст і завдання до нього.

Виберіть правильну, на Вашу думку, відповідь і позначте відповідну клітинку у **Бланку А**.

Увага!

Правильно розподіляйте свій час.

На виконання цієї частини тесту передбачено **60 хвилин**.

Якщо Ви не можете надати відповідь на запитання, то виконуйте наступне.

Ваш результат залежатиме від загальної кількості правильних відповідей, записаних у **Бланку А**.

Частина «Письмо»

Частина тесту «Письмо» складається із завдання з розгорнутою відповіддю.

У завданні з розгорнутою відповіддю передбачається створення власного висловлення у письмовій формі відповідно до запропонованої комунікативної ситуації.

Увага!

На виконання цієї частини тесту відводиться **60 хвилин**.

Роботи, написані нерозбірливо, або такі, що містять **менше ніж 100 слів**, перевірятися не будуть.

Пам'ятайте, що писати на зворотній стороні **Бланку Б** не можна.

Варіант 4

READING

Task 1

Read the text below. Match choices (A—H) to (1—5). There are three choices you do not need to use. Write your answers on the separate answer sheet.

WAYS TO VOLUNTEER WITH YOUR KIDS

Everyone wants their children to learn and know about the world around them, and a great hands-on practice is volunteer work. Is there a better way to learn than getting out there and doing something that benefits others?

- 1 Unfortunately, every community has residents without homes who need shelter, food or clothing. Volunteer to make or serve food at pantries or shelters that serve these people in your community. Take it a step further, and organize your own food drive to collect and deliver much-needed food to these organizations.
- 2 One of the biggest impacts on the environment is discarded trash. Take your children to a location like the beach or a park, and pick up trash. Also, check with local organizations to see if they are hosting annual cleanup days. Many groups hold events each year to clean up rivers, highways and other public lands.
- 3 Most children love animals, so volunteering at a local animal shelter or rescue operation is a great way to get them involved. Visit the animal shelters, and walk the creatures that are waiting in cages to find homes. Kids also can help out by collecting pet food and other supplies that are in constant demand at animal shelters.
- 4 Most families have more clothes than they really need. Clean out your wardrobes, and gather your gently used belongings and take them to a nearby shelter. Use this activity as a teaching opportunity for your children, explaining how we can use what we have to help others. Take it a step further, and help them organize their own community clothing drive for local organizations.
- 5 Volunteering with your children provides a great way to show your kids other life lessons as well. Take your kids to the grocery store, and give them a dollar amount. Have them pick out the most cost-effective and most nutritious foods — which becomes a maths lesson for your kids, too — and then take it to a shelter or food drive. Another example is having your children read to seniors in the hospital, which helps improve the kids' literacy skills.

(After Karon Warren)

- A Celebrate the holidays.
- B Go to the dogs.
- C Clean your closets.
- D Go on litter patrol.
- E Teach your kids.
- F Do it for the kids.
- G Help the homeless.
- H Go to the local children's hospital.

Task 2

Read the text below. For questions (6—10) choose the correct answer (A, B, C or D). Write your answers on the separate answer sheet.

COPERNICUS, KING OF CRATERS

The best-known impact crater on the Earth is Meteor Crater. It is nearly a mile across and about 550 feet deep. To see it, you would have to drive far out into the desert in Arizona.

The Moon's best-known meteor crater is Copernicus. It is 58 miles in diameter and more than 2 miles from top to bottom. To see it, you just have to step outside and look at the Moon through binoculars.

You may have already noticed that the Moon's surface is a mix of bright and grey areas. The grey areas are lava plains. The largest and darkest lava plains are found along the left-hand side of the Moon. Using binoculars, look just to the left of the Moon's centre. You'll see a small bright spot against the gray. That's Copernicus.

Since the Moon doesn't have an atmosphere to protect it as the Earth has, tiny grains of space debris called meteoroids collide with the Moon constantly. This meteoroid «rain» wears down the lunar surface, creating a layer of dust. Meteoroids of the size of rocks and boulders strike the Moon less often, but they are more powerful. These rocks can produce craters measuring anywhere from a few feet to several miles across. On rare occasions, the Moon is hit by an object of the size of the one that carved out Copernicus. That object — either a rocky asteroid or an icy comet — was more than a mile in diameter.

Still, there are larger craters on the Moon, so why is Copernicus special? The answer is simple: because the crater faces the Earth directly, it looks nice and round, exactly the way everyone thinks a crater should look.

But what really makes Copernicus special is its halo of rays. These wispy streamers stretch outward in every direction. Like the crater itself, they are brightest when the Moon is full. Take a close look at these feather-like splashes.

When a big object blasts out a crater, the smallest particles travel farthest from the point of impact. This spray of rock then falls in a splash pattern onto the lunar surface. This material looks bright because it's made up of crushed and broken rock, which reflects light better than the dust-covered lava plain.

Over long periods of time, the constant bombardment by meteoroids darkens the rays and mixes them with the surface dust. Eventually, the rays disappear. Copernicus's rays are still bright because this crater is young. It's only 810 million years old. Many other large craters are nearly 4 billion years old.

The crater is named after the great astronomer Nicolaus Copernicus. In the 1800s, another astronomer studied this scar on the Moon's surface. He called it *the Monarch of the Moon*. Today, we can call it the king of craters.

(By Edmund A. Fortier)

- 6 We can see the biggest craters _____.
 - A on the Moon.
 - B on the Earth.
 - C in the desert.
 - D in Arizona.

- 7 The surface of the Moon looks like _____.
 - A lakes and oceans.
 - B the gloomy areas.
 - C a mixture of dark and shiny areas.
 - D small stars.

- 8 The Moon's dust layer has been created because of _____.
 - A the hits of big rocky asteroids.
 - B the Moon's special atmosphere.
 - C the collision of the Moon and the very small space pieces.
 - D the comets hits.

- 9 Copernicus interests scientists because _____
 A it looks deep and square.
 B it is surrounded by a ring of light.
 C it's the oldest Moon crater.
 D its brightness remains always unchanged.
- 10 You can observe Copernicus _____
 A only when the Moon is full.
 B using an instrument designed to aid vision.
 C looking into the sky at daytime.
 D having no optical instruments.

Task 3

Read the text below. Match choices (A—H) to (11—16). There are two choices you do not need to use. Write your answers on the separate answer sheet.

INCREDIBLE TRIPS

- 11 **Thailand**
 If you have the time, this exotic nation has what it takes to please urban seekers as well as those who crave a more rural or nature-inspired vibe. We advise an 11-day itinerary spent visiting the cities of Bangkok, Phuket and Chiang Mai. Bangkok gives you the big-city bustle, Phuket is known for its white-sand beaches perfect for a romantic stroll, and Chiang Mai boasts the best of Thai culture, including the chance to ride elephants.
- 12 **Greek Isles**
 Soak in the natural beauty of this mystical region, tailor-made for honeymooners or any couple seeking the ultimate in romantic ambience. To experience several facets of the country, spend three nights in Athens, three in Santorini and another three in Crete, Nelson says. Here you can find many beautiful beaches, art galleries, fantastic food and friendly people. Oia, Santorini, has long been credited with the most beautiful sunsets in the world — with a good reason.
- 13 **Napa Valley**
 Romance and wine go hand in hand, and very few places in the world represent this duo better than Napa Valley. This world-famous wine region boasts some of the finest vintages, stunning scenery and haute cuisine locales. «With all the wineries and gorgeous views, the Napa Valley is an ideal destination for any couple while travelling domestically», said Sarah Nelson, project manager at Travel Leaders in Mesa, Arizona. «Another great part of Napa Valley is being able to take an afternoon hiking the region hand in hand».
- 14 **Hawaii**
 Learn how to surf, snorkel with exotic fish, tour historical sites and dine on celebrity chef cuisine on the island of Oahu. Home to the state's capital of Honolulu, the island offers picturesque beaches and waves on the east side and north shore, museums and art galleries, the famous snorkeling playground of Hanauma Bay and elegant restaurants. There's also the nightlife of Waikiki's bars and clubs, and if you want a dose of rural island life, unspoiled Kauai is a 30-minute plane ride away.
- 15 **Portland Food Tour**
 Foodie fans can appreciate seeing a city from a slightly different yet delicious perspective. Among the best are the Forktown Food Tours in Portland, Oregon, which offers culinary escapades through the city's most charming and historic neighbourhoods, including downtown, the Alphabet District and North Mississippi Avenue. These tours are locally driven and

combine city history along with small bites from five to seven hot spots. The Forktown Food Tour in Portland can be customized for just two guests to amp up the romance and fun.

16 Pacific Coast Highway

If you prefer to do some driving, motor along the most picturesque portions of California State Route 1. Start in Los Angeles and meander through worthy sites like Morrow Bay, tour the historic Hearst Castle and do a tasting at a vineyard or two en route to San Francisco. There are plenty of places to stop along the way and there is such beautiful scenery. It's just gorgeous and can easily be done in a week.

(By Georgann Yara)

You will visit this place if _____

- A you dream about basking in each other's company during a walk.
- B a sampling of blue waters and ancient sites appeals to you.
- C you want to experience an animal ride.
- D you long for a romantic week in a magical place.
- E the ideal trip for you is aboard the ship.
- F you are keen on active moving in a vehicle.
- G a night in a restaurant is what you would like to experience.
- H you are a real food and history gourmet.

Task 4

Read the text below. Choose from (A—H) the one that best fits each space (17—22). There are two choices you do not need to use. Write your answers on the separate answer sheet.

BAD FOR BREATHING

New study connects pollution to several common diseases that affect the lungs and airways.

Researchers have connected exposure to high levels of pollutants called polycyclic aromatic hydrocarbons, or PAHs, to a greater likelihood of having asthma and allergies. Inhaling air pollutants can trigger breathing problems, (17) _____. Asthma itself can be triggered by allergies. So physicians have observed that allergies, asthma and air pollution go hand in hand.

During an asthma attack, inflammation causes the inside of small airways in the lung to swell. This narrows those passageways, (18) _____ in any given breath. This means people will have a hard time (19) _____ to breathe comfortably.

Researchers have now linked a common family of air pollutants to a breakdown in cells (20) _____. It plays a role in allergies. The cells they focused on are called T-reg (short for T-regulatory cells). Normally, they help protect the body by controlling swelling (21) _____.

To probe the connection between PAHs and T-reg, Kari Nadeau of Stanford University and her co-workers looked at many different types of data. They collected blood tests, lung measurements and other health information from more than 150 children in Fresno, (22) _____. The scientists the also measured PAHs in the air in and near the homes of these children. T-reg didn't work as well as they should in kids living in heavily polluted areas. Children exposed to high levels of PAH also were much more likely to have asthma.

- A reducing how much air can move through them
- B meeting of scientists who study allergies
- C the California city with high levels of air pollution
- D such as asthma
- E involved in the immune system
- F caused by inflammation
- G used to protect against infections or toxic substances
- H drawing in enough air

USE OF ENGLISH

Task 5

Read the text below. For questions (23—32) choose the correct answer (A, B, C or D). Write your answers on the separate answer sheet.

FLOWER POWER

Electric field around flowers may help bees find nutritious blooms.

Flowers maintain small electric fields (23) _____ them. Bees can not only (24) _____ those fields, but they may also tell the insects which blooms are most likely (25) _____ a nectar reward, a team of scientists recently reported.

Flowers growing in the ground have a natural negative electric charge, notes Daniel Robert, a sensory biologist at the University of Bristol in England who worked on the new study. Their blooms (26) _____ electrons — the particles that carry negative charge — from the air to the ground. Throughout the air, positive electric charges abound, he explains. So bees, as they (27) _____, can become positively charged.

The scientists set up 30 (28) _____ metal disks covered with purple plastic to resemble flowers. Half of the disks were wired to create small electric fields, and half weren't. The disks with electric fields contained a sweet solution; the unwired ones held a bitter solution.

Scientists then sent in the bees and (29) _____ track of where they went. Toward the tail end of 50 visits to the «flowers», most bees had learned to find the sweet ones. Then the researchers unplugged the fake sweet flowers and tried the (30) _____ again. This time, when the fields were off, the bees never learned. Even after 50 visits, they found the sugar only about half the time — no better than if left to chance.

Robert and his (31) _____ studied the electric fields of real flowers, petunias, to better understand how bees and flowers might communicate. The scientists took measurements of a flower before and after a charged bee approached it. The flower's field reacted to the approaching bee with a small increase in strength. That electrical boost lingered for a little while after the bee had flown away.

That short-lived surge may help tell a different approaching bee that all of the flower's nectar has just been drunk. That bee would be able to sense the change in the flower's electric field, and move on to find a flower full of (32) _____.

Or, as Robert told *Science News*, the flower could signal to the bee: «I'm still pretty and smell nice, but... come back later».

	A	B	C	D
23	in	around	among	above
24	miss	overlook	detect	submit
25	to enjoy	to help	to advise	to offer
26	conduct	show	leave	attend
27	buzz in	buzz about	buzz off	buzz from
28	same	double	corresponding	identical
29	held	kept	took	gave
30	experiment	trial	check	test
31	fans	coordinators	co-workers	comrades
32	honey	sap	syrup	nectar

Task 6

Read the texts below. For questions (33—42) choose the correct answer (A, B, C or D). Write your answers on the separate answer sheet.

The term «business letters» (33) _____ to any written communication that begins with a salutation, ends with a signature and whose contents are professional in nature. Historically, business letters (34) _____ via postal mail or courier, although the Internet (35) _____ the way businesses communicate. There are many standard types of business letters, and each of them (36) _____ a specific focus: sales letters, order letters, complaint letters, inquiry letters, follow-up letters, letters of recommendation, acknowledgment letters and cover letters. When an employee plans (37) _____ his job, a Letter of Resignation is usually sent to his immediate manager giving him notice and letting him know when the last day of employment will be.

	A	B	C	D
33	refers	referred	referring	refer
34	are sent	will be sent	were sent	was sent
35	is changed rapidly	was rapidly changing	is rapidly changing	changing rapidly is
36	to have	had	have	has
37	left	to leave	leaving	have left

An essay is a short piece of writing. It (38) _____ from an author's personal point of view. The definition of an essay is vague, overlapping with those of an article and a short story.

In recent times, essays (39) _____ a major part of a formal education. Secondary students are taught structured essay formats to improve their writing skills, and essays are often used by universities in selecting applicants. In both secondary and tertiary education, essays are used (40) _____ the mastery and comprehension of material. Students are asked to explain, comment on, or assess a topic of study in the form of an essay.

Academic essays are usually (41) _____ than literary ones. They may still allow the presentation of the writer's own views, but this is done in a logical and factual manner, with the use of the first person often (42) _____.

	A	B	C	D
38	is often written	is writing	often was write	was often written
39	become	becoming	have become	became
40	judge	judging	was judged	to judge
41	formal	more formal	the most formal	formally
42	discouraged	discouraging	discourage	to discourage

WRITING

- 43** Many people believe that to move up the ladder of success and achievement, they must forget the past, repress it, and relinquish it. But others have just the opposite view. They see old memories as a chance to think about the past and integrate past and present.

Do memories arm or help people in their effort to learn from the past and succeed in the present? Write an essay in which you develop your point of view on this issue. Support your position with reasoning and examples taken from your reading, studies, experience, or observations.

Use 100—120 words.

43. (Відповідаючи на завдання, не виходьте за межі ліній.)

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

АНГЛІЙСЬКА МОВА

Час виконання — 120 хвилин

Тест складається з трьох частин, в яких перевіряється рівень навчальних досягнень учнів щодо основних видів мовленнєвої діяльності: читання, використання мови та письма.

Частини «Читання» та «Використання мови»

Виконавши завдання цих частин тесту, Ви продемонструєте своє вміння розуміти писемну англійську мову на матеріалі різноманітних текстів із автентичних джерел.

Загальні поради

Ці частини тесту складаються з 6 завдань, серед яких: завдання на встановлення відповідності, завдання з вибором однієї правильної відповіді і завдання на заповнення пропусків.

Кожне завдання складається з інструкції, тексту і запитань або тверджень до тексту.

У завданнях на встановлення відповідності Вам необхідно прочитати тексти і твердження/заголовки/ситуації, а також підібрати до кожного тексту відповідно до завдання заголовки/твердження/ситуацію.

У завданнях з вибором однієї правильної відповіді Вам необхідно прочитати текст і запитання до тексту, а потім вибрати правильний варіант відповіді з чотирьох поданих варіантів.

У завданнях на заповнення пропусків Вам необхідно доповнити пропуски в тексті реченнями/частинами речень або словами/слово-сполученнями з поданих варіантів.

Спочатку ознайомтеся з інструкцією до виконання завдання.

Прочитайте уважно текст і завдання до нього.

Виберіть правильну, на Вашу думку, відповідь і позначте відповідну клітинку у **Бланку А**.

Увага!

Правильно розподіляйте свій час.

На виконання цієї частини тесту передбачено **60 хвилин**.

Якщо Ви не можете надати відповідь на запитання, то виконуйте наступне.

Ваш результат залежатиме від загальної кількості правильних відповідей, записаних у **Бланку А**.

Частина «Письмо»

Частина тесту «Письмо» складається із завдання з розгорнутою відповіддю.

У завданні з розгорнутою відповіддю передбачається створення власного висловлення у письмовій формі відповідно до запропонованої комунікативної ситуації.

Увага!

На виконання цієї частини тесту відводиться **60 хвилин**.

Роботи, написані нерозбірливо, або такі, що містять **менше ніж 100 слів**, перевірятися не будуть.

Пам'ятайте, що писати на зворотній стороні **Бланку Б** не можна.

Варіант 5

READING

Task 1

Read the text below. Match choices (A—H) to (1—5). There are three choices you do not need to use. Write your answers on the separate answer sheet.

SOME TRAVEL TIPS ON SAVING

- 1 If you are travelling with someone else, a good tip is to book one window and one aisle seat in the same row. This increases the chances that no one will purchase the central seat and you'll have more room when you fly.
 - 2 The first flight out in the morning is always less likely to have a delay. So, if you can get up at the crack of dawn, you will probably get to your vacation sooner.
 - 3 The days of travel that are generally the cheapest are Tuesday, Wednesday or Saturday. There also tend to be fewer people travelling on those days, which will make your airport and airplane experience more pleasant. The majority of airfare sales also come out on Tuesdays, Freedman adds.
 - 4 Just as you may check out daily deal websites to find good deals in your city, search for neighbourhood deals in your destination city and you'll have a more authentic experience devoid of tourist trappings. Many sites also offer deals that have a short expiration date. If you sign up for these offers and act fast, you can get some serious bargains.
 - 5 If you are looking for a weekend away, book your hotel in the central trade district or a financial district of the city you are visiting. These hotels are busiest Monday to Friday and often try to attract weekend travellers. Plus, downtown hotels generally have a higher number of stars.
- A Book early flights.
 B Think local everywhere.
 C Book hotels in the business district.
 D Look for all-inclusive deals.
 E Travel on these days.
 F Secure empty middles.
 G Avoid travel-related hassles.
 H Plan a carefree trip.

Task 2

Read the text below. For questions (6—10) choose the correct answer (A, B, C or D). Write your answers on the separate answer sheet.

A WARMING LIFE JACKET

New liner contains a substance that helps fight heat loss in chilly water.

Sometimes the biggest threat from a boat sinking isn't the accident itself. It's not even the sharks that might be swimming nearby. It's a life-threatening loss of body heat from remaining too long in cold water. Now, a South African teen has invented a heat-producing liner for life jackets. It could help delay injuries — or death — until a rescue is possible.

Normal body temperature for people is around 37° Celsius (98.6° Fahrenheit). But when the core body temperature falls below 35°C (95° F), people suffer from something called hypothermia. When this occurs, the body doesn't function quite the way it should, says Danielle Mallabone. She is a 17-year-old junior at St Teresa's High School in Johannesburg, South Africa.

With mild hypothermia, blood vessels just beneath the skin shrink. This restricts blood flow to help cut the loss of heat from blood. (As blood cools, it speeds the cooling of internal tissues.) Hypothermia also triggers shivering. Those muscle contractions help generate heat to somewhat boost the body's internal temperature, she notes.

During severe hypothermia, things get much worse. People become confused and uncoordinated. They also have difficulty speaking. Eventually, major organ systems such as the heart will fail. This can lead to death.

The body's temperature can drop to dangerous levels even in relatively warm water, explains Mallabone. That's why she designed a heat-producing liner for life jackets. Pockets in the liner hold a powdered chemical called calcium oxide, which gives off heat when it gets wet.

That heat-producing, or exothermic, reaction warms the water between the life jacket and someone's body. This might stave off severe hypothermia long enough for a rescue.

Mallabone tested her own invention by jumping into 10°C (50°F) water. Each test lasted an hour. The first version of her life jacket liner included only 50 grams of calcium oxide, she notes. «But that amount didn't provide enough heat, and my body temperature dropped to 35°C after just an hour», she says. So, the next version included 1 kilogram (2.2 pounds) of the heat-producing chemical. In her test using that liner, her body temperature stayed above 36.1°C.

The chemical reaction between calcium oxide and water generates heat slowly. The reaction began producing heat after 5 minutes, Mallabone found. The liner produced the most heat about 25 minutes after the life jacket was first immersed.

The teen presented her findings on May 13 in Phoenix, Ariz., at the Intel International Science and Engineering Fair. The Society for Science & the Public, which created the fair in 1950, still runs the competition. (SSP also publishes Science News for Kids.)

Overall, Mallabone's tests suggest there's no risk the jacket liner will explode or heat up so much that it risks causing burns. The reaction also doesn't produce acidic byproducts. And because calcium oxide doesn't react with humidity (water vapour in the air), the liners can be stored for long periods and still work when needed.

- 6 What is the most dangerous thing when you have a boat accident?
 - A The wreckage of the vessel.
 - B The sharks swimming in the water.
 - C The loss of body heat.
 - D The cold water.
- 7 What happens during hypothermia?
 - A People become more concentrated.
 - B People's movements become uncoordinated.
 - C The body's temperature rises.
 - D The blood flow stops.
- 8 What does a new liner contain?
 - A A substance that helps fight high temperature.
 - B Calcium dioxide which gives off heat.
 - C Pockets with baking powder.
 - D A solid substance to stop cooling.
- 9 How long did it take to test the invention?
 - A A month.
 - B Several hours.
 - C A week.
 - D Five minutes.
- 10 What are the benefits of the warming life jacket?
 - A It can create a heat-producing chemical.
 - B It can cause a hypothermic reaction.
 - C It can be stocked continually.
 - D It functions with humidity.

Task 3

Read the text below. Match choices (A—H) to (11—16). There are two choices you do not need to use. Write your answers on the separate answer sheet.

SPECTACULAR TRIPS THAT COUPLES SHOULD TAKE

- 11 **French Polynesia**
You want to relax, he wants to stay active — but you both crave for pristine sand and azure waters. This island nation can please all. Nelson suggests spending three nights unwinding and chilling out in Bora Bora, then taking in four nights in Moorea, which offers a little more action, like tours, hiking and some nightlife. French Polynesia has some of the most crystal blue water in the world. Couple that with over-the-water bungalows, and you and your honey are in for beautiful views all day long.
- 12 **Australia**
If you believe variety is the spice of life, Down Under is where you'd want to go for some zing. World-renowned wineries and extensive arts offerings are perfect for artsy couples, while history buffs will enjoy the Penal Colony town of Port Arthur, Tasmania, along with aboriginal experiences in Queensland, Nelson says. Nature enthusiasts can pass their time at the Great Barrier Reef. Spend your trip in Port Douglas, Sydney and Hobart. Australia is a great destination for couples because it has everything.
- 13 **Puerto Vallarta**
Considered one of the best honeymoon locations in the world, this charming city in Mexico features magnificent scenery, a cobblestone-lined city centre, a sophisticated arts scene and a number of restaurants, nightclubs and lounges. Enjoy a day napping in the sunshine and the next few days golfing, jet skiing or going deep-sea fishing. The town is compact, so almost everything you'd want to do and to see is within walking distance or an inexpensive taxi ride away.
- 14 **Montana Fly Fishing**
If you crave a unique outdoor experience, give fly-fishing a try. The Triple Creek Ranch in Darby, Montana, caters to all levels — from a pond where guides teach beginners, to a float down the Bitterroot River where experts can join the guides who engineered the mechanical fish in *A River Runs Through It*, says Betsy Donley, a travel specialist with Camelback Odyssey Travel in Phoenix. «I've planned fly fishing trips with couples. It's always fun, as there is lots of camaraderie and light-heartedness».
- 15 **Paris**
It may sound cliché, but the City of Light lives up to its romantic reputation that goes beyond the harmonic language and champagne. Enjoy a scenic picnic at Sacre Coeur, take a ride down the Seine River, stand in awe of the Notre Dame and stroll the eclectic Latin Quarter, with its bookstores and funky restaurants fueled by the energy from the Sorbonne. See the Eiffel Tower from another perspective with a cozy dinner at Jules Verne, the luxurious restaurant on the tower's second floor by Michelin starred chef Alain Ducasse.
- 16 **Cape Town, South Africa**
Boasting a stellar wine country and beautiful beaches, this city is known for its vino, culinary prowess and the friendliness of its people. Geographically, it's like Napa Valley and Santa Monica somehow magically merged. From Cape Town, head to the bush for a few days on safari. The Sabi Sabi Private Game Reserve is stunning and the best way to see the wild.

You will go there if you _____

- A are interested in observing animals in the wild.
- B dream of indulging into a romantic atmosphere of lights, river rides and restaurants.
- C have just got married and don't want to spend much money.
- D and your partner are looking for variety.

- E want to slim in the purest water.
- F desire to have a new unexpected undertaking.
- G enjoy calmness and silence.
- H prefer spending time in a comfortable hotel.

Task 4

Read the text below. Choose from (A—H) the one that best fits each space (17—22). There are two choices you do not need to use. Write your answers on the separate answer sheet.

Walking barefoot, (17) _____, has gone from being a crazy counter-culture trend to a scientifically-researched practice with a number of remarkable health advantages, such as increasing antioxidants, reducing inflammation, and improving sleep.

Earthing means walking barefoot on soil, grass or sand (i.e. any natural surface). So, we'll have to get off the sidewalk. Early studies are showing that the health benefits come from the relationship (18) _____. The planet has its own natural charge, and we seem to do better (19) _____.

A review published in *the Journal of Environmental and Public Health* looked at a number of studies (20) _____. In one, chronic pain patients using grounded carbon fiber mattresses slept better and experienced less pain.

Another study found that earthing changed the electrical activity in the brain, (21) _____. Still other research found that grounding benefitted skin conductivity, moderated heart rate variability, improved glucose regulation, reduced stress and boosted immunity.

One particularly compelling investigation, published in *The Journal of Alternative and Complementary Medicine*, found that earthing increases the surface charge of red blood cells. As a result, the cells avoid clumping, (22) _____. Another study in the same journal found that earthing may help regulate both the endocrine and nervous systems.

- A when we're in direct contact with it
- B also known as «earthing»
- C as measured by electroencephalograms
- D that highlight how drawing electrons from the earth improves health
- E Even if there were no proven benefits
- F which decreases blood viscosity
- G between our bodies and the electrons in the earth
- H can reduce cancer risk

USE OF ENGLISH

Task 5

Read the text below. For questions (23—32) choose the correct answer (A, B, C or D). Write your answers on the separate answer sheet.

If you're the type to forget (23) _____ dates but your other half isn't, it might be wise to (24) _____ in this piece of relationship-saving jewellery.

The Remember Ring is a nifty little gadget that (25) _____ a normal ring from the outside, but inside uses Hot Spot technology to heat itself up a handy 24 hours (26) _____ your anniversary.

Every hour the (27) _____ of metal gets hotter and hotter for 10 seconds, continuing to warm until, at 120°F, it becomes impossible to ignore, reminding you that a special day is around the (28) _____.

Fitted with a battery-charged micro-chip clock that converts heat in your hand into electricity, manufacturers promise the ring is maintenance free and will never (29) _____.

«Using a micro thermopile, The Remember Ring converts the heat from your hand into electricity, (30) _____ the battery charged and microchip clock running perpetually», say makers *Alaska Jewelry*. «Just specify your anniversary date when you order, and we'll program your ring for you. (31) _____ it and forget it — until your anniversary!»

The ring costs \$760 (£497), has a lifelong (32) _____, and comes in seven styles, available in 14 carat white and yellow gold in men's sizes 10 to 13.

	A	B	C	D
23	important	large	trivial	relevant
24	advance	invest	plunge	divest
25	doubles	differs	relates	resembles
26	after	until	at	before
27	lump	spot	piece	part
28	door	corner	floor	block
29	put off	take off	switch off	be off
30	holding	keeping	managing	storing
31	Set	Apply	Settle	Stick
32	security	contract	warranty	break

Task 6

Read the texts below. For questions (33—42) choose the correct answer (A, B, C or D). Write your answers on the separate answer sheet.

Last year, over 200,000 students (33) _____ SAT Program tests in over 175 countries outside the US. The SAT and SAT Subject Tests (34) _____ overseas six times a year: in October, November, December, January, May, and June.

International test takers can choose from more than 1,000 international test centres (35) _____ online in the Student area of the website. A list of international test centres (36) _____ in the international edition of the *The SAT Codelist, International Edition*. Occasionally, supplementary test centres are opened on request where and when necessary. In most countries, students (37) _____ more than 121 km (75 ml) from the nearest test centre can request that we open a test centre (38) _____ to their home.

	A	B	C	D
33	taken	took	take	has taken
34	offered	were offered	are offered	had been offered
35	listed	list	to list	listing
36	are also provided	will provide	also provided	is also provided
37	live	living	lived	has lived
38	close	closer	closest	the closer

Sharks have always been described as cruel and murderous creatures. Lots of feature films (39) _____ to demonstrate how dangerous they are to people. Though some kinds of sharks really can attack people, the number of people (40) _____ or killed by sharks is very small. Marine biologists insist that most sharks are (41) _____ to people. Along with that, the shark is one of the most ancient creatures of the world, and it should (42) _____ by all countries.

	A	B	C	D
39	shoot	shot	have shot	have been shot
40	injure	injured	injuring	injury
41	harm	harmed	harmless	unharmed
42	protect	is protected	was protected	be protected

БЛАНК ВІДПОВІДЕЙ

A

У завданнях правильну відповідь позначайте **тільки так**: ☒

	A	B	C	D	E	F	G	H		A	B	C	D		A	B	C	D	E	F	G	H
1	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	6	☐	☐	☐	☐	11	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
2	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	7	☐	☐	☐	☐	12	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
3	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	8	☐	☐	☐	☐	13	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
4	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	9	☐	☐	☐	☐	14	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
5	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	10	☐	☐	☐	☐	15	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
	A	B	C	D	E	F	G	H		A	B	C	D		A	B	C	D				
17	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	23	☐	☐	☐	☐	28	☐	☐	☐	☐				
18	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	24	☐	☐	☐	☐	29	☐	☐	☐	☐				
19	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	25	☐	☐	☐	☐	30	☐	☐	☐	☐				
20	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	26	☐	☐	☐	☐	31	☐	☐	☐	☐				
21	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	27	☐	☐	☐	☐	32	☐	☐	☐	☐				
22	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐														
	A	B	C	D		A	B	C	D													
33	☐	☐	☐	☐	38	☐	☐	☐	☐													
34	☐	☐	☐	☐	39	☐	☐	☐	☐													
35	☐	☐	☐	☐	40	☐	☐	☐	☐													
36	☐	☐	☐	☐	41	☐	☐	☐	☐													
37	☐	☐	☐	☐	42	☐	☐	☐	☐													

Місце виправлення помилкової відповіді

Щоб виправити відповідь до завдання, запишіть його номер у білих прямокутниках зліва.

Увага! Приклад написання цифр:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Номер завдання	A	B	C	D	E	F	G	H
<input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
<input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
<input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
<input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Номер завдання	A	B	C	D	E	F	G	H
<input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
<input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
<input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
<input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

WRITING

43 You have received the following letter from your English-speaking friend.

Thanks for inviting me to stay with you when I visit your country next month.

I'm not sure how to get to your apartment from the airport. Could you write back giving me some basic instructions? What would be the best method of transport for me? I'd prefer the one that isn't too expensive!

Just one other thing — what will the weather be like when I get there? (Just so I'll know what clothes to pack!)

See you, ...

Write your letter of reply to your friend (100—120 words).

43. (Відповідаючи на завдання, не виходьте за межі ліній.)

[illegible]

АНГЛІЙСЬКА МОВА

Час виконання — 120 хвилин

Тест складається з трьох частин, в яких перевіряється рівень навчальних досягнень учнів щодо основних видів мовленнєвої діяльності: читання, використання мови та письма.

Частини «Читання» та «Використання мови»

Виконавши завдання цих частин тесту, Ви продемонструєте своє вміння розуміти писемну англійську мову на матеріалі різноманітних текстів із автентичних джерел.

Загальні поради

Ці частини тесту складаються з 6 завдань, серед яких: завдання на встановлення відповідності, завдання з вибором однієї правильної відповіді і завдання на заповнення пропусків.

Кожне завдання складається з інструкції, тексту і запитань або тверджень до тексту.

У завданнях на встановлення відповідності Вам необхідно прочитати тексти і твердження/заголовки/ситуації, а також підібрати до кожного тексту відповідно до завдання заголовки/твердження/ситуацію.

У завданнях з вибором однієї правильної відповіді Вам необхідно прочитати текст і запитання до тексту, а потім вибрати правильний варіант відповіді з чотирьох поданих варіантів.

У завданнях на заповнення пропусків Вам необхідно доповнити пропуски в тексті реченнями/частинами речень або словами/слово-сполученнями з поданих варіантів.

Спочатку ознайомтеся з інструкцією до виконання завдання.

Прочитайте уважно текст і завдання до нього.

Виберіть правильну, на Вашу думку, відповідь і позначте відповідну клітинку у **Бланку А**.

Увага!

Правильно розподіляйте свій час.

На виконання цієї частини тесту передбачено **60 хвилин**.

Якщо Ви не можете надати відповідь на запитання, то виконуйте наступне.

Ваш результат залежатиме від загальної кількості правильних відповідей, записаних у **Бланку А**.

Частина «Письмо»

Частина тесту «Письмо» складається із завдання з розгорнутою відповіддю.

У завданні з розгорнутою відповіддю передбачається створення власного висловлення у письмовій формі відповідно до запропонованої комунікативної ситуації.

Увага!

На виконання цієї частини тесту відводиться **60 хвилин**.

Роботи, написані нерозбірливо, або такі, що містять **менше ніж 100 слів**, перевірятися не будуть.

Пам'ятайте, що писати на зворотній стороні **Бланку Б** не можна.

Варіант 6

READING

Task 1

Read the text below. Match choices (A—H) to (1—5). There are three choices you do not need to use. Write your answers on the separate answer sheet.

MOVING

Most children will move at least once during their childhood. While moving can often bring adventure and excitement, it can also mean leaving the easy familiarity of home, school, and neighbourhood, and saying goodbye to cherished friends and schoolmates. Through a child's eyes, even a move of a short distance is likely to seem cross-continental.

The following hints will help ease the transition.

- 1 If tempting to send your child off to grandma's while you attend to a million details, reconsider! Your youngster gains control over the scary unknown by participating directly in move-related activities. For example, have your child pack and label a box of favourite belongings to be opened immediately upon arrival.
 - 2 Distance permitting, drive to your new home and neighbourhood a few times prior to relocating. Subscribe to a local newspaper. Call the Chamber of Commerce for pamphlets describing your new community. Start a scrapbook containing photographs of the new surroundings: home, backyard, child's room, school, and playground.
 - 3 Encourage your child to write or send cards to old playmates. Arrange periodic calls or visits. Read books together on how other children have coped with moving. In addition, some moving companies offer related pamphlets and colouring books for children.
 - 4 Acknowledge feelings of sadness and hesitation along with the positive ones. Ask what worries and also excites your child most about the move. Stress that it will take a while to adjust to the new surroundings and feel settled again. Emphasise the support and security of the family itself.
 - 5 Befriend parents with children of your child's age. Join a family-oriented community centre. If your child is interested, organise or find a Scouts or campfire group. Search out music, sports, or dance opportunities. (This is especially good in the summer months when the ready-made activities of school are not yet available.) Above all, let your child observe you taking steps to become involved.
- A Talk over family feelings about the move.
 B Include your child in pleasant conversation.
 C Involve your child in the move as much as possible.
 D Familiarize your child with the community before you move.
 E Once relocated, join the new neighbourhood.
 F Use a notebook to write everything down.
 G Retain some ties to the past.
 H Maintain frequent physical contact with your child.

Task 2

Read the text below. For questions (6—10) choose the correct answer (A, B, C or D). Write your answers on the separate answer sheet.

GROWING UP UNHAPPY?

In recent years evidence has been collected which suggests that the proportion of British children and teenagers who are unhappy is higher than in many other developed countries. For example, a recently published report set out to measure «well-being» among young people in nineteen European countries, plus the United States and Canada, and found that the United Kingdom came bottom.

The report was based on official statistics and surveys in which young people answered questions on a wide range of subjects. With regard to «material well-being» it concluded that when comparing developed countries, there is no clear relationship between GDP (gross domestic product) per head and happiness, but that economic inequality within those countries is linked with unhappiness. The United Kingdom is a relatively unequal country with a relatively high proportion of children and teenagers living in households with less than half the national average income, and this seems to have a negative effect on how they feel about themselves.

Young British people also seem to have less healthy family and peer relationships. The report found that relatively few British fifteen-year-olds sit down with their parents to regularly share the main meal of the day — an event seen by the researchers as an indicator of family togetherness. More worrying was the fact that fewer than half of British eleven-, thirteen- and fifteen-year-olds said they generally found their peers «kind and helpful» (compared with more than 70 % in most of the countries near the top of the well-being table) and that almost 40 % said they had been bullied by other young people in the previous two months. As for «risk behaviours», the report suggested that in Britain a higher proportion of fifteen-year-olds have been drunk on alcohol, smoked cigarettes and taken illegal drugs than in most other developed countries.

More recently, another study has produced similar findings, concluding that young people's lives in Britain have become «more difficult than in the past» and that more of them are «anxious and troubled». This report blames factors such as family breakdown, too much competition in education, income inequality, and even the construction of houses and other buildings in open spaces where children used to play. Its authors also argued that what lies behind most of these things, directly or indirectly, is an individualistic society in which adults are too concerned with their own objectives and insufficiently concerned with looking after others, including children.

- 6 How many countries are featured in the first report?
 - A Nineteen.
 - B Twenty.
 - C Twenty-one.
 - D Twenty-three.
- 7 The first report showed that young people in the richest developed countries _____ in other developed countries.
 - A were less happy than their peers
 - B were much happier than their peers
 - C were as happy as their peers
 - D were a great deal happier than their peers
- 8 Fewer than half of British children found their companions _____.
 - A willing to help.
 - B good and loyal.
 - C handy and friendly.
 - D friendly and honest.
- 9 The second report concluded that the lives of young people in Britain used to be _____.
 - A more difficult.
 - B much poorer.
 - C easier.
 - D more interesting.
- 10 The second report suggests British society is too _____.
 - A unique.
 - B typical.
 - C distinguishing.
 - D egocentric.

Task 3

Read the text below. Match choices (A—H) to (11—16). There are two choices you do not need to use. Write your answers on the separate answer sheet.

BODIES UNDER CONSTRUCTION: TEEN COSMETIC SURGERY

Three years ago, when a 15-year-old British girl decided to get breast implants for her sixteenth birthday, the story made headlines around the world. Since then, media reports have continued to speculate that cosmetic surgery, once the exclusive domain of wealthy older women, is a trendy new option for any teenager with an adolescent hang-up.

- 11 Dr Darrick Antell, a top New York City plastic surgeon, says he has seen an increase in the number of teenage patients but cautions against calling it a trend. «One of the main reasons for the increase is visibility: today's teenagers are growing up with parents who have had cosmetic surgery, so they see and hear about it more. The media has also done a good job of making people aware of the procedures available. Another reason is acceptability. In a way, plastic surgery has come out of the closet», Dr Antell says.
- 12 When details of cosmetic procedures are frequently discussed on talk shows and published in magazines, it's not surprising that they filter into our consciousness. «Sometimes when I'm out to dinner with my friends, we'll play a game called *What would you have done?* where we discuss what we would do if money was no object and the procedures were safe», says 18-year-old Alison Preiss. «I could grow up to realize that there are more important things than my nose, or it could really bother me to the point where I decide to have surgery. I suppose it depends on my lifestyle and career choices», says Preiss.
Suzanne Ma, a 19-year-old student, has considered a double eyelid procedure popular in Asia. «I'm Chinese, and I don't like my eyes. I don't have double eyelids, so I feel that my eyes look a lot smaller than they really are. My concerns are not entirely for cosmetic reasons. With my heavy eyelids, my eyelashes don't grow out properly. Some of them get trapped under the eyelids and it's very easy for me to get an infection», Ma says.
- 13 As in North America, plastic surgery is booming overseas, especially in wealthier Asian countries like Taiwan and Korea, where it is seen as a way to improve career prospects and self-confidence. In China, women and some men are paying thousands of dollars to have a brutal surgical procedure performed that lengthens their legs so they can fulfill height requirements often used to narrow down the number of job applicants.
- 14 Cosmetic surgery may have a positive impact if your body image is consistently tied to a negative focus on a particular facial feature or body part. Dr Antell says, «The classic case is a teenage patient of mine who had reconstructive surgery to correct a significant discrepancy between her upper and lower jaws. When she came into my office for the initial consultation she was constantly looking at the floor. After the surgery, she was looking up and smiling. Now she's singing in her local school group».
Dr Antell is careful to point out that there are murky areas. «Liposuction is one of those areas. So is breast augmentation because you're not really sure that the teenager has stopped growing yet. But there are exceptions, for example, if a patient has breast asymmetry».
- 15 Doctors are very aware of the psychological drama affecting our lives and it has become a very important factor when evaluating a patient. Dr Brown says, «The key thing from my perspective is to assess physical, emotional and psychological maturity before treating a patient. I spend a great deal of time with my patients, regardless of their age, to determine that they have thought out their concern carefully and have reasonable goals and expectations». In other words, cosmetic surgery can improve a patient's body but it won't necessarily improve their self-image or guarantee happiness. Dr Antell says, «I've done liposuction on a Sports Illustrated swimsuit model. This is somebody most people would think looked perfect. But she was very insecure. She didn't see herself the way others did. I can't give people confidence».

- 16 Dr Ratusny says, «Teens need to be really realistic with the fact that cosmetic surgery may be only one piece of many things that serve to improve aspects of themselves. There may be physical changes but the real change begins with who they are inside». So, if you're considering cosmetic surgery you need to ask yourself what you hope to achieve because it's not going to be the one magic solution that makes everything better. In fact, it may even change you for the worse — just surf the Web and read the thousands of horror stories from people hoping to find peace of mind or happiness by going under the knife.

This paragraph discusses _____

- A negative effects of reconstructive surgery.
- B major motives of teens cosmetic surgery.
- C physical changes.
- D thinking about the results.
- E personal opinions on the body construction process.
- F being realistic about your own selves.
- G real change of self-esteem.
- H worldwide growing popularity.

Task 4

Read the text below. Choose from (A—H) the one which best fits each space (17—22). There are two choices you do not need to use. Write your answers on the separate answer sheet.

BRAIN CELLS TAKE A BREAK

Scientists have long wanted to know what happens inside the human brain when deep asleep. You may be unconscious, but your brain cells are busy with activity. Neurons, brain cells that conduct electricity, keep your mind humming even while your body is resting.

In a new study, a team of scientists found that neurons take breaks periodically as a person heads into deep sleep. These pauses in neuron activity help keep people asleep, (17) _____. Sydney Cash, a neurologist at Massachusetts General Hospital and Harvard Medical School in Boston, and his team found a way to study electricity in the brain, inside and out.

Scientists use different tools to study electrical currents in the brain. One of the most useful is the EEG, or electroencephalogram. An EEG represents the brain's activity as a graph that looks like a long series of differently shaped waves. The height, width and closeness of those waves give scientists a peek at what's happening in a person's head. Even though they can study the patterns, (18) _____.

In the study led by Cash, the researchers were interested in a particular type of EEG squiggle called a K-complex. To people who don't understand EEG patterns, a K-complex just looks like a squiggle that's larger than the lines around it. To a trained scientist, a K-complex shows a significant change in the electrical activity in the brain.

A K-complex may show up on an EEG when the sleeping person hears a noise or has his or her sleep disturbed. Or these squiggles may be caused by other reasons.

EEGs can't see everything, however. They only measure electric signals — including K-complexes — on the outside of the brain. In the new study, the scientists found a way to see even deeper into the brain. They studied patients with epilepsy, (19) _____. Epilepsy is believed to be caused by overactive neurons.

In previous surgeries, the people with epilepsy had had tiny electrodes implanted deeper inside their brains. Electrodes are also used to study electrical currents, and doctors had hoped (20) _____.

Cash, who studies epilepsy, realised that those same electrodes could be used to study electrical activity deeper inside the brain while at the same time an EEG told the scientists what was happening on the surface. By comparing the two sets of information, (21) _____.

The brain has long been one of the most mysterious parts of the human body. Studies like this one help scientists open a window onto the inner workings of our heads — and possibly figure out how the circuitry works. Understanding how neurons behave is important, (22) _____. As this study shows, neurons take a break so you can too.

- A even if they hear noises or are touched
- B but scientists also need to know what these cells do when they're not at work
- C that neurons on the inside were taking a break
- D that these devices would help them identify the source of the epileptic seizures
- E a medical condition that can cause a person to suffer from serious seizures
- F which means that only some neurons take a break at any given time
- G the scientists thought they could better understand brain activity
- H scientists don't know what causes the waves to form

USE OF ENGLISH

Task 5

Read the text below. For questions (23—32) choose the correct answer (A, B, C or D). Write your answers on the separate answer sheet.

KIDS CAN LOWER THEIR FLU RISK

The flu is in the news. As the flu spreads, healthcare workers have two simple (23) _____ of advice for kids and others who want to prevent the spread of flu germs.

Wash your hands. Viruses don't pass (24) _____ the skin, but they can live on the hands and enter the body when people touch their mouths, eyes, or noses. That's why hand-washing with soap and water is more (25) _____ than anything else in fighting the spread of the flu virus. How long should you wash your hands? Doctors say you should wash for (26) _____ it takes you to say the alphabet from A to Z. That should be long (27) _____ to kill most of germs.

Cover your coughs and sneezes. Most flu germs are (28) _____ through the air. The flu virus clings to droplets that come (29) _____ your mouth when you cough or sneeze. Those wet droplets are pretty heavy, so they don't travel far; they fall quickly to the ground. You can (30) _____ people within a few feet of you from cough or sneeze germs by (31) _____ your mouth and nose with a tissue, your hand, or your shirtsleeve.

Doctors say new flu viruses appear (32) _____ every year. Flu vaccines can prevent the spread of some flu viruses, but they are not effective in fighting all the new flu viruses that might appear. Making a vaccine to fight new viruses can take up to six months. That's why doctors say people can best fight the spread of flu by washing their hands and covering their coughs.

	A	B	C	D
23	lumps	bits	pieces	shares
24	into	over	inside	through
25	effective	operative	persuasive	impressive
26	during	as long as	while	for
27	very	too	enough	much
28	passed	transmitted	gone	sent
29	from	out	with	out of
30	save	rescue	secure	protect
31	shutting	covering	closing	putting
32	nearly	around	almost	just about

Task 6

Read the texts below. For questions (33—42) choose the correct answer (A, B, C or D). Write your answers on the separate answer sheet.

FOUNTAIN PEN MAKES A COMEBACK IN SCOTLAND

Students at one elementary school in Scotland are learning to write in an old-fashioned way. They (33) _____ to write using fountain pens. They use fountain pens to do much of their schoolwork.

When your parents were in school, they probably (34) _____ a few hours each week learning to write (35) _____. But some teachers say there is little time to teach *cursive* handwriting today. They must spend more time teaching (36) _____ and maths and getting students ready for tests. Besides, many students use computers to do their class work and homework. They don't write letters; they send e-mails instead.

Students who learn *cursive* can write (37) _____ than those who print. They do a better job of getting their ideas on paper too. They write more, and students who write more also write better. Kids with good handwriting often feel proud of themselves too.

	A	B	C	D
33	were being taught	are being taught	have been taught	were taught
34	had spent	spent	were spending	had been spending
35	neat	neatness	neatly	neaten
36	to read	read	will read	reading
37	fast	fastest	the fastest	faster

CARTS GIVE MOBILITY TO DISABLED DOGS

Sometimes animals have disabilities that prevent them from walking. A new (38) _____ — a cart with wheels — has given back mobility to some of those animals.

Three of those carts are being used to help three special Chihuahua puppies (39) _____. The puppies — Venus, Carmen, and Pablo — were born last spring without front legs. But now they have been fitted at a New York animal shelter with (40) _____ carts. Straps hold the carts in place on the puppies' bodies, and soft padding makes them comfortable for the dogs to wear. Now the puppies can «walk» like other dogs. Shelter workers say the puppies are now «equipped with front-wheel drive».

The puppies use the carts for about ten minutes at a time. As time (41) _____, they will be able to stay in them longer. When they are not wearing their carts, they get around by hopping on their back legs. Hopping like that can cause stress to their backs, so the carts offer a welcome rest for the puppies' backs.

Venus, Pablo, and Carmen got more than their mobility at the New York shelter. In addition, a worker there (42) _____ all three dogs and given them a good home.

The carts that the three puppies wear were made by a company in Massachusetts. The company was started when its owner built a cart for his own dog. People saw the cart and asked the man to build carts for their pets, too.

	A	B	C	D
38	invention	inventor	inventive	invented
39	get around	getting around	got around	will get around
40	two-wheels	two-wheel	two-wheeled	two-wheeling
41	will pass	pass	passed	passes
42	have adopted	has adopted	adopted	was adopted

БЛАНК ВІДПОВІДЕЙ

A

У завданнях правильну відповідь позначайте **тільки так**: ☐

	A	B	C	D	E	F	G	H		A	B	C	D		A	B	C	D	E	F	G	H
1	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	6	☐	☐	☐	☐	11	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
2	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	7	☐	☐	☐	☐	12	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
3	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	8	☐	☐	☐	☐	13	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
4	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	9	☐	☐	☐	☐	14	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
5	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	10	☐	☐	☐	☐	15	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
	A	B	C	D	E	F	G	H		A	B	C	D		A	B	C	D				
17	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	23	☐	☐	☐	☐	28	☐	☐	☐	☐				
18	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	24	☐	☐	☐	☐	29	☐	☐	☐	☐				
19	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	25	☐	☐	☐	☐	30	☐	☐	☐	☐				
20	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	26	☐	☐	☐	☐	31	☐	☐	☐	☐				
21	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	27	☐	☐	☐	☐	32	☐	☐	☐	☐				
22	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐														
	A	B	C	D		A	B	C	D													
33	☐	☐	☐	☐	38	☐	☐	☐	☐													
34	☐	☐	☐	☐	39	☐	☐	☐	☐													
35	☐	☐	☐	☐	40	☐	☐	☐	☐													
36	☐	☐	☐	☐	41	☐	☐	☐	☐													
37	☐	☐	☐	☐	42	☐	☐	☐	☐													

Місце виправлення помилкової відповіді

Щоб виправити відповідь до завдання, запишіть його номер у білих прямокутниках зліва.

Увага! Приклад написання цифр:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Номер завдання	A	B	C	D	E	F	G	H
<input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
<input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
<input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
<input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Номер завдання	A	B	C	D	E	F	G	H
<input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
<input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
<input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
<input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

WRITING

43 You have recently visited a place of interest in your country. Write an article for a school paper describing:

- the place you have been to;
- the tourist attractions that are in the place;
- the sights and the places of interest you have visited;
- whether the place is worth visiting and why.

Write an article of at least 100 words.

БЛАНК ВІДПОВІДЕЙ

Б

Відповіді:
43. (Відповідаючи на завдання, не виходьте за межі ліній.)

Lined area for writing answers, consisting of 30 horizontal lines.

АНГЛІЙСЬКА МОВА

Час виконання — 120 хвилин

Тест складається з трьох частин, в яких перевіряється рівень навчальних досягнень учнів щодо основних видів мовленнєвої діяльності: читання, використання мови та письма.

Частини «Читання» та «Використання мови»

Виконавши завдання цих частин тесту, Ви продемонструєте своє вміння розуміти писемну англійську мову на матеріалі різноманітних текстів із автентичних джерел.

Загальні поради

Ці частини тесту складаються з 6 завдань, серед яких: завдання на встановлення відповідності, завдання з вибором однієї правильної відповіді і завдання на заповнення пропусків.

Кожне завдання складається з інструкції, тексту і запитань або тверджень до тексту.

У завданнях на встановлення відповідності Вам необхідно прочитати тексти і твердження/заголовки/ситуації, а також підібрати до кожного тексту відповідно до завдання заголовки/твердження/ситуацію.

У завданнях з вибором однієї правильної відповіді Вам необхідно прочитати текст і запитання до тексту, а потім вибрати правильний варіант відповіді з чотирьох поданих варіантів.

У завданнях на заповнення пропусків Вам необхідно доповнити пропуски в тексті реченнями/частинами речень або словами/слово-сполученнями з поданих варіантів.

Спочатку ознайомтеся з інструкцією до виконання завдання.

Прочитайте уважно текст і завдання до нього.

Виберіть правильну, на Вашу думку, відповідь і позначте відповідну клітинку у **Бланку А**.

Увага!

Правильно розподіляйте свій час.

На виконання цієї частини тесту передбачено **60 хвилин**.

Якщо Ви не можете надати відповідь на запитання, то виконуйте наступне.

Ваш результат залежатиме від загальної кількості правильних відповідей, записаних у **Бланку А**.

Частина «Письмо»

Частина тесту «Письмо» складається із завдання з розгорнутою відповіддю.

У завданні з розгорнутою відповіддю передбачається створення власного висловлення у письмовій формі відповідно до запропонованої комунікативної ситуації.

Увага!

На виконання цієї частини тесту відводиться **60 хвилин**.

Роботи, написані нерозбірливо, або такі, що містять **менше ніж 100 слів**, перевірятися не будуть.

Пам'ятайте, що писати на зворотній стороні **Бланку Б** не можна.

Варіант 7

READING

Task 1

Read the text below. Match choices (A—H) to (1—5). There are three choices you do not need to use. Write your answers on the separate answer sheet.

TATA MANZA

Arguably the best-looking *Tata* car currently on roads, *Indigo Manza* is another addition to the exquisite range of customer friendly *Tata* cars. The car is a sedan version of *Indica Vista*. Built on the *Indica Vista* platform, with a modified look, *Manza* can be categorized to join the luxury car segment of the country. The stylish car has a bold smart look, spacious interiors and high class designing. It shares a lot of features and technology with *Tata Indigo* and *Indica*. It is expected to pose a good competition for *Maruti Suzuki Swift Dzire*, *Ford Fiesta*, *Ford Ikon*, and *Mahindra Renault Logan*.

1 _____
Largely inspired from *Tata Indica Vista*, the front part of *Tata Manza* retains the sweeping angular headlights, with a dual projector barrel-shaped reflectors that typically characterize *Indica Vista* design. The front bumper in the car features a big dam, with black finish and has round fog lights. The front grill is made of four horizontal lines, featuring a big *Tata* logo and chrome finish upper lip. The centre owes its classy look and elegance to the vertical tail lamps at the rear end. A chrome strip runs across the rear bumper, imparting a big and wide look to the car. The exquisite looks of the car live up to its catchy slogan «Indulge in Style».

2 _____
With its cool and spacious interiors, *Tata Indigo Manza* scores well as a comfortable car. It features spacious legroom and headroom, making the ride extremely enjoyable for the front as well as the rear seat passengers. The convenience features provided by *Manza* include HVAC with electric controls, tilt adjustable power steering, adjustable head rest on front seat, two-way adjustable lumbar support for front seats, fixed support for front lumbar seats, rear seat centre armrest and height adjustable driver's seat, etc.

3 _____
The engine of *Tata Manza* has been sourced by *Fiat*. It is available in two engine options, 1.3-litre petrol engine that is known as *Safire* and 1.4-litre diesel engine called *Quadrajet*. The petrol version of the car is also available with an ABS option. The capacity of the petrol engine goes up to 1248 cc¹. *Manza*'s petrol variant will have a CRDi fuel system and the diesel variant will have FSI. The car has a standard 5-speed manual transmission for all the models.

4 _____
The host of advanced safety features in *Tata Manza* includes a superior crash-tested cockpit design, dual front airbags, antilock brake system (ABS) with electronic brake-force distribution (EBD) and front disc brakes. Passive safety features are side impact beams, height adjustable front seatbelts, warning lamp for driver seatbelt, front passenger seatbelt reminder, child locks and central locking. Wider tubeless tyres with alloys option are also available.

5 _____
Tata Indigo Manza has been launched in eight kinds, four with diesel engine and four with petrol engine. As for the colours, you have six options to choose from — *Arctic Silver*, *Cavern Grey*, *Gala Red*, *Infiniti Black*, *Marine Silver*, and *Noble Blue*. The base variant of *Tata Manza* has been reasonably priced at 4.8 lacs² and the top variant is priced at 6.75 lacs.

A Showroom Presentations

B Variants and Price

C Safety

¹ cc = abbreviation for cubic centimetre(s)

² lac = (in India and Pakistan) the number 100 000, especially when referring to this sum of rupees

- D Engine
- E Design
- F Manufacturing
- G Comfort
- H Car Testing

Task 2

Read the text below. For questions (6—10) choose the correct answer (A, B, C or D). Write your answers on the separate answer sheet.

A BRAIN-BOOSTING VIDEO GAME

In the video game *Tetris*, players try to pack as many shapes as possible into a small space. According to a new study, that's not all they're doing.

It sounds like a joke, but the study uses serious science. A team of three researchers from Canada and the United States scanned the brains of 15 adolescent girls, aged 12 to 15, who played *Tetris*. The scans showed that after 3 months of playing the block-stacking game, grey matter in the girls' brains was thicker. (Grey matter is the wrinkly mixture of brain cells and blood vessels responsible for processing information in the brain.) Part of the thicker grey matter was in a region of the brain near the top of the head. This area, called the parietal lobe, is believed to be responsible for collecting information from the senses.

The study shows that «brain structure is much more dynamic than had been appreciated», says Richard Haier of the University of California, Irvine, one of the three scientists behind the study. Haier says they studied girls' brains because they typically spend less time playing video games than boys.

For comparison, the scientists also scanned the brains of 11 girls who had not been playing *Tetris*. They found no increase in the thickness of those girls' grey matter — suggesting that certain parts of the game-playing girls' brains grew because the girls had played the video game.

The researchers didn't stop there — they also did real-time brain scans of girls while they were playing *Tetris*. For those scans, they used a technique called functional magnetic resonance imaging, or fMRI. An fMRI tracks how blood moves through the brain, and allows scientists to see which brain areas are being used.

These scans showed that in the brains of girls who played *Tetris* for three months, some parts of the brain were being used less. The scientists don't know why. Haier suggests that the drop in activity may be due to the brain actually working more efficiently than before. «We're not sure, but we think the brain is learning which areas not to use», Haier says. «As you learn the game, it becomes more automatic». The parts of the brain that got bigger over the course of three months were not the same parts of the brain that were being used less. This comparison hints that bigger is not always better: just because a part of the brain gets bigger doesn't mean that it's working more efficiently.

«Understanding how the brain works is not easy», says Haier. The scientists don't know if the brain changes due to *Tetris* will help a person learn new skills or have better memory. «We know *Tetris* changes the brain», Haier says. «We don't know if it's good for you».

- 6 Scientists found a connection between playing *Tetris* and _____
 - A the thickness of grey matter in the brain.
 - B the size of parts of the brain.
 - C the conditions of the brain cells.
 - D the thickness of the blood vessels inside the brain.
- 7 What does the research of the grey matter show?
 - A It was more diluted in the brain near the bottom.
 - B It was responsible for processing blood in the vessels.
 - C It was answerable for collecting information from the senses.
 - D It was thicker in the brain at the top.

- 8 The scientists who were examining the girls' brain knew that boys usually spent _____
 A more time playing video games than girls.
 B less time playing video games than girls.
 C as much time as girls who played video games.
 D not so much time as girls who were accustomed to playing video games.
- 9 The researchers used functional magnetic resonance imaging to _____
 A study how the girls were playing a game.
 B monitor the process of blood circulation through the brain.
 C study the processes of the mental activity.
 D do a scanning of the parts of the brain.
- 10 What does the word «it» in line 24 mean?
 A Grey matter.
 B Brain.
 C Learning.
 D Game.

Task 3

Read the text below. Match choices (A—H) to (11—16). There are two choices you do not need to use. Write your answers on the separate answer sheet.

VITAMINS, MINERALS, AND SUPPLEMENTS

There appear to be a lot of bottles in the supplement area of any store. Every magazine is filled with ads for pills that will change your life, prime-time television has advertisements for a pill for any part of your body and mind, and the Internet has everything for sale.

- 11 Supplements are a multibillion dollar business. The hard questions are: what do we need, how much do we need, and are the ads telling the whole truth? Here is some background information that may help answer the questions. In 1994 Congress passed the Dietary Supplement Act which states that if something is called a dietary supplement, the FDA does not have to test it and no one monitors what is really in the supplement. There has been a lot of abuse since then. Claims are made that may not be true which leaves the consumer at a strong disadvantage. For some strange reason many Americans feel that if something is sold over the counter, or if it says «all natural», that it is safe. Nothing could be further from the truth.
- 12 Many people think, «If a little bit is good, more is better». This thinking can lead to health consequences. So how does one dig through all of the advertising and decide what will enhance their health, what is a waste of money, and what will do no harm? Multivitamins do not fix a lousy diet. Megadose vitamins can be harmful because of having too much of some nutrients. The best bet for a multivitamin mineral tablet is a store brand. High price does not give better quality (about 20 cents a day is the most you should pay). Look for a tablet that provides 100 % of RDA for most nutrients. You cannot get enough vitamin E or calcium in a multivitamin. If you are over age 50, be sure that the tablet has at least 25 mcg of B₁₂. Too much iron is a problem that may be worse than too little iron, so vitamins for mature adults should have no iron.
- 13 Beyond the multivitamin a person may want to supplement vitamin E to get 100—400 IU a day. And, of course, a person wants to supplement the diet to receive a total of 1000—1500 mg calcium depending on age. The only nutrients that have good clinical studies on their benefits are vitamin E, calcium, folate and vitamin D. The folate and vitamin D are in most multivitamins, so vitamin E and calcium are the only supplements needed beyond the multi unless you have been diagnosed through testing by a bona fide physician with a deficiency of a nutrient. Hair analysis, looking in the eyes, etc. are not legitimate tests for deficiency. You need blood tests. In a recent study, one group was given supplements and another group ate better. At the end of the study those taking the multivitamin had little to no change in nutritional status while those on the balanced diet improved their nutritional status. More studies need to be done to confirm this finding.

- 14 In the past few years there has been a significant increase in the number of herbal supplements on the shelf. Some people are using them indiscriminately without realizing that they may have interactions with prescription drugs. Also, studies have been conducted that show that a lot of the herbal supplements do not have enough of the herb in it to be of any value. Remember, there is no governing agency that the manufacturers must answer to. No one is testing for purity or for contents. Herbs have been used in Europe for a long time, but their products are tested for purity and content. Many herbs are considered medicine in European countries.
- 15 Many people take better care of their automobile than they do of their body. They would not dump anything that a friend recommended into the vehicle, but they will do it to their body. We own nothing more precious than our body and keeping it fit and healthy should be our primary concern. Do not live to regret what you did to yourself. Before taking anything, research it carefully looking for valid research by independent researchers from major universities. Do not take something based only on the testimony of somebody else. You would not ask a neighbour to set your broken arm. Do not use them for nutrition information. Talk to the experts in the field, registered dietitians.
- 16 The good news is that the average person is unlikely to take so much of a nutrient that he or she will run into trouble. But it's always wise to consult your doctor before you start using a supplement regularly. And that's definitely true if you're using any supplement in high doses or for prolonged periods of time.

This paragraph dwells on _____

- A the ill effects of the most popular products.
- B herbal supplements.
- C the wrong idea of taking too much vitamins.
- D the misconception of supplements.
- E the importance to follow the experts' advice.
- F food that keeps your body healthy.
- G clinical studies of energy suppliers usage.
- H the dosage of vitamins and minerals.

Task 4

Read the text below. Choose from (A—H) the one which best fits each space (17—22). There are two choices you do not need to use. Write your answers on the separate answer sheet.

GENERATION «Y» AND CHANGE

Generation Y (why) members (aged 13—27) are bright, insightful, fascinating, challenging and inquisitive young adults who are ready to change the world. The question is, are we ready?

They look at the world much differently (17) _____. And why shouldn't they? Generation Y rival the Baby Boomer population in size. Born after the civil right, woman's rights and gay rights movements, they view diversity (18) _____. Their world has always included high-speed computers, the Internet, cell phones, text messaging and instant communications. Rapid change is the by-product of their instant communications world.

Generation Y's world revolves around instant everything. They rely less (19) _____ and more on cell phones, instant messaging and the Internet. They don't wait for answers. If they have a question or an idea, they can immediately share it with their friends or do research on the Internet. In their world the answers to most of life's questions are (20) _____.

Change will be rapid, constant and revolutionary. We can't stop it. At best, we can slow it down a little. But, change will be coming from all directions and at speeds we have never seen before. Generation Y accepts high speed change as obvious and the status quo (21) _____. They don't want to change things simply for the sake of change, however, they will investigate, challenge and reinvent virtually everything.

If rapid change is inevitable then how can we prepare for it? By changing our attitude toward it and insuring that the changes (22) _____. Today's change is tomorrow's norm. Generation Y will

dramatically affect our world for the next forty years. Today's young people want mentors but they want a two-way relationship. Parents, teachers, leaders and managers still hold the keys. They are their bridge from the status quo to the future.

Tuli Kupferberg said, «When patterns are broken, new worlds emerge». Hang on, these next few years will be fast, unpredictable and very exciting!

- A make things better and not just faster
- B only a couple of key strokes away
- C than most of us
- D as a relic
- E as good or as bad as you make it
- F on face-to-face communications
- G as an accepted norm
- H change how you react to it

USE OF ENGLISH

Task 5

Read the text below. For questions (23—32) choose the correct answer (A, B, C or D). Write your answers on the separate answer sheet.

FARMERS USE FALCONS TO PROTECT BERRIES

Rather than using chemicals or noise to keep birds from eating their ripe berries, some farmers are trying a new way to (23) _____ hungry birds: bigger birds.

Farmers in some parts of the US have (24) _____ people who own falcons, which are large birds of prey, to guard their berries. Small birds called starlings love berries. They can destroy hundreds of thousands of dollars in berries each year. But starlings are afraid (25) _____ falcons, so they fly off when they see one (26) _____. Farmers use falcons that are (27) _____ not to kill the starlings and to fly back to their owners.

Keeping an eye (28) _____ the falcons is hard work. One man and his eight trained falcons (29) _____ last summer at the Roses Berry Farm in Glastonbury, Connecticut. They worked 11 hours a day, seven days a week, to chase starlings (30) _____ the farm.

In the past, the Roses tried chemicals and even small (31) _____ to scare away the birds. But the chemical is no (32) _____ sold and the neighbours did not like the noise from the cannons. The Roses thought about covering their 40 acres of blueberries with nets to protect them, but the netting would have been very expensive.

	A	B	C	D
23	scare off	scare about	scare in	scare on
24	selected	obtained	hired	delegated
25	off	of	from	at
26	nearby	near	nearly	close
27	educated	trained	improved	drilled
28	at	on	in	onto
29	produced	employed	worked	did
30	away	of	from	against
31	flintlocks	munitions	stoves	cannons
32	last	longer	shorter	deeper

Task 6

Read the texts below. For questions (33—42) choose the correct answer (A, B, C or D). Write your answers on the separate answer sheet.

CREATIVE SCULPTURES CAN HELP FEED THE HUNGRY

Did you ever make a tower out of cans? People who participate in a competition called Canstruction get a chance to be (33) _____ with cans of food. At the same time, they are helping to fight hunger.

During Canstruction competitions, teams led by architects, engineers, and builders design and build huge sculptures out of cans of food. More than 50 competitions (34) _____ this year in the US and Canada. Sculptures (35) _____ a shark, a castle, an octopus, a seashell, and even a tornado. Each sculpture (36) _____ between 1,000 and 13,000 cans.

When the Canstruction competition is over, all of the cans of food (37) _____ to food banks, homeless shelters, day care and senior centres, and soup kitchens to help feed hungry people.

	A	B	C	D
33	create	creation	creativity	creative
34	held	are being held	hold	were held
35	has included	include	have included	includes
36	uses	use	using	used
37	is donated	are donated	will donate	have been donated

RETURN TO THE MOON

Would you like to visit the moon? The National Aeronautics and Space Administration (NASA) hopes to land a manned spacecraft on the moon in 2018. That's 46 years after US astronauts last (38) _____ on the moon in 1972.

NASA (39) _____ that the vehicle for the mission to the moon will cost \$104 billion to build over the next ten years.

The new spacecraft will look much different from the winged space shuttle that (40) _____ many astronauts into space in the last 25 years. It will look more like an older spacecraft, called *Apollo*, but it will use some of the new space shuttle technology. Besides going to the moon, the new vehicle will be designed to travel to the International Space Station and to Mars. It will carry four astronauts and more supplies than other spaceships.

At first, astronauts would stay on the moon for about a week. Later, NASA would like to build a base on the moon where crews (41) _____ for six months at a time.

NASA used the *Apollo* rockets for six missions to the moon from 1969 to 1972. The first man to walk on the moon was Neil Armstrong on 20 July 1969. Armstrong and two other astronauts (42) _____ to the moon on *Apollo 11*. Altogether, 12 US astronauts have walked on the moon.

	A	B	C	D
38	walk	walking	walked	walks
39	expects	will expect	expected	had expected
40	carried	have carried	had carried	has carried
41	should work	could work	are to work	will work
42	journeyed	journey	journeys	have journeyed

БЛАНК ВІДПОВІДЕЙ

A

У завданнях правильну відповідь позначайте **тільки так**: ☐

	A	B	C	D	E	F	G	H		A	B	C	D		A	B	C	D	E	F	G	H		
1	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	6	☐	☐	☐	☐	11	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐			
2	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	7	☐	☐	☐	☐	12	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐			
3	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	8	☐	☐	☐	☐	13	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐			
4	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	9	☐	☐	☐	☐	14	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐			
5	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	10	☐	☐	☐	☐	15	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐			
	A	B	C	D	E	F	G	H		A	B	C	D		A	B	C	D						
17	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	23	☐	☐	☐	☐	28	☐	☐	☐	☐						
18	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	24	☐	☐	☐	☐	29	☐	☐	☐	☐						
19	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	25	☐	☐	☐	☐	30	☐	☐	☐	☐						
20	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	26	☐	☐	☐	☐	31	☐	☐	☐	☐						
21	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	27	☐	☐	☐	☐	32	☐	☐	☐	☐						
22	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐																
					A	B	C	D						A	B	C	D							
					33	☐	☐	☐	☐						38	☐	☐	☐	☐					
					34	☐	☐	☐	☐						39	☐	☐	☐	☐					
					35	☐	☐	☐	☐						40	☐	☐	☐	☐					
					36	☐	☐	☐	☐						41	☐	☐	☐	☐					
					37	☐	☐	☐	☐						42	☐	☐	☐	☐					

Місце виправлення помилкової відповіді

Щоб виправити відповідь до завдання, запишіть його номер у білих прямокутниках зліва.

Увага! Приклад написання цифр:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Номер завдання	A	B	C	D	E	F	G	H
<input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
<input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
<input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
<input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Номер завдання	A	B	C	D	E	F	G	H
<input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
<input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
<input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
<input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

WRITING

- 43** You have called your friend and found out that he/she caught a cold. Write an e-mail letter to your friend according to the plan below:

PLAN

Introduction

Para 1: greeting; some words about the purpose of your writing.

Main body

Para 2: express your sympathy and ask your friend when he/she caught a cold.

Para 3: ask whether the doctor has examined him/her; what medicines he/she is taking.

Conclusion

Para 4: give him/her advice what to do until he/she is well; closing remarks; your signature.

Write a letter of at least 100 words.

43. (Відповідаючи на завдання, не виходьте за межі ліній.)

[illegible]

АНГЛІЙСЬКА МОВА

Час виконання — 120 хвилин

Тест складається з трьох частин, в яких перевіряється рівень навчальних досягнень учнів щодо основних видів мовленнєвої діяльності: читання, використання мови та письма.

Частини «Читання» та «Використання мови»

Виконавши завдання цих частин тесту, Ви продемонструєте своє вміння розуміти писемну англійську мову на матеріалі різноманітних текстів із автентичних джерел.

Загальні поради

Ці частини тесту складаються з 6 завдань, серед яких: завдання на встановлення відповідності, завдання з вибором однієї правильної відповіді і завдання на заповнення пропусків.

Кожне завдання складається з інструкції, тексту і запитань або тверджень до тексту.

У завданнях на встановлення відповідності Вам необхідно прочитати тексти і твердження/заголовки/ситуації, а також підібрати до кожного тексту відповідно до завдання заголовки/твердження/ситуацію.

У завданнях з вибором однієї правильної відповіді Вам необхідно прочитати текст і запитання до тексту, а потім вибрати правильний варіант відповіді з чотирьох поданих варіантів.

У завданнях на заповнення пропусків Вам необхідно доповнити пропуски в тексті реченнями/частинами речень або словами/слово-сполученнями з поданих варіантів.

Спочатку ознайомтеся з інструкцією до виконання завдання.

Прочитайте уважно текст і завдання до нього.

Виберіть правильну, на Вашу думку, відповідь і позначте відповідну клітинку у **Бланку А**.

Увага!

Правильно розподіляйте свій час.

На виконання цієї частини тесту передбачено **60 хвилин**.

Якщо Ви не можете надати відповідь на запитання, то виконуйте наступне.

Ваш результат залежатиме від загальної кількості правильних відповідей, записаних у **Бланку А**.

Частина «Письмо»

Частина тесту «Письмо» складається із завдання з розгорнутою відповіддю.

У завданні з розгорнутою відповіддю передбачається створення власного висловлення у письмовій формі відповідно до запропонованої комунікативної ситуації.

Увага!

На виконання цієї частини тесту відводиться **60 хвилин**.

Роботи, написані нерозбірливо, або такі, що містять **менше ніж 100 слів**, перевірятися не будуть.

Пам'ятайте, що писати на зворотній стороні **Бланку Б** не можна.

Варіант 8

READING

Task 1

Read the text below. Match choices (A—H) to (1—5). There are three choices you do not need to use. Write your answers on the separate answer sheet.

MAKE THE MOST OF FARMERS' MARKETS

Shopping at farmers' markets is the easiest way to eat locally. You know where the food comes from: after all, the grower is right there and you can ask them.

- 1 If you know a bit of what to expect when you get to the farmers' market, making decisions at each stall is much easier. Learn what grows in your area and when, and talk to the growers about what will be coming to market in upcoming weeks.
- 2 For the best selection, go to the farmers' market early. The best goods go first. Popular-but-limited items may even sell out before the day is done. It's as simple as that.
For the best deals, go to the farmers' market late. Farmers and other vendors usually prefer to discount products instead of loading them back up and schlepping them home.
- 3 Some farmers' market vendors offer bags, but they tend to be thin and flimsy plastic ones that groan under the pressure of any substantial produce purchase. Make sure everything gets home from the farmers' market without crashing onto the sidewalk or spilling onto the floor of your car by bringing your own sturdy canvas or nylon bags. A backpack can make the hauling easier, especially for weighty or bulky items.
Although vendors will make change, purchases will go easier and faster if you have exact (or close to exact) change. At some farmers' markets «small change» means dimes and nickels. In larger urban areas many products at farmers' markets are sold in dollar or fifty-cent increments.
- 4 The best deals at the farmers' market are had when you buy in bulk. You'll enjoy the best flavours and the best prices when you buy lots of whatever is at its harvest peak. How to use it all up? Try new recipes with favourite vegetables or learn the lost art of preserving food. Freezing, canning, and drying are just some of the ways you can save seasonal tastes you find at the farmers' market for later in the year.
- 5 If you find a vegetable that's new to you at the farmers' market and want to give it a try, ask the farmer how to prepare it. For the best tips specifically ask how they themselves like to eat it.

(By Molly Watson)

- A Keep it simple.
- B Work in volume.
- C Plan for spontaneity.
- D Get advice.
- E Bring big bags & small change.
- F Know your seasons.
- G Go early or go late.
- H Invest in wheels.

Task 2

Read the text below. For questions (6—10) choose the correct answer (A, B, C or D). Write your answers on the separate answer sheet.

For a long time, people thought that coffee was not healthy, at least for those who drink a lot of it. Coffee can make you nervous and anxious, some say, and many regular drinkers would agree. In

medieval times coffee was considered a drug, and early coffee shops were seen as dens of iniquity, subject to shutdown by municipal authorities across Europe.

Today things have changed quite a bit. Still, few might have expected coffee's growing role as an important health supplement and powerful preventive cocktail for a variety of health conditions. Indeed, some say it may even turn out to be good for kids!

A recent funded study by Harvard researchers suggested that those who drank something like six cups of coffee a day had a much reduced risk of developing type II diabetes compared to those who consumed no coffee each day — up to 50 % less for men and 30 % less for women.

Researchers were unsure whether this effect was due to the caffeine in coffee or other substances (decaffeinated coffee also worked, but with less impact). Some of the ingredients in coffee, like magnesium, are thought to improve insulin efficacy, so the reasons for coffee's benefits in this case may be manifold. Coffee is also positively implicated in reducing the risk for Parkinson's disease, liver cirrhosis, colon cancer and even gallstones. Coffee could also help lower the risk of Alzheimer's disease for long-term coffee drinkers. At the same time, it may increase the risk of cardiovascular disease or reduce it depending on its interaction with other conditions like stress and individual health conditions.

According to Vanderbilt's Dr Tomas DePaulis, and contrary perhaps to parents who usually try to keep coffee from children, it may not be that harmful. Like in the case of adults, it seems to improve concentration and may help children do a little better on tests for this reason.

There are negative effects of drinking coffee, most of which are associated with drinking large amounts of coffee. The National Institute of Health says, «A child's caffeine consumption should be closely monitored. Although caffeine is safe to consume in moderation, it may negatively affect a child's nutrition. Caffeinated beverages may be replacing nutrient-dense foods such as milk. A child may also eat less because caffeine acts as an appetite suppressant. Caffeine can be completely restricted in a child's diet since there is no nutritional requirement for it. This may be necessary for a hypoactive child as caffeine is a stimulant». Caffeine is also an addictive substance, and can cause restlessness in those who skip the daily coffee dose. In addition, there may be other short-term side effects, such as heartburn, headaches, stomach problems and an elevated blood pressure.

Whatever the truth of this claim, over the coming years, there is little doubt that much more research will be done and future generations of all ages may benefit from this analysis.

- 6 When was coffee considered to be illegal?
 - A In the Stone Age.
 - B In the 10th century.
 - C In the Middle Ages.
 - D In the 18th century.
- 7 Coffee is _____.
 - A a stimulating aromatic drink.
 - B a nutrient-dense drink.
 - C an alcoholic beverage.
 - D an essential nutrition component.
- 8 The daily consumption of coffee can _____.
 - A cause restfulness.
 - B reduce the blood pressure.
 - C heighten the level of sugar.
 - D influence the person's health.
- 9 A recent research proved that _____.
 - A coffee drinkers often have indigestion.
 - B coffee should be taken in moderation.
 - C women drink more coffee than men.
 - D short-term coffee drinkers never suffer from dizziness.

- 10 According to the researchers, we should take _____ a day not to have type II diabetes.
- A one cup of coffee
 - B two cups of coffee
 - C more than three cups of coffee
 - D less than five cups of coffee

Task 3

Read the text below. Match choices (A—H) to (11—16). There are two choices you do not need to use. Write your answers on the separate answer sheet.

SOME FACTS ABOUT FRUITS

The more fruit and vegetables you eat, the healthier you will be. So, do you know how to prepare fresh fruit and vegetables? This list of some popular fruits will give you tips about buying, storing, and preparing them so you can easily add them to your daily diet.

- 11 **Berries**
Blackberries, raspberries, boysenberries, gooseberries, and loganberries are all extremely perishable. Use them the day you buy them for best quality. Wash them very gently in cool water, sort them and place them on paper towels to drain. Use right away after they have been washed.
- 12 **Cranberries**
Cranberries typically ripen in October and November. These little fruit are super tart and usually used in baking and sauces. Look for plump fruit that are not wrinkled; sort through them and wash before using. Cranberries freeze very well, so buy a bunch in autumn and freeze them for use throughout the year.
- 13 **Grapes**
Be sure to wash grapes very thoroughly before using. Look for bunches with the grapes held tightly to the stems. Make sure to buy seedless varieties and store covered in the refrigerator. Just pull off the stems and use.
- 14 **Strawberries**
Fresh strawberries should be red, firm and plump. The best are harvested yourself from pick-your-own farms, or from farmers' markets. To prepare, wash thoroughly, then cut out the leaves (hull) and any white part at the top, or shoulder, of the strawberry. Then slice or chop.
- 15 **Pears**
Pears are a fabulous fall fruit, but available year round. Purchase pears that are firm, smooth, and heavy for their size. Ripen them by letting them stand at room temperature for a few days, until the flesh yields to gentle pressure. Bosc pears (the brown-skinned pears) are best for cooking; Anjou and Bartlett are best for eating fresh.
- 16 **Apricots**
Apricots do not lose their nutrients during the cooking process, so if you cannot find fresh, feel free to use canned or dried apricots. Most recipes do not require the smooth skin of the apricot to be peeled. However, if you need to peel them, simply blanch in boiling water for about 20 seconds and then plunge into ice water. The skins should peel off easily.

(By Linda Larsen)

These fruit _____

- A are hard-shelled fruit with tiny edible seeds.
- B become rotten very quickly.
- C should be kept untouched for some time before cooking.
- D are often used for gravies or dressings.

- E are never used in the recipes.
- F are good when they are without the small hard parts inside.
- G are useful both fresh and preserved.
- H should be bought in the countryside.

Task 4

Read the text below. Choose from (A—H) the one which best fits each space (17—22). There are two choices you do not need to use. Write your answers on the separate answer sheet.

PARKOUR

Parkour is a movement philosophy (17) _____. It is a bit difficult to define parkour, since it integrates several disciplines; it could be said to be a sport, a hobby, and a philosophy. Essentially, parkour is about learning to navigate obstacles, and rethinking the use of one's body and the use of public spaces.

The earliest form of parkour was developed by Georges Hebert, (18) _____ who served during the First and Second World Wars. As he served France, he also travelled, and he was struck by the efficient, flowing gymnastic movements of some of the African tribes he visited. When he returned to France, he started to develop a method of natural movement for members of the military, (19) _____ and effectively around a wide variety of obstacles. The *méthode naturelle* began to be regularly taught, setting the stage for the development of parkour.

One of the founding figures of parkour is David Belle, who was taught the *méthode naturelle* by his father in the 1980s. Parkour is also known as *l'art du déplacement*, (20) _____, and some people simply call it «PK». Someone who practises parkour is known as a traceur, or a traceuse if she is female.

This sport began to be popularized in the 1990s, (21) _____. Some traceurs have expressed unhappiness with the mainstreaming of the sport, especially since parkour can be dangerous when it is practised by someone (22) _____. The art includes flying leaps, jumps, and other physically challenging moves which can look very showy, but also be hazardous.

(After E. Smith)

- A when you can navigate an obstacle course
- B which translates as «the art of displacement»
- C who has not received proper training
- D a French naval officer
- E when several films were made about parkour
- F includes education in the martial arts
- G in which men and women were encouraged to move efficiently
- H which was developed in twentieth-century France

USE OF ENGLISH

Task 5

Read the text below. For questions (23—32) choose the correct answer (A, B, C or D). Write your answers on the separate answer sheet.

The famous Rockefeller Centre in Midtown Manhattan is an Art Deco NYC landmark. Spanning 22 acres and featuring 19 commercial buildings in New York, Rockefeller Centre is one of the most popular attractions in NYC. A beautiful New York destination (23) _____ year long, the Rockefeller Centre is home to (24) _____ NY events, including the (25) _____ of the famous Rockefeller Centre Christmas Tree, which is broadcast (26) _____ on TV around the world each year.

Built in 1939, Rockefeller Centre was the (27) _____ of famous NY businessman and philanthropist, John D. Rockefeller. This iconic NYC landmark has been featured in dozens of

films and TV shows over the (28) _____ century, and is home to the legendary NBC Studios and *Saturday Night Live*. With its serene statues and beautiful art nouveau (29) _____, Rockefeller Centre is also a popular destination for art enthusiasts in NYC. With so much history and culture surrounding it, the Rockefeller Centre in Midtown Manhattan is a must-see NYC attraction for first-time (30) _____ in New York City.

Rockefeller Centre is the (31) _____ of some of the most popular events in NYC. From the famous lighting of the Rockefeller Christmas Tree to the national shows (32) _____ daily at 30 Rock, there is almost always a NYC event taking place at Rockefeller Centre NY.

	A	B	C	D
23	all	each	every	throughout
24	singular	lengthy	numerous	extended
25	bolt	lighting	lamping	firing
26	past	imaginary	broad	live
27	optics	vision	reality	perspective
28	lasting	present	past	periodical
29	murals	canvas	panorama	painters
30	collectors	visitors	passers-by	pedestrians
31	position	location	site	sighting
32	registered	reminded	rewarded	recorded

Task 6

Read the texts below. For questions (33—42) choose the correct answer (A, B, C or D). Write your answers on the separate answer sheet.

THE PARADISE ISLAND

Cut off from the mainland for the last 12,000 years, Kodiak Island is something close to paradise for bears. (33) _____ of the island is a national wildlife refuge, and the human population is low enough (around 13,000) that the bears face very few natural threats or competition for food. Such advantages (34) _____ Kodiak bears — a subspecies of brown bear — to become some of (35) _____ in the world, with exceptional males capable of growing to 11 feet tall and 1,200 pounds weight.

The island also (36) _____ a special opportunity for observing such bears, at least for (37) _____ willing to rough it. With few amenities and challenging terrain, Kodiak Treks does everything it can to immerse visitors into a bear's world.

	A	B	C	D
33	Two-third	Two-three	Second-Thirds	Two-thirds
34	allowed	have allowed	has allowed	had allowed
35	large	the large	the largest	the larger
36	offering	offers	offer	offered
37	this	these	those	that

THE ICONIC MONUMENT

The Statue of Liberty, one of New York's most popular tourist attractions, (38) _____ travellers from every corner of the world for over one hundred years. One of the most recognizable and well-known (39) _____ in the world, the Statue of Liberty has a resume that would make any movie star jealous! Lady Liberty is a universal symbol of freedom and democracy and has appeared in such movies as *Planet of the Apes*, *The Day After Tomorrow*, and *Independence Day*, to name a few.

The Statue of Liberty is almost as American as apple pie, but the iconic NY monument was actually given to the United States as a gift (40) _____ France in honour of the Centennial of American Independence. The Lady of Liberty was shipped overseas to New York in 350 pieces and it (41) _____ four months to put her together! The Statue of Liberty (42) _____ above the New York Harbour since 1886 and was designated as an American National Monument in 1924.

38	has captivated	had captivated	would captivate	was captivating
39	woman's	women	womens	woman
40	to	out of	from	with
41	take	took	is taken	was taking
42	have towered	had towered	towered	has towered

БЛАНК ВІДПОВІДЕЙ

A

У завданнях правильну відповідь позначаєте **тільки так**: ☐

	A	B	C	D	E	F	G	H		A	B	C	D		A	B	C	D	E	F	G	H
1	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	6	☐	☐	☐	☐	11	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
2	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	7	☐	☐	☐	☐	12	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
3	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	8	☐	☐	☐	☐	13	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
4	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	9	☐	☐	☐	☐	14	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
5	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	10	☐	☐	☐	☐	15	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
	A	B	C	D	E	F	G	H	23	A	B	C	D	28	A	B	C	D				
17	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	24	☐	☐	☐	☐	29	☐	☐	☐	☐				
18	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	25	☐	☐	☐	☐	30	☐	☐	☐	☐				
19	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	26	☐	☐	☐	☐	31	☐	☐	☐	☐				
20	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	27	☐	☐	☐	☐	32	☐	☐	☐	☐				
21	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐														
22	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐														
	A	B	C	D	38	A	B	C	D													
33	☐	☐	☐	☐	39	☐	☐	☐	☐													
34	☐	☐	☐	☐	40	☐	☐	☐	☐													
35	☐	☐	☐	☐	41	☐	☐	☐	☐													
36	☐	☐	☐	☐	42	☐	☐	☐	☐													
37	☐	☐	☐	☐																		

Місце виправлення помилкової відповіді

Щоб виправити відповідь до завдання, запишіть його номер у білих прямокутниках зліва.

Увага! Приклад написання цифр:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Номер завдання	A	B	C	D	E	F	G	H
<input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
<input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
<input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
<input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Номер завдання	A	B	C	D	E	F	G	H
<input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
<input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
<input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
<input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

WRITING

- 43** Write a letter to «Buy by Phone Company» (at least 100 words). In your letter:
- complain about a product you bought which is not exactly what they offered you;
 - explain what you wanted and what you got;
 - suggest a possible solution to the problem.

43. (Відповідаючи на завдання, не виходьте за межі ліній.)

[illegible]

АНГЛІЙСЬКА МОВА

Час виконання — 120 хвилин

Тест складається з трьох частин, в яких перевіряється рівень навчальних досягнень учнів щодо основних видів мовленнєвої діяльності: читання, використання мови та письма.

Частини «Читання» та «Використання мови»

Виконавши завдання цих частин тесту, Ви продемонструєте своє вміння розуміти писемну англійську мову на матеріалі різноманітних текстів із автентичних джерел.

Загальні поради

Ці частини тесту складаються з 6 завдань, серед яких: завдання на встановлення відповідності, завдання з вибором однієї правильної відповіді і завдання на заповнення пропусків.

Кожне завдання складається з інструкції, тексту і запитань або тверджень до тексту.

У завданнях на встановлення відповідності Вам необхідно прочитати тексти і твердження/заголовки/ситуації, а також підібрати до кожного тексту відповідно до завдання заголовки/твердження/ситуацію.

У завданнях з вибором однієї правильної відповіді Вам необхідно прочитати текст і запитання до тексту, а потім вибрати правильний варіант відповіді з чотирьох поданих варіантів.

У завданнях на заповнення пропусків Вам необхідно доповнити пропуски в тексті реченнями/частинами речень або словами/слово-сполученнями з поданих варіантів.

Спочатку ознайомтеся з інструкцією до виконання завдання.

Прочитайте уважно текст і завдання до нього.

Виберіть правильну, на Вашу думку, відповідь і позначте відповідну клітинку у **Бланку А**.

Увага!

Правильно розподіляйте свій час.

На виконання цієї частини тесту передбачено **60 хвилин**.

Якщо Ви не можете надати відповідь на запитання, то виконуйте наступне.

Ваш результат залежатиме від загальної кількості правильних відповідей, записаних у **Бланку А**.

Частина «Письмо»

Частина тесту «Письмо» складається із завдання з розгорнутою відповіддю.

У завданні з розгорнутою відповіддю передбачається створення власного висловлення у письмовій формі відповідно до запропонованої комунікативної ситуації.

Увага!

На виконання цієї частини тесту відводиться **60 хвилин**.

Роботи, написані нерозбірливо, або такі, що містять **менше ніж 100 слів**, перевірятися не будуть.

Пам'ятайте, що писати на зворотній стороні **Бланку Б** не можна.

Варіант 9

READING

Task 1

Read the text below. Match choices (A—H) to (1—5). There are three choices you do not need to use. Write your answers on the separate answer sheet.

LABOUR LAWS FOR TEENS

While millions of teens are gainfully employed in part-time and summer capacities, there are many state and federal laws that dictate when they can work and what they can do. These laws gradually introduce more freedom in employment as the child grows older.

- 1 In most instances, a child has to be 14 years old or older before beginning employment. Strict labour laws prohibit children 13 and younger from working in most capacities. This prevents them from being overworked or placed in hazardous situations. However, children are allowed limited work experiences in newspaper delivery and babysitting. They can work in a business or on a farm that is owned or operated by their parents. They can also work as actors in motion pictures, television, and theatre or radio performances.
- 2 Teenagers can only work certain hours without violating labour laws. There are many federal restrictions regarding teens who are 14 or 15 years old. The teenagers in this age bracket can only work between the hours of seven in the morning and seven in the evening. The only exception to this occurs between June 1 and Labour Day, when teenagers are allowed to work until nine in the evening. They are not permitted to work during school hours. Further restrictions dictate that they cannot work more than three hours on a school day, with a limit of 18 hours in a school week. They cannot work longer than eight hours on a non-school day or 40 hours in a non-school week.
- 3 There are different occupational allowances depending on the teenager's age. Thresholds at the child's 14th and 16th birthdays dictate what kind of positions they can work in. At 14, teens can be employed in an office, store, restaurant, movie theatre, amusement park, or gas station, although the specifically allowed positions in these businesses are limited. These restrictions may be slightly different depending on the state in which the child resides. Under no circumstances are they allowed to work in positions requiring them to drive or operate machinery or any mining or manufacturing positions. At 16, teenagers can be employed in any occupation that has not been declared hazardous.
- 4 Children younger than 12 are permitted to work on designated «small farms». These farms are not required to pay the federal minimum wage and do not use more than 500 days of agricultural labour in a three-month period. These children can only work in non-hazardous jobs, only when school is not in session, and only with parental permission. Youth who are 12 or 13 years old can work on a farm with written parental consent or if a parent works on the same farm. They can only work when school is not in session and in non-hazardous capacities. Teenagers who are 14 or 15 years old can work on any farm, but are still required to work in non-hazardous jobs when school is not in session. After turning 16, however, a teenager can work on any day, for any number of hours and in any agricultural capacity.
- 5 However, these can be restricted by individual state legislation. Jobs that do not fall within the scope of federal child labour laws include newspaper delivery, babysitting, acting, and working within a business or on a farm owned or operated by parents as long as the business does not involve hazardous occupations, as determined by the Department of Labour. Similarly, odd jobs like mowing lawns are generally not addressed by labour laws.

- A What are hour restrictions for teens?
- B Are there any job restrictions?
- C What are the limitations of early employment?
- D Labour laws in regard to agricultural capacities vary greatly.

- E The list of hazardous positions is added.
- F There are a few exceptions to federal child labour laws.
- G Job requirements are clearly stated.
- H Child labour laws have been changed.

Task 2

Read the text below. For questions (6—10) choose the correct answer (A, B, C or D). Write your answers on the separate answer sheet.

LIFE TRAPPED UNDER A GLACIER

Iron in water seeping from an underground ecosystem takes on a rusty colour as it is exposed to air. Surprisingly hearty life forms use iron and sulfates, instead of oxygen, to live in their long-isolated, dark and salty home.

Ever heard of Blood Falls? It's freezing cold, far away and hard to reach — probably not where you're headed on your family vacation this summer.

Blood Falls is at the tip of a giant glacier in Antarctica. As its name suggests, the icy face of Blood Falls is red — but not from blood. Instead the water gets its hue because it's rich in iron. When the water trickles out from its underground beginnings, the iron is exposed to oxygen in the air and quickly forms the red rust.

It may not be a tourist hot spot, but Blood Falls is very interesting to scientists who study living creatures. A geomicrobiologist — someone who studies how tiny organisms affect or use minerals — recently studied the rusty water and came up with some amazing results.

The water that feeds Blood Falls probably comes from a salty underground lake. It's home to microbes that surprisingly don't need oxygen to survive. Microbes are tiny organisms, usually invisible to the naked eye. The microbes found in Blood Falls are similar to other microbes that live in the ocean.

«This briny pond is a unique sort of a time capsule», says Jill Mikucki, the Dartmouth University geomicrobiologist who led the study of the water seeping from Blood Falls. «I don't know of any other environment quite like this on earth».

When she and her team studied the water, they found no oxygen but lots of dissolved iron. They suspect that the underwater reservoir formed when a giant glacier, now 1,300 feet thick, moved over the salty lake at least 1.5 million years ago. This trapped the water and everything in it in an oxygen-free, or anoxic, environment.

Unlike human beings and most other forms of life, the microbes from Blood Falls don't need oxygen to live. Instead, they are able to exist using the iron and sulphates, chemical salts also found in the water. The microbes transfer particles called electrons from the sulphates to the iron.

The microbes at Blood Falls show that life can exist even in the harshest environments. In addition to giving us more information about our own planet, the study of these «extremophiles» may be useful in other scientific areas — like the search for life on other planets! If scientists find organisms on the Earth that live on sulphur and iron, instead of oxygen, researchers might gain a better idea of where to look for life elsewhere in the universe.

- 6 What does Blood Falls water get its tint from?
 - A Blood of slaughtered animals.
 - B Iron hardware.
 - C Mixture of oxygen and blood.
 - D Iron reddish corrosive formed by oxidation.
- 7 The spot attracts the scientists who study _____.
 - A water pollution.
 - B very small living creatures.
 - C the formation of complex compounds from simple substances.
 - D the links of living things and natural substances present in the water.

- 8 Blood Falls water keeps supplied with _____
 A rainfall waters.
 B salty sea waters.
 C subterranean reservoir waters.
 D fresh water lakes.
- 9 The scientists consider the place to be unique because it's rich in _____
 A iron and oxygen.
 B microorganisms that don't need oxygen.
 C minerals and gaseous elements.
 D one-celled microscopic organisms that need oxygen.
- 10 The scholars think that the underground lake was formed by a mass of ice slowly moving _____
 A over the lake.
 B beneath the lake.
 C beyond the lake.
 D in the lake.

Task 3

Read the text below. Match choices (A—H) to (11—16). There are two choices you do not need to use. Write your answers on the separate answer sheet.

Airplanes are obviously a much more comfortable conveyance than covered wagons, but hurtling around the world in a metal box can have its unpleasant moments.

- 11 The air that you breathe inside an airline cabin isn't nearly as good as what you will find in most other places. The cabin is pressurised, since the air is so thin at altitude. However, they don't pressurise it to sea level; it is substantially weaker. Furthermore, the air is very dry. This can lead to dehydration, which can also make you feel lousy. Finally, the air is filled with the exhaust products of your fellow travellers. One of these can be cigarette smoke; while smoking has been banned on domestic US flights, such rules are not followed around the globe. Although it might horrify some Americans, not all countries even mandate separate smoking sections!
- 12 The air in the cabin isn't humidified, which leads to that all-too-familiar dry feeling of dryness. Lips crack, nasal passages dry out, skin feels papery and the likelihood of blood clots can even increase. Sounds great, right? But the good news is that all these things can be mitigated by simply drinking water. Start early, drinking as much water in the airport gate area as you can hold comfortably for about an hour. Then keep drinking water, about 8 ounces (0.2 litres) every hour or two, while you're in the air. Don't try to substitute coffee, soda or a tiny bottle of booze for water either.
- 13 Because of the altitude, airplanes can also be quite cold (especially the floor). I always take a jacket with me on the plane and take one of the blankets that the airline provides. Wool socks are not a bad idea either. On larger planes, there is usually a little fan that blows on you. The airflow can be adjusted by twisting the unit.
- 14 Food on airlines is about what you would expect, considering that all the food must be prepared ahead of time and served to a large number of people with very different taste preferences. It is amazing that the food is as good as it is, but still, it will most probably not please you. If you have food allergies, you are probably safest bringing your own food with you. Be advised that many countries have import restrictions on foods; if you bring food, be sure that you either finish it all on the plane or make sure that it clears customs.
- 15 Your body's asking you not to abuse it by upsetting its normal cycle. Basically, your body is used to falling asleep at certain times of the day. If you go waltzing across multiple time zones, your body doesn't care much: it still wants to fall asleep at its normal time, and it doesn't care much if it happens to be three in the afternoon.

- 16** Occasionally, you will not be able to go out on your scheduled flight. Sometimes the bump will be because the passengers did not follow statistical means, and fewer people bought tickets than the airline expected. In such cases, the airline will usually give you some sort of prize — free tickets or vouchers for travel on that airline. Occasionally, the bump will be for safety reasons. In the past three years, I have been stuck on the ground because of fog, thunderstorms, a (apparently false) smoke alarm, and an unresponsive backup rudder motor. I don't mind these delays at all. I'd rather be late to Chicago than experience a plane crash!

This part of the text gives you information about _____

- A** staying hydrated.
- B** non-flights.
- C** fear of flying.
- D** jet lag.
- E** nourishment aboard.
- F** temperature.
- G** air sickness.
- H** air quality.

Task 4

Read the text below. Choose from (A—H) the one which best fits each space (17—22). There are two choices you do not need to use. Write your answers on the separate answer sheet.

TWO MONKEYS SEE A MORE COLOURFUL WORLD

For a pair of squirrel monkeys named Sam and Dalton, the world recently got more colourful. Male squirrel monkeys are normally red-green colour-blind, (17) _____. But now, thanks to an experiment by scientists at the University of Seattle, Sam and Dalton see things different — they seem to be able to see red and green.

Animals (including people) are able to see different colours of light thanks to proteins in the eye. Proteins are important building blocks of cells, and different kinds of proteins serve specific purposes in a living organism. When an important protein is absent or disabled, (18) _____. Male squirrel monkeys normally lack the proteins that detect red and green light, which means they can't tell red and green from other colours. The monkeys can see blue and yellow.

Jay Neitz is the scientist at the University of Washington (19) _____ to give the monkeys more colourful vision. He says the experiment wasn't supposed to work. In fact, when he asked other scientists who study vision if they thought colour vision was possible in colour-blind monkeys, — every single person said, — «absolutely not», — he says.

Neitz and his team were able to add genes that make proteins for detecting red light in the monkey's eyes. A gene is like a recipe for building a protein, and different genes direct the body how to build different proteins. Almost every cell of a living organism contains DNA, or deoxyribonucleic acid, which is the set of instructions for how (20) _____. These instructions include all the genes, which are segments of DNA.

A gene is also responsible for building the protein (21) _____. Neitz and his team found male squirrel monkeys that don't have this gene — so for their experiment, they tried to give the gene to the monkeys. They injected the monkeys with a virus that contained the gene. Over the next few weeks, the monkeys began to make the red-detecting protein. After about 20 weeks of this gene therapy, the monkeys were making enough of the protein to be able to tell red from green.

Neitz's experiment is good for monkeys — but what about the rest of the world? They say it's too early to know (22) _____, or to help blind people see. Plus, it may be true that Sam and Dalton aren't seeing red and green as we know them — they may just be seeing other shades of yellow and blue.

Nonetheless, the idea of giving colour vision to a couple of monkeys is capturing the attention of researchers who study vision. «The achievement is technically amazing and conceptually very cool», says Melissa Saenz, a scientist at Caltech in Pasadena, California.

- A and may now see after (right) gene therapy to correct his colour-blindness
- B if genetic therapy could ever be used to help colour-blind people see colours
- C the animal cannot function properly
- D that enables an animal to see the red colour
- E which means they have trouble seeing those colours
- F to make that organism function
- G but the monkeys seemed to be able to see and understand the new colours right away
- H who led the research

USE OF ENGLISH

Task 5

Read the text below. For questions (23—32) choose the correct answer (A, B, C or D). Write your answers on the separate answer sheet.

GROCERY STORE BANS PLASTIC BAGS

Many people are asked «Paper or plastic?» when their groceries are being bagged in the supermarket. Soon one grocery store won't be asking shoppers that question. The store is eliminating plastic bags to (23) _____ on the amount of trash in the environment.

The owners of *Whole Foods Market* said in January that they will no longer use disposable plastic bags after Earth Day 2008, which is 22 April. They hope shoppers will bring their (24) _____ reusable bags. If shoppers don't bring their own bags, the store will (25) _____ paper bags made from recycled paper.

The store's (26) _____ to end use of plastic bags is its gift to the planet this Earth Day, said A.C. Gallo, *Whole Foods'* president. «We estimate we will (27) _____ 100 million new plastic grocery bags out of our environment between Earth Day and the end of this year», he said.

Scientists say that plastic bags are bad (28) _____ the environment because they (29) _____ drains, harm wildlife, and (30) _____ too much space in landfills.

Some countries have (31) _____ plastic bags and others tax people who use them. Last year, San Francisco, California, became the first US city to forbid disposable plastic bags (32) _____ stores.

Some people say we should stop «trashing» plastic bags. Plastic bags are cheaper and take less energy to produce than paper bags, they say. Plus, they can be used over and over.

	A	B	C	D
23	cut in	cut off	cut down	cut for
24	own	private	individual	peculiar
25	suggest	offer	propose	nominate
26	dream	ambition	plan	scale
27	show	bring	put	keep
28	against	on	for	off
29	seal	clog	tie	hinder
30	take up	take down	take after	take off
31	closed	banned	restricted	shut
32	of	from	off	on

Task 6

Read the text below. For questions (33—42) choose the correct answer (A, B, C or D). Write your answers on the separate answer sheet.

SAVING SEA TURTLES

On any given day, Dr Terry Norton might see six or more patients. But Dr Norton's patients aren't the kind that most doctors see. They are sea turtles. And his «doctor's office» is at the Georgia Sea Turtle Centre (GSTC) on Jekyll Island, Georgia, the USA.

One of the most recent patients to arrive at the GSTC is Pumpkin, a loggerhead sea turtle (33) _____ for the Florida creek where she was found. When Pumpkin arrived, she was not showing many signs of life. She had lost a lot of weight because she (34) _____ her mouth to eat like a healthy turtle can. Dr Norton and his team went to work on Pumpkin. They (35) _____ her a special diet and they are giving her physical therapy so she can learn how to move her mouth again.

Workers at the GSTC work hard to rescue and return sea turtles to their (36) _____ habitat. Another goal of the centre is to teach people about these «graceful swimming dinosaurs» and the dangers they face in the wild. Many turtles have come to the centre because they (37) _____ by boats, caught up in fishing nets, or harmed by trash thrown into the sea.

Last year, Dr Norton and his co-workers had a big (38) _____ when they returned a loggerhead sea turtle to the wild. That turtle, Dylan, had been rescued as a (39) _____ in 1998. She ended up spending many years at the Georgia Aquarium in Atlanta, where she was very popular with aquarium (40) _____. But Dylan was outgrowing her tank at the aquarium, so the people who run the aquarium moved her to the turtle centre because workers there could prepare her (41) _____ to her natural habitat.

At the aquarium, Dylan had been fed by hand for many years, so the GSTC team (42) _____ teach her how to capture prey. They taught her other skills she would need to survive in the wild too. Then, last June, a crowd of people gathered on the shores of Jekyll Island to send Dylan back to the sea. A tracking device attached to her shell has tracked her movements ever since. Last month, Dylan was tracked in the Gulf of Mexico, about 250 miles west of the southernmost tip of Florida's mainland.

	A	B	C	D
33	naming	name	were named	named
34	wouldn't open	can't open	won't open	couldn't open
35	are fed	are feeding	are being fed	fed
36	natural	nature	naturist	naturally
37	are struck	have been struck	were struck	had been struck
38	celebrate	celebration	celebratory	celebrating
39	hatch	hatcher	hatched	hatchling
40	visitors	visiting	visits	visitation
41	to be returned	being returned	be returned	returned
42	could	should	had to	must

WRITING

- 43** Imagine that you have received some holiday presents. Write a thank-you letter to your aunt according to the plan below:

PLAN

Introduction

Para 1: greeting; a few words about the purpose of your writing.

Main body

Para 2: describe what a special day it was; what presents you received.

Para 3: which present you liked most; why you liked it.

Conclusion

Para 4: thank your aunt; closing remarks; your signature.

Write a letter of at least 100 words. Do not write any dates and addresses.

БЛАНК ВІДПОВІДЕЙ

Б

Відповіді:
43. (Відповідаючи на завдання, не виходьте за межі ліній.)

Lined area for writing answers, consisting of multiple horizontal lines.

АНГЛІЙСЬКА МОВА

Час виконання — 120 хвилин

Тест складається з трьох частин, в яких перевіряється рівень навчальних досягнень учнів щодо основних видів мовленнєвої діяльності: читання, використання мови та письма.

Частини «Читання» та «Використання мови»

Виконавши завдання цих частин тесту, Ви продемонструєте своє вміння розуміти писемну англійську мову на матеріалі різноманітних текстів із автентичних джерел.

Загальні поради

Ці частини тесту складаються з 6 завдань, серед яких: завдання на встановлення відповідності, завдання з вибором однієї правильної відповіді і завдання на заповнення пропусків.

Кожне завдання складається з інструкції, тексту і запитань або тверджень до тексту.

У завданнях на встановлення відповідності Вам необхідно прочитати тексти і твердження/заголовки/ситуації, а також підібрати до кожного тексту відповідно до завдання заголовки/твердження/ситуацію.

У завданнях з вибором однієї правильної відповіді Вам необхідно прочитати текст і запитання до тексту, а потім вибрати правильний варіант відповіді з чотирьох поданих варіантів.

У завданнях на заповнення пропусків Вам необхідно доповнити пропуски в тексті реченнями/частинами речень або словами/слово-сполученнями з поданих варіантів.

Спочатку ознайомтеся з інструкцією до виконання завдання.

Прочитайте уважно текст і завдання до нього.

Виберіть правильну, на Вашу думку, відповідь і позначте відповідну клітинку у **Бланку А**.

Увага!

Правильно розподіляйте свій час.

На виконання цієї частини тесту передбачено **60 хвилин**.

Якщо Ви не можете надати відповідь на запитання, то виконуйте наступне.

Ваш результат залежатиме від загальної кількості правильних відповідей, записаних у **Бланку А**.

Частина «Письмо»

Частина тесту «Письмо» складається із завдання з розгорнутою відповіддю.

У завданні з розгорнутою відповіддю передбачається створення власного висловлення у письмовій формі відповідно до запропонованої комунікативної ситуації.

Увага!

На виконання цієї частини тесту відводиться **60 хвилин**.

Роботи, написані нерозбірливо, або такі, що містять **менше ніж 100 слів**, перевірятися не будуть.

Пам'ятайте, що писати на зворотній стороні **Бланку Б** не можна.

Варіант 10

READING

Task 1

Read the text below. Match choices (A—H) to (1—5). There are three choices you do not need to use. Write your answers on the separate answer sheet.

GETTING THINGS DONE: SECRETS OF A PURPOSEFUL WOMAN

- 1 Be faithful to the unique gifts in you. Follow your highest calling and choose noble goals. You'll have more energy when you do what you love.
- 2 Dare to dream. What is your heart's deepest desire? Close your eyes and make a mental movie of how it will be when you are living that dream. What do you see and hear? Replay the «movie» often, adding more colour, sound and details each time.
- 3 Decide what things you will accomplish towards your dream by one year from now. Every ninety days, make a plan. Write down the specifics of what you will do during that time: who, what, when, where, why, how. At the end of the 90 days, evaluate how things went. Then make a new plan that incorporates what you have learned. Balance determination with flexibility as you go along.
- 4 Considering your goals, make a checklist of specific things you will do this week. Look it over each morning and set your priorities for the day. Skip the important things for the most important things. Can't decide what's most important? Consider, «What would you do if you knew this was your last day on the Earth?»
- 5 Stay in motion and, sooner or later, you will discover what works. If one method fails, learn what you can from the experience and move on to plan B, C, D or E!

(By Nancy A. Watters)

- A See it and believe it.
- B Take a straightforward step.
- C Sing your own song.
- D Daily discernment — keep your eye on the horizon.
- E Expect miracles.
- F Play.
- G Make a plan, but don't cast it in concrete.
- H Persevere.

Task 2

Read the text below. For questions (6—10) choose the correct answer (A, B, C or D). Write your answers on the separate answer sheet.

THE LEGEND OF ST GEORGE AND THE DRAGON

St George travelled for many months by land and sea until he came to Libya. Here he met a poor hermit who told him that everyone in that land was in great distress, for a dragon had ravaged the country for long.

«Every day», said the old man, «he demands the sacrifice of a beautiful maiden and now all the young girls have been killed. The king's daughter alone remains, and unless we can find a knight who can slay the dragon, she will be sacrificed tomorrow. The king of Egypt will give his daughter in marriage to the champion who overcomes this terrible monster».

When St George heard this story, he was determined to try and save the princess, so he rested that night in the hermit's hut, and at daybreak set out to the valley where the dragon lived. When he drew near, he saw a little procession of women, headed by a beautiful girl dressed in pure Arabian

silk. The princess Sabra was being led by her attendants to the place of death. The knight spurred his horse and overtook the ladies. He comforted them with brave words and persuaded the princess to return to the palace. Then he entered the valley. As soon as the dragon saw him, it rushed from its cave, roaring with a sound louder than thunder. Its head was immense and its tail was fifty feet long. But St George was not afraid. He struck the monster with his spear, hoping he would wound it.

The dragon's scales were so hard that the spear broke into a thousand pieces and St George fell from his horse. Fortunately, he rolled under an enchanted orange tree against which poison could not prevail, so that the venomous dragon was unable to hurt him. Within a few minutes he had recovered his strength and was able to fight again.

He hit the beast with his sword but the dragon poured poison on him and his armour split in two. Once more he refreshed himself from the orange tree and then, with his sword in his hand, he rushed at the dragon and pierced it under the wing where there were no scales, so that it fell dead at his feet.

- 6 St George was told a sad story when he stopped to rest _____.
 - A under the shadowy tree.
 - B in the Arabian Desert.
 - C at the Egyptian King's Palace.
 - D on the banks of the sea.
- 7 A person who _____ will be able to marry the princess.
 - A fights the monster
 - B presents the nicest sacrifice
 - C kills the warriors
 - D overtakes the women
- 8 The knight met the dragon _____.
 - A in the cave.
 - B in the lowland.
 - C in the forest.
 - D at sea.
- 9 The dragon died _____.
 - A being wounded with the pike.
 - B when the knight struck his head.
 - C after drinking some poison.
 - D being slain by a sword.
- 10 What helped St George to recover his strengths?
 - A The cheerful voices of the ladies.
 - B The refreshing sap of the tree.
 - C The comforting story of the hermit.
 - D A sound louder than thunder.

Task 3

Read the text below. Match choices (A—H) to (11—16). There are two choices you do not need to use. Write your answers on the separate answer sheet.

11 Finland

The outdoors and physical fitness are important to the Finns, who have a wide range of activities, including walking, fishing (and ice fishing), camping, skiing, track and field, basketball, ice hockey, and boating. Golf is gaining in popularity; some people play it even on the ice in winter. The sauna is a traditional way to relax and socialize for people of all ages. During a retreat to a summer cottage, a popular activity is to run from a hot sauna for a swim in a cold, clear lake nearby.

12 Indonesia

Badminton and soccer are the most popular sports in Indonesia, and many people play volleyball and tennis. Shadow-puppet theatre is a traditional art, and performances are particularly common in rural areas and on special occasions. Other recreational activities include watching television and going to the cinema. Censorship is strict.

13 The Philippines

People spend their leisure time socializing with relatives and neighbours or watching films; the Philippines is the world's fourth largest producer of films, a number of which have a strong religious theme. Sundays are big days for sports; basketball, baseball, and soccer are all played. Filipinos are keen gamblers which accounts for the popularity of horse races and cockfights, and playing mah-jongg, a Chinese table game played with tiles.

14 Italy

An evening or Sunday afternoon stroll around the town is a well-established tradition in both rural and urban areas. On Sundays, many Italians go to the countryside, or to a sports event. In summer, crowds flock to the beach. Discotheques are popular among unmarried young people, particularly on Saturday nights. Soccer is by far the most popular sport. Bicycling, auto racing, skiing, and tennis are also popular. Recently, basketball has attracted a large Italian following.

15 Mongolia

Mongolian wrestling, horse racing, and archery are the most popular sports. The annual wrestling championships are enthusiastically followed throughout the country. Boxing, soccer, volleyball, basketball, and table tennis are also enjoyed. Leisure activities include visiting family and friends, watching television, going to the movies, and, especially in summer, making outings to the countryside. Sunday is a favourite day for picnics, and some people own small summer cabins in the hills around the capital.

16 The UK

The British are known as a nation of gardeners. Most people have a garden on their property. Gardening has been a popular pastime since Roman times. Many people in Britain are proud of their houses and gardens. They want their houses and gardens to look nice. Every town in Britain has one or more DIY (Do It Yourself) centres and garden centres. These are like supermarkets for the home and garden. These places are very popular with British homeowners at the weekends.

In this country _____

- A** people like walking in the evening.
- B** people are fond of shows.
- C** people like swimming in cold water.
- D** people breed horses for sports.
- E** people prefer spending time in the garden.
- F** people are fond of gambling.
- G** people never spend time outdoors.
- H** people prefer fitness to skiing.

Task 4

Read the text below. Choose from (A—H) the one which best fits each space (17—22). There are two choices you do not need to use. Write your answers on the separate answer sheet.

BIODIVERSITY IS THE VARIETY OF ALL LIFE ON THE EARTH

Biodiversity, or biological diversity, is the term for the variety of life and the natural processes (17) _____. This includes the living organisms and the genetic differences between them and the communities in which they occur.

The concept of biodiversity represents the ways that life is organized and interacts on our planet. These interactions can take place on scales ranging from the smallest, at the chromosome level, to organisms, ecosystems, and even entire landscapes. The term «biodiversity» refers to the number of organisms: animals, plants, microbes; all the life (18) _____.

«Biodiversity» is a term that came into fairly common use during the 1990s. However, many people are still not sure of its meaning, and often associate the concept with non-native ecosystems and habitats (19) _____. Simply stated, the term «biodiversity» refers to the full array of life on the Earth. More generally, we use the term «biodiversity» to refer to the number of organisms (20) _____.

Aside from the range within ecosystems, biodiversity includes variety within genes, a segment of DNA (21) _____ that makes each species and individual unique, and species, which is a population of individuals that are alike and able to breed and reproduce fertile offspring. None are alike.

The scale at which biodiversity can be measured varies. That region may consist (22) _____ no more than a few square metres or yards, a whole continent, or the entire planet. Biodiversity does more than measure the variety of life around us. It also provides a variety of animals, plants, bacteria, and other organisms to support us. Imagine what it would be like if we only had one food to eat everyday!

- A that occur in a given place
- B is composed of genes
- C of which living things are a part
- D such as tropical rainforests
- E that includes the coded information in an organism's cells
- F that exists within any given geographical area
- G of a plot of land
- H what is meant by biodiversity

USE OF ENGLISH

Task 5

Read the text below. For questions (23—32) choose the correct answer (A, B, C or D). Write your answers on the separate answer sheet.

THE PARK WITH LOTS OF TRADITIONS

Stephen Foster Folk Culture Centre State Park is situated on the banks of the Suwannee River and pays tribute to the great American composer Stephen Foster, (23) _____ song by the same name is Florida's state song. The park's museum honours the man and his songs and the 97-bell carillon plays his music (24) _____ the day.

Today, the park is a popular (25) _____ for music and nature lovers alike. While the park can be a peaceful retreat, there is always something going on. A myriad of cultural (26) _____ fill the calendar each year — the most popular being the Florida Folk Festival, held Memorial Day weekend each year.

(27) _____ a gift shop that is open daily, artists and craft demonstrators are often on hand on weekends (28) _____ Florida's early traditions in blacksmithing, quilting, pottery and more. Weekend retreats offer instruction in building and playing early musical instruments, (29) _____ banjos and dulcimers.

The Florida National Scenic Trail follows the river through the park, so there are miles of (30) _____ to explore either by bicycling, hiking or horseback riding. The beautiful oak-shaded campground has 45 (31) _____ for either RV or tent camping and five riverside (32) _____ that are located near the canoe launch. Besides canoeing, kayaking or freshwater fishing (fishing licence required) are popular activities.

	A	B	C	D
23	who	whom	whoever	whose
24	over	about	throughout	along
25	destination	start	terminal	harbour
26	occurrences	milestones	events	miracles
27	Moreover	Besides	Beside	Despite
28	studying	learning	discovering	teaching
29	so	though	such as	alike
30	trails	streams	footprints	spooks
31	sights	sites	cites	habitats
32	cabins	buildings	castles	ranches

Task 6

Read the texts below. For questions (33—42) choose the correct answer (A, B, C or D). Write your answers on the separate answer sheet.

9/11 MEMORIAL

The 9/11 Memorial will open on the tenth anniversary of the 9/11 attacks on 11 September 2011 in a ceremony for (33) _____ families. It will open to the general public (34) _____ 12 September 2011. The 9/11 Memorial Museum will open in 2012.

The 9/11 Memorial will feature the names of the 2,982 victims of the 11 September 2001 and 26 February 1993 terrorist attacks on bronze panels (35) _____ two pools with waterfalls cascading down the sides. The plaza surrounding the pools (36) _____ with oak trees and a callery tree, known as the Survivor Tree, because it (37) _____ the 9/11 attacks.

The atrium entrance to the 9/11 Memorial Museum will house two tridents from the steel facade of WTC 1 (the North Tower) which will be visible to visitors at the memorial even before the Museum itself opens.

	A	B	C	D
33	victim's	victims'	victims	victim
34	in	at	about	on
35	lining	lines	lined	liner
36	will be filled	will fill	will be filling	would be filled
37	survive	survived	surviving	survives

THE HIGHWAY CONSTRUCTION PROJECT

When the California Department of Transportation (38) _____ to buy an almond ranch and adjacent grazing land in the Sacramento Valley as mitigation for a highway construction project, the landowners, *Loafer Creek LLC*, did some fast research about the Endangered Species Act and vernal pools (also known as seasonal wetlands). It turned out that the property has value in (39) _____ for development elsewhere.

About 90 miles north of Sacramento, the 2,400 acres are particularly valuable because of a stream that (40) _____ through them as well as vernal pools that are home to the threatned vernal pool

fairy shrimp, endangered vernal pool tadpole shrimp, and endangered Butte County meadowfoam, a plant.

Loafer Creek LLC (41) _____ to develop the property, but decided to preserve it after conducting meticulous biological inventories. Working with the Fish and Wildlife Service and other agencies, the company established the Dove Ridge Conservation Bank. The bank's property (42) _____ in perpetuity through an easement, management plan, and endowment.

	A	B	C	D
38	offered	was offered	were offered	offering
39	mitigate	mitigating	mitigated	mitigation
40	ran	was running	running	runs
41	have planned	has planned	had planned	would plan
42	is preserving	is preserved	to be preserved	was preserved

У завданнях правильну відповідь позначайте **тільки так**: ☐

	A	B	C	D	E	F	G	H
1								
2								
3								
4								
5								

	A	B	C	D
6				
7				
8				
9				
10				

	A	B	C	D	E	F	G	H
11								
12								
13								
14								
15								
16								

	A	B	C	D	E	F	G	H
17								
18								
19								
20								
21								
22								

	A	B	C	D
23				
24				
25				
26				
27				

	A	B	C	D
28				
29				
30				
31				
32				

	A	B	C	D
33				
34				
35				
36				
37				

	A	B	C	D
38				
39				
40				
41				
42				

Місце виправлення помилкової відповіді

Щоб виправити відповідь до завдання, запишіть його номер у білих прямокутниках зліва.

Увага! Приклад написання цифр:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	0
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

[illegible][illegible]

WRITING

- 43** Write a letter to your friend describing an event (at least 100 words). Follow the plan below.

PLAN

Introduction

Para 1: greet the person that you are writing to.

Main body

Para 2: explain why you are writing; briefly refer to the event.

Para 3: describe the event; say why you like it.

Conclusion

Para 4: state anything you want to emphasize; conclusive words.

43. (Відповідаючи на завдання, не виходьте за межі ліній.)

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

АНГЛІЙСЬКА МОВА

Час виконання — 120 хвилин

Тест складається з трьох частин, в яких перевіряється рівень навчальних досягнень учнів щодо основних видів мовленнєвої діяльності: читання, використання мови та письма.

Частини «Читання» та «Використання мови»

Виконавши завдання цих частин тесту, Ви продемонструєте своє вміння розуміти писемну англійську мову на матеріалі різноманітних текстів із автентичних джерел.

Загальні поради

Ці частини тесту складаються з 6 завдань, серед яких: завдання на встановлення відповідності, завдання з вибором однієї правильної відповіді і завдання на заповнення пропусків.

Кожне завдання складається з інструкції, тексту і запитань або тверджень до тексту.

У завданнях на встановлення відповідності Вам необхідно прочитати тексти і твердження/заголовки/ситуації, а також підібрати до кожного тексту відповідно до завдання заголовки/твердження/ситуацію.

У завданнях з вибором однієї правильної відповіді Вам необхідно прочитати текст і запитання до тексту, а потім вибрати правильний варіант відповіді з чотирьох поданих варіантів.

У завданнях на заповнення пропусків Вам необхідно доповнити пропуски в тексті реченнями/частинами речень або словами/слово-сполученнями з поданих варіантів.

Спочатку ознайомтеся з інструкцією до виконання завдання.

Прочитайте уважно текст і завдання до нього.

Виберіть правильну, на Вашу думку, відповідь і позначте відповідну клітинку у **Бланку А**.

Увага!

Правильно розподіляйте свій час.

На виконання цієї частини тесту передбачено **60 хвилин**.

Якщо Ви не можете надати відповідь на запитання, то виконуйте наступне.

Ваш результат залежатиме від загальної кількості правильних відповідей, записаних у **Бланку А**.

Частина «Письмо»

Частина тесту «Письмо» складається із завдання з розгорнутою відповіддю.

У завданні з розгорнутою відповіддю передбачається створення власного висловлення у письмовій формі відповідно до запропонованої комунікативної ситуації.

Увага!

На виконання цієї частини тесту відводиться **60 хвилин**.

Роботи, написані нерозбірливо, або такі, що містять **менше ніж 100 слів**, перевірятися не будуть.

Пам'ятайте, що писати на зворотній стороні **Бланку Б** не можна.

Варіант 11

READING

Task 1

Read the text below. Match choices (A—H) to (1—5). There are three choices you do not need to use. Write your answers on the separate answer sheet.

WHEN CHILDREN LIE

Sometimes children are caught in small lies, of the «I didn't do it» variety. How to stop this behaviour before it starts to escalate? Think about it.

- 1 They lie to keep their parents happy with them, they lie so they won't get in trouble, they lie to cover embarrassment or inadequacy, or they lie because they don't make the clear distinction between fact and fiction. Teaching your child the value of telling the truth takes time, skill and patience.
- 2 Don't ask questions that set your child up to lie. When your child has chocolate on his face and the candy is gone, don't ask, «Did you eat that candy bar that was on the counter?» Instead make a statement of fact, «I'm disappointed that you ate the candy bar without asking. That will be your snack for today». If your child says, «I didn't»,— don't play twenty questions, just state the facts, «The candy is gone, and there's chocolate on your face. Why don't you go up to your room for a while and come on back down when you want to talk about it?»
- 3 Focus on finding an answer instead of laying blame. «Regardless of how it happened, the lamp is broken. What are we going to do about it?»
- 4 If your child comes to you with the truth, resist the urge to lecture. Thank the child for telling you and then focus on finding a solution or imposing a necessary consequence, without anger. Don't make the mistake of saying, «If you tell the truth, you won't be punished». We all make mistakes, and owning up to them can be difficult, but we still need to accept responsibility for our actions. So avoid the trap of saying, «When you tell the truth, you'll be off the hook»,— instead, think of it this way, «If you lie, you'll be in even a bigger trouble!»
- 5 Kids sometimes lie because they feel they're not meeting your anticipation, and they think it's easier to lie than feel like a failure. Take a look at how you respond to your child's mistakes or inadequacies, and make sure you leave room for imperfections.

- A Spend time on solutions.
- B Review your expectations.
- C Don't start the «off the hook» mistake.
- D Model truthfulness.
- E Children lie for a variety of reasons.
- F Be straightforward and honest.
- G Find someone to talk to.
- H Don't play a detective.

Task 2

Read the text below. For questions (6—10) choose the correct answer (A, B, C or D). Write your answers on the separate answer sheet.

ALBERT EINSTEIN

Any list of the greatest thinkers in history contains the name of the brilliant physicist Albert Einstein. His theories of relativity led to entirely new ways of thinking about time, space, matter,

energy, and gravity. Einstein's work led to such scientific advances as the control of atomic energy, even television is a practical application of Einstein's work.

In 1902 Einstein became an examiner in the Swiss patent office in Bern. In 1905, at the age of 26, he published the first of five major research papers. The first one provided a theory explaining Brownian movement, the zig-zag motion of microscopic particles in suspension. The second paper laid the foundation for the photon, or quantum, theory of light. In it, he proposed that light is composed of separate packets of energy, called quanta or photons, that have some of the properties of particles and some of the properties of waves. The third paper contained the «special theory of relativity» which showed that time and motion are relative to the observer, if the speed of light is constant and the natural laws are the same everywhere in the universe. The fourth paper was a mathematical addition to the special theory of relativity. Here Einstein presented his famous formula, $E = mc^2$, known as the energy-mass equivalence. In 1916, Einstein published his general theory of relativity. In it, he proposed that gravity is not a force, but a curve in the space-time continuum, created by the presence of mass.

Einstein spoke out frequently against nationalism, the exalting of one nation above all others. He opposed war and violence and supported Zionism, the movement to establish a Jewish homeland in Palestine. When the Nazis came to power in 1933, they denounced his ideas. He then moved to the United States. In 1939 Einstein learned that two German chemists had split the uranium atom. Einstein wrote to President Franklin D. Roosevelt warning him that this scientific knowledge could lead to Germany developing an atomic bomb. He suggested the United States begin its own atomic bomb research.

- 6 Where was Albert Einstein born?
 - A In Switzerland.
 - B In the United States.
 - C In Germany.
 - D In Israel.
- 7 Einstein's primary work was in the field of _____.
 - A physics.
 - B chemistry.
 - C biology.
 - D engineering.
- 8 According to Einstein, light is composed of separate packets of energy called _____.
 - A gamma rays.
 - B electrons.
 - C photoelectrons.
 - D quanta.
- 9 Einstein contributed to the development of mathematics in his _____.
 - A first paper.
 - B second paper.
 - C fourth paper.
 - D fifth paper.
- 10 In his theory of relativity Einstein proved that _____.
 - A gravity is a force.
 - B microscopic particles move in suspension.
 - C time and motion are relative to the observer.
 - D the natural laws are the same everywhere in the world.

Task 3

Read the text below. Match choices (A—H) to (11—16). There are two choices you do not need to use. Write your answers on the separate answer sheet.

THE FASTEST CARS IN THE WORLD

- 11 Bugatti Veyron 16.4 Super Sport**
Bugatti is again among the leaders! The limited model *Veyron Super Sport* has set a new speed record for serial supercars. Engine power is increased to 1200 horses. Substantially changed car roof aerodynamics has resulted in better body streamlining. However, to protect the tires, speed is electronically limited to 415 km/h.
- 12 SSC Ultimate Aero TT**
 After seven years of designing, the legendary producer of supercars *Shelby Super Cars (SSC)* presented a car which has no equal! The car is officially called «the fastest production car in the world. The Best American supercar!»
- 13 Hennessey Venom 1000 Twin Turbo**
 The standard model *Viper SRT-10* was equipped with *Venom 1000 Twin Turbo Engine Upgrade*, which made it the fastest and most powerful low-volume car in the world. The huge 8-litre V10 was completely redesigned and equipped with dual turbochargers, a dual intercooler and an upgraded exhaust.
- 14 Bugatti Veyron 16.4**
 The greatest supercar of all time, named after a French racing driver Pierre Veyron, who won the 24 hours of Le Mans in 1939 on a Bugatti racing car. Two hundred cars were built from 2005 to 2008. They had different versions: *Veyron 16.4*, *Pur Sang*, *Hermes Edition*, *Sang Noir*, *Targa*, *Vincero*, and *Bleu Centenaire*.
- 15 Koenigsegg CCXR Edition**
Koenigsegg CCXR is the only environment-friendly supercar on the planet. Swedish designers made the car according to eco-standards and it runs on bioethanol (E85 Bioethanol). Being environmentally friendly does not mean being slow and boring. Unfortunately, the presence of a 1,000 horsepower engine and being «green» at the same time is not cheap.
- 16 9ff Porsche GT9-R**
 The project is based on *Porsche 997*. GT9-R is now the fastest supercar in the world! It is available with three power options from 750 hp to incredible 1120 hp. The cars are designed not only for the straight-line sprints, but for piloting at the complex routes, such as the *Nurburgring*.

This car _____

- A has the lightest body.
- B is good for driving on bumpy roads.
- C is a «silent» vehicle.
- D uses eco-friendly fuel.
- E has speed limitations.
- F was named after its driver.
- G possesses the official status of being the fastest.
- H is equipped with a central location of steering.

Task 4

Read the text below. Choose from (A—H) the one which best fits each space (17—22). There are two choices you do not need to use. Write your answers on the separate answer sheet.

MEET YOUR MYSTERIOUS RELATIVE

Her scientific name is *Ardipithecus ramidus*, and scientists call her Ardi for short. She is ancient — her bones are 4.4 million years old — and is making scientists think about the distant past in a whole new way.

Ardi is an example of an extinct species that may help scientists understand how human beings evolved the way we did. She is a hominid, (17) _____. It's not clear whether Ardi was a direct ancestor of humans.

Scientists have just published more than a dozen studies on Ardi's species — and this is just the first wave. Ardi's skeleton is so surprising that «no one could have imagined it without direct fossil evidence», says Tim White, an anthropologist at the University of California, Berkeley, (18) _____.

Ardi first started to show up in 1992, when scientists found her fossilised teeth in Ethiopia. In 1994, her hand bone was found. For three years after that, scientists worked to remove more of her skeleton, (19) _____. She was believed to be female because she had a relatively small skull and small canine teeth. Between 1981 and 2004, scientists removed other skeletons of other individuals of the same species from the same area. They also removed fossils of other animals and plants.

White says *Ardipithecus* looks different from any living primate, so it's hard to get an idea of Ardi's appearance by looking at modern primates (20) _____.

Some scientists have believed that the common ancestor of people and apes resembled a chimpanzee, but Ardi shows that idea may not be true. Ardi's partial skeleton that scientists have found shows that she could walk upright and easily climb trees and move along branches — traits more easily identified in monkeys or apes. It also shows (21) _____.

«It now seems that the last common ancestor of chimpanzees and humans was much less chimplike than previously thought», says Alan Walker, (22) _____.

In Ardi's teeth, Lovejoy sees the beginning of an evolutionary process that led to human beings. «This is one of the most revealing hominid fossils that I could have imagined», he says.

- A who has studied Ardi
- B which means she belongs to the same evolutionary family as people
- C including her arms, hands, pelvis, legs and feet
- D to learn more about how Lucy's species evolve
- E when they're fighting over females
- F that Ardi probably couldn't swing from branch to branch
- G an anthropologist at the Pennsylvania State University in University Park
- H such as monkeys or apes

USE OF ENGLISH

Task 5

Read the text below. For questions (23—32) choose the correct answer (A, B, C or D). Write your answers on the separate answer sheet.

GIANT SMELLY PLANT ATTRACTS THOUSANDS

Often people bring flowers into their homes because they have a pleasant scent. But the foul-smelling «corpse plant» is one flower that should stay (23) _____.

The (24) _____ name for the corpse plant is *titan arum*, but it got its nickname from the terrible odour it (25) _____ when it blooms. People have (26) _____ its smell to garbage or rotting meat. Corpse plants don't bloom often, though, and when they do, people often stand in line to get a (27) _____.

A corpse plant that recently bloomed at the US Botanic (28) _____ in Washington, DC, attracted thousands of visitors during the two days it stayed (29) _____ bloom. People also came because there are only about 12 corpse plants in the US, and most people never get to see — or smell — one.

Corpse plants usually bloom once every five years. This is the first time the one in Washington bloomed, and it is 14 years old. The plants have a very tall, cone-shaped bloom. They can grow to be 12 feet tall in Indonesia, their (30) _____ land. Scientists think the corpse plant is the largest flower in the world that does not (31) _____ on a tree.

(32) _____ the corpse plant may smell bad to us, it is very attractive to insects that like to lay their eggs in rotten meat. By smelling like bad meat, the plant attracts insects that spread the plant's pollen around and help make new plants.

	A	B	C	D
23	outside	indoors	inside	out
24	natural	actual	physical	real
25	radiates	transmits	emits	issues
26	correlated	compared	measured	contrasted
27	whiff	puff	smoke	air
28	Field	Garden	Forest	Valley
29	at	on	in	with
30	aboriginal	original	specific	native
31	grow	cultivate	produce	emerge
32	As if	In case	While	Unless

Task 6

Read the texts below. For questions (33—42) choose the correct answer (A, B, C or D). Write your answers on the separate answer sheet.

SCIENTISTS SAY EXERCISE IS «FOOD FOR THE BRAIN»

Do you think that walking and running might help you with reading and writing? Scientists say it can. They say exercise causes blood to flow to the brain. That carries oxygen and nutrients to the brain.

«Exercise is food for the brain», says Dr John Ratey of Harvard University. «(33) _____ show that exercise builds new brain cells in the part of the brain that helps with memory and learning», he added.

«Short bursts of exercise throughout the day may help students pay attention more, behave better, and feel better about (34) _____», Dr Dawn Coe told *News For You*. «That can help students do better in school», she added.

One group of scientists say they have (35) _____ that exercise can help boost students' grades. The scientists studied 214 sixth graders. They divided the students into three groups that got different amounts of exercise. They learned that the group that exercised most did the best on tests. The more active the exercise, (36) _____, the scientists said. Basketball, soccer, and swimming

are some of the best forms of exercise. (37) _____ are biking, skateboarding, playing tag, and jumping on a trampoline.

Some sports — such as basketball and tennis — are good because players must concentrate to play well. Playing those sports can help teach students to concentrate. That's a skill that can help students in the classroom too.

	A	B	C	D
33	Study	Studying	Studies	Studied
34	yourselves	itself	himself	themselves
35	prove	proofs	proving	proves
36	the better	good	the best	better
37	Others	Other	Another	The others

ISLAND NATION MAY NEED TO MOVE TO NEW HOME

The Republic of Maldives is an island country known for its warm ocean water and beautiful beaches. But if global temperatures and sea levels keep (38) _____, the country's new president is afraid much that his nation (39) _____ someday be under water. He is so worried that he is thinking about buying a piece of land — and moving the whole country to that new location.

The Maldives, sometimes called the Maldivian Islands, is made up of a group of almost 1,200 islands in the Indian Ocean. People live on 250 of those islands. Most of the islands are only about 5 feet above sea level. Over the last century, sea levels in parts of the Maldives (40) _____ by nearly 8 inches. And many experts (41) _____ a similar rise in sea levels by the end of this century. They wonder what might happen to the Maldives if sea levels keep rising at that rate or faster.

Mohamed «Anni» Nasheed, the country's president, wants to put aside some of the \$1 billion the country earns every year from tourism to buy land in case people (42) _____ to move. Nasheed has said he is looking at lands in Sri Lanka and India, because those countries have similar climates, cultures, and foods to the Maldives. He also has said he might think about Australia, which has lots of land where a new nation might be built.

	A	B	C	D
38	rising	rise	to rise	to be risen
39	need	should	must	might
40	have risen	is rising	rose	had risen
41	expected	have expected	expect	have been expecting
42	forced	are forced	force	were forced

WRITING

- 43** You are writing your final test in English. You are going to continue mastering a foreign language in future. Write an e-mail letter to the Students' Web Council according to the plan below:

PLAN

Introduction

Para 1: greeting; the purpose of your writing.

Main body

Para 2: whether you are for or against school leaving exams.

Para 3: what the advantages of the testing system are.

Conclusion

Para 4: whether the testing is a good way to evaluate students' knowledge; closing remarks; your signature.

Write a letter of at least 100 words. Do not write any dates and addresses.

БЛАНК ВІДПОВІДЕЙ

Б

Відповіді:
43. (Відповідаючи на завдання, не виходьте за межі ліній.)

Lined area for writing answers, consisting of multiple horizontal lines.

АНГЛІЙСЬКА МОВА

Час виконання — 120 хвилин

Тест складається з трьох частин, в яких перевіряється рівень навчальних досягнень учнів щодо основних видів мовленнєвої діяльності: читання, використання мови та письма.

Частини «Читання» та «Використання мови»

Виконавши завдання цих частин тесту, Ви продемонструєте своє вміння розуміти писемну англійську мову на матеріалі різноманітних текстів із автентичних джерел.

Загальні поради

Ці частини тесту складаються з 6 завдань, серед яких: завдання на встановлення відповідності, завдання з вибором однієї правильної відповіді і завдання на заповнення пропусків.

Кожне завдання складається з інструкції, тексту і запитань або тверджень до тексту.

У завданнях на встановлення відповідності Вам необхідно прочитати тексти і твердження/заголовки/ситуації, а також підібрати до кожного тексту відповідно до завдання заголовки/твердження/ситуацію.

У завданнях з вибором однієї правильної відповіді Вам необхідно прочитати текст і запитання до тексту, а потім вибрати правильний варіант відповіді з чотирьох поданих варіантів.

У завданнях на заповнення пропусків Вам необхідно доповнити пропуски в тексті реченнями/частинами речень або словами/слово-сполученнями з поданих варіантів.

Спочатку ознайомтеся з інструкцією до виконання завдання.

Прочитайте уважно текст і завдання до нього.

Виберіть правильну, на Вашу думку, відповідь і позначте відповідну клітинку у **Бланку А**.

Увага!

Правильно розподіляйте свій час.

На виконання цієї частини тесту передбачено **60 хвилин**.

Якщо Ви не можете надати відповідь на запитання, то виконуйте наступне.

Ваш результат залежатиме від загальної кількості правильних відповідей, записаних у **Бланку А**.

Частина «Письмо»

Частина тесту «Письмо» складається із завдання з розгорнутою відповіддю.

У завданні з розгорнутою відповіддю передбачається створення власного висловлення у письмовій формі відповідно до запропонованої комунікативної ситуації.

Увага!

На виконання цієї частини тесту відводиться **60 хвилин**.

Роботи, написані нерозбірливо, або такі, що містять **менше ніж 100 слів**, перевірятися не будуть.

Пам'ятайте, що писати на зворотній стороні **Бланку Б** не можна.

Варіант 12

READING

Task 1

Read the text below. Match choices (A—H) to (1—5). There are three choices you do not need to use. Write your answers on the separate answer sheet.

STUDENT DISINTEREST: IS IT CURABLE?

Disinterested students — they are easy to spot! They meander into class, drop their books, and slide into semi-reclining positions at their desks. Indifference is written all over their faces — and all over the work they do. Meanwhile, teachers scratch their heads and huddle together, trying to make sense of the lack of pride and drive which their students show. Most teachers are always seeking concrete ways to re-engage those disinterested students in the learning process.

The following are some fresh ideas and words of wisdom that reflect on some ways to tackle the sticky problem of student disinterest.

- 1 Work with what you've got. Middle-schoolers flourish in herds — it's the nature of the beast. Group projects and an abundance of lunch-hour and after-school clubs will meet those students' need to be part of a group.
 — Create projects that tap into their innate desire to make a difference in their world. Check out a few of the many Service Learning Web Resources available or connect learning themes to such social justice.
 — This generation loves to interact. Capitalise on that by integrating instant messaging (MSN) and online bulletin boards into your assignments. They'll be so busy writing that they won't even realise they're learning!
- 2 Enlist students' opinions whenever possible. Involve them in the creation of assignment rubrics. Frequently seek their feedback concerning what is happening in your classroom.
 — Provide plenty of opportunities for student choice in the way they learn and in the ways they are allowed to demonstrate what they know. That will encourage them to take more ownership of their learning.
- 3 Create a bulletin board headlined «Great Moments in Room 32». If you see a student doing something thoughtful or kind, write it down on an index card and hang it up on the board.
 — Create a bulletin board that shouts «Stupendous Students». Let students choose the work they are most proud of to display.
- 4 Routinely provide benchmarks and rubrics at the beginning of an assignment, so students know what they have to do to achieve.
 — Do whatever you have to do to help students. If reading 100 minutes a week at home is a turn-off for a disinterested student, start with 50 minutes and work up gradually. Students will be encouraged to make an effort if they know you are willing to work with them.
- 5 Consider publishing students' work online. Nothing seems to motivate students quite as much as knowing their work will have an extended audience.
 — Encourage administrators to make a special effort to work with troublesome students. They can offer extra love and support, a sincere «How are you doing?» in the morning, an extra hug when they need a time out, maybe even a trip to McDonald's at the end of a successful week.

- A Make sure you meet your students' learning expectations.
 B Provide students with healthy food supplies.
 C Turn learners' weaknesses into strengths.
 D Reward students!

- E Offer extra money for project work.
- F Organize «no-disinterest» campaigns.
- G Engage students in participation.
- H Meet pupils' emotional needs.

Task 2

Read the text below. For questions (6—10) choose the correct answer (A, B, C or D). Write your answers on the separate answer sheet.

As any parent will tell you, life for the average teen is a juggling act. They do their best to juggle their jumble of tasks, but almost inevitably, something gets neglected. And for the overwhelming majority of teens living in the US today, that something is nutrition.

According to the Centre for Disease Control and Prevention's 2007 polling data of 100,000 teenagers, just 13 per cent of teens are getting the recommended amounts of fruits and vegetables into their diet daily. That's approximately one in every 10 teens. Adults fared better, with about a third of them eating at least two servings of fruit and three servings of vegetables per day. But a third is a far cry from health officials' goal: for 75 per cent of Americans to be eating at least that amount.

The reasons Americans aren't receiving proper nutrition run the gamut: lack of time, lack of will, lack of willpower, or lack of knowledge. A serving qualifies as e.g. 1 orange, 12 cherries, 1/2 cup vegetable juice, or 1/2 potato. It's also likely due to the fact that people with on-the-go lifestyles complain of «not having the time» for balanced nutrition.

But this excuse will ring hollow when teenage boys grow older and find that they're not as well-built, or when teenage girls have brittle bones by the time they're in their 30s.

Cells are in an almost constant state of growth and development in adolescence, and these cells rely on fruits and vegetables for vitamins A, C and E, which fuel cellular development. Bone health is largely determined during teen years as well. Bones rely on calcium from sources like spinach and on vitamin B₆ from sources like bananas for proper development and density.

True, teens have the rest of their lives to improve their diets, but the teen years are crucial to the formation of dietary habits; it's where they take shape. And the earlier those habits entrench themselves, the greater the likelihood that teenagers will succumb to age-related diseases in adulthood. According to a study published this month in the *American Journal of Clinical Nutrition*, rats fed a diet low in vitamins (e.g., vitamin K) were more likely to develop weakening of the bones and hardening of the arteries.

Teens can typically get away with eating junk food from a standpoint of weight gain; their metabolism is revved at a much higher rate than the average adult's is. What the average adult stores as fat, the teen burns off. But the infrequency with which teens, apparently, eat fruits and vegetables is not without consequence. Those consequences will become apparent as they grow older, as the quality of their development will no doubt be a shell of what it could have been.

- 6 According to the survey data, the number of teenagers who include enough fruits and vegetables in their daily diet is _____.
 - A less than 13 per cent.
 - B more than 90 per cent.
 - C about 100,000 people.
 - D approximately one in ten.
- 7 Americans explain that the reasons for not receiving balanced foods are _____.
 - A lack of time, willpower and money.
 - B ignorance, time deficiency and absence of desire.
 - C lack of willpower and food scarcity.
 - D ignorance, absence of will and need of foodstuff.
- 8 If a teenager doesn't eat fruits and vegetables, by the older age his/her bones become _____.
 - A easily cracked.
 - B slender.
 - C crooked.
 - D hardened.

- 9 What do cells in the growing body mostly rely on?
 A Calcium.
 B Vitamins.
 C Energy.
 D Dietary habits.
- 10 To the formation of the dietary habits the period of adolescence is _____
 A alarming.
 B bloodthirsty.
 C critical.
 D destructive.

Task 3

Read the text below. Match choices (A—H) to (11—16). There are two choices you do not need to use. Write your answers on the separate answer sheet.

YOUR NEXT BIG VACATION

Have you ever had that fantasy to visit the moon, grab a rock and throw it into space so it would float forever? Soon, if you've got the cash, you can!

- 11 Enter the Artemis Project. This new and bold project is a private venture that will «establish a permanent, self-supporting manned lunar base», which translates into a community on the moon for people to live in.
 According to Gregory Bennett, the founder of the Artemis Project, «It's not a question of whether it'll work, but rather how long it will take».
- 12 On 20 July 1969, Neil Armstrong became the first man to set foot on the moon. That moment became a crowning achievement in both the space community and for humanity itself.
 Despite the significance of the occasion, almost certainly when viewers saw images of his weightless, bouncing figure they thought, «That looks like fun!»
- 13 So, the Artemis team is taking a realistic approach to a human fantasy: they are marketing the project of a lunar base as pure entertainment. One small step for man, one giant leap for entertainment! They plan to pay for the initial stages of the project through commercialism.
 California investor, Dennis Tito, recently took a trip to the International Space Station, after donating \$20 million to the Russian Space programme. Wealthy celebrities like Canadian director James Cameron and the brothers of rock band *Oasis* have also voiced their interest to visit the big ball in the sky.
- 14 The project expects to pay for the initial lunar base primarily by exploiting the fun factor of the grand adventure of space flight. Planners expect to make the experience so much fun that net revenues from the entertainment value of the project, through its first flight, will be more than US \$5 billion. These revenue estimates are based on comparisons to similar mass-marketing ventures which tie movies and television shows in with associated merchandise and services.
- 15 So, what will a two-week vacation on the moon cost? Apparently, the price you would expect to pay for a luxury-class European capital tour, or probably less than \$10,000. For that, you would play in zero gravity, sightsee for the few days it takes to get to the moon, of course, moonwalk and if you're in the mood, perhaps take a bus tour.
- 16 At first, the expedition-class flights would be for rugged explorers, the sort of trip that will appeal to safari-goers, mountain climbing types and perhaps hidden cave adventurers. Eventually, it will grow into luxury-class trips suitable for the casual sightseer. However, if you are one of those ready to book a flight, don't pack your bags quite yet, your flight is not scheduled to depart for at least a couple of decades.

This part of the text you should read if you are interested in _____

- A a real challenge for spending money.
- B buying a package tour that will not start soon.
- C NASA's commercial enterprise.
- D the Artemis Team's work goal.
- E culminating the accomplishment.
- F a brand-new plan.
- G giving opportunities for long-term investments.
- H the lunar tourism industry.

Task 4

Read the text below. Choose from (A—H) the one which best fits each space (17—22). There are two choices you do not need to use. Write your answers on the separate answer sheet.

DETERMINATION

Michael Jordan is known throughout the world (17) _____ he brought to *the Chicago Bulls* basketball team. We saw his majestic feats on the court.

However, many of us did not get a chance (18) _____ and determination on the practice court. His quote below tells a lot about the man and his determination to be the very best.

«I've missed over 9,000 shots in my career. Twenty-six times I've been trusted to take the game winning shot and missed. I've failed over and over again in life. And that is why I succeed».

Determination is having the guts (19) _____. Michael could have given up after missing a couple of those game-winning shots. He didn't. Rather, he learned from those missed opportunities and continued to work even harder (20) _____.

Most of us will never be NBA basketball players, but we can all learn something from Michael's determination (21) _____. And we can apply those lessons to whatever we are doing — school, work, hobbies, sports, etc.

When you set a goal, and have the determination to complete it, you find that setbacks become a problem to overcome (22) _____.

- A toward reaching his goals
- B different ways you can overcome
- C for the victories
- D to find a mentor or a coach
- E to be the best
- F rather than a stopping point
- G to keep going even when it gets tough
- H to see his total commitment

USE OF ENGLISH

Task 5

Read the text below. For questions (23—32) choose the correct answer (A, B, C or D). Write your answers on the separate answer sheet.

APARTMENT AND COMMUNITY SMOKING BANS DEBATED

Owners of some apartment buildings are making new rules that prevent people from smoking in their apartments. The apartment owners say the new rules will protect people from smoke that (23) _____ under doors, through cracks, and through heat and air conditioning vents. «People in

apartment buildings share walls and ceilings — and air», they say. «Apartment (24) _____ have the right to breathe clean air».

Banning smoking in apartments could save building owners' money too. Landlords say it can cost thousands of dollars to clean carpets and paint apartments (25) _____ smokers have lived. Going smoke-free can lower the risk of fire and (26) _____ insurance costs too.

«Many people are willing to pay more to live in an apartment building (27) _____ is smoke-free», added one building owner.

In many communities, some apartment buildings are smoke-free (28) _____ others are not. But one community in California has taken the smoking ban a step farther. In Belmont, California, smoking is (29) _____ the law in any apartment that shares a floor or ceiling with another apartment. People who break the law might face a \$100 (30) _____.

Some people think smoking bans and the Belmont law have gone too far. «The government should focus (31) _____ improving our schools and fighting crime instead of sticking their nose into our homes», they say.

It's one thing to ban smoking in *some* apartments, people say. Smokers in those buildings can find another place to live. But banning smoking in *all* apartments in a community is not right, they add. Even many non-smokers agree. «If they ban smoking in all apartments, then it won't be long (32) _____ they take away other freedoms».

	A	B	C	D
23	drifts	flickers	dances	coasts
24	nations	citizens	population	residents
25	why	whose	where	when
26	weaken	increase	trim	reduce
27	that	who	what	if
28	still	while	whenever	though
29	again	for	versus	against
30	fee	fine	finance	fare
31	on	at	in	up
32	by	till	before	after

Task 6

Read the texts below. For questions (33—42) choose the correct answer (A, B, C or D). Write your answers on the separate answer sheet.

ZOO-GOERS READY TO GREET BABY PANDA

He's a four-month-old 15-pound ball of cuddly black and white fur, and soon people will be lining up to see him and his mom.

He's Tai Shan, the panda cub born at the Washington National Zoo, 9 July. This month, some people (33) _____ to see him, and in December, he will go on public display.

Tai Shan was born while his mother, Mei Xiang, and his father, Tian Tian, are on loan to the US from China. Tai Shan will stay at the National Zoo until he (34) _____ 2 years old, and then he will go to China.

Panda fans all over the world have been watching Tai Shan nap, eat, and learn to walk through video on the Internet. He was given his name, which means «peaceful mountain» in Chinese, when he was 100 days old. In (35) _____ culture, that is the age when pandas are named. More than 200,000 people submitted suggestions for his name.

Pandas are an (36) _____ species, so it is very exciting when a cub is born. Pandas only live in southwest China, and there are only about 1,600 pandas left in the wild. The bears eat bamboo, and as China's population grew, more bamboo forests (37) _____ to make room for people. That destroyed some of the pandas' natural habitat. Now the Chinese government has a law to protect the area where the pandas live.

	A	B	C	D
33	have invited	have been invited	were invited	are invited
34	be	is	will be	was
35	Chinese	China	the Chinese	the China
36	endanger	danger	dangerous	endangered
37	were cut down	had cut down	had been cut down	are cut down

PREHISTORIC DISCOVERIES

Several prehistoric discoveries have been making news over the past few weeks.

Workers (38) _____ in Arizona discovered the bones of a prehistoric camel. Scientists estimate the camel (39) _____ 10,000 years old. This is the first prehistoric camel found in Arizona. Prehistoric camels were bigger than today's camels. In the months ahead, the skeleton (40) _____ on display.

This summer, the bones of a new species of dinosaur that lived underground will go on display for the first time. Scientists found the 95-million-year-old bones in a burrow, or hole, in Montana. Inside the burrow were the bones of an adult and two young dinosaurs. The adult dinosaur was about 6 feet long and had a very long tail. It had long legs, so it (41) _____ ran fast. It had short arms that would have been good for digging.

This is the first dinosaur ever found that lived underground. Scientists think these dinosaurs went underground to get away from bad weather and to hide from bigger, (42) _____ dinosaurs.

	A	B	C	D
38	dug	dig	digging	were digging
39	to be	be	being	been
40	put	be put	would be put	will be put
41	probably	probable	probability	probation
42	meat-eatable	meat-eating	meat-eat	meat-eaten

WRITING

- 43** You saw an ad asking for a babysitter. You need some extra money so you have decided to apply for the job. Write your letter of application according to the plan below:

PLAN

Introduction

Para 1: greeting; the purpose of your writing.

Main body

Para 2: mention where you saw the ad and the job you are applying for.

Para 3: give information about your age, qualifications, previous experience (if any) and personal qualities.

Conclusion

Para 4: ask when you can come for an interview; when you could start working; closing remarks; your signature.

Write a letter of at least 100 words.

АНГЛІЙСЬКА МОВА

Час виконання — 120 хвилин

Тест складається з трьох частин, в яких перевіряється рівень навчальних досягнень учнів щодо основних видів мовленнєвої діяльності: читання, використання мови та письма.

Частини «Читання» та «Використання мови»

Виконавши завдання цих частин тесту, Ви продемонструєте своє вміння розуміти писемну англійську мову на матеріалі різноманітних текстів із автентичних джерел.

Загальні поради

Ці частини тесту складаються з 6 завдань, серед яких: завдання на встановлення відповідності, завдання з вибором однієї правильної відповіді і завдання на заповнення пропусків.

Кожне завдання складається з інструкції, тексту і запитань або тверджень до тексту.

У завданнях на встановлення відповідності Вам необхідно прочитати тексти і твердження/заголовки/ситуації, а також підібрати до кожного тексту відповідно до завдання заголовки/твердження/ситуацію.

У завданнях з вибором однієї правильної відповіді Вам необхідно прочитати текст і запитання до тексту, а потім вибрати правильний варіант відповіді з чотирьох поданих варіантів.

У завданнях на заповнення пропусків Вам необхідно доповнити пропуски в тексті реченнями/частинами речень або словами/слово-сполученнями з поданих варіантів.

Спочатку ознайомтеся з інструкцією до виконання завдання.

Прочитайте уважно текст і завдання до нього.

Виберіть правильну, на Вашу думку, відповідь і позначте відповідну клітинку у **Бланку А**.

Увага!

Правильно розподіляйте свій час.

На виконання цієї частини тесту передбачено **60 хвилин**.

Якщо Ви не можете надати відповідь на запитання, то виконуйте наступне.

Ваш результат залежатиме від загальної кількості правильних відповідей, записаних у **Бланку А**.

Частина «Письмо»

Частина тесту «Письмо» складається із завдання з розгорнутою відповіддю.

У завданні з розгорнутою відповіддю передбачається створення власного висловлення у письмовій формі відповідно до запропонованої комунікативної ситуації.

Увага!

На виконання цієї частини тесту відводиться **60 хвилин**.

Роботи, написані нерозбірливо, або такі, що містять **менше ніж 100 слів**, перевірятися не будуть.

Пам'ятайте, що писати на зворотній стороні **Бланку Б** не можна.

Варіант 13

READING

Task 1

Read the text below. Match choices (A—H) to (1—5). There are three choices you do not need to use. Write your answers on the separate answer sheet.

STAYING HEALTHY DURING FLU SEASON

- 1 Although flu viruses circulate every fall and winter making people sick, this season is different. A new strain of influenza called H1N1 is now infecting people all over the globe and will make this flu season more dangerous.
 - 2 Usually, the flu makes only certain groups of people severely ill. These include the very young, the very old, and people who are already sick. Healthy people may get sick and miss a few days of school or work, but they do not normally need to go to hospital to get better. The H1N1 flu strain of this year is new and very different from the flu strains that circulate yearly. The very young, the very old, and those who have chronic diseases are still at risk for severe illness and death caused by H1N1 infection. However, some children and adults who were otherwise healthy have become very ill from H1N1 and needed hospitalisation to get better. Despite the best available medical care, some of these otherwise healthy people infected with H1N1 have died. So far, the number of deaths from H1N1 has been relatively small, but more deaths are expected.
 - 3 The best way to protect yourself and your family is to stay healthy and avoid becoming infected with the H1N1 virus. By getting the H1N1 flu shot, and by practising good hygiene and social distancing, you greatly increase the chance that this season will be no worse than other flu seasons for you and your family.
 - 4 The H1N1 flu shot is a very important part of not getting ill and stopping the spread of the virus. The shot is free and it will prevent H1N1 infection. The flu shot is also safe. It will not give you the flu or any other illness. Any risk from getting the flu shot is far smaller than the risk of severe illness or death from getting H1N1.
The H1N1 flu vaccination is recommended for almost everyone. Only babies under 6 months of age should not get the flu shot. It is very important for pregnant women and people who have chronic conditions, including children, to get the H1N1 flu shot.
 - 5 Washing your hands as often as possible. Get your children and other family members to do the same. If soap and water are not immediately available, use an alcohol-based hand sanitiser. Covering your mouth with your sleeve when you cough or sneeze. If you use a tissue, dispose of it immediately and wash your hands.
Washing surfaces in your house, especially the ones you touch often, such as doorknobs, fridge doors, and light switches.
Reducing close or direct contact with someone who may have H1N1.
Staying away from ill people.
Not shaking hands or kissing when greeting people.
You should stay home as much as possible if you are sick, and do not let people into your house.
- A Vaccination is recommended.
 B This year differs from a normal flu season.
 C What good hygiene means.
 D When the shots are available.
 E The flu season is more dangerous this year.
 F How to behave in a regular flu season.
 G How to make vaccinations as easy and pain free as possible.
 H Avoid the virus and stay healthy.

Task 2

Read the text below. For questions (6—10) choose the correct answer (A, B, C or D). Write your answers on the separate answer sheet.

The US Preventive Services Task Force has issued a new recommendation, published in the journal *Pediatrics*, that all children between the ages of 12 and 18 be regularly screened for the symptoms of major depressive disorder (MDD).

The new recommendations surpass those of most doctors' groups — which advise screening high-risk youths only — and even those of the American Academy of Pediatrics, which recommends only that doctors ask teens about depression, rather than giving them a full screening.

«Adolescent-onset MDD is associated with an increased risk of death by suicide, suicide attempts, recurrence of major depression by young adulthood, early pregnancy, decreased school performance, and impaired work, social, and family functioning during young adulthood», the report authors wrote. «Mass screening in primary care could help clinicians identify missed cases and increase the proportion of depressed children and adolescents who initiate appropriate treatment. It could also help clinicians to identify cases earlier in the course of disease».

The Preventive Services Task Force is a panel of independent experts given responsibility for setting national primary care treatment guidelines.

According to the panel, approximately 6 percent of US teens, or two million, suffer from MDD, also known as clinical depression. Symptoms include sadness, anxiety, changes in eating or sleeping habits, hopelessness, irritability, isolation, moodiness, negativity, poor grades, risk taking, substance abuse and death wishes or suicidal thoughts.

Because depression is so common in teens, the researchers said, the majority of cases go undiagnosed.

«You will miss a lot if you only screen high-risk groups», said Task Force chair Ned Calonge of the Colorado Department of Public Health and Environment.

In order to develop the recommendation, the researchers reviewed high-quality studies conducted since 2002 on the effectiveness of screening in diagnosing depression in children between the ages of 7 and 18, and also on the effectiveness of various treatments. They concluded that all children between the ages of 12 and 18 should receive yearly screening. Patients would merely need to fill out a simple questionnaire, which could even be completed in the waiting room, the researchers said.

The panel did not recommend screening younger children, due to absence of evidence that screening was effective in that age group.

«Limited available data suggest that primary care — feasible screening tools may accurately identify depressed adolescents and treatment can improve depression outcomes», the Task Force wrote.

Another report, authored by the American Academy of Pediatrics and the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry and appearing in the same issue of *Pediatrics*, also calls for primary care physicians to get more involved in the treatment of mental illness, including depression. Recommendations include that pediatricians consult regularly with child psychiatrists, and try to have one working in their office if possible.

Report co-author Alan Axelson said that because parents have built up trust with pediatricians over time, these doctors may be in a better position to screen for and treat mental illness without invoking the social stigma of a visit to a therapist or psychiatrist. He noted that pediatricians are authorized to prescribe antidepressant drugs, though they may not perform psychotherapy.

- 6 The recommendation advises screening _____
- A all kids between the age of 12 to 18.
 - B only high-risk teens.
 - C young people above depression.
 - D all children at birth.

- 7 How often does the panel of independent experts recommend screening the children?
 A Once a month.
 B Annually.
 C When they reach puberty.
 D Once in three years.
- 8 Major depressive disorder usually occurs when the adolescent has _____
 A social and health problems.
 B misunderstanding at school and at home.
 C cases of recurrence of major depression.
 D all of the mentioned above.
- 9 According to the clinicians' research, the number of youth who don't suffer from MDD is _____
 A about 6 per cent.
 B more than 94 per cent.
 C approximately 94 per cent.
 D two million.
- 10 The researcher claims that _____ go undiagnosed.
 A a few cases
 B almost all the cases
 C the greater number of cases
 D no cases

Task 3

Read the text below. Match choices (A—H) to (11—16). There are two choices you do not need to use. Write your answers on the separate answer sheet.

SUPER CELL PHONES

- 11 Colour screens, MP3 players, Internet access, text-messaging, voice activation, games, photo caller ID, personal organizers, e-mail... you name it, cell phones seem to have it all these days. We've come a long way from the early days of cellular communication, when cell phones could barely pick up a signal.
- 12 We have become a wireless world where cell phones have progressed from long-range walkie-talkies to complete communication systems used by young and old. Now you can find cell phones in an array of funky colours and in sizes smaller than your fake ID.
- 13 So what's new? We already have handsets with Java capabilities. These phones are able to download colours, graphics, and motion, enabling us to watch streaming video, play high-quality video games, and store pictures on our cell phones.
 A new app is a built-in Geographic Positioning System, which allows you to pinpoint location. For example, you could use your GPS to find the nearest all-night coffee shop relative to where you are. Also, a tracking capability will soon be available, enabling you to know who else is on their phone at the same time as you.
 However, the latest thing is often old news by the time it hits your ear. Engineers around the world are continually working to create new uses for your cell phone.
- 14 As you read this, designers are working on phones that will fit into your car dashboard and automatically set preferred radio stations, adjust the temperature, position your seat, and display the best way to get you where you want to go. You should also be able to access your bank account, send and take digital photos, remotely lock and unlock the door of your home and even monitor your heart! Your stored information will hopefully be secure with fingerprint or voiceprint identification capabilities.

- 15 It was expected that by 2010 more than 60 % of all calls in the world would be wireless, and by 2012 wireless phones would outnumber traditional landlines across the globe.
- 16 It is estimated that 50 % of new cell phone subscribers this year will be from the youth market. Tech-savvy teens using cell phones are an important part of the cellular picture. According to a recent survey, cell phone users between the ages of 16—24 are heavy, but responsible, cell phone users. They more often use cell phones to call mum and dad, rather than to call friends. On average, they use phones two to three hours per week and make purchasing decisions based primarily on price, functionality and reception.

This paragraph explains _____

- A functions of the modern cell phones.
- B the main purchasers of a new device.
- C what's new about the wireless phones.
- D how to make purchasing decisions.
- E the technologies to update the existing ones.
- F the ways of developing new applications.
- G the expanding world of a new gadget.
- H why you need only this gadget.

Task 4

Read the text below. Choose from (A—H) the one which best fits each space (17—22). There are two choices you do not need to use. Write your answers on the separate answer sheet.

Alcatraz Island was one of the strangest prisons in the world. It lay smack in the middle of San Francisco Bay. The views were spectacular. The Golden Gate Bridge and the Marin Headlands lay to the west. Berkeley and the Oakland Hills were to the east. The whole city of San Francisco lay to the south, (17) _____. The fog rolling in from the Pacific and sailboats (18) _____ offered an eye-catching panorama. For decades this was the spectacle afforded to America's most hardened criminals.

The story of Alcatraz maximum security federal penitentiary began in the 1770s, when a Spanish explorer named it for the *Alcatrazes* or pelicans he found (19) _____. It was not until the 1850s, following the Gold Rush, that the US Army was spurred to construct a military base and (20) _____ on Alcatraz. The objective was to protect the growing gold mining industry from foreign prowlers. The island quickly became a stark symbol of American military might with a massive battery of 36,000 pound guns.

Soon the location's natural strengths as a prison were recognized. The freezing water and sharp currents around the island made (21) _____. The Army turned its attention to constructing detention facilities, and the island began housing disciplinary offenders and deserters. It remained an army prison until the 1930s. The rules were strict, but there were also activities like (22) _____ that made spending time here far less gruesome than it became during the next 30 years. It was those three decades as a federal prison that really gave «the Rock» its reputation.

- A swimming away nearly impossible
- B living on this roughly 20-acre rock
- C inspiring the movie
- D gardening and boxing
- E a glittering diamond of light at night
- F which included a handful of cells
- G the first lighthouse on the West Coast
- H gliding across the waves

USE OF ENGLISH

Task 5

Read the text below. For questions (23—32) choose the correct answer (A, B, C or D). Write your answers on the separate answer sheet.

RECYCLED VEGETABLE OIL POWERS VANS AND CARS

When Jared Fisher needs fuel for his vans, he doesn't head for the gas station. Instead, he goes to restaurants to collect (23) _____ vegetable oil. He pours that vegetable oil into his vans' fuel (24) _____.

Most cars and vans are built to run on gas. They won't run on vegetable oil. But Fisher's vans have been specially built so they can operate (25) _____ recycled vegetable oil or diesel fuel.

Fisher owns a company that runs bicycle trips and other vacation (26) _____. He uses his vans to (27) _____ travellers from place to place. He bought the special vans to (28) _____ some money and help protect the environment. Recycling vegetable oil for fuel is much less expensive than buying diesel fuel, he says. (29) _____, burning vegetable oil does not cause as much pollution as diesel fuel does.

Fisher spends between four and six hours a week (30) _____ used vegetable oil. In 2007, he collected about 3,000 gallons of the oil from restaurants. That saved him about \$9,000, which is the amount he would have spent on 3,000 gallons of diesel fuel. This year, the savings could be even bigger because the (31) _____ of diesel fuel is now about \$4 a gallon.

People have tried using vegetable oil in diesel engines (32) _____ the early 1900s. Diesel fuel and vegetable oil are a lot alike, but vegetable oil is thicker. Vehicles like the ones Fisher drives use the engine's heat to heat the vegetable oil so it is not so thick.

	A	B	C	D
23	made	produced	used	collected
24	jugs	plates	dishes	tanks
25	in	of	on	about
26	voyages	tours	hikes	routes
27	go	carry	keep	use
28	save	have	make	take
29	Too	Also	Although	Till
30	picking	collecting	gathering	throwing
31	payment	rent	worth	cost
32	for	since	yet	already

Task 6

Read the text below. For questions (33—42) choose the correct answer (A, B, C or D). Write your answers on the separate answer sheet.

JAPANESE SCIENTISTS PHOTOGRAPH GIANT SQUID

Japanese scientists have taken the first-ever photographs of a live giant squid. These sea creatures are called «giant» for a reason. This particular squid was 26 feet long. Giant squids (33) _____ to grow up to 60 feet long!

Squids are *invertebrates*, which (34) _____ they do not have backbones. They have eight short arms and two long tentacles, which are covered with suction cup-like suckers.

(35) _____ giant squids on film has been very difficult because they are shy creatures that (36) _____ in very deep water. In the past 100 years, there only have been 50 confirmed (37) _____ of live giant squids. Most scientists have only seen dead squid that were washed ashore or were caught in (38) _____ nets.

It took three years for scientists to get pictures of this squid. Scientists placed a camera about 3,000 feet under water near the coast of Japan's Bonin Islands. They put bait near (39) _____ camera. Finally, a squid came by to test the bait and (40) _____.

Scientists already have learned a lot about giant squids from the pictures. Many people thought squids (41) _____ slow because they are so big. But the photos show that giant squids might be (42) _____ active predators than people thought. The photos also show that a giant squid uses its tentacles to squeeze prey in much the same way a python does.

	A	B	C	D
33	have been known	have known	had been known	known
34	mean	means	meaning	meant
35	To capture	Capture	Captures	Capturing
36	have lived	have been living	were living	live
37	sights	sightseeings	sightings	sighters
38	fishermen	fishermen's	fishermens'	fishermen'
39	a	an	the	no article
40	has been photographed	was photographed	photographed	has photographed
41	had been	were	are	have been
42	much	many	most	more

WRITING

- 43** You recently bought a network online which does not recognise your modem. Write a letter to the company according to the plan below:

PLAN

Introduction

Para 1: greeting; the purpose of your writing.

Main body

Para 2: state when/where/how you bought it.

Para 3: explain what the problem is; tell the company you are returning the gadget.

Conclusion

Para 4: ask them to repair it or send you a new one; closing remarks; your signature.

Write a letter of at least 100 words. Do not write any dates and addresses.

Відповіді:

43. (Відповідаючи на завдання, не виходьте за межі ліній.)

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

АНГЛІЙСЬКА МОВА

Час виконання — 120 хвилин

Тест складається з трьох частин, в яких перевіряється рівень навчальних досягнень учнів щодо основних видів мовленнєвої діяльності: читання, використання мови та письма.

Частини «Читання» та «Використання мови»

Виконавши завдання цих частин тесту, Ви продемонструєте своє вміння розуміти писемну англійську мову на матеріалі різноманітних текстів із автентичних джерел.

Загальні поради

Ці частини тесту складаються з 6 завдань, серед яких: завдання на встановлення відповідності, завдання з вибором однієї правильної відповіді і завдання на заповнення пропусків.

Кожне завдання складається з інструкції, тексту і запитань або тверджень до тексту.

У завданнях на встановлення відповідності Вам необхідно прочитати тексти і твердження/заголовки/ситуації, а також підібрати до кожного тексту відповідно до завдання заголовки/твердження/ситуацію.

У завданнях з вибором однієї правильної відповіді Вам необхідно прочитати текст і запитання до тексту, а потім вибрати правильний варіант відповіді з чотирьох поданих варіантів.

У завданнях на заповнення пропусків Вам необхідно доповнити пропуски в тексті реченнями/частинами речень або словами/слово-сполученнями з поданих варіантів.

Спочатку ознайомтеся з інструкцією до виконання завдання.

Прочитайте уважно текст і завдання до нього.

Виберіть правильну, на Вашу думку, відповідь і позначте відповідну клітинку у **Бланку А**.

Увага!

Правильно розподіляйте свій час.

На виконання цієї частини тесту передбачено **60 хвилин**.

Якщо Ви не можете надати відповідь на запитання, то виконуйте наступне.

Ваш результат залежатиме від загальної кількості правильних відповідей, записаних у **Бланку А**.

Частина «Письмо»

Частина тесту «Письмо» складається із завдання з розгорнутою відповіддю.

У завданні з розгорнутою відповіддю передбачається створення власного висловлення у письмовій формі відповідно до запропонованої комунікативної ситуації.

Увага!

На виконання цієї частини тесту відводиться **60 хвилин**.

Роботи, написані нерозбірливо, або такі, що містять **менше ніж 100 слів**, перевірятися не будуть.

Пам'ятайте, що писати на зворотній стороні **Бланку Б** не можна.

Варіант 14

READING

Task 1

Read the text below. Match choices (A—H) to (1—5). There are three choices you do not need to use. Write your answers on the separate answer sheet.

CLASSIC COLLEGE GRADUATE GIFTS

- 1 _____
Whether your graduate is going to run their own company or have a small office in a mega-company somewhere, they'll most likely want to display their diploma proudly for all to see — and for years to come. Many campus bookstores offer framings with college or university logos that will add that extra «pop» to your graduate's official degree.
 - 2 _____
This can include anything that best fits your graduate's personality and interests: a sweatshirt, a workout outfit, a duffel/travel bag, an alumni bumper sticker, a portfolio, or even a clock. Many campus bookstores stock up on these kinds of items around graduation day, so there should be plenty to choose from.
 - 3 _____
Is your new graduate moving out from a residence hall and into a new place? Consider getting something that will work in a new place, like a portable tool kit, a gift certificate to a store like IKEA or Home Depot, or even a traditional item like bread and salt (or other culturally appropriate gifts).
 - 4 _____
Your graduate spent the last several years reading hundreds of things to earn their degree, but books that help to reinforce the basics are always a smart gift idea. *Oh, the Places You'll Go!* by Dr Seuss and *The Missing Piece Meets the Big O* by Shel Silverstein are timeless graduation presents.
 - 5 _____
A pearl necklace, diamond earrings or bracelet, or even a ring with gemstones that match your graduate's school colours are practically guaranteed to be a hit. Your graduate will have something to remember their special day with — and a piece of new adornment to boot!
- A Gift for a New Apartment
 B College Memorabilia
 C Briefcase or Nice Bag
 D Things to Use in Their New City
 E Classic Piece of Jewellery
 F Engraved Pen
 G Diploma Frame from the Graduate's School
 H A Classic Book

Task 2

Read the text below. For questions (6—10) choose the correct answer (A, B, C or D). Write your answers on the separate answer sheet.

Astoria, Oregon, is one of the Northwest's great visitor destinations in terms of the quality and variety of activities and attractions. Thick with fun things to see and do, you'll find something that will appeal to most anyone's tastes or interests. History buffs and nature fans will certainly find the Astoria area delightful.

We live in a technologically advanced and interconnected world. Places that were once almost impossible to reach are now accessible by road systems, waterways and airplane rides. Despite the

ease with which we can contact people on the other side of the globe — whether it be through the click of a mouse or a letter in the post — about 10 per cent of the Earth is more than 48 hours away, by way of land travel from the nearest city. While in recent years it definitely has become easier to reach faraway lands, there are many places in the world that remain inaccessible, uninhabited and secluded — in other words, the most remote spots on the Earth.

To determine whether a location qualifies as «remote», you should consider how difficult it is to reach the spot and the distance from the nearest inhabited location. In terms of inaccessibility, the point farthest from sea is the Eurasian Pole of Inaccessibility, which is located more than 2,500 kilometres from any ocean and is located in northern China. The point farthest from land is Point Nemo, which is in the South Pacific, more than 2,500 kilometres away from any land mass. Neither of these locations are inhabited by humans.

For starters, the most isolated place in the entire world is likely Antarctica. The continent is 14 million sq km, and is inhabited by about 4,000 research scientists in summer and 1,000 in winter. There are just over 25 research stations in the Antarctic, all but a few located within a hundred miles of the coast. Aside from the Amundsen-Scott research station at the South Pole, the Antarctic interior is essentially empty. This makes sense — here at the ends of the Earth, rain barely ever falls, the sun doesn't shine for weeks or months on end, and temperatures drop as low as -90°C .

Another of the world's most isolated places is Tristan da Cunha, the most remote archipelago on the Earth, 2,816 km west of South Africa. Tristan da Cunha is located in the South Atlantic, about halfway between southern Brazil and South Africa. The island's rocky geography makes building an airstrip impossible, so the only way to travel to it is by boat. With a population of just over 250 people, Tristan da Cunha's economy is based on its lobster factory and the sales of stamps and coins to collectors overseas. Today, Tristan is classified as a United Kingdom Overseas Territory, and all of its residents are British citizens. An optician and a dentist are sent from the United Kingdom once a year. While there's no airport on Tristan, cruise ships occasionally visit the island, and crawfish trawlers from Cape Town come to the island about six times per year.

- 6 How many remote places are being mentioned in the text?
 - A Two.
 - B Three.
 - C Four.
 - D Six.
- 7 What should be taken into consideration to determine a location as «remote»?
 - A The distance from the nearest inhabited location.
 - B The inaccessibility of the place.
 - C The distance from any ocean.
 - D The inaccessibility of the place and its isolation.
- 8 The most remote inhabited location on the Earth is _____.
 - A Cape Town.
 - B the West Australian Desert.
 - C Siberia.
 - D Tristan da Cunha.
- 9 What continent has no native inhabitants?
 - A Eurasia.
 - B North America.
 - C Antarctica.
 - D Africa.
- 10 The residents of Tristan earn most of their income from _____.
 - A fishing.
 - B sailing.
 - C boating.
 - D selling crayfish.

Task 3

Read the text below. Match choices (A—H) to (11—16). There are two choices you do not need to use. Write your answers on the separate answer sheet.

11 Astoria Column

A visit to the Astoria Column includes both great views and interesting history. Not only will you be treated to a magnificent view of the town, the river, and the Astoria-Megler bridge, you'll be able to see Cape Disappointment, Youngs Bay, Saddle Mountain, Mount St Helens, and Mount Hood (weather permitting). You can enjoy these views from the hill, or after climbing an internal spiral staircase up to the top of the Astoria Column. The Astoria Column is quite interesting in its own right. A story of the region's history is told in murals that winds up the structure. Events depicted include the arrival of Lewis and Clark and the initial establishment of Astoria as a fur trading centre in 1811.

12 Columbia River Maritime Museum

The major river of the Northwest, the Columbia River has long been an important route for transportation and commerce. The Columbia River bar, where the Columbia River opens to a wide mouth and empties into the Pacific Ocean, is known as the «Graveyard of the Pacific». The Columbia River Maritime Museum is an outstanding facility that provides exhibits covering the region's many shipwrecks and much more. Early European exploration, commercial fishing, the Coast Guard, and lighthouses are among the topics covered at the museum. You'll also see a long list of different kinds of vessels, both life-size and models, indoors and out on the river.

13 Fort Stevens State Park

Among the great state parks found in Oregon and throughout the Northwest, Fort Stevens State Park stands out for the number of things to see and do within its 3,700 acres. Located at the northwest tip of the state, the park looks out over both the Columbia River and the Pacific Ocean; a magnificent view of the Columbia River bar is available from the South Jetty. History buffs will enjoy learning about Fort Stevens' past, from Civil War times through the World Wars. A self-guided tour takes you around what remains of the fort's buildings and batteries. Other items of historic interest include a Native American longhouse and the Peter Iredale shipwreck. Fort Stevens State Park's visitors will also find a plentiful camping and outdoor recreation.

14 Flavel House Museum

Flavel House, a historic home and carriage house, provides an interesting glimpse of life in late-19th-century Astoria. The lovely Queen Anne mansion was built as Captain George Flavel's retirement home in 1886, a Columbia River bar pilot and prominent Astoria citizen. Flavel House has been restored and furnished to reflect the life in the Victorian era when Captain Flavel and his family lived in the stately structure.

15 Heritage Museum of the Clatsop County Historical Society

Astoria's old City Hall building is now the home of the Heritage Museum of the Clatsop County Historical Society. Exhibits feature the native Clatsop people as well as Astoria's maritime and fishing heritage. Upstairs you'll find the «Vice and Virtue in Clatsop County: 1890 to Prohibition», a set of exhibits focusing on a particularly wild and colourful era in local history.

16 Children's Museum of Indianapolis

Many children's museums can be boring and loud to adults and even teenagers, but the Indianapolis Children's museum in Indiana has so much to do you won't know where to start. Their permanent collection is like something out of a mythology book with dinosaur eggs, precious gems, Fender guitars and folk toys. The collection is very modern too, so instead of a trip to the past you might be explaining your own youth to the younger members of your family.

In this place _____

- A you can get a glimpse of the family household.
- B you recall your own childhood.
- C you can learn the history of the region shown in the pictures of the countryside.
- D you will be able to hike trails to the canoe landing site.
- E you get acquainted with different kinds of water vessels.
- F all expositions are devoted to a particular period in regional history.
- G the book shop is particularly interesting.
- H you are introduced to the territory's historical events.

Task 4

Read the text below. Choose from (A—H) the one which best fits each space (17—22). There are two choices you do not need to use. Write your answers on the separate answer sheet.

ARE WE PUSHING OUR KIDS TOO HARD OR NOT HARD ENOUGH?

As the United States struggles with a declining educational system — and a decline in status amongst the world's most educated countries — the debate wages on about (17) _____ to complete with the rest of the world.

But on the flip side, there are those parents (18) _____, or at the very least are falling a prey to the fear that they are not pushing their children hard enough.

According to a Sunday *New York Times* article (19) _____ parents are sending their toddlers to intensive tutors to try to get them ahead of the learning curve.

The companies, which take children (20) _____, teach them maths and reading for 20 to 30 minutes or as long as an hour twice a week at a cost of \$200 to \$300 a month.

But some educators question whether this intensive learning for toddlers is any more successful (21) _____. And if it's not better, is it worth keeping them off the playground?

I am not a mother. But I am fascinated by childhood development, and I am torn on this. Americans are lagging behind in education, but play is so important for children, especially so young, it would be hard for me (22) _____ instead of being covered in sand.

(By Alexandra Gekas)

- A than counting with blocks on the floor
- B as young as three years old
- C how we can get our kids up
- D to watch my child struggling over maths
- E we should raise our expectations of our children
- F who may be pushing their children too hard
- G those who are very superstitious
- H called «Fast-Tracking to Kindergarten?»

USE OF ENGLISH

Task 5

Read the text below. For questions (23—32) choose the correct answer (A, B, C or D). Write your answers on the separate answer sheet.

FACTS ABOUT MOUNT RUSHMORE

Located in South Dakota, Mount Rushmore National Monument was established in 1925 and (23) _____ the first 150 years of the history of the United States. Stunning carvings of former United States Presidents were carved into the Black Hills. Today, the monument serves as more than a (24) _____ of art, but as a (25) _____ of freedom and hope for people of all cultures.

Known as the «Father of Mount Rushmore», Doane Robinson had an (26) _____ for a colossal carving in the Black Hills. His goal was to create an (27) _____ that would draw people from all over the country to the (28) _____ of South Dakota. In August, 1924, he contacted Gutzon Borglum, an American sculptor and artist, who was working at Stone Mountain, GA on the face of Robert E. Lee. In a letter, Robinson invited Borglum to visit South Dakota and discuss the (29) _____ of carving a mountain.

Congress agreed to match up to \$250,000 of (30) _____ for the project and created the Mount Rushmore National Memorial Commission. Work began on the project. By 1933, the Mount Rushmore project became part of the National Park Service. Borglum did not like having the NPS oversee the construction. However, he continued to work on the project (31) _____ his death in 1941. The monument was deemed (32) _____ and ready for dedication on 31 October 1941. The four presidents carved in the mountain are George Washington, Thomas Jefferson, Theodore Roosevelt, and Abraham Lincoln. No one died while building Mount Rushmore. The sculpture cost \$989,992.32 to build.

	A	B	C	D
23	keeps	salutes	cheers	commemorates
24	job	labour	occupation	work
25	symbol	motto	idol	icon
26	aim	hint	idea	object
27	charm	lure	attraction	invitation
28	county	region	area	state
29	possibility	chance	potential	likeness
30	interests	profits	cost	funding
31	until	meanwhile	prior	all the while
32	settle	complete	unfinished	integral

Task 6

Read the texts below. For questions (33—42) choose the correct answer (A, B, C or D). Write your answers on the separate answer sheet.

Most dream vacations to Alaska revolve around wilderness hikes or cruises past mountains and glaciers. But changes in downtown Anchorage offer visitors (33) _____ reasons to linger in the state's most populous city. The city's grid pattern, with lettered streets (34) _____ perpendicular to numbered avenues, seems inspired by the game Battleship. In the heart of the grid, within a block of the G Street strip that stretches between Third and Fifth Avenues, new shops and restaurants (35) _____. Their arrival happens to coincide with a revitalization project (36) _____. Destination Downtown, headlined by a sleek expansion of the Anchorage Museum where new exhibitions, a planetarium and a science discovery centre (37) _____ in May.

	A	B	C	D
33	little	a little	few	a few
34	run	ran	running	runs
35	has cropped up	have cropped up	will have cropped up	would crop up
36	call	called	was calling	has called
37	are unveiled	were unveiled	will be unveiled	are unveiling

The crumpled cars have reddened with rust, and spring rains and a warming sun have left the ashes and mud hardened into an earthen plate of armour. But Satoshi Watanabe still comes every day to pick through the charred debris that was once his home, (38) _____ for the remains of his 2-month-old infant daughter.

She (39) _____ by the tsunami that flattened much of this fishing town and killed his wife, mother and two other young daughters. Once he finds the missing child, Mr Watanabe said he (40) _____ this town and its painful memories for good.

«No one wants to build here again», said Mr Watanabe, 42, who spoke in short sentences punctuated by long sighs. «This place is just too scary».

Two months after a huge earthquake and tsunami, (41) _____ coastal communities like this one remain far from recovery and, with many working-age people moving away, they face the prospect that they could simply wither away and, ultimately, perhaps even disappear.

With neither homes nor jobs to lose, and fearing another tsunami from the continuing aftershocks, many residents (42) _____. Town officials now fear losing the bulk of working-age families, leaving this already graying town with an overwhelmingly elderly population that might lack the energy or the incentive to undertake a lengthy reconstruction.

	A	B	C	D
38	search	to search	searching	be searching
39	was swept away	was away sweeping	has swept away	will sweep away
40	leaving	left	will leave	has been left
41	devastates	is devastating	will devastate	devastated
42	has left	have already left	had already left	has been leaving

БЛАНК ВІДПОВІДЕЙ

A

У завданнях правильну відповідь позначаєте **тільки так**: ☐

	A	B	C	D	E	F	G	H		A	B	C	D		A	B	C	D	E	F	G	H		
1	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	6	☐	☐	☐	☐	11	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐			
2	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	7	☐	☐	☐	☐	12	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐			
3	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	8	☐	☐	☐	☐	13	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐			
4	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	9	☐	☐	☐	☐	14	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐			
5	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	10	☐	☐	☐	☐	15	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐			
	A	B	C	D	E	F	G	H		A	B	C	D		A	B	C	D						
17	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	23	☐	☐	☐	☐	28	☐	☐	☐	☐						
18	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	24	☐	☐	☐	☐	29	☐	☐	☐	☐						
19	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	25	☐	☐	☐	☐	30	☐	☐	☐	☐						
20	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	26	☐	☐	☐	☐	31	☐	☐	☐	☐						
21	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	27	☐	☐	☐	☐	32	☐	☐	☐	☐						
22	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐																
					A	B	C	D						A	B	C	D							
					33	☐	☐	☐	☐						38	☐	☐	☐	☐					
					34	☐	☐	☐	☐						39	☐	☐	☐	☐					
					35	☐	☐	☐	☐						40	☐	☐	☐	☐					
					36	☐	☐	☐	☐						41	☐	☐	☐	☐					
					37	☐	☐	☐	☐						42	☐	☐	☐	☐					

Місце виправлення помилкової відповіді

Щоб виправити відповідь до завдання, запишіть його номер у білих прямокутниках зліва.

Увага! Приклад написання цифр:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Номер завдання	A	B	C	D	E	F	G	H
<input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
<input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
<input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
<input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Номер завдання	A	B	C	D	E	F	G	H
<input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
<input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
<input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
<input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

WRITING

- 43** Write a letter to your friend (at least 100 words) in which you explain your point of view on the following:
- why people are so interested in celebrities' private life;
 - what kind of celebrities you admire;
 - what they are famous for;
 - what you admire about them;
 - whether you would like to be famous.

АНГЛІЙСЬКА МОВА

Час виконання — 120 хвилин

Тест складається з трьох частин, в яких перевіряється рівень навчальних досягнень учнів щодо основних видів мовленнєвої діяльності: читання, використання мови та письма.

Частини «Читання» та «Використання мови»

Виконавши завдання цих частин тесту, Ви продемонструєте своє вміння розуміти писемну англійську мову на матеріалі різноманітних текстів із автентичних джерел.

Загальні поради

Ці частини тесту складаються з 6 завдань, серед яких: завдання на встановлення відповідності, завдання з вибором однієї правильної відповіді і завдання на заповнення пропусків.

Кожне завдання складається з інструкції, тексту і запитань або тверджень до тексту.

У завданнях на встановлення відповідності Вам необхідно прочитати тексти і твердження/заголовки/ситуації, а також підібрати до кожного тексту відповідно до завдання заголовки/твердження/ситуацію.

У завданнях з вибором однієї правильної відповіді Вам необхідно прочитати текст і запитання до тексту, а потім вибрати правильний варіант відповіді з чотирьох поданих варіантів.

У завданнях на заповнення пропусків Вам необхідно доповнити пропуски в тексті реченнями/частинами речень або словами/слово-сполученнями з поданих варіантів.

Спочатку ознайомтеся з інструкцією до виконання завдання.

Прочитайте уважно текст і завдання до нього.

Виберіть правильну, на Вашу думку, відповідь і позначте відповідну клітинку у **Бланку А**.

Увага!

Правильно розподіляйте свій час.

На виконання цієї частини тесту передбачено **60 хвилин**.

Якщо Ви не можете надати відповідь на запитання, то виконуйте наступне.

Ваш результат залежатиме від загальної кількості правильних відповідей, записаних у **Бланку А**.

Частина «Письмо»

Частина тесту «Письмо» складається із завдання з розгорнутою відповіддю.

У завданні з розгорнутою відповіддю передбачається створення власного висловлення у письмовій формі відповідно до запропонованої комунікативної ситуації.

Увага!

На виконання цієї частини тесту відводиться **60 хвилин**.

Роботи, написані нерозбірливо, або такі, що містять **менше ніж 100 слів**, перевірятися не будуть.

Пам'ятайте, що писати на зворотній стороні **Бланку Б** не можна.

Варіант 15

READING

Task 1

Read the text below. Match choices (A—H) to (1—5). There are three choices you do not need to use. Write your answers on the separate answer sheet.

VEGETARIAN DIET

- 1 Vegetarians are people who choose not to eat meat. This includes all animal meat, poultry, and fish. Many vegetarians also avoid other animal products such as gelatin, rennet (used in making cheese), and animal fats (often used in cooking).
Vegetarians that include eggs and dairy products in their diets are known as ovo-lactovegetarians. People who do not eat any animal product (including honey) are called vegans. Semi- or partial vegetarians sometimes eat meat (usually poultry or fish).
 - 2 A well-planned vegetarian diet has health benefits. Vegetarians are less likely to have heart disease, gallstones, or be overweight. Being overweight is associated with other health problems like adult-onset diabetes, so a vegetarian diet may have additional benefits. Vegetarians are also less likely to have a stroke and certain types of cancer. Teenage vegetarians do not have growth problems and will reach a normal adult weight and height. Planning a healthy vegetarian diet takes additional time, however, compared to the diet of a meat-eater.
 - 3 If the diet is well-planned, a vegetarian diet is safe for children, teens, and adults. If a vegetarian diet is too restricted, it may be unhealthy for a child. Some nutrients may be missing from the diet. For example, if a child eats soda pop, potato chips and meatless pizza, nutrients such as iron and calcium are likely to be lacking in the diet. Vegetarians may need to make a special effort to get enough calcium, iron, zinc, vitamin D, vitamin B₆, and vitamin B₁₂.
 - 4 One of the most important measures of a healthy vegetarian diet is measuring your child's weight and height. If your child is not getting enough calories, their weight will not follow the usual growth patterns for children. The rate of increase in height should remain at a pace that will lead to an adult height that is similar to the average height of both parents.
If your child is not getting enough vitamins or minerals, they may have symptoms such as: skin rashes, a painful, swollen tongue, fatigue, irritability, pale skin, mental slowness, difficult breathing. Check with your doctor if you are worried about vitamin or mineral deficiency.
 - 5 Infants and toddlers require many calories in order to grow at the normal rate. At about 7 to 8 months of age, babies are ready to start eating protein-rich foods. Instead of puréed meats, vegetarian infants should be given protein alternatives such as puréed legumes (peas, beans, lentils), cottage cheese, puréed tofu, and yoghurt. Also, make sure your toddler eats high-calorie vegetarian foods such as nuts (chopped in small pieces), olives, dates and avocados so he/she will get enough calories. Most importantly, make sure your child eats a wide variety of foods. The diets of older children and adolescents should be closely watched to make sure that they are eating a variety of foods.
- A How can you help your child eat healthfully?
 B What vegetarian foods does the diet provide?
 C Will your child get all the proper nutrients on a vegetarian diet?
 D How do you know if your child is eating healthfully?
 E What do typical vegetarian diets usually include?
 F What is a vegetarian?
 G When should you call your child's health care provider?
 H What are the advantages of a vegetarian diet?

Task 2

Read the text below. For questions (6—10) choose the correct answer (A, B, C or D). Write your answers on the separate answer sheet.

EARLY HISTORY OF CHOCOLATE

The earliest record of chocolate was over fifteen hundred years ago in the Central American rainforests, where the tropical mix of high rainfall combined with high year-round temperatures and humidity provide the ideal climate for cultivation of the plant from which chocolate is derived, the cacao tree.

The cacao tree was worshipped by the Mayan civilisation of Central America and southern Mexico, who believed it to be of divine origin. Cacao is actually a Mayan word meaning «God Food» hence the tree's modern generic Latin name «Theobroma Cacao» meaning «Food of the Gods». Cacao was corrupted into the more familiar «cocoa» by the early European explorers. The Maya brewed a spicy, bitter sweet drink by roasting and pounding the seeds of the cacao tree (cocoa beans) with maize and capsicum (chilli) peppers and letting the mixture ferment. This drink was reserved for use in ceremonies as well as for drinking by the wealthy and religious elite, they also ate a cacao porridge.

The Aztecs of central Mexico also prized the beans, but because the Aztecs lived further north in more arid regions at higher altitudes, where the climate was not suitable for cultivation of the tree, they had to acquire the beans through trade and/or the spoils of war. The Aztecs prized the beans so highly they used them as currency — 100 beans bought a turkey or a slave — and tribute or taxes were paid in cocoa beans to Aztec emperors. The Aztecs, like the Mayans, also enjoyed cacao as a beverage fermented from the raw beans, which again featured prominently in ritual and as a luxury available only to the very wealthy. The Aztecs called this drink «xocolatl», the Spanish conquistadors found this almost impossible to pronounce and so corrupted it to the easier «chocolat», the English further changed this to «chocolate».

The Aztecs regarded chocolate as an aphrodisiac and their emperor Montezuma reputedly drank it fifty times a day from a golden goblet and is quoted as saying of xocolatl: «The divine drink, which builds up resistance and fights fatigue. A cup of this precious drink permits a man to walk for a whole day without food».

In fact, the Aztecs prized xocolatl well above gold and silver so much so that when Montezuma was defeated by Cortez in 1519 and the victorious «conquistadors» searched his palace for the Aztec treasury expecting to find gold & silver, all they found were huge quantities of cocoa beans. The Aztec treasury consisted not of precious metals, but of cocoa beans.

- 6 The ideal conditions for growing cacao trees are provided by _____
 A rainfall and humidity.
 B humidity and high temperatures.
 C heavy rainfall, hot weather and humidity.
 D high altitude and frost.
- 7 Chocolate _____
 A grows on cacao trees.
 B is derived from cacao trees.
 C is cultivated in the rainforests.
 D was worshipped by ancient Romans.
- 8 The Mayan people used their cacao seeds _____
 A only for worshipping.
 B for brewing a beverage.
 C for preparing drinks and other dishes.
 D for make-up.

- 9 Why did the Aztecs have cacao beans?
 A Because they grew cacao trees.
 B Because they cultivated land in the north.
 C Because they bought them from other tribes.
 D The early European explorers presented them.
- 10 The word «chocolate» comes from the name _____.
 A «Theobrama Cacao».
 B «xocolatl».
 C «Food of the Gods».
 D «Central America».

Task 3

Read the text below. Match choices (A—H) to (11—16). There are two choices you do not need to use. Write your answers on the separate answer sheet.

MEXICO'S BEST PLACES FOR FAMILY BEACH HOLIDAYS

Mexico offers a great chance to combine resort amenities, beautiful beaches, plus cultural interest. Families love to have a vacation at beach resorts in Mexico, especially at all-inclusives that offer watersports, kids programmes, entertainment, and of course meals, snacks, and drinks. Below find several of Mexico's best spots.

- 11 **Mexico's Best: Mayan Riviera**
 The 130 km stretch of coast south of Cancun extending to Tulum is arguably Mexico's best destination for family beach holidays. All-inclusive resorts dot the coast, with all the usual amenities plus some elaborate pool complexes. Outings are terrific: snorkelling on the second-largest barrier reef in the world; visiting the extensive ruins at Tulum and Coba, where kids learn about Mayan history; day-trips to the unique «eco-archeological» theme park, Xcaret, or sister park Xel-ha, or to «cenotes»... So much to do.
- 12 **Mazatlan for Families**
 Moving over to Mexico's west coast: Mazatlan has been one of Mexico's best tourist draws for decades, and has long stretches of beach, a historic downtown, a busy tourist zone, an aquarium, water park, and reputation for sportfishing. Families can find a couple of «playas» (beaches) with calm waters, in other areas, kids can learn to surf.
- 13 **Puerto Vallarta for Families**
 South of Mazatlan and north of Acapulco, about mid-way on Mexico's Pacific coast, Puerto Vallarta has nearly 30 miles of golden sand. Watersports include snorkelling and surfing, plus kayaking, windsurfing, parasailing, sportfishing. Visitors can explore an old town with cobblestone streets, and ogle the mansions that belonged to Elizabeth Taylor and Richard Burton back in the days when they put «PV» on the map. Jungle and canopy tours are nearby.
- 14 **Riviera Nayarit**
 Until recently, the stretch of Mexico's west coast north of Puerto Vallarta was an off-the-beaten-path area where surfers might go for an unspoiled break. Now, this 130-mile stretch of coast and lush tropics is called the Riviera Nayarit, and more visitors are coming to enjoy its white-sand beaches, many of which have good surfing. Some resorts have been built, but development is still at an early stage — which may be just what some families want. (And you can find serious pampering, plus kids' club, at the Four Seasons Resort Punta Mita.)

15 Los Cabos

The long Baja California peninsula extends about half-way down the west side of Mexico, and at the bottom tip sits this popular vacation spot. Los Cabos has two «Cabos» («Capes»): San Jose del Cabo, and (the party town) Cabo San Lucas, connected by a 17-mile «Corridor» with resorts and golf courses. Los Cabos offers whale-watching in winter; some good snorkelling; horseriding; and sightseeing in the artists' town of Todos Santos. Currents can be strong at the beaches, so choose your resort carefully if you want a swimmable beach.

16 Merida

Kids interested in the «lost» Maya civilization will be delighted to find the culture thriving in a modern city. The zócalo is always a spot of family activity, and the city sponsors nightly cultural events around the historic centre, from traditional Yucatecan dancing to guitar trovas (trios) to folkloric ballet to serenades; every Sunday, downtown streets close for a full day of concerts, feasts, puppet shows and dancing. The anthropology museum, in the ornate Palacio Cantón, is small enough to keep kids engaged with its displays of limestone jaguars, skulls with jade-encrusted teeth, stelae and sacrificial instruments.

(By Teresa Plowright)

This place is ideal if _____

- A** you want to indulge in the world of national music and dancing.
- B** you are crazy about fishing.
- C** you are a very skillful swimmer and aren't afraid of a strong water tide.
- D** your task is to learn about the race of people living in America when Europeans arrived.
- E** you need to practise the sport of riding on the crest or along the tunnel of a wave.
- F** you dream about having a rest in a lagoon.
- G** you have decided to examine the old residence of famous movie stars.
- H** you enjoy uncrowded beaches.

Task 4

Read the text below. Choose from (A—H) the one which best fits each space (17—22). There are two choices you do not need to use. Write your answers on the separate answer sheet.

THE LEVIATHAN WHALE

The world of paleontology was recently shaken by the discovery of a giant sperm whale fossil in Peru. The whale was quickly called the «Leviathan» in honour of *Moby Dick's* author Herman Melville. Its size is staggering. The whale's head was larger (17) _____. This whale is said to have been up to 58 feet wide, much like the modern sperm whale (18) _____. But whereas the modern sperm whale does not have teeth on the top of its gums, this ancient whale had teeth that were over 14 inches long! They are the largest teeth ever found in a whale fossil. Scientists speculate (19) _____. The fossil was found by Klaas Post in Peru's Pisco basin. It has now been mounted under the supervision of Dr Rodolfo Salas-Gismondi at the Museum of Natural History in Peru.

The whale species is referred to as *raptorial* — that is, it was always hunting. Its skull is about three times the size of today's killer whales, (20) _____ but typically in packs. Leviathan whales needed no company to do their hunting. When a Leviathan whale grabbed a smaller whale, its teeth probably did an enormous amount of damage with the first bite.

Giant shark fossils have been found nearby as well, suggesting that the Leviathan whale had stiff competition in its pursuit of food. Clearly the rise of such enormous creatures meant that the ancient Peruvian seas (21) _____ 12 or 13 million years ago. Indeed, we might be happy that we were not around to meet the Leviathan whale. Its skull literally could have crushed us or a boat!

Today's sperm whales prefer to dive deep for squid, and use the suction force of their mouths to draw in food. Much smaller lower-jaw teeth are used for quarrels with other whales (22) _____. Whew! One can only imagine that our feelings towards whales today would be much less warm if Leviathans still roamed the seas.

- A is the source of different food
- B that the whale fed on other whales
- C than a human being
- D that is attacking the fish
- E that descended from it
- F were rich sources of nutrition
- G which do hunt other whales
- H rather than hunting

USE OF ENGLISH

Task 5

Read the text below. For questions (23—32) choose the correct answer (A, B, C or D). Write your answers on the separate answer sheet.

It's often thought in conversation between two or more people, that one person talking (23) _____ others are listening. Sadly, this is not the truth in a (24) _____ of situations. People can get distracted from other people's voices, by their own thoughts, by creating a plan of what to say next, or by many other variables. Active listening is a (25) _____ of structured way of conversing, especially between two people, where focus is on truly *hearing* the communications of the other person. It's a conversation model (26) _____ in many settings.

The easiest way to understand active listening is to think of it in a one-to-one conversation model. While one person speaks, the other listens, and they do so with great attention (27) _____ the speaker. The listener gives (28) _____ of continued focus, like nodding in agreement, saying «uh-huh» or «yeah» occasionally, and tries to withhold any personal reaction that might (29) _____ if the experience (30) _____ negative or difficult emotions. The goal remains to keep centred on what the speaker is trying to communicate while withholding judgment.

There is a place to talk in an active listening model. Listeners can (31) _____ the flow of conversation by asking questions of the speaker or by paraphrasing some of what the speaker has said. This helps the speaker (32) _____ on his or her own words and clarify them, retract them or continue with more detail to explain the issue at hand.

	A	B	C	D
23	means	predicts	foretells	says
24	kind	type	variety	divisions
25	type	way	happening	brand
26	prompted	suggested	used	implied
27	at	to	in	on
28	queues	notions	cues	twists
29	take part	evolve	appear	occur
30	sparks off	sparks in	sparks by	sparks around
31	devote	praise	dispirit	encourage
32	show	reflect	put	suggest

Task 6

Read the text below. For questions (33—42) choose the correct answer (A, B, C or D). Write your answers on the separate answer sheet.

CARIBBEAN ISLANDS

In this case movies tell the truth — thousands of sunken ships and hidden pirate treasures are yet (33) _____ in this region, making Caribbean Islands (34) _____ destination for all treasure hunters. Pirates of the Caribbean became a legend — they managed (35) _____ in fear the whole region (36) _____ incredible gold, jewellery and money supply. In 16th-century Spain, world's leading marine country, explored new rich lands that cover the area of modern California and down to South America. This land was not only rich in minerals, (37) _____ full of Aztec and Incas treasures. Spanish conquerors called this land Spanish Main and started (38) _____ all treasures, directing them to Spain. The way to Spain (39) _____ through the Caribbean where strong and reckless pirates (40) _____ for the victims. Indeed the ships were very rich! For example, when Sir Francis Drake ambushed Nombre de Dios in 1572, his loot was 15 tons of gold and countless number of silver coins! Not all treasures from boarded ships (41) _____ by pirates as often ships (42) _____ quickly, so treasure hunting in this region is potentially extremely profitable.

	A	B	C	D
33	to find	finding	to be found	find
34	more popular	the most popular	most popular	popular
35	keep	keeping	to keep	to have kept
36	accumulating	accumulated	accumulation	to accumulate
37	as well	but also	and	also
38	loot	to be looted	looted	looting
39	laid	lain	lied	lay
40	had waited	were waiting	waited	waiting
41	took	had taken	had been taken	were taken
42	sank	were sinking	had sunk	sinking

WRITING

- 43** Your physical education teacher asked you to write an essay discussing pros and cons of team sports.

Write:

- whether you and your friends play sports; what sports you play;
- whether you like playing in a team or you prefer exercising on your own;
- what the advantages and disadvantages of playing sports in a team are;
- give advice on how to develop skills working in a team.

Write an essay of at least 100 words.

АНГЛІЙСЬКА МОВА

Час виконання — 120 хвилин

Тест складається з трьох частин, в яких перевіряється рівень навчальних досягнень учнів щодо основних видів мовленнєвої діяльності: читання, використання мови та письма.

Частини «Читання» та «Використання мови»

Виконавши завдання цих частин тесту, Ви продемонструєте своє вміння розуміти писемну англійську мову на матеріалі різноманітних текстів із автентичних джерел.

Загальні поради

Ці частини тесту складаються з 6 завдань, серед яких: завдання на встановлення відповідності, завдання з вибором однієї правильної відповіді і завдання на заповнення пропусків.

Кожне завдання складається з інструкції, тексту і запитань або тверджень до тексту.

У завданнях на встановлення відповідності Вам необхідно прочитати тексти і твердження/заголовки/ситуації, а також підібрати до кожного тексту відповідно до завдання заголовки/твердження/ситуацію.

У завданнях з вибором однієї правильної відповіді Вам необхідно прочитати текст і запитання до тексту, а потім вибрати правильний варіант відповіді з чотирьох поданих варіантів.

У завданнях на заповнення пропусків Вам необхідно доповнити пропуски в тексті реченнями/частинами речень або словами/слово-сполученнями з поданих варіантів.

Спочатку ознайомтеся з інструкцією до виконання завдання.

Прочитайте уважно текст і завдання до нього.

Виберіть правильну, на Вашу думку, відповідь і позначте відповідну клітинку у **Бланку А**.

Увага!

Правильно розподіляйте свій час.

На виконання цієї частини тесту передбачено **60 хвилин**.

Якщо Ви не можете надати відповідь на запитання, то виконуйте наступне.

Ваш результат залежатиме від загальної кількості правильних відповідей, записаних у **Бланку А**.

Частина «Письмо»

Частина тесту «Письмо» складається із завдання з розгорнутою відповіддю.

У завданні з розгорнутою відповіддю передбачається створення власного висловлення у письмовій формі відповідно до запропонованої комунікативної ситуації.

Увага!

На виконання цієї частини тесту відводиться **60 хвилин**.

Роботи, написані нерозбірливо, або такі, що містять **менше ніж 100 слів**, перевірятися не будуть.

Пам'ятайте, що писати на зворотній стороні **Бланку Б** не можна.

Варіант 16

READING

Task 1

Read the text below. Match choices (A—H) to (1—5). There are three choices you do not need to use. Write your answers on the separate answer sheet.

COMMUNICATING WITH YOUR CHILD

Nothing builds your child's self-esteem more than when you truly listen and respond to your youngster's thoughts and feelings. At the same time, good communication between you and your child in the early years sets the stage for good communication between you and your teenager later on.

While parenting communication should never become studied and self-conscious, consider the following:

- 1 Your child knows what is going on inside. Do not disregard your youngster's true feelings with such statements as, «Why are you so disappointed? We'll go another time», or, «Be brave and stop crying». Instead, acknowledge your child's feelings, though they may be painful. This communicates acceptance and understanding.
- 2 What your child leaves out of a conversation is often more important than what is included. Pay attention to your child's body language — gestures, tone of voice, facial expression. Read between the lines to grasp the true meaning of your child's statements. Simple, nonjudgmental remarks like, «You look upset», or, «You sound unhappy», will let your child know that you understand and are willing to listen.
Remember that your non-verbal messages are powerful, too. Your attitudes and feelings are communicated quite accurately to your child through your expressions as well as your words.
- 3 Accepting your child's full range of feelings does not imply sanctioning a full range of behaviours. Help your child understand that feelings themselves are not bad or good whereas behaviours can be acceptable or unacceptable. For example, point out to your child that it is all right to feel angry at a brother or sister but not all right to hurt him or her in any way.
- 4 By communicating in terms of «I», your child is more likely to understand and thus accept your message. «I» messages describe the upsetting or pleasing behaviour and the effect it has on you. For instance, «I'm upset over the noisy stereo because I have a headache. Please turn it down and close the door». A counter-statement such as, «Why do you always have to make such a racket? Can't you see I have a headache!» often serves to embarrass or belittle your child and consequently causes defensiveness.
- 5 Comment as soon after an event or observation as possible. Do not overload your child by talking too much. Use specific examples whenever possible. Help your child solve a problem by asking «What have you tried? What are the possibilities?» rather than resolving it yourself.

- A Listen to your child without interrupting.
- B Use «I» statements frequently.
- C Assist your child in distinguishing between thoughts and actions.
- D Accept your child's full range of emotions.
- E Hear what your child is not saying.
- F Help your child clarify feelings, ideas, and opinions.
- G Provide appropriate feedback.
- H Encourage communication through creative expression.

Task 2

Read the text below. For questions (6—10) choose the correct answer (A, B, C or D). Write your answers on the separate answer sheet.

WHAT IS CRYING?

Humans are the only animals that cry emotional tears. Other animals will cry when they're in pain or when they have something in their eye but only humans weep.

When we are babies, we usually cry to be picked up, fed or changed. It is a way of signalling for help. But as we get older, individual and cultural experiences lead us to cry for emotional reasons, such as happiness, sadness or anger.

There are three kinds of tears: basal, reflex and emotional tears. Basal tears are made up of mucus, water and fat. They are always in our eyes to help keep our vision clear. They protect the eye's surface.

Reflex tears are composed mostly of water and come from the eye's main gland, the lacrimal gland. They are released as a reflex to something, for example irritation from peeling onions or heavy smoke.

Emotional tears also flow from the lacrimal gland and are involuntary, just like basal and reflex tears. Most people think emotional tears occur to release tension, but current physiological research suggests that crying occurs after an emotional crisis, and after the body is already returning to its normal state. Crying is not a response to crisis; it is post-crisis. It is part of the restoration.

A study by the British Psychological Society in 2005 examined the differences in the way men and women cry. Men are more likely to cry as a result of positive feelings, while women are more likely to cry after conflict with other people, or as a result of feeling inadequate.

The study showed that women experience more complex emotions while crying, including fear, anger, powerlessness and frustration. In response to these feelings, men preferred repressed panic or choked rage to crying.

The study revealed that men are five times more likely than women to cry with happiness — usually a direct result of their love of football. One in ten men said the last time they wept it was with joy — nine out of ten of them prompted by football matches.

The biggest single cause of tears was grief or relationship breakdown. Men are also more likely to cry because they feel touched. The study also found that women cried, or admitted to crying, more frequently than men.

Another recent study looked at how people view crying. A man who is crying is often seen as sensitive and overwhelmed, whereas a woman who is crying is often seen as unstable and emotional.

- 6 The people's lacrimal gland produces tears in case of _____
 A experiencing anger and happiness.
 B feeling happiness and undergoing pain.
 C going through pain, feeling happy and while clearing the eye.
 D clearing the eye and suffering pain.
- 7 What are tears composed of?
 A Slime, fluid and fat.
 B Muck and liquid.
 C Water and fat.
 D Fat, mucus and slime.
- 8 All kinds of tears are _____
 A compulsory.
 B intentional.
 C instinctive.
 D inferior.

- 9 Crying is the reaction of the body to the _____.
 A critical situation.
 B received impulse.
 C recovering process.
 D released tension.
- 10 The scientific research proved that women _____.
 A cry as often as men.
 B cry more often than men.
 C don't cry very often.
 D cry as rarely as men.

Task 3

Read the text below. Match choices (A—H) to (11—16). There are two choices you do not need to use. Write your answers on the separate answer sheet.

THE TAJ MAHAL IN INDIA

- 11 Every year, thousands of tourists board an express train or hire a car in New Delhi and journey to Agra on a pilgrimage to the Taj Mahal. To the Western World, the image of the curved white domes of the Taj Mahal, displayed endlessly on travel brochures, is synonymous with India. However, the postcard picture does not adequately convey the legend and romance that shroud the world's most well-preserved and architecturally beautiful tomb.
- 12 The story behind the Taj Mahal has its roots in the Mughal Dynasty, a line of Muslim emperors who reigned in India from 1526 to 1858.
 In 1612, one of the world's greatest love stories began when Mumtaz Mahal, a Muslim Persian princess, married Shah Jehan, known as Prince Khurram before he ascended to the throne in 1628 to become the 5th Mughal emperor. In the tradition of the Mughals, important women of the royal family were given another name when they married. Although Mumtaz was Shah Jehan's second wife, she was considered his ultimate love match. By all accounts, Mumtaz and the emperor were soul mates. Mumtaz accompanied her husband throughout his travels and military expeditions, and was his most trusted political adviser. Unfortunately, as with any legendary love story, tragedy lurked in their future. In 1630, Mumtaz died while giving birth to her 14th child.
- 13 The death of Mumtaz reportedly affected the emperor so deeply that his black hair and beard turned snow-white in just a few months. The emperor was overcome with grief, and vowed to keep his beloved wife's memory alive forever. He decided to build her a monument of eternal love. Because Mumtaz had endeared herself to the people with her kindness, the emperor's subjects were inspired to help build the spectacular monument.
- 14 After twenty-two years and the combined effort of over twenty thousand workmen and master craftsmen, the monument was finally completed in 1648 at a cost of 32 million rupees. It was built with material from all over India and central Asia and required 1000 elephants to transport the material to the site.
 The Taj Mahal, built entirely of white marble, uses an architectural design known as interlocking arabesque. Each element of the structure can stand on its own and integrate with the main structure. The central dome, called the Taj, is 58 feet in diameter and 213 feet high. The marble walls inside the dome are covered with intricate mosaic patterns and precious stones. Within the dome lies the jewel-inlaid tomb of the queen. The only asymmetrical object in the Taj Mahal is the casket of the emperor.

- 15 Four domed chambers surround the Taj. The main archways are chiselled with passages from the Holy Quran. The mausoleum is part of a vast complex with a main gateway, garden, mosque, guesthouse and several other palatial buildings. A large garden is divided at the centre by four reflecting pools. Like the Taj, the garden elements follow the arabesque concept, standing on their own and constituting the whole. One of the most intriguing aspects of the Taj Mahal is the magical quality of its changing colours. The Yamuna River behind the Taj reflects light onto the white marble. Depending on the hour of the day or the season, the colours of the Taj are different. The best time to view its stunning beauty is at dawn or sunset.
- 16 There are many contemporary historians who contend that the Taj Mahal is a mausoleum far too great to commemorate the memory of one woman, even if she was the favourite wife of an emperor. These historians believe that the Taj Mahal symbolizes the tyranny of a powerful ruler exploiting his subjects and flaunting his magnificence to the world. Whether the Taj Mahal symbolizes eternal love, an emperor's power or a little of both, Shah Jehan deserves credit for turning the death of his wife into a symbol of lasting beauty. He bequeathed India and the world its most beautiful mausoleum. As English poet, Sir Edwin Arnold, wrote, the Taj Mahal is «not a piece of architecture, as other buildings are, but the proud passions of an emperor's love wrought in living stones».

This passage you will read if your task is to find out more about _____

- A the origin of the architectural site.
- B the structure of the architectural complex.
- C the erection of the monumental building.
- D the place of tourist pilgrimage.
- E the different views on the Taj Mahal's origin.
- F the reason for building the monument.
- G the process of renovating the archways and passages.
- H the complicated construction process.

Task 4

Read the text below. Choose from (A—H) the one which best fits each space (17—22). There are two choices you do not need to use. Write your answers on the separate answer sheet.

GOOD BOOKKEEPING SAVES YOU MONEY

The most important thing any businessman can do is to keep accurate records. Every entrepreneur is great at the job or service they perform and will work day and night perfecting their skills, however they tend to put record keeping at the bottom of their to-do list! If the bad habit of poor record keeping does not cause their business to eventually fail, (17) _____.

QuickBooks is a computer program that every start-up company should have. It is easy to use and has the ability to not only help you keep your records straight but can be the perfect tool for forecasting the growth of your company, and recognizing business trends (18) _____.

If you do not have an accounting background it is important that you either study the user guide of this program, hire an accountant to set it up for you, or have your business coach set it up. If your business coach does not know how to set this easy program up for you, (19) _____ and get a different business coach.

Schedule a time either daily or weekly where you input all your business information into this program. You can use it to write job estimates, prepare invoices, job costing, prepare payroll checks and (20) _____. There are too many things you can use this program for based on your industry to write in this article.

Cash receipts and mileage expense are the two things that get left out of record keeping more than anything else. You come in from the field or go home at night and the first thing you do is (21) _____. Many of those trash items are cash receipts for small purchases or business lunches

you had that day. Since they are cash receipts, they are usually small amounts and people tend to think they are not worth fooling with. That line of thinking can break your company! Every penny you spend on your business is important. Quite often those expenses need to be passed on to your customers, but poor record keeping keeps you from being reimbursed. When you throw away a reimbursable cash receipt, it is equivalent to making a sale to a customer and then handing them cash back and saying «I am going to throw these two dollars away, would you like to have them?»

If you use your personal car in your business, the Internal Revenue Service allows you (22) _____ you drive as an expense. You must keep a record of it, though. If you are sitting in your living room and suddenly realise you need to buy new highlighters to take to the office the next day and go to the closest store and buy them, that is a business expense. If you decide to buy a bottle of shampoo while you are there, it is still a business expense, because you went there for the highlighters. You should keep something in your glove compartment at all times to write these little side trips on. You will need the date, the business purpose and the total mileage used. People ignore this because they think it is petty, but it does add up.

- A that you have never noticed before
- B make your payroll tax deposits
- C it will impede the company from growing
- D do yourself a favour
- E or the type of company you have
- F clean out all the trash you accumulated in your pockets that day
- G to deduct 55 cents for every business mile
- H you should not miss it

USE OF ENGLISH

Task 5

Read the text below. For questions (23—32) choose the correct answer (A, B, C or D). Write your answers on the separate answer sheet.

COULD A «TINY HOME» BE THE HOME FOR YOU?

Maybe you think that your bedroom is too small for all of your clothes, books, and toys. But some people are now choosing to get rid of a lot of their (23) _____ and live in houses no bigger than the (24) _____ bedroom.

To (25) _____ money, some people are moving into «tiny» houses, some of which are about 100 square feet in (26) _____. Even though the houses are small, many of them still (27) _____ a living room, kitchen, bathroom, and bedroom. Some «tiny home» owners (28) _____ a ladder to get to the bedroom on the second floor of their home.

When business (29) _____ for Bill Kastrinos, he and his wife, Sharon, moved into a tiny house. The house cost only \$15,000 to build and the Kastrinos's pay \$15 a month for utilities. Their home also has (30) _____ so they can take it with them if they decide to move.

Jay Shafer owns Tumbleweed Tiny House Company. He builds tiny houses, and he lives in one too. His home is 8 feet wide and 12 feet long. Shafer said he built a tiny house because he did not want to (31) _____ a lot of rooms and he wanted to conserve energy. He gave away a lot of his things when he moved into his tiny house. He says he doesn't (32) _____ the extra books or the clothes that he never wore.

Shafer knows that tiny houses will not work for everyone. He recently got married and there is not enough room in his house for his wife. That's why he is building her a tiny house right near his home.

	A	B	C	D
23	possessions	riches	effects	goods
24	regular	average	medium	common
25	protect	earn	save	preserve
26	dimension	length	size	measure
27	possess	involve	combine	include
28	rise	go	bring	climb
29	slowed up	slowed down	slowed in	slowed at
30	wheels	discs	rings	circles
31	clean	clear	scrub	purify
32	avoid	miss	escape	regret

Task 6

Read the text below. For questions (33—42) choose the correct answer (A, B, C or D). Write your answers on the separate answer sheet.

TURN DOWN MUSIC TO SAVE HEARING

Do you spend a lot of time listening to songs on a (33) _____ music player? If you do, you should turn down the sound so you don't harm your hearing.

Experts are (34) _____ that portable music players are (35) _____ the hearing of kids and adults. A recent survey found that most teenagers have one or more signs of hearing loss. Signs of hearing loss (36) _____: asking people to repeat what they (37) _____, having to turn up the sound on a television, and having a «ringing» sound in the ears.

Experts think some of the reasons teens are having trouble hearing are that they are spending too much time listening to music on their portable music players and they are playing the music (38) _____ loud. Most people don't realise how loud the volume on music players can be. One expert said the sound can be as (39) _____ as a jet engine!

The small «earbud» earphones that come with many music players might be one of the (40) _____ of hearing loss. Those earphones fit tightly into the ear and send sound (41) _____ into the ear canal.

To protect hearing, experts say kids should turn down the volume on their portable music players, use bigger earphones that (42) _____ the whole ear, and spend less time using their music players.

	A	B	C	D
33	portability	porthole	portable	portholes
34	worrying	worried	worry	worries
35	harm	harmed	harmful	harming
36	include	included	includes	have included
37	say	said	saying	says
38	enough	too	much	also
39	loud	louder	loudest	loudly
40	causes	cause	causes'	causes's
41	direct	directed	directly	directing
42	covers	covered	will cover	cover

WRITING

- 43** Write a review of a book you enjoyed. Give information about:
- the title, the author and the type of the book;
 - when and where the story took place;
 - who the main characters of the story are;
 - explain why you find the book interesting.

Write a review of at least 100 words.

БЛАНК ВІДПОВІДЕЙ

Б

Відповіді:
43. (Відповідаючи на завдання, не виходьте за межі ліній.)

Lined area for writing answers, consisting of multiple horizontal lines.

АНГЛІЙСЬКА МОВА

Час виконання — 120 хвилин

Тест складається з трьох частин, в яких перевіряється рівень навчальних досягнень учнів щодо основних видів мовленнєвої діяльності: читання, використання мови та письма.

Частини «Читання» та «Використання мови»

Виконавши завдання цих частин тесту, Ви продемонструєте своє вміння розуміти писемну англійську мову на матеріалі різноманітних текстів із автентичних джерел.

Загальні поради

Ці частини тесту складаються з 6 завдань, серед яких: завдання на встановлення відповідності, завдання з вибором однієї правильної відповіді і завдання на заповнення пропусків.

Кожне завдання складається з інструкції, тексту і запитань або тверджень до тексту.

У завданнях на встановлення відповідності Вам необхідно прочитати тексти і твердження/заголовки/ситуації, а також підібрати до кожного тексту відповідно до завдання заголовки/твердження/ситуацію.

У завданнях з вибором однієї правильної відповіді Вам необхідно прочитати текст і запитання до тексту, а потім вибрати правильний варіант відповіді з чотирьох поданих варіантів.

У завданнях на заповнення пропусків Вам необхідно доповнити пропуски в тексті реченнями/частинами речень або словами/слово-сполученнями з поданих варіантів.

Спочатку ознайомтеся з інструкцією до виконання завдання.

Прочитайте уважно текст і завдання до нього.

Виберіть правильну, на Вашу думку, відповідь і позначте відповідну клітинку у **Бланку А**.

Увага!

Правильно розподіляйте свій час.

На виконання цієї частини тесту передбачено **60 хвилин**.

Якщо Ви не можете надати відповідь на запитання, то виконуйте наступне.

Ваш результат залежатиме від загальної кількості правильних відповідей, записаних у **Бланку А**.

Частина «Письмо»

Частина тесту «Письмо» складається із завдання з розгорнутою відповіддю.

У завданні з розгорнутою відповіддю передбачається створення власного висловлення у письмовій формі відповідно до запропонованої комунікативної ситуації.

Увага!

На виконання цієї частини тесту відводиться **60 хвилин**.

Роботи, написані нерозбірливо, або такі, що містять **менше ніж 100 слів**, перевірятися не будуть.

Пам'ятайте, що писати на зворотній стороні **Бланку Б** не можна.

Варіант 17

READING

Task 1

Read the text below. Match choices (A—H) to (1—5). There are three choices you do not need to use. Write your answers on the separate answer sheet.

NATURAL PET MEDICINE

Natural pet medicine is also called holistic veterinary care or alternative pet medicine. No matter what you call it, more and more pet owners are looking into it as an alternative to synthetic medications with harsh side effects. Natural pet medicine is not a substitute for conventional veterinary care, but can work under your vet's supervision.

- 1 _____
There are many schools of alternative medicine lumped under the term of being «natural». With pets, the most effective schools include chiropractic treatments, acupressure, acupuncture, traditional Chinese medicine, herbalism, nutritional therapy, massage and homeopathy. Other natural pet medicine that only occasionally works with dogs is aromatherapy, because the dogs' sensitive nose is often so overwhelmed by the smell of essential oils that it may get them sick or stressed. Crystal therapy, colour therapy or urine therapy should not be used on pets.

- 2 _____
Conventional medicine should always be tried first, especially with sudden injuries, pregnancy problems or tumours. Natural pet medicine and therapies are best reserved for pets with chronic problems that can't be quickly fixed, such as behavioural problems, skin allergies, food allergies, arthritis or asthma.

- 3 _____
Just because a label says it is natural does not mean that it is completely safe for your pet. Many herbs or homeopathic remedies are powerful medications with side effects and interactions with other medicines that you need to be aware of. Also, there isn't any government regulation over many herbs or homeopathic remedies, so you may not be assured of getting a consistent quality of natural pet medicines. It is always best to talk to your vet first before giving any natural pet medicines.

- 4 _____
Natural pet medicines or therapies can be expensive and usually are not covered under pet health insurance. These are not quick fixes, but often need to be given throughout the life of the pet. Your pet may need to go to several acupuncture treatments, for example, in order to get relief from arthritis. Treatment is often quite complicated, taking into consideration the entire life history of the pet instead of just focusing on relieving painful signs.

- 5 _____
Because of the demand for alternative medicines and therapies, there are more holistic veterinarians, chiropractors, herbalists and acupuncturists than ever before. Ask your vet for a recommendation of a professional alternative veterinary practitioner in your area and if such alternative therapies would really have a chance of working for your pet's particular condition. You can also check out the International Veterinary Acupuncture Society websites to find someone locally to help you.

(By Rena Sherwood)

- A Considerations
- B Medical Information
- C Types of Pets Treatment
- D Finding Professional Help
- E Pet Insurance
- F Possible Ways to Treat Pets
- G Misconceptions
- H Prescription Dog Foods

Task 2

Read the text below. For questions (6—10) choose the correct answer (A, B, C or D). Write your answers on the separate answer sheet.

GREEN IGUANAS

While Hollywood likes to show iguanas crawling alongside dusty Mexican roads, in the wild, green iguanas are typically found in the rain forest, spending most of their time up in the forest canopy. Being tree dwellers, it's obvious that they are excellent climbers, but less known is the fact that iguanas are also excellent swimmers.

Iguanas are a large family of lizards with over 700 species found through much of the temperate and tropical regions of America. The iguanas showing up in pet stores are typically the common green iguana and likely have been imported from tropical iguana farms.

As we know, all reptiles are «cold-blooded» which means their activity increases or decreases with their body temperature. Iguanas are accustomed to sleeping during the somewhat cool nights of the tropics and coming out to warm up in the morning sun. They then head out to look for plants to eat — and to keep a watchful eye on territorial rivals. Next they bask in the afternoon sun, as their bodies need to be warmed to at least 35°C for proper digestion.

While most reptiles and amphibians have diets consisting of insects and other small creatures, iguanas are vegetarians, eating leaves, flowers and some soft fruits. They should not be fed anything containing animal protein, which can be hard on their delicate digestive system. They typically get their water from the vegetation they consume but will take an occasional drink.

Now, let's talk about iguanas as pets. Iguanas, if raised in a healthy, friendly environment, can become eventually quite tame, even enjoying an occasional back or head rub. While they are not dogs (or parrots), iguanas are social animals and do develop a (lizardly) bond with their human owners. Be warned though: they have a mouth full of sharp teeth that can easily slice open your skin if they decide you're deserving of a bite. An iguana's strong serrated tail can also lash out and cause some damage if it catches a handler in the face.

(By Naomi J)

- 6 How do green iguanas enjoy spending their time?
 - A In the trees.
 - B In the holes.
 - C Crawling along the roads.
 - D In nests.
- 7 Iguanas protect their territories from _____.
 - A people.
 - B other reptiles.
 - C enemies.
 - D their owners.
- 8 They are fond of lying in the sun in order to _____.
 - A relax.
 - B be warm.
 - C be able to digest food.
 - D get tanned.
- 9 The iguana's diet doesn't include _____.
 - A ants and bugs.
 - B leaves and plants.
 - C flowers and fruits.
 - D vegetarian food.

- 10 Iguanas as pets are _____
- A always friendly.
 - B never devoted to their owners.
 - C sometimes dangerous.
 - D never tamed.

Task 3

Read the text below. Match choices (A—H) to (11—16). There are two choices you do not need to use. Write your answers on the separate answer sheet.

SCARY BUILDINGS

Whether you believe in ghosts or not, you have to agree: some buildings possess an eerie atmosphere. Maybe their history is filled with death and tragedy. Or, maybe these buildings just look creepy. The buildings listed here are among the world's spookiest. Did we leave one out? Tell us about the spookiest building you've seen.

- 11 Graceland Mansion in Tennessee**
Ever since the sudden death of Elvis Presley, Elvis sightings have been reported all over the world. Some people say Elvis didn't really die. Others claim they've seen his ghost. Either way, the best place to catch a glimpse is Graceland Mansion near Memphis, Tennessee. The Colonial Revival house was Elvis Presley's home from 1957 until he died in 1977, and his body lies in the family plot there. Elvis was originally buried in a different cemetery, but was moved to Graceland after someone tried to steal his corpse.
- 12 Lenin's Mausoleum in Moscow, Russia**
Stark and inhuman, Russian constructivist architecture can seem scary enough. But go inside this red granite mausoleum and you get to see the corpse of Lenin. He looks a little waxy inside his glass case, but our Guide to Eastern Europe Travel says that Lenin's hands are faintly blue and horribly life-like.
- 13 Notre Dame Cathedral in Paris**
Just about any medieval Gothic cathedral can seem spooky, but a lavish cathedral like Notre Dame Cathedral in Paris can truly make you tremble. It's supposed to, with all those snarling gargoyles perched on rooftops and ledges.
- 14 Breakers Mansion in Newport, Rhode Island**
The big Gilded Age mansions in Newport, Rhode Island are popular tourist destinations, and ghost stories have become a part of the promotional hype. Of all the Newport mansions, the brooding Breakers Mansion has the most compelling tale. Believers claim that the ghost of its former owner Cornelius Vanderbilt wanders the lavish rooms. Or, maybe it's the spirit of architect Richard Morris Hunt, who was born on Halloween.
- 15 Archbishop's Palace in Hradcany, Prague**
The castle that appears so foreboding in the Tom Cruise film, Mission Impossible, has towered over the river Vltava for a thousand years. It's a part of the Hradcany royal complex where Romanesque, Gothic, Renaissance, Baroque, and Rococo facades create startling juxtapositions. Moreover, the Archbishop's Palace is in Prague, home to Franz Kafka, the famous author of surreal, disturbing stories.
- 16 The Riddle House in Palm Beach County, Florida**
It was originally a funeral parlour. The Victorian house was dismantled and rebuilt in Yesteryear Village at the South Florida fair grounds. In the 1920's the house became privately owned by Karl Riddle. Joseph, one of Riddle's former employees, committed suicide by hanging himself in the attic of the house. Joseph, for whatever reason, hated men, and his

ghost displays this hatred by attacking those who enter the attic. One man had a lid thrown at his head, and men are now no longer allowed in the attic. Other places in the house are haunted as well, with furniture being frequently moved.

(By Jackie Craven)

This building you should leave out if _____

- A you are afraid of suicide victims' ghosts.
- B you disliked the figures of beasts on its roof.
- C you are afraid of dead bodies.
- D Vincent Price held his creepy dinner party there.
- E the rock'n'roll idol's spirit visited you.
- F the spook of its owner haunted you.
- G the people of the famous film gathered there.
- H you detested the mix of architectural styles.

Task 4

Read the text below. Choose from (A—H) the one which best fits each space (17—22). There are two choices you do not need to use. Write your answers on the separate answer sheet.

SO WHAT CAN YOUR MANAGERS DO TO GET READY FOR GENERATION «Y» EMPLOYEES?

Generation Y (why) employees want to be heard and valued (17) _____ when they start with your company. They place a high value on family and flexibility and will volunteer their time to causes they feel are important. They are fearless and not intimidated by titles or corporate organisational charts.

They love variety and are (18) _____. If they think they have a good suggestion they will take ownership of the idea. And, they will not be afraid to take the idea up the corporate ladder (19) _____.

Successful companies must find ways to harness the new employee's talents, integrate them into the company and turn ideas (20) _____. Progressive companies understand that learning is a two-way street. Generation Y employees will revolutionise internal and external communications. Companies have a lot to teach the Gen Y's, but they have a lot to learn from them also. That will be difficult in rigid, highly structured companies.

Successful companies today must develop a culture of learning, sharing and embracing change. They will employ two-way mentoring, blogging, new training platforms, and new ways of (21) _____.

Training Generation Y employees will change. Boring, all-day seminars will become less frequent. Generation Y employees will text-message their friends during those seminars. They need the information in the seminar, but companies will have the training available in different platforms and in smaller «bite-sized» portions. These training modules will be downloadable to an employees' Blackberry, iPod or computer. The employee will view the sessions at home, or on a plane or listen to them in (22) _____.

- A proportional to age and rank
- B not afraid of change
- C the hallmark of successful companies
- D into a competitive advantage
- E hiring and promoting people
- F to be heard
- G the car driving to an appointment
- H by their company

USE OF ENGLISH

Task 5

Read the text below. For questions (23—32) choose the correct answer (A, B, C or D). Write your answers on the separate answer sheet.

Madeira is a gorgeous island situated in the Atlantic Ocean off the coast of Portugal and Africa. It is a perfect vacation destination, with mountains, a wonderful climate, and beautiful views.

Madeira is located in the eastern Atlantic Ocean southwest of Portugal and off the coast of Africa. The island is (23) _____ beautiful with spectacular views and something for everyone. About the only things lacking on Madeira are land and sandy beaches. The Madeirans use terraces and bridges to (24) _____ the flat land and (25) _____ a short trip to the neighbouring island of Porto Santo to sit on sandy beaches.

Portugal has controlled Madeira for over 500 years, and many British citizens (as well as other nationalities) have (26) _____ there for the past 200 years. The island is a very popular European tourist destination, and cruise ships (27) _____ port in the capital of Funchal on repositioning cruises between the Caribbean and the Mediterranean, or on cruises from the Mediterranean to northern Europe. About 90,000 of the 250,000 people on Madeira live in Funchal, the capital city.

If you arrive (28) _____ Funchal via cruise ship, your ship will dock near the centre of the capital city. Since some ships embark or disembark from transatlantic (29) _____ in Funchal, you might (30) _____ to spend more time on Madeira as part of a pre- or post-cruise extension. We visited Madeira for only one day near the end of a wonderful cruise on the luxury cruise ship the Silversea Silver Whisper from Barcelona to Lisbon.

The island certainly has (31) _____ natural beauty to spend longer than just one day! Its deeply gouged cliffs and lush, steep valleys (32) _____ the visitors of Kauai. At 36 miles (58 km) long and 15 miles (23 km) wide, the island is not very large, but because it is so mountainous, travel is slow.

	A	B	C	D
23	breath	breathingly	thrilling	breathtakingly
24	compensate for	compensate with	compensate about	compensate at
25	put	give	bring	take
26	emigrated	immigrated	settled	invaded
27	frequent	repeated	often	sometimes
28	on	in	at	off
29	voyages	tours	journeys	walks
30	can	could	will	be able
31	enough	too	quantity	variety
32	remember	remind	respond	recollect

Task 6

Read the text below. For questions (33—42) choose the correct answer (A, B, C or D). Write your answers on the separate answer sheet.

SAN SALVADOR, BAHAMAS

Bahamas are not only a perfect tourist destination. They're widely known among all treasure hunters. The search for hidden gold never (33) _____ in Bahamas; gold diggers from all over the world continue their search as due to old maps several huge treasures worth not millions, but billions of dollars (34) _____ in Bahamas. Old San Salvador inhabitants tell the story about gold hidden in a cave near Fortune Hills. That gold (35) _____ a cursed one, so locals preferred to stay away from it, but old people told they played marbles with diamonds or rubies and used gold bars as ballast for sail boats without (36) _____ the real value of (37) _____ things. Now young San Salvador inhabitants (38) _____ professional groups with sophisticated equipment try (39) _____ these treasures. Specialists assume San Salvador (40) _____ the treasures of legendary Captain Kidd. This treasure has excited the minds of historians, researchers and treasure hunters for many years and millions of dollars (41) _____ in expeditions aimed to find that gold. Around 300 years ago William Kidd created 2 encrypted maps and hid them in secret compartments of his furniture. In the late 20s of the previous century the first map (42) _____ and starting from that time the search for mysterious island full of gold never stopped. Specialists think they are really close to find the exact location.

	A	B	C	D
33	stop	stops	is stopping	have stopped
34	are still hidden	still hidden	were still hidden	still hide
35	considered	is considered	was considered	consider
36	knowledge	knowing	know	to know
37	that	those	this	these
38	also	even	but	as well as
39	to find	find	finding	found
40	hid	hides	had hidden	is hiding
41	invested	have invested	are invested	investing
42	had been found	have been found	found	was found

WRITING

- 43** Do you agree or disagree with the following statement: «Children should be required to help with household tasks as soon as they are able to do so»?

Use specific reasons and examples to support your answer including:

- pros and cons concerning the problem;
- national traditions in Ukraine and abroad;
- your own family's traditions.

You should write at least 100 words.

43. (Відповідаючи на завдання, не виходьте за межі ліній.)

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

ANSWERS

БАПІАНТ 1

	A	B	C	D	E	F	G	H
1	X							
2			X					
3								X
4				X				
5		X						

	A	B	C	D
6				X
7				X
8				X
9				X
10			X	

	A	B	C	D	E	F	G	H
11								X
12							X	
13						X		
14					X			
15				X				
16			X					

	A	B	C	D	E	F	G	H
17	X							
18								X
19			X					
20					X			
21		X						
22				X				

	A	B	C	D
23	X			
24		X		
25			X	
26		X		
27		X		

	A	B	C	D
28				X
29		X		
30			X	
31		X		
32			X	

	A	B	C	D
33			X	
34		X		
35	X			
36				X
37		X		

	A	B	C	D
38	X			
39		X		
40			X	
41				X
42	X			

БАПІАНТ 2

	A	B	C	D	E	F	G	H
1					X			
2						X		
3	X							
4				X				
5								X

	A	B	C	D
6				X
7	X			
8	X			
9			X	
10		X		

	A	B	C	D	E	F	G	H
11						X		
12							X	
13		X						
14					X			
15			X					
16								X

	A	B	C	D	E	F	G	H
17			X					
18						X		
19					X			
20								X
21				X				
22		X						

	A	B	C	D
23			X	
24		X		
25	X			
26		X		
27				X

	A	B	C	D
28			X	
29		X		
30		X		
31	X			
32				X

	A	B	C	D
33		X		
34			X	
35	X			
36		X		
37			X	

	A	B	C	D
38			X	
39	X			
40		X		
41				X
42	X			

BAPIAHT 5

	A	B	C	D	E	F	G	H
1						X		
2	X							
3					X			
4							X	
5			X					

	A	B	C	D
6			X	
7		X		
8		X		
9		X		
10			X	

	A	B	C	D	E	F	G	H
11					X			
12				X				
13			X					
14						X		
15		X						
16	X							

	A	B	C	D	E	F	G	H
17		X						
18							X	
19	X							
20				X				
21			X					
22						X		

	A	B	C	D
23	X			
24		X		
25				X
26				X
27			X	

	A	B	C	D
28		X		
29			X	
30		X		
31	X			
32			X	

	A	B	C	D
33		X		
34			X	
35	X			
36				X
37		X		

	A	B	C	D
38		X		
39				X
40		X		
41			X	
42				X

BAPIAHT 6

	A	B	C	D	E	F	G	H
1			X					
2				X				
3							X	
4	X							
5					X			

	A	B	C	D
6			X	
7	X			
8			X	
9			X	
10				X

	A	B	C	D	E	F	G	H
11		X						
12					X			
13								X
14							X	
15						X		
16				X				

	A	B	C	D	E	F	G	H
17	X							
18								X
19					X			
20				X				
21							X	
22		X						

	A	B	C	D
23			X	
24				X
25	X			
26		X		
27			X	

	A	B	C	D
28		X		
29				X
30				X
31		X		
32			X	

	A	B	C	D
33		X		
34		X		
35			X	
36				X
37				X

	A	B	C	D
38	X			
39	X			
40			X	
41				X
42		X		

BAPIAHT 7

	A	B	C	D	E	F	G	H
1					×			
2							×	
3				×				
4			×					
5		×						

	A	B	C	D
6	×			
7				×
8	×			
9		×		
10				×

	A	B	C	D	E	F	G	H
11				×				
12			×					
13							×	
14		×						
15					×			
16								×

	A	B	C	D	E	F	G	H
17			×					
18							×	
19						×		
20		×						
21				×				
22	×							

	A	B	C	D
23	×			
24			×	
25		×		
26	×			
27		×		

	A	B	C	D
28		×		
29			×	
30			×	
31				×
32		×		

	A	B	C	D
33				×
34		×		
35			×	
36	×			
37		×		

	A	B	C	D
38			×	
39	×			
40				×
41		×		
42	×			

BAPIAHT 8

	A	B	C	D	E	F	G	H		A	B	C	D		A	B	C	D	E	F	G	H
1						X			6			X		11		X						
2							X		7	X				12				X				
3					X				8				X	13						X		
4		X							9		X			14								X
5				X					10			X		15			X					
														16							X	

	A	B	C	D	E	F	G	H		A	B	C	D		A	B	C	D
17								X	23	X				28			X	
18				X					24			X		29	X			
19							X		25		X			30		X		
20		X							26				X	31			X	
21					X				27		X			32				X
22			X															

	A	B	C	D		A	B	C	D
33				X	38	X			
34		X			39		X		
35			X		40			X	
36		X			41		X		
37				X	42				X

БАПІАHT 9

	A	B	C	D	E	F	G	H		A	B	C	D		A	B	C	D	E	F	G	H
1			×						6				×	11								×
2	×								7				×	12	×							
3		×							8			×		13						×		
4				×					9		×			14					×			
5						×			10	×				15				×				
														16		×						

	A	B	C	D	E	F	G	H		A	B	C	D		A	B	C	D
17					×				23			×		28			×	
18			×						24	×				29		×		
19								×	25		×			30	×			
20						×			26			×		31		×		
21				×					27				×	32		×		
22		×																

	A	B	C	D		A	B	C	D
33				×	38		×		
34				×	39				×
35		×			40	×			
36	×				41	×			
37			×		42			×	

БАПІАHT 10

	A	B	C	D	E	F	G	H		A	B	C	D		A	B	C	D	E	F	G	H
1			×						6		×			11			×					
2	×								7	×				12		×						
3							×		8		×			13						×		
4				×					9				×	14	×							
5								×	10		×			15				×				
														16					×			

	A	B	C	D	E	F	G	H		A	B	C	D		A	B	C	D
17			×						23				×	28				×
18						×			24			×		29			×	
19				×					25	×				30	×			
20	×								26			×		31		×		
21					×				27		×			32	×			
22							×											

	A	B	C	D		A	B	C	D
33		×			38	×			
34				×	39		×		
35	×				40				×
36	×				41			×	
37		×			42		×		

BAPIAHT 11

A	B	C	D	E	F	G	H
1					X		
2							X
3	X						
4			X				
5		X					

A	B	C	D
6			X
7	X		
8			X
9		X	
10		X	

A	B	C	D	E	F	G	H
11					X		
12							X
13	X						
14						X	
15			X				
16		X					

A	B	C	D	E	F	G	H
17		X					
18	X						
19			X				
20							X
21						X	
22							X
A	B	C	D				
23	X						
24			X				
25		X					
26		X					
27	X						
A	B	C	D				
28		X					
29			X				
30			X				
31	X						
32			X				
A	B	C	D				
33			X				
34			X				
35		X					
36	X						
37	X						
A	B	C	D				
38	X						
39			X				
40		X					
41		X					
42		X					

BAPIAHT 12

A	B	C	D	E	F	G	H
1			X				
2						X	
3				X			
4	X						
5							X

A	B	C	D
6			X
7		X	
8	X		
9		X	
10			X

A	B	C	D	E	F	G	H
11						X	
12					X		
13	X						
14				X			
15							X
16		X					

A	B	C	D	E	F	G	H
17			X				
18							X
19						X	
20	X						
21					X		
22						X	
A	B	C	D				
23	X						
24			X				
25		X					
26			X				
27	X						
A	B	C	D				
28		X					
29			X				
30		X					
31	X						
32			X				
A	B	C	D				
33		X					
34		X					
35			X				
36			X				
37	X						
A	B	C	D				
38			X				
39	X						
40			X				
41	X						
42		X					

BAPIAHT 13

A	B	C	D	E	F	G	H	A	B	C	D	A	B	C	D	E	F	G	H
1		×						6	×			11	×						
2					×			7		×		12						×	
3								8				13			×				
4	×							9			×	14					×		
5			×					10			×	15					×		
												16		×					

A	B	C	D	E	F	G	H	A	B	C	D	A	B	C	D
17					×			23			×	28	×		
18							×	24				29		×	
19		×						25			×	30		×	
20							×	26		×		31			×
21	×							27		×		32		×	
22				×											

A	B	C	D	A	B	C	D
33	×			38		×	
34		×		39			×
35				40		×	
36				41		×	
37			×	42			×

BAPIAHT 14

A	B	C	D	E	F	G	H	A	B	C	D	A	B	C	D	E	F	G	H
1						×		6			×	11			×				
2		×						7				12					×		
3	×							8				13							×
4							×	9			×	14	×						
5					×			10	×			15					×		
												16		×					

A	B	C	D	E	F	G	H	A	B	C	D	A	B	C	D
17			×					23				28			×
18						×		24				29	×		
19							×	25	×			30			×
20		×						26			×	31	×		
21	×							27			×	32		×	
22				×											

A	B	C	D	A	B	C	D
33				38		×	
34			×	39	×		
35		×		40		×	
36		×		41			×
37		×		42	×		

BAPIAHT 15

A	B	C	D	E	F	G	H
1						X	
2							X
3			X				
4				X			
5	X						

A	B	C	D
6		X	
7	X		
8		X	
9		X	
10	X		

A	B	C	D	E	F	G	H
11			X				
12	X						
13						X	
14				X			
15		X					
16	X						

A	B	C	D	E	F	G	H
17		X					
18				X			
19	X						
20						X	
21					X		
22							X

A	B	C	D
23	X		
24		X	
25	X		
26		X	
27	X		

A	B	C	D
28		X	
29			X
30	X		
31			X
32	X		

A	B	C	D
33		X	
34	X		
35		X	
36	X		
37	X		

A	B	C	D
38			X
39			X
40	X		
41			X
42	X		

BAPIAHT 16

A	B	C	D	E	F	G	H
1			X				
2				X			
3		X					
4	X						
5						X	

A	B	C	D
6		X	
7	X		
8		X	
9		X	
10	X		

A	B	C	D	E	F	G	H
11			X				
12	X						
13					X		
14		X					
15	X						
16				X			

A	B	C	D	E	F	G	H
17		X					
18	X						
19			X				
20	X						
21					X		
22						X	

A	B	C	D
23	X		
24		X	
25		X	
26		X	
27			X

A	B	C	D
28			X
29		X	
30	X		
31	X		
32		X	

A	B	C	D
33		X	
34	X		
35			X
36	X		
37		X	

A	B	C	D
38	X		
39	X		
40	X		
41		X	
42			X

БАПІАНТ 17

	A	B	C	D	E	F	G	H
1			X					
2						X		
3							X	
4	X							
5				X				

	A	B	C	D
6	X			
7			X	
8			X	
9	X			
10			X	

	A	B	C	D	E	F	G	H
11					X			
12			X					
13		X						
14						X		
15								X
16	X							

	A	B	C	D	E	F	G	H
17								X
18		X						
19						X		
20				X				
21					X			
22							X	

	A	B	C	D
23				X
24	X			
25				X
26		X		
27			X	

	A	B	C	D
28		X		
29	X			
30				X
31	X			
32		X		

	A	B	C	D
33		X		
34	X			
35			X	
36		X		
37		X		

	A	B	C	D
38				X
39	X			
40		X		
41			X	
42				X

Навчальне видання
Серія «Зовнішнє незалежне оцінювання»

*ДОЦЕНКО Ірина Василівна,
ЄВЧУК Оксана Володимирівна,
ХОДАКОВСЬКА Оксана Олександрівна*
АНГЛІЙСЬКА МОВА

Комплексне видання

Код Л0444У. Підписано до друку 05.09.2013. Формат 84×108/16. Папір офсетний.
Гарнітура Шкільна. Друк офсетний. Ум. друк. арк. 31,92.

Видавництво «Літера ЛТД»
Україна, 03680, м. Київ, вул. Нестерова, 3, оф. 508. Тел. для довідок: (044) 456-40-21.
Свідоцтво про держреєстрацію: № 923 від 22.05.2002 р.

З питань реалізації звертатися за тел.: у Харкові – (057) 712-91-44, 712-90-87;
Києві – (044) 599-14-53, 417-20-80; Білій Церкві – (04563) 6-90-92; Вінниці – (0432) 55-61-10;
Дніпропетровську – (056) 785-01-74; Донецьку – (062) 261-73-17; Житомирі – (0412) 41-27-95, 41-83-29;
Кривому Розі – (056) 401-27-11; Львові – (032) 244-14-36; Миколаєві – (0512) 35-40-39;
Рівному – (0362) 3-78-64; Сімферополі – (0652) 54-21-38; Тернополі – (0352) 49-58-36;
Черкасах – (0472) 64-41-07, 36-72-14; Хмельницькому – (0382) 706-316; Одесі – (048) 737-46-59;
Чернігові – (0462) 62-27-43.

«Книга поштою»: 61045 Харків, а/с 3355. Тел. (057) 717-74-55, (067) 546-53-73.
E-mail: pochta@ranok.com.ua
www.ranok.com.ua

Якісна підготовка до ЗНО-2014

ВИПУСКНИКИ ТА АБІТУРІЄНТИ!

Видавництво «Літера ЛТД» пропонує комплект видань для успішної підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання

ЕКСПРЕС-ПІДГОТОВКА

- Теоретичний матеріал
- Тести різних рівнів складності
- Бланки відповідей
- Відповіді до ВСІХ тестових завдань

КОМПЛЕКСНЕ ВИДАННЯ

- Довідник з англійської мови
- Типові тестові завдання
- Зразки заповнення бланка відповідей
- Відповіді до ВСІХ тестових завдань

ТИПОВІ ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

- 11 варіантів у форматі ЗНО
- Бланки відповідей
- Відповіді до ВСІХ тестових завдань

Історія України

Українська мова
і література

Біологія

Хімія

Географія

Математика

Фізика

АНГЛІЙСЬКА МОВА

Німецька мова

Понад 560 000 випускників,
які користувалися комплектом
видань для підготовки до ЗНО,
сьогодні є студентами ВНЗ

ISBN 978-966-178-402-3

